XAVIER de MONTÉPIN

FIICA PĂCATULUI

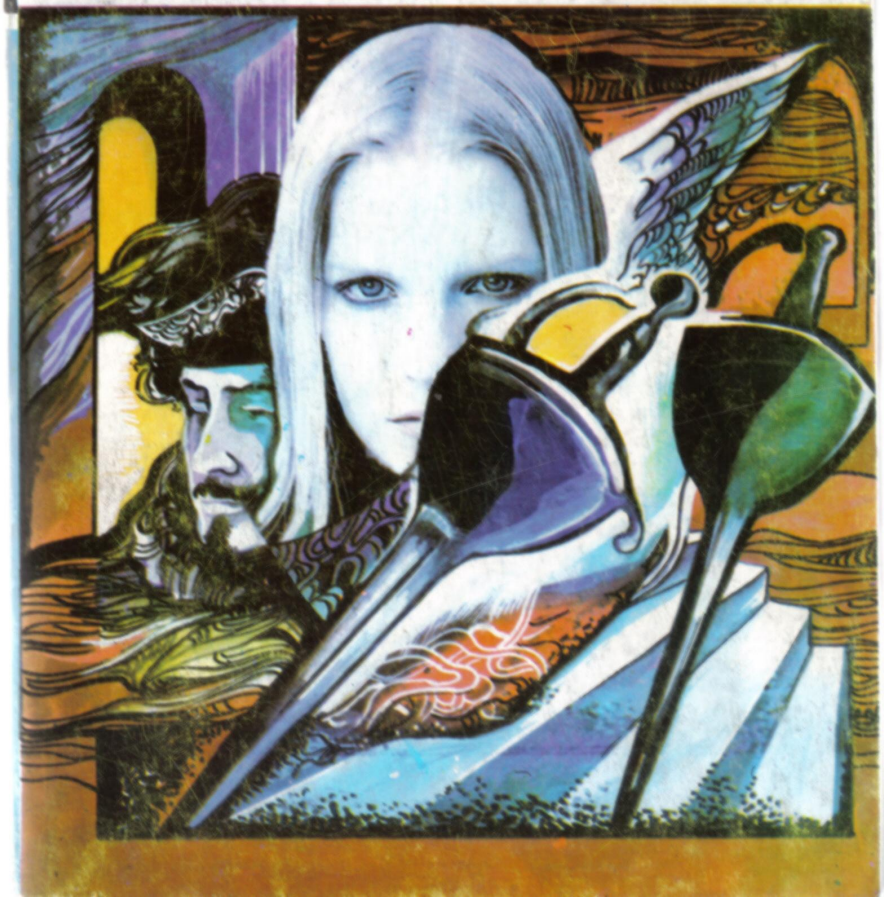

Partea întîi

Era spre ora două, dar încă nu începea să se lumineze de ziuă. Se apropia o furtună puternică. Tunete îndepărtate vesteau un adevărat urgan, vîntul purta în goană, pe cerul negru, nori uriaşi, vizibili numai după trecerea lor peste stelele pe care parcă le ştergea un burete ceresc. Fulgere lungi brăzdau tăriile, luminînd fantastic zidurile castelului din Vezay, vechi şi sumbre, dar impunătoare reşedinţă seniorială, înconjurată de un parc vast, cu arbori bătrîni, ale căror siluete se desenau brusc la lumina descărcărilor electrice.

Era noaptea lui 20 septembrie, în anul 1820.

Clădirea masivă era scufundată în întunericul sfîşiat de fulgere. Totuşi, una din ferestre era luminată. Era fereastra bibliotecii. Din cînd în cînd pata de lumină era traversată de o siluetă în mişcare. În marea încăpere ale cărei ziduri erau acoperite de cărţi, un bărbat înalt se plimba neliniştit. Era contele Henri Ludovic de Vezay, gentilom de viţă veche, în vîrstă de vreo patruzeci de ani, totuşi suplu şi frumos, cu părul încă neargintat de vreme, cu ochi albaştri şi cu un nas fin, dar energic, care-i dădea un vag aer de pasăre de pradă, trădînd o personalitate puternică. Un exemplar dintre cele mai alese, dintre cele pe care le-a produs provincia franceză printre fiinţele cu sînge albastru.

Părea într-o stare de iritare ciudată, dar uneori îi trecea pe buze un zîmbet aproape sinistru, ce mărturisea gînduri

confuze. Era, fără îndoială, pradă unor emoţii puternice şi amestecate.

Se plimba cu paşi mari prin biblioteca din ale cărei rafturi cotoarele aurite ale cărţilor rare luceau stins. Era îmbrăcat cu un costum de vînătoare dintr-o stofă verde, cu nasturi de argint, de sub care se vedea o cămaşă fină, mototolită şi pe alocuri sfîşiată ca în urma unei lupte.

Deodată contele se opri ciulind urechea. Auzul lui fin percepea apropierea unor paşi furişaţi. Contele se îndreptă grăbit spre uşă, spre a surprinde pe cel care părea să încerce a trece neobservat. Dar chiar atunci se auzi o bătaie uşoară în uşa înaltă, decorată cu ornamente aurite.

— Intră, şopti contele.

Uşa se deschise, lăsînd să pătrundă în bibliotecă un alt bărbat, mai în vîrstă. Părul ondulat, deschis la culoare, începea să încărunţească. Noul venit avea o faţă brună, ca de indian, cu mustăţi groase care inspira o anume repulsie, fără să fie dezagreabilă prin ceva anume. Avea o privire oblică, din care se simţea ceva dubios. Purta o jachetă verde, ghete înalte şi o carabină scurtă. Părea, şi chiar era, şeful pădurarilor domeniului de la Vezay. Salută, apoi aşteptă să i se acorde atenţie.

— Ah! murmură contele — tu eşti... în sfîrşit, Caillouet!

— Domnule...

— Vii de la poarta cea mică din parc?

— Da, domnule conte.

— Ai stat la pîndă?

— Întocmai, domnule, ca întotdeauna.

— De la ce oră?

— De aseară, de la 11.

— Ceva nou?

— De data asta, da, domnule.

— Ah, spuse contele, tresărind vizibil. Ai văzut pe cineva?

— Da, domnule conte.

— Pe cineva intrînd în parc?

Pădurarul încuviinţă dînd din cap.

— Pe furiş?

— Ca un hoţ sau ca un vînător fără voie.

— Şi care nu era nici una nici alta? murmură contele de Vezay.

— Nici una nici alta, răspunse pădurarul.

— L-ai urmărit?

— Da, domnule conte.

— Pînă unde?

— Pînă la castel.

— Ştii unde se află acum?

— Ştiu...

— Unde?

— În odaia doamnei contese...

Domnul de Vezay scoase un strigăt de durere şi mînie, asemenea unui om lovit de un glonte în piept.

Căzu pe scaunul de lîngă el.

Îşi ascunse faţa în mîinile ce se crispau. Cîteva lacrimi se scurseră printre degete.

Pădurarul se uita ţintă la dînsul. Lucru inexplicabil! În loc să-l compătimească, Caillouet, sigur fiind că nu era văzut, zîmbea. Şi în zîmbetul acesta era ceva ciudat, înspăimîntător, sinistru.

De la începutul dialogului contele de Vezay pusese întrebările chinuit, cu un sentiment de înjosire.

Pădurarul, dimpotrivă, prin răspunsurile sale scurte, părea că voia să-l silească pe stăpînul său să pună cît mai multe întrebări. Contele ridică ochii. Era şi mai palid acum. Se întoarse către pădurar:

— Caillouet... spuse încet, cu glas tremurător, aproape rugător.

— Domnule conte? — întrebă acesta.

— Eşti sigur... eşti sigur că nu te-ai înşelat?

— Sigur!

— Totuşi, noaptea, întunericul...

— Ce pot face noaptea şi întunericul? am ochi buni şi de altfel eu sînt ca lupii şi vulpile, văd tot atît de bine pe întuneric ca şi ziua.

— Aşadar, şopti contele, parcă vorbind singur, orice îndoială este cu neputinţă...

— Cu neputinţă, repetă pădurarul.

— Ia spune-mi... omul acela care s-a strecurat pe furiş în parc şi în castel, omul acela, care, după cum susţii se află acum în camera doamnei contese... cum arată, Caillouet? L-ai văzut?

— Cum vă văd pe dumneavoastră.

— Îl cunoşteai?

— Îl cunoşteam...

— Ştii numele acestui om?

— Fireşte.

Contele de Vezay se ridică, îl apucă pe pădurar de mînă şi strigă cu glas înăbuşit:

— Cine este?...

Caillouet îşi trase mîna pe care contele o strîngea atît de tare încît aceasta începu să se învineţească, apoi răspunse:

— Este vicontele Armand de Villedieu.

Numele acesta îl răni adînc pe conte, căci faţa i se convulsionă de o mare suferinţă.

— Prietenul meu apropiat... aproape frate, murmură el.

— Prietenul apropiat, aproape frate repetă Caillouet...

Unghiile contelui îi zgîriară pieptul. Cînd îşi retrase mîna, o pată roşie apăru pe cămaşă. Dar aproape imediat expresia feţei se schimbă. O linişte teribilă păru a lua locul furtunii dezlănţuite în sufletul său. Începu din nou să pună întrebări, dar acum glasul nu-i mai tremura.

— Caillouet, întrebă domnul de Vezay, pe unde a intrat vicontele de Villedieu în parc?

— Pe portiţa de lîngă pavilionul de vînătoare.

— Dar portiţa asta era închisă.

— Da, şi cheia fusese întoarsă chiar de două ori.

— Deci vicontele avea o cheie?

— Se înţelege, dacă a putut intra.

— Era singur?

— Nu cred.

— Explică-te.

— În momentul în care domnul de Villedieu împingea portiţa la loc am auzit doi cai nechezînd de celaltă parte a zidului ce înconjoară parcul. Deci erau doi, cred că a venit cu un servitor.

— Ai dreptate, este logic, aşa trebuie să fie.

Caillouet nu ştia ce înseamnă cuvîntul logic, aşa că nu răspunse. Contele urmă:

— După ce domnul de Villedieu a intrat în parc, l-ai urmărit?

— Da, domnule conte.

— Ce s-a întîmplat?

— Vicontele a început să meargă repede pe aleea ce duce direct spre castel. Zgomotul paşilor săi era acoperit de bubuitul tunetelor. Dînsul era înfăşurat într-o manta de culoare închisă şi mergea pe lîngă copaci, atît de aproape încît fără lumina fulgerelor n-aş fi văzut dacă era în faţa sau în urma mea.

— Şi după aceea?

— După aceea a ajuns la arjpa stîngă a castelului, lîngă scara cea mică, ce duce la apartamentul doamnei contese...

— Avea şi cheia de la acea uşă?

— Nu.

— Dar ce a făcut?

— A pus mîinile la gură şi a scos un sunet slab şi lung, care semăna cu chemarea unei păsări de noapte, încît şi pe mine m-a înşelat.

— Ah!

— Asta de trei ori şi mi-am dat seama că vicontele a dat semnalul...

— Apoi?

— S-a deschis fereastra.

— Care?

— Cea din mijlocul balconului mare. Am zărit în întuneric pe cineva care încerca să vadă în întuneric... Domnul de Villedieu a văzut şi el silueta aceea şi a şoptit: —„Da, eu sînt"... Ceva s-a desfăşurat pe zid. Domnul Villedieu s-a repezit şi într-o clipă s-a urcat pe balcon.

— I se aruncase o scară de frînghie, nu-i aşa?

— Da.

— Eşti sigur?

— Da, pentru că m-am apropiat de zid şi am pus mîna pe scară, care rămăsese atîrnată.

— Bine, zise contele, bine... eşti un prieten devotat, un servitor bun şi credincios.

Un nou zîmbet se ivi pe buzele pădurarului. Era un zîmbet ameninţător, care însă dispăru repede, fără să fi fost observat de conte. Domnul de Vezay rămase tăcut cîteva secunde. Păru că se gîndeşte adînc. Apoi urmă:

— Ia această lampă, Caillouet, zise.

Pădurarul se supuse.

— Luminează-mi drumul.

Caillouet ridică lampa.

— Treci în faţă.

Caillouet făcu un pas şi întrebă:

— Unde mergem?

— În apartamentul meu.

Pădurarul cunoştea drumul. Deschise uşa unui coridor şi porni înainte. Coridorul ducea la apartamentul particular

al domnului de Vezay. Contele, precedat de pădurar, intră într-o încăpere mare, mobilată bogat, dar cu un aspect sumbru. Patul, în stilul veacului de mijloc, aşezat pe o estradă la care ajungeai urcînd cîteva trepte, era din stejar sculptat, cu coloane răsucite şi cu baldachin. Nişte perdele grele de culoarea frunzelor veştede ascundeau pe jumătate patul. Fotoliile mari erau sculptate la fel cu patul. Pereţii erau acoperiţi cu lemn de stejar, formînd pătrate. În fiecare pătrat se vedeau arme curioase din toate epocile şi din toate ţările. Vedeai acolo lănci, măciuci şi baionete din timpul cavalerilor. De asemenea, era un cuţit-sabie maur, un stilet malaez, un hanger indian, o carabină cu cremene, archebuze, muschete şi altele. Veneau apoi puşti moderne, pistoale de tir şi de buzunar. În fine, mai erau săbii, pumnale, cuţite de vînătoare. Contele se apropie de una din ele.

— Caillouet — repetă el — adă lampa mai aproape.

Lumina vie a lămpii făcu să scînteieze oţelul săbiilor, spadelor, pumnalelor scurte, triunghiulare şi pietrele cu care erau împodobite mînerele unor săbii arabe. Domnul Vezay examină cu atenţie aceste arme ucigătoare. În cele din urmă se hotărî. Alese două spade de luptă solide, ascuţite ca briciul. Le scoase din panoplie. Caillouet se uită la dînsul, se încruntă şi ridică din umeri cu dispreţ. Contele examină spadele şi păru mulţumit. Luă ambele arme şi-i făcu semn lui Caillouet să meargă spre bibliotecă. Dar pădurarul nu se mişcă din loc.

— Ei bine, zise domnul de Vezay, nu mă înţelegi?

— Ba da, înţeleg bine.

— Atunci ce mai aştepţi?

Pădurarul ezită puţin, apoi spuse:

— Domnule conte, o întrebare... Ce vreţi să faceţi cu aceste jucării?

— Mai întrebi, răspunse contele mirat.

— Da! Da!

— Cred că ai ghicit.

— Tocmai, vă întreb pentru că am ghicit.

— Crezi că vicontele Armand de Villedieu va ieşi din parc aşa cum a intrat, fără să mă întîlnească?

— Nu, nu cred...

— Şi nu înţelegi pentru ce-mi vor servi aceste arme?

— Ba da, înţeleg.

— Ei bine?

— Ei bine, vă trebuie pistoale bune nu asemenea jucării.

— Pistoale?

— Bineînţeles!

— De ce?

— Pentru că un glonte de plumb loveşte mai sigur decît o bucată de oţel...

— Dar nu se poate bate cineva în duel pe întuneric cu pistoale.

— Duel? repetă Caillouet ca şi cînd n-ar fi înţeles.

— Bineînţeles, duel.

— Cum? zise mirat pădurarul, vreţi să vă bateţi în duel cu domnul de Villedieu?

— Pînă la capăt.

Caillouet dădu din nou din umeri.

— Domnule conte, zise el cu glas plin de amărăciune, încît contele tresări — vicontele de Villedieu v-a înşelat, nu-i aşa?

— Ştii prea bine, că da, răspunse contele posomorît.

Pădurarul urmă: — V-a furat, nu-i aşa, cinstea şi fericirea?

— Da, cinstea şi fericirea... ai dreptate!...

— Rana e adîncă şi dureroasă, iar dumneavoastră suferiţi mult nu-i aşa?

— Mult, murmură contele...

— Ei bine... urmă pădurarul ai cărui ochi fulgerau, cînd un om v-a făcut atîta rău şi cînd acest om este în mîna dumneavoastră, nu vă bateţi cu el în duel... îl omorîţi!...

— O crimă? strigă contele.

— Nu domnule conte, răspunse pădurarul, — o răzbunare!

— Este o mişelie!

— Este dreptate!

— Destul, Caillouet, destul!

— Domnul conte voia să meargă pînă la capăt!... Omul acesta vă ia tot ce aveţi mai scump pe lume!... vă fură odihna... speranţa bătrîneţelor... inima soţiei! Acest om este un hoţ şi hoţii trebuie să moară!...

Pe cînd pădurarul vorbea cu un glas răutăcios părea că-l biciuieşte pe contele de Vezay. Acesta şovăia. Se făcea cînd roşu, cînd palid. În sfîrşit zise, sau mai bine îngînă, încît abia se auzi:

— Poate că ai dreptate, Caillouet. Dar nu voi putea lovi niciodată pe la spate un duşman neînarmat...

— Cum vreţi domnule conte, răspunse cu răceală pădurarul. Sînteţi stăpîn... Şi fără să mai adauge nimic, deschise uşa spre coridor şi urmat de domnul de Vezay porni spre bibliotecă. Se duse să-şi ia carabina pe care o lăsase într-un colţ şi aşteptă. Trecură cîteva minute în tăcere.

— Hai! zise apoi contele — mergi înainte şi eu te urmez.

— Unde mergem?

— La portiţa parcului.

Pădurarul o luă înainte. În momentul în care cei doi ieşeau din castel spre a intra în parc, furtuna întreruptă pentru un timp se dezlănţui şi mai violent. Copacii seculari se loveau unul de altul, se îndoiau, iar crengile rupte cădeau acoperind pămîntul. Se auzeau plopii rupîndu-se şi

fagii scîrţîind. Zgomotul era asurzitor iar tunetul bubuia fără încetare. Fulgerele sfîşiau norii. Întregul cer, ca un cuptor plin de jăratic înfăţişa o privelişte de incendiu uriaş.

— Ce noapte groaznică! spuse contele cam fără voie.

— Spiritul răului domneşte ca un stăpîn prin furtună, răspunse tare pădurarul şi adăugă mai încet. Da, e o noapte îngrozitoare, dar potrivită tainelor pe care va avea să le păstreze!...

Domnul de Vezay trecu prin uşa mică a castelului. Căuta să treacă într-un loc deschis şi se lupta cu toate puterile cu furtuna. Dar vîntul era atît de violent încît abia putea înainta pas cu pas. În sfîrşit, contele şi pădurarul străbătură parcul şi ajunseră lîngă zidul ce-i despărţea de cîmp. Datorită zidului ce-i adăpostea contra vîntului sălbatic, ajunseră la pavilionul de vînătoare vecin cu portiţa prin care trecuse Villedieu. În momentul acela un fulger brăzdă cerul. Urmă un bubuit atît de puternic, încît părea că cerul se despică în două. O coloană de foc se lăsă deasupra parcului şi trăsnetul căzu la cîţiva paşi de cei doi, dincolo de zid.

După căderea trăznetului se auzi nechezatul cailor speriaţi. Urmă apoi galopul nebun al celor doi cai care fugeau pe cîmp.

— Caillouet, auzi? întrebă contele pe pădurar.

— Bineînţeles, răspunse acesta.

— Ce e zgomotul acesta?

— Caii domnului de Villedieu s-au speriat şi fug...

Caillouet avea dreptate. Speriaţi de trăznetul ce căzuse aproape, caii vicontelui fugeau înnebuniţi de groază, ducînd pe servitor care, călare pe unul din ei, ţinea pe celălalt de hăţuri. Într-o clipă se putu distinge prin zgomotul furtunii, galopul lor furios depărtîndu-se. Apoi un ţipăt sfîşie întunericul. Numai unul, dar era un ţipăt teribil ca o chemare de disperare. Apoi nimic, decît mugetul vîntului şi zgomotul copacilor rupţi şi bubuitul tunetului.

— Oh!... Oh... făcu Caillouet.

— Ce este? întrebă contele.

— S-a întîmplat o nenorocire.

— Crezi?

— Sînt sigur.

— Unde?

— Acolo. Şi Caillouet arătă orizontul de unde venise ţipătul de disperare auzit.

— Nenorocire? întrebă contele, ce este?

— Loara are maluri înalte şi este adîncă, răspunse pădurarul — noaptea e întunecoasă şi cailor le este frică... Pădurarul tăcu un moment, apoi reluă cu un glas sinistru:

— Nici o fiinţă care a plecat în această noapte din castel nu se va mai întoarce în dimineaţa asta acasă...

Contele oftă şi nu răspunse nimic.

— Cu atît mai bine, adăugă pădurarul încetişor, cu atît mai bine!... nu vor fi martori la cele ce se vor petrece aici în curînd.

Pădurarul îşi înfundă şapca, se rezemă de carabină şi rămase nemişcat fără să mai spună nici un cuvînt. Contele, sprijinit cu spatele de portiţă, era scufundat în gînduri şi foarte dezolat. La fiecare fulger i se putea citi pe faţă mai multă mîhnire decît mînie. Din cînd în cînd i se prelingea cîte o lacrimă printre pleoape. Buzele lui repetau încetişor cu amărăciune:

— Margareta!... Margareta!...

De cîte ori contele pronunţa acest nume pădurarul tresărea. Ridicînd capul, nările i se umflau. Întreaga lui înfăţişare căpătă o expresie sălbatică. Dădu cu mîhnire din cap şi murmură abia perceptibil:

— Margareta şi Suzana! Vezay şi Caillouet, două iubiri, două trădări, două răzbunări...

Trecu o oră, lungă cît o zi, cît un an, cît un veac. În timpul celor şaizeci de minute contele simţi toate chinurile

morale prin care poate să treacă un om. În această oră simţi toate muşcăturile geloziei. Îşi imagină pe scumpa sa soţie Margareta, pe care pînă în ajun o credea cea mai credincioasă soţie, strînsă în braţe de un altul, nebună de dorinţă, sărutată de un amant... Nici nu-i venea să creadă! Şi fiindcă era evident că era înşelat, îşi dorea să moară. Margareta, soţie adulteră! Margareta purtînd în pîntece rodul unei dragoste blestemate! Margareta, cu părul ei blond, cu ochi de azur, cu privirea feciorelnică!... Deci totul era o minciună! Privirea minţea! Gura minţea! Îngerul era un diavol! Iată ce-şi spunea contele pe măsură ce se gîndea mai mult, palid, iar mîna lui strîngea convulsiv mînerele celor două spade. Setea de răzbunare pătrundea din ce în ce mai adînc în sufletul lui. Deodată pădurarul se apropie şi-l atinse uşor pe umăr. Contele tresări.

— Ce este, ce vrei?

Pădurarul puse un deget la gură şi pentru că s-ar fi putut ca domnul de Vezay să nu observe acest gest, adăugă încet:

— St!

Contele se plecă spre pădurar. Se apropie de urechea acestuia şi-l întrebă încet:

— Ce este?

— Ascultaţi!

Contele îşi ascuţi auzul. Cînd furtuna se oprea pentru o secundă se auzea un zgomot uşor. Era al unor paşi nepăsători, apropiindu-se sub scîrţîitul nisipului de pe alee. Inima contelui încetă să mai bată. Paşii se auzeau din ce în ce mai clar. În scurt timp apăru un bărbat: La vedera lui contele păli de moarte.

— Domnule conte, zise Armand de Villedieu, căci el era, cu un glas ferm şi demn — prezenţa mea la dumneata acasă, la această oră fără ştirea dumitale trebuie să ţi se pară o insultă...

— Îmi pare foarte bine că ai priceput acest lucru, murmură contele ironic.

Vicontele reluă:

— Dă-mi voie să-ţi explic purtarea mea şi apoi voi fi la dispoziţia dumitale oricare ar fi satisfacţia pe care vei socoti de cuviinţă să mi-o ceri...

— Vrei să-mi dai explicaţii, domnule viconte?

— Da, domnule.

— Purtarea dumitale, mărturisesc, mi se pare cît se poate de limpede... se vede că altfel crezi dumneata... În sfîrşit, fie... Explică-te, domnule viconte, te ascult cu atenţie şi chiar cu curiozitate.

Aceste cuvinte fuseseră rostite pe un ton cît se poate de politicos.

— Îmi făceai cinstea a mă considera prietenul dumitale, murmură încurcat vicontele.

— Aşa este. Şi după o scurtă tăcere, adăugă: Da, te consideram prietenul meu, domnule Villedieu şi poate că acest titlu trebuia să aibă în ochii dumitale un oarecare preţ, pentru că nu-l acord tuturor.

Vicontele urmă încurcat:

— Eram primit cu bunăvoinţă în casa dumitale.

— Mai mult decît cu bunăvoinţă, domnule... cu afecţiune... întrerupse contele.

Vicontele urmă: — O vedeam în fiecare zi pe doamna de Vezay şi, primit în intimitatea primejdioasă a unei femei tinere, atît de seducătoare, nu am mai fost stăpîn pe inima mea... ea îmi inspiră o patimă nebună...

— Această poveste mă interesează foarte mult şi această mărturisire mă fascinează — zise contele zîmbind ironic. Urmează, domnule, urmează.

— Ar fi trebuit să mă îndepărtez... reluă vicontele, ar fi trebuit să fug cît mai departe de aici, la capătul lumii. Cinstea şi lealitatea mi-o impuneau... n-am avut însă destul

curaj s-o fac... Multă vreme am ascuns această dragoste fără speranţă!...

— Fără speranţă! murmură contele, fără speranţă...

— Da, domnule, răspunse vicontele. Te îndoieşti?

— Da, trebuie să-ţi spun că mă îndoiesc.

— Cum aş fi îndrăznit oare să mărturisesc această patimă femeii cinstite şi sfinte care-ţi poartă numele? De unde aş fi avut această îndrăzneală? Îmi jurasem că această dragoste fatală va rămîne pentru totdeauna o taină a sufletului meu şi pînă acum am avut tăria să mă ţin de cuvînt.

— Adevărat? zise contele.

— Dar ieri, urmă vicontele fără să pară că auzise această întrerupere, ieri, zi nenorocită, un geniu rău care voia să mă piardă, mi-a tulburat spiritul, mi-a rătăcit mintea, mi-a înflăcărat simţurile... Mi-am uitat jurămîntul... am ajuns să fiu ca un nebun, m-am lăsat tîrît de ispita mîrşavă care mă cuprinsese, de ideea mişelească de a dobîndi prin forţă ceea ce n-aş fi cutezat niciodată să cer.

Contele zîmbi din nou cu mîna dreaptă strînsă din ce în ce mai tare pe mînerele săbiilor. Vicontele urmă:

— Asemenea planuri inspirate de demoni nu sînt dintre cele a căror îndeplinire se amînă. Beţia de care-ţi vorbeam mă stăpînea din ce în ce mai mult. Am luat o scară de frînghie...Am poruncit să se înşeueze caii. Am venit, cu toată furtuna, cu toate aceste glasuri ale cerului şi pămîntului care-mi aminteau că mergeam spre o crimă, că alergam spre pierzanie, dar al căror înţeles nu l-am luat în seamă, orbit de instincte... Ştiam în ce parte a castelului este apartamentul doamnei contese. Am aruncat scara pe balconul acestui apartament. Spiritul răului mă împingea înainte. Am pătruns ca un mişel mîrşav, ca un bandit, în camera unde dormea soţia dumitale.

Pentru un moment o contracţie nervoasă schimbă expresia feţei contelui. Totuşi nu-l întrerupse pe Villedieu, care urmă:

— Îmi atingeam scopul domnule conte. Eram să devin mîrşav... Din fericire, Dumnezeu a avut milă de mine. Mi s-a părut că un văl a căzut de pe ochi şi orbirea mea morală încetă ca prin farmec... Îmi era frică de fapta ce săvîrşisem şi care mi se păru oribilă. M-am dat înapoi cu spaimă, îngrozit de crima pe care o plănuisem... Am respectat somnul nevinovat al celei pe care voiam s-o fac victimă. Am mulţumit din adîncul inimii cerului care mi-a îngăduit să văd la timp ce era să fac şi am ieşit mut, tremurînd, din camera contesei, lăsînd-o să doarmă înconjurată de îngerii cerului care o apăraseră...

Vicontele termină ce avea de spus. Se opri. Contele de Vezay părea că mai aşteaptă ceva, apoi văzînd că duşmanul său tăcea îl întrebă:

— Ai terminat, domnule?

— Da, domnule conte, răspunse acesta, am terminat...

— Nu mai ai nimic de adăugat?

— Nimic, nici un cuvînt.

— N-ai să modifici nimic din povestea dumitale?

— Nimic.

— Aşadar dumneata eşti singur vinovat?

— Da!

— Aşadar contesa, soţia mea, — contele apăsă asupra acestui cuvînt soţia mea, nu ştie nimic despre dragostea dumitale?

— Nu ştie.

— Prin urmare nici nu împărtăşeşte această patimă despre care mi-ai vorbit?

— Cu atît mai mult, domnule.

— Aşadar, ea nu ştie că dumneata ai intrat în această noapte în camera ei în timp ce dormea?

— Cum ar fi putut să bănuiască măcar, deoarece nu s-a trezit?

— Aşadar, nimic nu s-a întîmplat între contesă şi dumneata care să trebuiască să schimbe în ură şi dispreţ respectul meu şi dragostea mea pentru dînsa?

— Doamna contesă este o sfîntă!... ea va fi totdeauna înconjurată de multă admiraţie şi respect...

Contele se înclină. Urmă un moment de tăcere, care fu întreruptă însă de conte.

— Domnule de Villedieu, — întrebă el — tot ce mi-ai spus dumneata, este oare adevărat?

— Da.

— Juri?

— Jur.

— Pe cinstea dumitale de gentilom?

— Pe cinstea mea de gentilom.

— Pe credinţa dumitale de creştin?

— Pe credinţa mea de creştin.

— Pe cinstea mamei dumitale?

Vicontele stătu puţin pe gînduri înainte de a răspunde. Această ezitare era abia sesizabilă.

— Pe cinstea mamei mele, domnule conte, şi-o jur.

Pentru a treia oară pe buzele contelui apăru un zîmbet ciudat:

— Domnule de Villedieu — reluă el cu glas liniştit şi foarte politicos — îţi spun cu părere de rău, dar trebuie să-ţi spun că cinstea dumitale de gentilom, de creştin şi cinstea mamei dumitale mi se par compromise.

— Compromise, domnule? strigă vicontele, compromise zici?

— Da, aşa ceva!

— De ce?

— Pentru că ai susţinut un fals triplu, printr-un jurămînt triplu!... pentru că ai minţit de trei ori!

— Am minţit, eu?

— Da, domnule, ai minţit!

— Cum, domnule conte?

— În tot ce ai spus, domnule viconte.

— Eşti nebun, domnule.

— Nu, domnule, nu sînt nebun şi am să-ţi dovedesc că nu. Ai minţit că ai intrat în noaptea aceasta pentru întîia oară în parc... Ai în mînă o cheie falsă a portiţei din spatele nostru şi cheia aceasta ţi-a servit de douăzeci de ori, poate de o sută... Ai minţit spunînd că doamna contesă nu-ţi era complice... Ai minţit spunînd că dînsa dormea cînd ai intrat fără ştirea ei în apartament. Doamna contesă te aştepta de două ore. Ea ţi-a aruncat de pe balcon scara de frînghie pe care te-ai urcat la dînsa. În sfîrşit, îi eşti amant — amant în toată puterea cuvîntului şi poţi revendica mai bine paternitatea copilului pe care-l poartă în pîntece... Vezi bine deci, domnule viconte, că pentru a şti numărul minciunilor dumitale n-ai decît să-ţi numeri cuvintele... Contele tăcu. Abia se putea simţi în glasul său mînia în tot timpul cît vorbise. Numai paloarea pronunţată a feţei şi tremurul mîinilor trădau efortul supraomenesc de a se stăpîni.

Vicontele părea zdrobit. Nu reuşise să scape prin minciuna sa pe femeia pe care o iubea. Jurase strîmb pe cinstea mamei sale şi nici acest sacrilegiu nu-şi atinse scopul. Şi contesa avea să fie pierdută — pierdută pentru dînsul şi prin fapta sa!

— Mi-ai spus adineauri — urmă contele — că după ce-mi vei explica purtarea dumitale vei fi la dispoziţia mea, căci nu mă înşel, aşa ai spus?...

— Da, domnule conte, am spus...

— Ei bine, purtarea dumitale este explicată.

— Iată-mă la dispoziţia dumitale.

— Cred şi eu.

— Sînt gata la orice... aştept să hotărăşti...

— Un duel este o reparaţie tristă, ştiu, urmă contele şi această pretinsă judecată a lui Dumnezeu se arată foarte des nedreaptă; totuşi sînt nevoit să mă mulţumesc cu ea deoarece nu te-am omorît de la început, aşa cum aveam dreptul s-o fac.

— Nu trebuie să-ţi mai spun — răspunse vicontele — că pretutindeni şi totdeauna voi fi la dispoziţia dumitale...

— Ce vrei să spui domnule?

— Vreau să spun că mă voi afla la locul de întîlnire pe care-l vei alege dumneata.

— Nu trebuie să te deranjezi pentru asta... Ne vom bate în duel acum...

— Aici?

— Vezi bine, aici!

— La ora asta?

— Chiar acum.

— Deşi e noapte?

— Fulgere ne vor servi drept facle.

— Dar n-am arme...

— Am eu...

Şi contele arătă cele două spade pe care pînă atunci le ţinuse sub braţul stîng, apoi adăugă:

— Am prevăzut, după cum vezi, sînt om prevăzător.

— Dar — reluă vicontele ne lipsesc martorii.

— Martori? La ce ne trebuiesc?

— Ca să constate că a fost un duel şi nu o crimă...

— Ei bine! iată-l pe Caillouet, un vechi servitor al meu, care va fi de faţă la duel şi care va mărturisi la nevoie despre modul leal cum s-au petrecut lucrurile...

— Fie, atunci! zise vicontele, facă-se după cum doreşti, domnule.

— Atît ar mai trebui, să nu se facă — răspunse contele; este deajuns că te omor, sau te las să mă omori, fără să

ies din parcul meu. Şi deoarece vicontele nu răspunse nimic, contele, luînd cele două spade de vîrf şi prezentînd mînerele duşmanului său, urmă:

— Binevoieşte şi alege!

— La ce bun?...

— Cum?

— Dă-mi una din spade la întîmplare...

— Nicidecum. Nu este corect, trebuie să-ţi iei singur spada, de altfel ambele au aceeaşi lungime, sînt bine fixate, mînerele sînt la fel şi lamele sînt la fel de tari... Încă odată, domnule viconte, alege.

Vicontele luă una din spade.

— Să trecem mai aproape de zid, dacă binevoieşti — zise contele, cel puţin vom fi la adăpost de vînat dar nu şi de această ploaie care ne biciuieşte obrajii şi ne orbeşte...

Contele făcu cîţiva paşi spre zid. Vicontele îl urmă. Pădurarul nu se mişcă din locul său, de unde asistase la discuţie. Cei doi rivali se aşezară faţă în faţă. Contele îşi scoase vesta de vînătoare şi o aruncă. Vicontele îşi scoase şi el haina. Apoi cei doi bărbaţi încrucişară spadele. Dar vicontele aplecă aproape imediat vîrful spadei sale.

— Dar, ce faci? strigă contele.

— Domnule — răspunse vicontele, cu tot ce ai spus dumneata adineaori, Dumnezeu e drept şi sînt sigur că azi judecata lui este hotărîtă dinainte. O presimţire care nu mă înşeală îmi spune că am să mor.

— Haida de! murmură contele. A crede în presimţiri este ori slăbiciune, ori nebunie...

— Nici una, nici alta şi vei vedea în curînd! Peste trei minute lovit de dumneata, voi sta întins pe jos pe locul unde stau acum... Cugetul mi-e încărcat cu o greşeală grea şi spaima mea e mare în faţa acestei morţi pentru care nu sînt pregătit... Dacă m-ai ierta, domnule conte,

dumneata pe care l-am jignit atît de mult şi grav, aş avea încredere în mila lui Dumnezeu înaintea căruia am să apar şi nu sper să găsesc milă, deoarece aş fi găsit iertare la dumneata... Regret tot ce am făcut... şi am să mor... Iartă-mă deci domnule conte! Ţi-o cer cu umilinţă! Ţi-o cer în genunchi! Şi vicontele aşezînd un genunchi pe pămînt în faţa bărbatului înşelat, plecă capul în jos.

Contele, mirat de această atitudine neaşteptată, nu răspunse. Ochii pădurarului scînteiau în întuneric. — Nu cumva are să-l ierte? — murmură el. Şi mîinile lui strîngeau convulsiv patul carabinei.

În sufletul contelui se dădea o luptă. Nehotărîrea nu ţinu mult. Era un gentleman, dar un gentleman ofensat. Ofensa trebuia spălată.

— Domnule viconte, spuse el cu o voce gravă, dar fără expresia batjocoritoare de pînă atunci — îţi repet că nu cred în presimţiri. Deznodămîntul acestui duel, de care sîntem legaţi printr-o taină, poate fi acelaşi pentru oricare dintre noi. Ştiu că Dumnezeu ne porunceşte să iertăm... Dar mai ştiu şi că el nu suferă ca adulterul să rămînă nepedepsit...

La aceste vorbe, pădurarul tresări. Chipul lui grosolan şi viclean păru o clipă confuz şi îngrijorat.

— Aveam o soţie, continuă contele, în care îmi pusesem toată fericire... căreia îi dădusem toată iubirea de care sînt în stare... în care credeam orbeşte, pe care o adoram şi o divinizam. Credeam că mă iubeşte şi ea, aşa cum o iubeam eu...

— Minciună, minciună, murmură Caillouet.

Contele continuă:

— Dumneata mi-ai răpit această soţie care îmi era legiuită în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor. Mi-ai furat inima ei. Mi-ai nimicit fericirea, mi-ai otrăvit restul vieţii. Şi acum îmi ceri în genunchi o iertare care este, şi ştii

asta, cu neputinţă. Să te ierte Dumnezeu, dacă poate. Ca bun creştin, te sfătuiesc să-i ceri îndurare. Eu nu te pot ierta.

Armand de Villedieu se ridică. Era cuprins de o emoţie puternică.

— În grabă, spuse contele.

— Numai un cuvînt, vă rog...

— Ce mai e? îşi pierdu contele răbdarea.

Vicontele arătă spre haina pe care o dezbrăcase.

— În buzunarele acestei haine sînt mai multe acte de importanţă pentru familia mea. Aş vrea să nu se piardă. Dacă voi muri în duel, faceţi vă rog, ca ele să ajungă la fiul meu, sărmanul meu copil, a cărui mamă a murit şi care va rămîne singur. Îmi promiteţi?

— Făgăduiesc, răspunse contele.

— Mulţumesc. Acum sînt gata.

Domnul de Vezay nu aşteptă să i se repete acest lucru. Spadele se încrucişară. Violenţa furtunii sporise. Scena de luptă dintre cei doi bărbaţi biciuiţi de ploaie, luminaţi de fulgere, era fantastică. Siluetele lor se mişcau abia distinct pe fundul întunecat al parcului răvăşit de stihii. Lamele spadelor aruncau luciri reci. Zgomotul lor era acoperit de furtună. Erau amîndoi adversari redutabili şi, cum deseori exersaseră împreună, îşi cunoşteau stilul de luptă. Erau egali în forţă şi îndemînare. Contele ataca cu o furie rece, calculată, dar cu prudenţa luptătorului experimentat. Celălalt îşi folosea toată supleţea în apărare. Se mulţumea să pareze fiecare atac. Îşi apăra viaţa, dar într-un fel care dovedea că se resemnase. Contele se mînie mai tare. Această defensivă fără atac îl scoase din fire. Lovea fără încetare, fără cruţare, căutînd punctele vulnerabile dar oferind voit adversarului putinţa de a-l atinge. Ar fi ajuns, uneori, o mişcare a vicontelui, şi domnul de Vezay ar fi fost ucis. Dar vicontele nu folosea prilejul care i se oferea.

Era un om nobil şi, chiar dacă se lăsase purtat de pasiune şi comisese un adulter, nu era un laş care să dea înapoi înaintea pedepsei.

Lupta se prelungea. Pădurarul o urmărea cu sufletul la gură, cu o expresie de cruzime satisfăcută. Veni totuşi deznodămîntul. Spada contelui dădu o singură lovitură, de maestru, lovitură mortală.

Trupul lui Armand de Villedieu se prăbuşi. Acesta mai apucă să spună: Dumnezeu e drept...

Contele se aplecă deasupra rivalului căzut. Acesta mai respira.

— Actele... fiului meu... nu uitaţi... iertare...

Contele îi puse mîna pe piept. Inima se oprise.

— E mort, spuse el încet. Dumnezeu să-l aibă în pază.

În timpul duelului, pînă la lovitura de graţie, pădurarul urmărise lupta. În momentul în care vicontele căzuse, iar contele se aplecase deasupra lui, cu spatele la Caillouet, acesta ridicase ţeava carabinei. Ţintea spatele stăpînului său, iar în ochi avea o expresie teribilă. Mîna nu-i tremura deloc. Inima îi bătea repede. Apăsă pe trăgaci.

Dar... nimic. Pulberea era udă. Atunci pădurarul se apropie de stăpînul său îngenuncheat sub urletul furtunii. Ridicase carabina ca pe o măciucă. Figura lui, plină de o ură cumplită, arăta că va lovi fără milă. Contele era pierdut. În ultima clipă însă, un gînd îl făcu pe pădurar să lase arma. Expresia feţei i se schimbă.

— Nu, murmură el, nu aşa... N-ar suferi destul... Ar muri prea repede... Mai tîrziu... Va veni clipa...

Cînd contele se întoarse, fără să bănuiască nimic, servitorul era din nou rezemat de carabină, ca şi cum nu s-ar fi mişcat.

— Caillouet? chemă domnul de Vezay.

— Aici sînt, domnule.

— Eşti martor, nu-i aşa?

— Desigur, domnule. A fost răzbunarea meritată.

— Aşa crezi?

— Aşa cred. Dumneavostră nu?

— Nu, acum nu mai cred... Mînia s-a stins. Acum îmi dau seama că am comis o crimă.

— O crimă? strigă pădurarul.

— O crimă odioasă, care mă îngrozeşte.

— Nu înţeleg, domnule conte. Vinovat era adversarul dumneavoastră. A murit, pentru că aşa se cuvine. Aşa a fost soarta duelului. Aşa a fost cinstit.

— Iar eu îţi spun că a fost un asasinat.

— De ce?

— Vicontele nu s-a apărat.

— Cu atît mai rău pentru el.

— Doamne, am lovit un om care nu ataca, l-am lovit fără nici un risc pentru mine. L-am ucis ca un mişel.

— Veniţi-vă în fire, domnule! Liniştiţi-vă...

— Crede-mă, Calliouet, am simţit gustul răzbunării şi-ţi spun că răzbunarea e amară. Urmează remuşcarea, care e greu de suportat. Îmi ceruse iertare şi nu i-am dat-o. Am refuzat iertarea şi simt că va veni o zi cînd, la rîndul meu voi cere iertare şi Dumnezeu va fi fără milă. Spunînd acestea, contele ascunse faţa în mîini, într-un gest tragic.

— Fără milă! şopti pădurarul. Aşa va fi, îşi spuse el neauzit.

Vijelia se potolise, de parcă aşteptase numai finalul duelului. Se mai auzeau tunete îndepărtate, precedate de fulgere rare. Ploaia stătuse. De pe frunze picurau ultimii stropi, ca nişte lacrimi.

După un răstimp de tăcere, pădurarul şopti:

— Domnule conte... trupul acesta nu trebuie să rămînă aici...

— Doamne, adevărat. Ce facem?

— Tocmai, voiam să întreb...

— Nu ştiu.

— N-aveţi nici un plan dinainte?

— Nu, pentru Dumnezeu, nu m-am gîndit.

— M-am gîndit eu.

— Spune atunci.

Pădurarul ascultă atent, parcă aşteptînd ceva.

— Spune, ceru contele nerăbdător. Ce propui?

— Numai de dumneavoastră depinde, domnule, ca ceea ce s-a petrecut aici să rămînă veşnic îngropat în întunericul acestei nopţi.

— Cum?

— Aţi auzit nechezatul de spaimă al cailor. Aţi auzit cum fugeau. Aţi auzit strigătul servitorului. Loara e adîncă.

— Ei bine?

— Se vor găsi cadavrele cailor şi servitorului înecat. Nu va bănui nimeni că aici a fost un duel.

— Şi celălalt corp? Al stăpînului?

— Acesta va dispărea. Pentru totdeauna. Voi avea grijă.

— Ce vrei să faci?

— Vom duce trupul în subteranele castelului, unde sînt îngropaţi strămoşii dumneavoastră şi unde nimeni nu-l va căuta. Vom ridica piatra unui mormînt şi-l vom pune acolo...

— E un sacrilegiu, exclamă contele.

— E mai bine să se afle despre dezonoarea dumneavoastră, despre adulter şi duel? La urma urmelor, cum doriţi...

— Ai dreptate. Simt că ai dreptate. Dar ucigaşul să-şi îngroape victima...

— Nu e nici un ucigaş şi nici o victimă. A fost un duel cinstit şi atît.

Contele era cuprins de paloare şi slăbiciune.

— Domnule conte, altă soluţie nu e, ca să apăraţi cinstea neamului.

— Bine, spuse contele. Ai dreptate.

— La treabă atunci, n-avem vreme de pierdut. Se luminează.

Pădurarul se apropie de cadavru. Luă haina aruncată în iarba udă. Din buzunarul hainei scoase un portofel de piele neagră, închis cu o închizătoare cu cifru.

— Domnule conte, zise el, aţi promis că veţi face să parvină aceste hîrtii fiului domnului de Villedieu.

— N-am promis numai, am şi jurat.

— Iată portofelul, spuse pădurarul.

— Înapoiază-l dumneata.

— Bine, domnule.

— Dar cum ai să faci? Se vor pune întrebări.

— Voi folosi tulburarea care va cuprinde castelul la vestea morţii domnului viconte, voi pătrunde în apartamentul lui şi voi pune portofelul undeva, la vedere. Sînteţi de acord?

— Întru totul.

— Prea bine.

Şi portofelul dispăru în buzunarul hainei pădurarului.

Apoi Caillouet tăie două crengi rezistente şi, cu priceperea omului de pădure, întocmi o targă.

— Domnule conte, va trebui să mă ajutaţi, zise el.

Domnul de Vezay era prăbuşit. Trupul îi era inundat de o sudoare rece, mîinile îi tremurau. Îl ajută pe pădurar aproape fără să-şi dea seama ce face. Porniră cu paşi înceţi spre castel, cu lugubra lor povară. Se opriră la una din intrările ascunse ale sumbrei clădiri.

— Aşteptaţi-mă o clipă, spuse pădurarul şi se făcu nevăzut. Se întoarse însă repede cu un felinar orb şi o legătură de chei. Deschise intrarea disimulată în zid. Un curent rece, de cavou, cu miros muced, îl făcu pe conte să se înfioare.

— Să coborîm, domnule, spuse servitorul.

Era un coridor lung şi întunecat, la capătul căruia se afla o uşă de fier, pe care Caillouet o descuie. Pătrunseră într-o sală boltită, cu mari coloane greoaie de piatră. Era sala mormintelor, în care se înşiruiau sarcofage de piatră şi marmură, somptuoasele adăposturi ale strămoşilor familiei. Pe unele sarcofage dormeau somn de piatră giganţii, statui culcate, reprezentînd pe cutare sau cutare cavaler, de la Reginald întîiul, la tatăl contelui de acum. Îngeri de marmură se rugau lîngă sarcofagele mai noi ale dispărutelor doamne şi cavaleri.

— Strămoşii mei mă vor judeca, gîndi contele cu glas tare, pentru sîngele pe care l-am vărsat în această noapte.

Tăcerea era apăsătoare. Caillouet întinse cadavrul pe lespezi. Privirea contelui căzu pe frumosul chip al victimei sale, pe faţa nobilă şi pală. Se simţi cuprins de groază, aşteptînd parcă o răzbunare a sîngelui acestuia. I se părea că buzele se mişcă spre a rosti un blestem, că ochii sînt gata să se deschidă, acuzîndu-l.

— Totul e gata, spuse Caillouet. Contele tresări şi se întoarse lăsînd la vedere un sicriu de plumb. În criptă locul era destul de mare.

— E loc pentru doi, spuse pădurarul. Ajutaţi-mă, domnule conte.

— Ce să fac? şopti acesta,

— Luaţi cadavrul de umeri, trebuie să-l coborîm aici, înăuntru.

Sinistra preocupare îi ceru contelui un efort supraomenesc.

— Acum să punem lespedea la loc, zise Caillouet.

În acea clipă contele rămase înmărmurit. Părul i se zbîrli de groază, căci în întunericul camerei mortuare se contură o fantasmă. Domnul de Vezay căzu în genunchi cu ochii ieşiţi din orbite.

Din întunericul opac o umbră albă părea să se apropie Cei doi bărbaţi îngheţară de groază.

Silueta nedefinită intră în lumina felinarului. Domnul de Vezay se schimbă din nou la faţă. Pe chip i se citea consternarea:

— Margareta! articulă el.

Caillouet ridică ochii.

— Doamna contesă, exclamă el, dîndu-se la o parte.

Era într-adevăr contesa Margareta de Vezay, drapată într-o haină de noapte albă, cu părul bălai despletit, palidă ca o moartă. Mergea ca o lunatică, îndreptîndu-se direct spre mormîntul deschis. Privi înăuntru, ca şi cum ar fi fost atrasă de o putere obscură. Ceea ce văzu o făcu să scoată un ţipăt lung, sfîşietor, amplificat lugubru de bolţile subterane. Se prăbuşi, ca secerată, lîngă mormînt.

— A murit, strigă deznădăjdut contele, o victimă nu era de ajuns!

— Totul merge bine, şopti în sine pădurarul, totul e cum trebuie. Dumnezeu e drept şi ne răzbună...

Pe o scară secretă, servitorul urcă în bibliotecă, spre a vedea ce se întîmplă în castel.

În vremea aceasta, contele îşi transportă, pe braţe, soţia în dormitorul ei. Apartamentul contesei avea un aspect deosebit.

Cînd se căsătorise, cu patru ani înainte, contele adunase în cele trei încăperi destinate soţiei sale tot ce putea bucura simţul pentru frumos. Pereţii erau tapetaţi cu mătase de un albastru deschis, înstelat cu argint. Chenare argintii încadrau tapetul. Mobilele, din lemn de lămîi şi incrustaţii de abanos, erau graţioase ca şi stăpîna casei. Deasupra patului, ţinute în cioc de o lebădă de argint, se revărsau perdelele din muselina cea mai fină.

Pe căminul de marmură ticăia o mică pendulă de bronz aurit, reprezentînd o nimfă. Covoarele proveneau de la manufacturile din Aubusson, în culori pastelate, cu desene din scene mitologice.

Contele întinse trupul soției pe pat. Orice gînd de răzbunare pierise ca un fum. Era copleşit de remuşcări şi de îngrijorare. Contele îngenunche lîngă corpul inert al soţiei sale. Inima bătea slab. Era o speranţă.

Grăbit, domnul de Vezay se ridică şi aduse din cabinetul de toaletă săruri, oţet, parfumuri. Tînăra femeie dădu semne de viaţă.

Întredeschise ochii şi privi în jur cu o expresie rătăcită. Brusc îşi aminti ce văzuse şi scoase un strigăt. Recăzu apoi într-o stare de semileşin, urmată de zvîcniri agonice. Îşi reveni din nou, apoi spuse cu o voce slabă:

— Am să mor... trimite repede după duhovnic... nu e timp... repede...

— N-ai să mori, Margareta, nu poţi să mori.

Tînăra femeie clătină din cap şi repetă...

— Un preot, te rog, repede...

Contele se repezi spre coridor. Se ciocni de Caillouet, care se afla acolo ca din întîmplare, aşteptînd ordine.

— Un preot, cheamă repede un preot, strigă contele. Şi un doctor, da, şi un doctor...

— Un preot şi un doctor... doamna contesă e bolnavă?

— Bolnavă... pe moarte, bîigui domnul de Vezay.

O undă de emoţie trecu pe faţa sălbatică a pădurarului. Dar numai o clipă.

— Da, domnule, la dispoziţia dumneavoastră.

— Aleargă dumneata după preot şi trimite un servitor după doctor. Să ia calul meu favorit, pe Bayard, să-l omoare dacă trebuie, dar într-o oră să fie aici cu doctorul, mă auzi? Dacă vine într-un ceas îi dau cincizeci de napoleoni, spune-le tuturor.

— Îndată, domnule.

Pădurarul îşi părăsi stăpînul ca să-i îndeplinească poruncile.

Domnul de Vezay se întoarse în camera Margaretei. Tînăra femeie nu mai suspina. Ochii erau tot închişi. S-ar

fi crezut că e moartă, dar din vreme în vreme scoatea cîte un geamăt, dovadă că viaţa n-o părăsise cu totul. Domnul de Vezay se aşeză lîngă pat şi aşteptă. Cam peste un sfert de oră cineva bătu de două ori în uşă. Contele se duse să deschidă. În prag se afla Caillouet, iar în spatele lui se vedea preotul satului, un bătrîn frumos, venerabil, al cărui păr alb încadra o faţă blîndă şi bună.

— Domnule conte, iată părintele — zise pădurarul.

— Părintele, — strigă contele, fii binevenit! Te aşteaptă cu nerăbdare!...

— Domnule conte, — răspunse bătrînul înclinîndu-se — ceea ce mi-a spus Caillouet m-a îndurerat profund şi m-a speriat... boala nu e aşa de grea pe cît m-a făcut să cred, nu e aşa? Tot mai este o speranţă?...

— Părinte — murmură contele, nu-ţi pot răspunde, vino să vezi şi vei judeca dumneata...

Domnule de Vezay duse pe preot lîngă pat, apoi întorcîndu-se spre pădurar întrebă:

— Ce este cu doctorul?

— Domnule conte — răspunse acesta, a plecat Jean...

— Pe Bayard?

— Pe Bayard.

— I-ai spus să omoare calul în fugă dacă ar trebui?

— Da, domnule conte.

— I-ai promois cincizeci de napoleoni?

— Da, domnule conte. Jean nu va cruţa calul şi după ce va ajunge, va da pe Bayard doctorului, iar el se va întoarce pe jos...

— Bine. Îndată ce va sosi doctorul, să-l aduci aici.

— Domnule conte, poate că trebuie să le trezim pe servitoarele doamnei contese...

— Nu, nu, — răspunse speriat contele, nu trezi pe nimeni.

Caillouet, nu insistă — cel puţin în aparenţă — dar se duse să anunţe fără zgomot pe fata din casă a doamnei

de Vazey. Contele se întoarse în apartamentul Margaretei. Preotul îngenunchease lîngă patul pe care se odihnea tînăra muribundă...

— Fiica mea, îi spuse el — m-ai chemat... vin la tine în numele Domnului păcii, al iubirii şi al milostivirii.

Margareta auzi şi cunoscu glasul preotului. Făcu un efort ca să se ridice, izbuti cu mare greutate. Îşi întinse spre preot mîinile împreunate şi zise:

— Părinte, ascultă-mi spovedania.

— Vorbeşte, fiica mea, răspunse preotul, te ascult şi Dumnezeu te aude.

Tînăra femeie cu glasul întrerupt de suspine, îşi începu spovedania, care ţinu mult. Uneori cuvintele ei nici nu se auzeau, alteori suspine convulsive întrerupeau destăinuirea. Pe măsură ce femeia vorbea, bătrînul preot îngălbenea. Cînd sfîrşi, faţa preotului era aproape tot atît de palidă ca şi a contesei. Nu mai avea ce asculta. Rosti cuvintele sacramentale de pace şi iertare. Apoi, după ce termină ritualul, murmură:

Acum, fiica mea ai curaj şi speranţă... vei trăi pentru pocăinţă şi îndreptare...

Margareta dădu din cap.

— Nu părinte, răspunse aceasta, simt că totul pentru mine s-a terminat în această lume. Dumnezeu mă loveşte şi eu îl binecuvîntez, dar îmi revine o datorie de îndeplinit. Te rog spune-i soţului meu să vie la mine...

Bătrînul preot plîngea şi nu putu să răspundă. Înclină doar capul ca gest că înţelege ce vrea dînsa. Se apropie de Vezay, care în timpul spovedaniei soţiei stătuse pe un scaun lîngă fereastră.

— Domnule conte, îi spuse abia stăpînindu-şi emoţia, doamna contesă vă roagă să veniţi la patul său de agonie. Duceţi-vă şi nu uitaţi că atunci cînd Dumnezeu a iertat, nimeni pe lume nu are dreptul să fie fără milă... Un bătrîn,

domnule conte... un slujitor al Domnului vă aminteşte acest lucru şi ca preot, dar şi ca om vă rog să fiţi îngăduitor şi milostiv.

Domnul de Vezay se înclină în faţa bătrînului preot şi se apropie iute de patul contesei. Margareta se ridică, îl apucă de mîini pe care le strînse cu putere şi strigă:

— Iartă-mă! iartă-mă... sufăr şi mor domnule conte, iartă-mă...

— Te iert... sărmană femeie, îngînă contele, te iert din adîncul inimii. Dar în numele Cerului linişteşte-te şi încearcă să trăieşti...

— Mă iertaţi! — întrebă tînăra femeie, nespus de uimită.

— Din tot sufletul!

— Dar, poate nu ştii că... Trebuie să-ţi mărturisesc totul...

Contele vru s-o împiedice, ca s-o scutească de o poveste dureroasă pentru amîndoi. Nu fu nevoie însă. Ochii contesei se măriră, privirea îi deveni fixă, şi ea începu să geamă.

— Ce este? Iubito, ce ai, întrebă domnul de Vezay cuprins de o nouă îngrijorare.

Tînăra femeie începu să scoată nişte strigăte sfîşietoare. Tot atunci, se auzi galopul unui cal şi peste puţin timp în dormitor îşi făcu apariţia doctorul familiei. Îndepărtă pe conte şi se aplecă asupra femeii în suferinţă.

Nu trecu mult şi doctorul îi făcu semn contelui să se apropie.

— Pentru dumnezeu, doctore, ce are?

— E o naştere înainte de termen, domnule conte.

Ceea ce urmă, fu un coşmar. Trecură cîteva ceasuri de chin, la capătul cărora contesa căzu într-un somn adînc şi veşnic, iar doctorul puse în braţele contelui un copilaş, o fetiţă, al cărei prim ţipăt, mama nu apucase să-l mai audă.

* * *

Castelul familiei Villedieu se afla la o distanţă de mai puţin de o leghe de domeniul de Vezay. Era o construcţie gotică de mici proporţii, căreia alte generaţii îi adăugaseră mai multe aripi şi care se ridica pe malul Loarei, în mijlocul unui crîng încîntător. Acolo locuia tot anul vicontele Armand. Acesta fusese căsătorit o vreme cu o femeie de care nu-l legase decît o prietenie distantă, lipsită de iubire, cum se întîmplă în căsătoriile dictate de familie. După numai doi ani, soţia lui murise lăsîndu-i un băieţel de cîteva luni. Trecuseră de atunci şase ani.

Băiatul se numea Lucien, iar tatăl îi dăruise toată afecţiunea, pînă în ziua cînd pusese stăpînire pe el pasiunea pentru contesa de Vezay, pasiune care sfîrşise tragic.

Vijelia nocturnă încetase. Se apropiau zorii. În castel toată lumea mai dormea. Micul Lucien şi perceptorul său dormeau în apartamentul băiatului, în camere învecinate. Servitorii, care nu putuseră dormi din cauza furtunii, se odihneau şi ei. Numai caii, neliniştiţi încă, sforăiau şi tropăiau în grajduri.

La acel ceas, cînd ziua se îngîna cu noaptea, Caillouet se apropie de castel ieşind din crîng. Se prelinse pe lîngă ziduri, pînă la o intrare pe care o cunoştea, lucru care altfel nu era ciudat. De fapt, cînd se organizau vînători, întîlnirile se făceau cînd la un castel, cînd la celălat, iar servitorii celor două reşedinţe erau, ca şi stăpînii lor, prieteni şi cunoşteau deopotrivă cele două castele.

Pădurarul se debarasă de felinarul orb cu care îşi găsise drumul şi de un sac de pînză, destul de mare, pe care îl trînti, făcîndu-l să scoată un sunet metalic. Din acest sac, Caillouet scoase un obiect de care se servi ca de o pîrghie spre a deschide poarta. Aceasta ducea pe o scară în spirală

la un mic turn din corpul cel mai vechi al clădirii. Pădurarul venise pregătit, căci avea în sac tot ce era necesar pentru a deschide uşi ferecate. Se strecură prin mai multe încăperi scufundate în beznă şi ajunse la apartamentul vicontelui Armand. Se apropie de un mic birou, pe care-l descoperi la lumina slabă a felinarului orb. Pe acest birou lăsă portofelul cu cifru al mortului. Ar fi fost de aşteptat ca după aceasta pădurarul să se grăbească să dispară, dar, dimpotrivă, el forţă cu grijă şi pricepere sertar după sertar. Unul din ele conţinea un teanc de bilete de bancă şi mai multe monede de aur. Pădurarul nu le atinse. Părea să caute altceva, ceva anume, de care ştia.

Într-adevăr, găsi un pachet mic de hîrtii îndoite şi legate cu o panglică.

— Aha! Iată-le! O avere şi răzbunarea mea! exclamă el.

Caillouet şterse repede urmele cercetărilor sale. Parcurse drumul înapoi şi fixă la locul ei intrarea în turn. Zorii îl găsiră pe drum spre domeniul de la Vezay.

Crîngul se lumină, stropii de apă sclipiră pe crengi, păsările începură să ciripească, aerul proaspăt de după furtună îi umplu plămînii. Se anunţa o dimineaţă minunată, ca şi cum noaptea plină de grozăvii ar fi fost numai un vis urît.

Cînd ajunse la castel i se spuse că domnul conte întrebase de două ori de el. Stăpînul îl aştepta într-adevăr, întins îmbrăcat pe o canapea. Era desfigurat. Ieşise de două ceasuri din apartamentul moartei, lăsînd la căpătîiul ei pe bătrînul preot care murmura rugăciuni.

— Domnul a întrebat de mine? spuse pădurarul.

— Da, Caillouet, trebuie să-ţi vorbesc.

— Nu ne aude nimeni, domnule conte.

— De unde vii?

— Am îndeplinit ordinele domnului. Am dus portofelul.

Contele tresări.

— Unde l-ai pus?

— Pe biroul răposatului viconte.

— Dar spuneai că vei profita de agitaţia de la castel.

— M-am gîndit că în acel caz s-ar fi pus imediat peceţi peste tot şi n-aş fi putut să mă mai apropii.

— Adevărat. La toate te gîndeşti.

— Atît dorea stăpînul să ştie?

— Ar mai fi fost ceva, întrebă contele neliniştit, cu trupul străbătut de un fior. Se vedea că-l preocupa ceva îngrozitor, dar nu adăugă nimic.

După o tăcere, domnul de Vezay reluă:

— Dar mormîntul, Caillouet, mormîntul a rămas deschis... Totul se va afla...

— Nu, domnule, pentru că am şters toate urmele. Iar cheile uşilor de la camera mortuară le-am aruncat în Loara.

— Dar cum o vom îngropa acolo pe soţia mea?

— O vom îngropa, după dorinţa ei, în cimitirul satului.

— Dar asta nu era dorinţa ei!

— Credeţi că va veni domna contesă să vă dezmintă?

— Dar conştiinţa mea? Cum să fac aşa ceva? Mai bine mor!

— Domnule conte, morţilor nu le pasă unde-şi dorm somnul cel veşnic. Ce contează dacă sub o lespede de piatră sau sub iarbă?

Domnul de Vezay nu se mai împotrivi. Spuse, totuşi:

— Îmi eşti devotat, nu-i aşa, Caillouet?

Pădurarul tresări. Era o întrebare neaşteptată. Se schimbă la faţă.

— Devotat? Am dovedit-o, domnule.

— Atunci pot să-ţi mai cer ceva?

— Cum crede stăpînul.

— Chiar dacă ar trebui să ne despărţim?

Pădurarul tresări din nou.

— Pentru multă vreme?

— Pentru totdeauna.

— Domnul glumeşte...

— Nu glumesc.

— Doriţi să mă îndepărtaţi? Dar de ce? De ce, domnule?

— Am să-ţi vorbesc deschis. Eşti în casa mea de mult, ţin la tine, dar trebuie să-ţi cer să pleci...

— De ce?

— Pentru că ştii tainele acestei nopţi. Pentru că văzîndu-te aş suferi şi mai mult. Mă înţelegi?

— Vă înţeleg domnule.

— Am dreptate?

— Cred că da, domnule.

— Atunci, vei pleca?

— Cum porunceşte domnul.

— Bineînţeles că-ţi voi asigura traiul. Îţi voi da o sumă care să-ţi permită să te stabileşti unde vei dori. În America, în Italia...

— Domnul doreşte să pună între noi un ocean...

— E mai bine astfel.

— Cînd trebuie să plec?

— Sarcina Suzanei nu e prea înaintată. Ar mai putea călători...

Ochii pădurarului scînteiară sinistru. Se stăpîni şi zise:

— Suzana va face ce-i voi spune eu.

Vocea îi suna atît de straniu, încît contele îl privi mirat. Nu desluşi însă nimic pe chipul servitorului.

— Am să-ţi dau cincizeci de napoleoni pentru drumul pînă la Nantes. Şi un mandat de 20.000 de franci plătiţi de bancherul meu de acolo. E de ajuns?

— Mai mult decît suficient.

— Cînd te vei stabili undeva, îmi vei scrie şi-ţi voi mai trimite cît îţi va trebui.

— Prea bine, domnule. Dar nu vă mulţumesc, pentru că mai bine aş fi rămas aici sărac, decît să primesc bani spre a pleca departe. Dar dacă liniştea dumneavoastră o cere...

Despărţirea fu scurtă. Servitorul avea un chip îngheţat. Ieşind din cameră, mîrîi:

— Voi pleca, dar socoteala noastră nu s-a încheiat. Ne vom revedea.

Peste vreun ceas, pădurarul părăsi ţinutul, dar singur, părăsindu-şi tînăra soţie. Vestea plecării sale se răspîndi imediat. Tot atît de repede se răspîndi şi ştirea morţii neaşteptate a tinerei contese de Vezay la naşterea unei fetiţe înainte de vreme. O altă veste bîntui ţinutul — ştirea sau numai bănuiala morţii vicontelui Armand de Villedieu, înecat în Loara împreună cu servitorul şi caii săi. Nu se găsiseră decît cadavrele acestora din urmă. Era un mister care preocupa pe toată lumea. Se ştia că în ajunul dispariţiei sale vicontele se dusese la culcare fără să spună cuiva că intenţionează să plece undeva. Unde şi de ce plecase în plină noapte, pe furtună? Nimeni nu-şi putea explica.

Înmormîntarea contesei de Vezay adună multă lume. Se spunea că fusese dorinţa ei să fie înmormîntată în cimitirul satului şi nu în subteranele castelului. Toată lumea fu adînc mişcată de dispariţia acestei tinere frumoase, pe care toţi o admirau.

Soţul ei era vizibil îndurerat, cuprins de o durere mută.

Pentru fetiţă fu chemată la castel o doică.

* * *

Aici este timpul să ne oprim, ca să explicăm cum ajunsese contesa în subterană şi care erau motivele urii sălbatice a pădurarului împotriva contelui.

Cînd se întîlnise cu iubitul ei Armand, contesa simţise o îngrijorare fără motiv. Cînd Armand plecase, ea, neliniştită de o presimţire, se tot apropiase de fereastră. La lumina unui fulger văzuse doi oameni ducînd o targă pe care se afla un trup. Îl recunoscuse pe soţul ei. Mai întîi crezuse că i se pare, dar cuprinsă de o teribilă bănuială, porni prin coridoarele castelului, fără să ştie nici ea unde se duce. Nu înţelegea nici ea cum ajunsese în subterană, ca o fantomă, cum şi crezuse soţul ei.

* * *

Cu cîteva luni înaintea acelei nopţi de groază, la castelul Vezay se organizase o petrecere. Contesa se afla pentru o lună la familia ei, în Berry, iar contele invitase vreo douăzeci de prieteni la o vînătoare şi un dejun.

Curtea castelului se umpluse de cai şi de cîini, iar mesenii goleau sticle cu vinuri vechi.

Vînătoarea fu admirabilă. Totul fusese minunat, dar spre sfîrşitul petrecerii contele se văzuse abordat de cavalerul de Lucy, celebru pentru moravurile lui discutabile şi de care toţi cunoscuţii îşi fereau cu grijă soţiile, fetele şi surorile. Fără prea mare succes însă, căci cuceritorul avea întotdeauna pradă. Lucru de altfel ciudat, căci avea o înfăţişare de satir, care totuşi atrăgea femeile.

Cavalerul de Lucy îşi puse mîna pe umărul contelui.

— Vreau să-ţi arăt ceva, conte.

— Ce anume?

— Pe cea mai frumoasă dintre fetele Franţei.

Contele rîse. Musafirul nu-şi dezminţea reputaţia.

— Numai la fete ţi-e gîndul?

— Şi la femeile frumoase, conte. Pentru asta merită să trăieşti.

— Şi pe cine ai pus ochii iarăşi?

— Pe o nimfă a pădurii, chiar dacă poartă o rochie de stambă...

— O ţărancă deci?

— Ţărancă sau prinţesă, n-are importanţă. E Venus în persoană.

— Mă bucur că am nimfe şi zeiţe pe domeniul meu, glumi contele.

— Uite-o, ce zici?

— Ei, drace! exclamă contele.

— Aşa-i că mă pricep? zîmbi cavalerul complice.

Într-adevăr, era o frumuseţe de femeie, iar asemănarea mitologică pe care o făcuse cavalerul cel cu proastă reputaţie era pe deplin meritată. Cu părul întunecat, aproape negru, cu ochii negru strălucitori, cu talia zveltă, era cu adevărat atrăgătoare. Cavalerul savură admiraţia domnului de Vezay.

— Cine e?

— Acum o văd întîia oară, cavalere.

— Deci n-o cunoşti? Păi nu poate fi decît fiica vreunui arendaş al dumitale.

— Se poate, nu cunosc toată lumea de pe domeniu.

— Mare păcat, conte. Trebuie să aflăm.

Contele chemă un servitor. O cunoşti pe fata aceea? întrebă el.

Fata văzu că se vorbeşte despre ea, roşi, dar rămase locului.

Servitorul o văzu şi zîmbi răutăcios.

— E Suzana Guillot.

— Fata unuia din tăietorii de lemne?

— Da, domnule, cel care a murit de curînd.

— Şi unde locuieşte?

— Singură, în coliba lor din pădure.

— Biata fată. Şi din ce trăieşte?

— Munceşte, îi ajută pe pădurari.

— Păcat! O fată aşa de frumoasă!

Şi servitorul, picherul La Ramée, se îndepărtă cu un zîmbet rău şi satisfăcut. Cavalerul-satir zise:

— Conte, ştii la ce mă gîndesc? La dreptul seniorului, cum era el cîndva...

— Ştii că-mi iubesc soţia, spuse contele dînd din umeri.

După vînătoare, la castel se dădu o cină somptuoasă. Sufrageria cea mare era luminată, cristalurile scînteiau, vinul curgea. La sfîrşitul mesei servitorii se retraseră. Musafirilor li se dezlegau limbile mai mult decît trebuia să audă personalul casei.

După istorisirile vînătoreşti cu obişnuitele lor exagerări urmară poveştile cu aventuri de dragoste. Toţi invitaţii se lăudau cu nebuniile tinereţii, toţi spuneau anecdote picante. În mijlocul celorlalţi, strălucea prin vervă cavalerul de Lucy, pe care toţi îl considerau un Don Juan. Oaspeţii petreceau fără grijă. Numai contele de Vezay părea absent. Îl urmărea, inexplicabil, imaginea acelei fete din pădure. Îşi iubea soţia mai presus de orice, dar acum îi stăruia în minte acea fată care deşteptase în el o pasiune neobişnuită, o tulburare a simţurilor pe care o refuza, dar care revenea, cu atît mai încăpăţînată, cu cît căuta s-o alunge.

Gîndul îi fugea la coliba din pădure unde Suzana aceea locuia singură... Se simţea stăpînit de dorinţe păcătoase pe care nu le putea alunga.

Încercă să participe la petrecere, dar nu auzea anecdotele, nu înţelegea glumele, nu simţea gustul vinului.

Cavalerul de Lucy povestea cu amănunte o aventură a lui, cu o anume Simone, pe care ceilalţi păreau să o guste cu bucurie. Mai ales pentru detalii, foarte amănunţite. Dar contele nu putea participa la entuziasmul lor. Abia aştepta ca musafirii să plece.

După ce se stinse huruitul ultimelor trăsuri ale oaspeţilor, contele părăsi castelul. Se avîntă în pădure, cu

capul înfierbîntat, atras de o forţă căreia nu-i rezista. Găsi repede coliba, aflată pe malul unui iaz. Era o căsuţă de pădurar, din lemn cioplit grosolan.

La lumina zilei putea părea pitorească, dar de fapt era mizeră.

Contele îi dădu ocol. Ferestrele erau ferecate cu drugi de fier.

Era cu neputinţă de intrat. Fata era bine apărată.

Totuşi, contele, biciuit de dorinţă, voia să intre.

Încercă clanţa. Uşa era bine zăvorîtă. Ar fi trebuit să plece, dar nu se putea hotărî. Oare Suzana îi va deschide?

Îşi aduse aminte de o vorbă a cavalerului de Lucy: „Cine nu riscă, nu cîştigă". Ciocăni la uşa colibei. Nu i se răspunse. Aşteptă, apoi bătu din nou.

De data aceasta percepu o mişcare. Urechea lui atentă desluşi o respiraţie precipitată. În sfîrşit, cu spaimă în glas, Suzana întrebă:

— Cine e?

— Deschide, murmură contele.

— Vezi-ţi de drum şi lasă-mă să dorm.

— Deschide, te rog, domnişoară Suzana...

— Cine eşti dumneata?

— Contele de Vezay...

— Ah, doamne!

Trecură cîteva clipe de tăcere.

— Domnule, spuse fata, coliba aceasta este a dumitale. Vă datorez supunere, dar la ceasul acesta din noapte, o fată cinstită nu poate deschide nici stăpînului. Iartă-mă, dar nu se poate.

Această împotrivire avu darul de a stîrni şi mai tare dorinţa stăpînului. Îi veni în minte o idee deloc cinstită. Fără a roşi, contele spuse:

— Nu poţi să mă laşi fără ajutor la uşa ta. Am căzut de pe cal în apropiere, abia m-am tîrît pînă aici. Am un

picior scrîntit sau poate rupt, nu pot pleca, trebuie să mă ajuţi...

— Doamne, iertaţi-mă, nu ştiam! strigă fata. Şi deschise uşa fără întîrziere.

Contele se trîntise jos, lîngă pragul uşii.

— Dă-mi mîna, ajută-mă, spuse el prefăcîndu-se că nu se putea ridica. Fata, încrezătoare, îl sprijini. Dar abia trecut pragul colibei, domnul de Vezay împinse uşa, trase zăvorul şi, cuprinzînd cu toată forţa trupului fetei o acoperi cu sărutări sălbatice. Dar Suzana era o fată puternică. Sub o înfăţişare gingaşă, ascundea agilitate şi forţă. Muşcă, se zbătu, strigă, se apără. Contele, totuşi, izbîndi. Fata imploră, suspină, ţipă, dar lupta se sfîrşi cu un geamăt şi apoi nu se mai auzi nimic.

Cînd domnul de Vezay părăsise castelul pradă unui incendiu al simţurilor, el nu bănuia că e spionat. Şi totuşi cineva îl urmări. O umbră se ţinu după el prin pădure şi fu martoră, din întuneric, la scena din colibă. Era servitorul care plecase zîmbind răutăcios în acea dimineaţă, după ce indicase contelui locuinţa fetei.

* * *

Peste cîteva ceasuri, întorcîndu-se la castel contele se trezise din beţia care-l împinsese la acea faptă. Se simţi copleşi de ruşine şi regret. Nu înţelegea nici el cum se putuse înjosi astfel. Dar în zilele ce urmară făcu din nou drumul pînă la colibă. Remuşcarea nu-i domolise simţurile. O găsi pe Suzana înlăcrimată, încercă s-o consoleze, reuşi, şi petrecu cu ea mai multe nopţi, pînă la întoarcerea contesei.

Se simţea vinovat, era atras de Suzana, dar hotărî să rupă legătura cu ea. Îşi făgăduise să-i asigure Suzanei o viaţă liberă şi mai bună şi căuta un mijloc prin care s-o facă, fără a se compromite.

Într-o zi, călărea gînditor pe o potecă a pădurii. Dintr-un tufiş îi ieşi înainte un copil de ţăran zdrenţăros, cu boneta de bumbac în mînă. Contele voi să-i dea un bănuţ. Copilul îl luă cu evlavie şi spuse:

— Mulţumesc, domnule, dar nu asta voiam...

— Dar ce voiai, băiete?

— Să vă arăt ceva. Veniţi cu mine, stăpîne...

Intrigat, contele îl urmă.

— M-a trimis cineva, spuse copilul.

Domnul de Vezay înţelese că e un mesaj de la Suzana. Într-adevăr, o găsiră într-un luminiş, singură şi tristă, aşezată la rădăcina unui stejar, ţinînd în poală un mănunchi de flori sălbatice. Părea inconştientă. Era mult schimbată. Culoarea din obraji îi pierise, ovalul feţei i se alungise, iar sub ochi avea cearcăne.

Nicaise, băiatul care servise de călăuză, se făcu nevăzut.

Contele descălecă înduioşat. Se apropie de fată şi îi luă mîna cu afecţiune.

— Voiai să mă vezi, copilă?

— De patru zile vă aştept, stăpîne. Pierdusem nădejdea...

— Ai ceva să-mi spui?

— Ceva trist, domnule. Sînt pierdută!

— Ce vrei să spui?

— S-a întîmplat o nenorocire.

— Mă sperii... Ce putea să se întîmple?

— Sînt însărcinată.

— Pentru Dumnezeu! Nu se poate! Bănuiesc că te înşeli.

— Din nenorocire, nu, domnule. Sînt foarte sigură.

Contele era îngrozit. Ideea aceasta nu-i trecuse prin cap. Parcă un trăznet se abătuse asupra lui. Cum să-i ascundă contesei un lucru care va face înconjurul domeniului? Un moment de rătăcire şi, iată, păcatul ieşea la iveală! Iată rodul otrăvit al greşelii! Trebuia făcut ceva,

dar ce? Ideile cele mai nebuneşti îi cotropiră cugetul. Deodată se lumină:

— Am găsit, copila mea! Vom scăpa!

— Cum vom scăpa? întrebă fata uimită.

— Trebuie să te măriţi!

— Doamne, dar cine m-ar lua pe mine, mai ales acum?

— Nu se poate să nu te vrea cineva. Eşti o fată aşa de frumoasă... Spune-mi sincer, Suzana, nu te-a curtat nimeni pînă la mine? Vreun tînăr frumos...?

— Unul singur, stăpîne, dar nici tînăr şi nici frumos...

— Care e acela?

— Pădurarul dumneavoastră, Caillouet...

— Caillouet! E o bufniţă prea urîtă pentru o porumbiţă gingaşă ca tine. Totuşi, te va lua de nevastă, îţi promit.

— N-ar face asta, domnule. E un om cinstit şi n-ar primi nici greşeala mea şi nici copilul care e rodul ei.

— Nu-i nevoie să afle.

— Dar a-l lua de bărbat fără a-i spune adevărul ar însemna o înşelătorie mîrşavă!

Domnul de Vezay considera însă că sentimentele alese sînt numai pentru nobili. Ce conta ce simte o ţărancă sau un pădurar? Îşi folosi deci toată elocinţa spre a o convinge pe Suzana. Altă scăpare nu era. În cele din urmă, obosită şi deznădăjduită, Suzana se dădu bătută. Domnul de Vezay avea să se ocupe de toate. Şi deşi era un om onorabil, nu i se păru că ceea ce făcea era ruşinos, din moment ce nu era vorba de oameni nobili.

* * *

A doua zi după ce sarcina Suzanei îi fusese destăinuită domnului de Vezay de către aceasta, contele l-a anunţat pe Caillouet că avea de gînd să viziteze o parte din pădure, iar acesta trebuia să-l însoţească. Pădurarul luînd carabina aşteptă poruncile stăpînului. Contele ieşi din parc

împreună cu pădurarul, vizită mai multe ore lucrările făcute în pădure, ajungînd pînă la urmă la coliba Suzanei. La vederea colibei Caillouet se arătă vădit preocupat. Suzana nu apăru. Uşa era încuiată. Trecură de colibă, iar pădurarul întoarse de cîteva ori capul sperînd că foşnetul frunzelor îi va atrage atenţia fetei care va apărea. Dar aceasta nu ieşi. Contele îl întrebă:

— La ce te uiţi, Caillouet?

— Eu, domnule conte?

— Dumneata.

— Nu mă uit la nimic, domnule.

— Atunci de ce-ţi întorci mereu capul? Din întîmplare, sau ai văzut un cerb în desiş?

— Zău, domnule conte, n-am văzut nici un cerb şi nici o căprioară.

Contele nu mai stărui, dar întrebă:

— A cui este coliba de acolo?

— Este a unuia din muncitorii dumneavoastră domnule conte, răspunse acesta.

— Cum se numeşte?

— Moş Quillot.

— N-a murit de curînd?

— Da, domnule conte.

— Avea copii?

— O singură fată.

— Şi fata asta mai stă pe moşia mea?

— Da, domnule conte, dînsa locuieşte în această colibă.

— Singură?

— Singură, domnule conte, munceşte foarte mult ca să trăiască, este tînără şi voinică.

— Tristă soartă pentru fată, murmură gentilomul.

Pădurarul făcu un semn afirmativ, iar contele urmă:

— Este tot atît de frumoasă pe cît este de voinică? întrebă el.

— Este frumoasă aşa cum ne imaginăm noi că sînt îngerii, domnule conte, răspunse pădurarul.

— Zău?

— Şi tot atît de înţeleaptă pe cît de frumoasă... din fericire căci numai frumuseţea ar fi o mare nenorocire pentru ea.

— Moş Quillot a lucrat mult pe moşia mea, nu-i aşa, Caillouet?

— Patruzeci sau cincizeci de ani, atît pentru tatăl domnului conte, cît şi pentru domnul conte...

— A fost un servitor vechi şi credincios. Îmi pare rău că n-am făcut nimic pentru el... din păcate este prea tîrziu acum... totuşi mi-a venit o idee...

Caillouet se uită la stăpînul său ca şi cum ar fi vrut să-l întrebe. Domnul de Vezay urmă:

— Ceea ce n-am făcut pentru tată, am să fac pentru fiică.

— Suzana n-are nevoie de nimic domnule conte, îngînă Caillouet.

Contele păru că nu auzi şi urmă:

— Vreau s-o mărit...

Pădurarul îngălbeni.

— Frumoasă, de treabă, muncitoare — urmă domnul de Vezay, — şi cu o mică zestre pe care o voi adăuga la cheltuielile ei, îmi va fi uşor să-i găsesc un bărbat... sau să mă gîndesc la acest lucru...

Caillouett părea că este pradă unei emoţii foarte mari. După un moment de tăcere, contele adăugă:

— Tocmai mi-a venit o idee. Pierre Thibaut, băiatul arenadşului meu de pe Charmettes, este tocmai la vîrsta însurătorii. Am să-l conving să o ia de nevastă pe Suzana Guillot... E un băiat bun şi cumsecade. Ce zici de planul meu, Caillouet?

Pădurarul se înveneţise.

— Domnule conte, murmură el, împreunîndu-şi mîinile a rugă — în numele cerului, nu faceţi acest lucru!

— Ce nu trebuie să fac? întrebă de Vazey cu un aer mirat.

— Nu vă ocupaţi de măritişiul Suzanei...

— Aşadar, tu ţii ca această fată să nu se mărite?...

— Mai mult ca orice pe lume, domnule conte!

— Şi de ce, mă rog?

Caillouet stătu pe gînduri şi tăcu. O luptă violentă se petrecea în sufletul lui. Picături mari de sudoare se prelingeau de sub cozoroc.

— Pentru ce ţin ca Suzana să nu se mărite? — răspunse în cele din urmă Caillouet — Pentru că o iubesc...

— O iubeşti? strigă contele.

— Mai mult ca pe viaţa mea!

— Sărmane Caillouet, de ce nu mi-ai spus mai demult?

— N-am îndrăznit.

— Dar fata îţi cunoaşte dragostea?

— I-am spus, domnule conte, că o iubesc.

— Dînsa îţi împărtăşeşte dragostea?

— Încă nu... mă tem.. dar poate mai tîrziu...

— Dragostea în căsătorie, prin urmare? Ei bine! Caillouet, planul meu tot există... numai un nume se va schimba, cel principal, al mirelui... În loc s-o măritäm pe Suzana cu Pierre Thibaut, ţi-o vom da ţie. Te învoieşti?

Pentru prima dată în viaţă pădurarul simţi o vie recunoştinţă. Printr-o mişcare bruscă, neobişnuită acestui om aspru şi brutal, el apucă mîna contelui şi o duse la buze. Coantele, ştiind că de fapt făcea o faptă rea, nu-şi putu stăpîni ruşinea şi roşi pînă în albul ochilor, dar Caillouet nu observă.

— Aşadar, strigă el plin de emoţie, aşadar, domnule conte îmi daţi voie s-o iau de soţie pe Suzana?

— I-ţi dau şi şase mii de franci ca să-ţi începi căsnicia şi ca să-i cumperi soţiei cele necesare. Îţi dublez leafa şi-ţi promit să-i cresc şi pe copii voştri dacă îi veţi avea.

— Lăsaţi — îşi zise în sinea sa Caillouet, a cărei inimă sălata de bucurie — am un stăpîn bun şi trebuie să-l iubesc.

— Peste cincisprezece zile vom face nunta — reluă de Vezay. Mă duc acasă singur, Caillouet, poţi să te duci să dai vestea cea bună celei pe care o iubeşti.

Pădurarul nu aşteptă să i se spună de două ori. Mulţumi din nou stăpînului şi se îndreptă repede spre coliba Suzanei.

* * *

Aşa cum promisese contele de Vazay, căsătoria pădurarului şi a Suzanei avu loc peste cincisprezece zile în biserica satului. Domnul de Vazay nu avu curajul să participe la această ceremonie, la care trimisese toate slugile din castel îmbrăcate în haine de gală, purtînd flori şi funde din panglică albă. Picherul La Ramée se ocupa de toate.

— Trăiască mirele şi mireasa!... striga cît îl ţinea gura, trăgînd focuri de armă. Trăiască Caillouet şi Suzana, să fie fericiţi şi să aibă mulţi copii!...

Mireasa, îmbrăcată în alb, sub coroana de flori de lămîiţă, era adorabilă, dar părea preocupată, tristă, palidă. Uneori li se părea că ochii ei erau roşii şi pleoapele umflate, de parcă plînsese de curînd. Caillouet, radios, transfigurat, era numai zîmbet, faţă de înfăţişarea sa altădată aspră şi posacă. El nici nu observa că logodnica sa păşea spre altar aşa cum altădată victimele mergeau la moarte, resemnată, dar diperată. Excesul bucuriei îl orbea. Era beat de fericire.

Cînd bătrînul preot, conform obiceiului, înrebă dacă o ia de soţie pa Suzana Guillot, el răspunse —Da — cu un galas sonor, care făcu să tremure bolta bisericii. Răspunsul Suzanei abia se auzi. Preotul rosti apoi cîteva cuvinte scurte dar mişcătoare. El spuse Suzanei că va fi femeie cinstită, pentru că fusese o fată de treabă, vrednică şi nu va fi înşelată, pentru că nici ea nu înşelase pe nimeni. Nenorocita fată simţea că-i vine să leşine. Dar cu un efort reuşi să-şi stăpînească emoţia şi să se ţină bine pînă la sfîrşit. Această căsătorie impresionă pe locuitorii satului şi pe cei veniţi din alte sate.

— Nu prea a avut aerul să fie mulţumită Suzana. — zice o femei vecinei sale.

— Nici nu prea avea de ce — răspunse cealaltă.

— Cum, nu avea de ce?

— Nu, se înţelege!

— Dar stăpînul le-a dat şase mii de franci, ştii asta?

— Şase mii de franci e o sumă frumoasă, dar banii nu fac fericirea .

— Pe a mea ar face-o!...

— Pentru că eşti bătrînă, iar Suzana este tînără şi cred că ar fi vrut un bărbat tînăr în loc de şase mii de franci.

— Asta-i! Dar Caillouet nu este încă prea bătrîn, n-are o sută de ani!...

— Are totuşi patruzeci şi cinci de ani trecuţi.

— Dar nu e bătrîn deloc.

— E bătrîn perntru Suzana care nu are decît optsprezece ani... şi e frumoasă ca o zînă.

— Cît despre frumuseţe, e drept că pădurarul nu e frumos. Aşa e!

— El însă părea foarte mulţumit!

— Bufniţele astea bătrîne iubesc tot porumbiţlele tinere!

— Da, — zise o a treia bătrînă cu glas răutăcios dar cînd bărbatul este o bufniţă urîtă şi mama o porumbiţa

gingaşă ştii tu, ce fel de ouă se găsesc într-o bună dimineaţă în cuib?

— Zău! nu...

— Ouă de cuc.

Un hohot de rîs izbucni la acestă glumă, căreia o credinţă populară îi da un înţeles răutăcios. Picherul Ramée se afla acolo şi auzise. El aplaudă mai mult decît ceilalţi gluma strigînd:

— Bravo Tereza! Bravo... Bravo... Bravo... Ouă de cuc!

În timp ce Ramée îşi manifesta bucuria Caillouet era departe şi nu-l auzi. Astfel, La Ramée ar fi avut necazuri.

* * *

Restul zilei se desfăşură conform obiceiurilor ţărăneşti. Cortejiul nupţial se plimbă pe toate străzile satului, se opri la răspîntii, precedat de un lăutar ce scîrţia la vioară. Veni apoi banchetul. Se golirăm multe sticle în sănătatea mirilor. Se traseră focuri de armă în cinstea lor. În sfîrşit veni noaptea şi fericirea pentru Caillouet, dar un chin nespus, fizic şi moral pentru Suzana.

* * *

Trecuseră şapte luni de la căsătoria pădurarului cu Suzana şi peste două săptămîni de la teribila noapte despre care am vorbit. Timpul, care le vindecă pe toate, şi-a produs efectul. Suzana, ajunsă doamna Caillouet, îşi redobîndise voioşia şi nepăsarea de altădată. Rana care sîngerase atît de mult în sufletul ei, aproape că se vindecase. Ea îşi iertase faptul că-şi înşelase bărbatul înainte de a se mărita, văzîndu-l că era atît de fericit, spunîndu-şi că nu poate să fie o greşală atît de mare care dă rezultatul atît de fericit. Cît despre Caillouet, se petrecuse în el o metamorfoză neaşteptată. Ca şi la şerpi, care se debarasează de pielea lor, se dezbrăcase şi el de

felul sălbatic de a se purta şi de asprimea de altădată. Viaţa îi zîmbea şi el zîmbea vieţii. În adevăr, ce-i lipsea? nu avea o soţie pe care a iubit-o în tăcere atîta vreme şi care întrunea frumuseţe, înţelepciune şi curaj? Nu era să fie în curînd tatăl unui copilaş ai cărui primi paşi avea să-i călăuzească? În sfîrşit, prevedea o bătrîneţe liniştită dacă Dumnezeu îi va da ani mulţi, era şi asigurat băneşte. Caillouet îşi spunea toate acestea şi era recunoscător lui Dumnezeu şi domnlui de Vezay.

Cu toate acestea, de aproape o lună un nor trecea peste fericirea lui Caillouet, care însă nu întuneca bucuria căsniciei lor.

Cu toată paza sa foarte mare, pădurarul avea convingerea şi chiar siguraţa că braconierii părundeau în pădurile aflate sub paza sa. El ştia dintr-o sursă sigură că de mai multe ori pe săptămînă ajungea la Tours mistreţi şi căprioare împuşcate în pădurile contelui de Vezay. Caillouet ar fi dat orice numai să poată prinde asupra faptului pe îndrăzeţii braconieri. Făcea tot ce putea să-i prindă. Ziua şi noaptea stătea la pîndă, dar degeaba. Braconierii îi dejucau toate şiretlicurile. În zadar picherii castelului căutau să-l ajute şi paznicii alergau prin pădure, se auzeau împuşcături. Puteau jura atunci că a fost împuşcat fie un mistreţ, fie o căprioară. Cît priveşte însă delicventul sau corpul delict nu se puteau găsi nicăieri. Caillouet se dădea de ceasul morţii, slăbise văzînd cu ochii. Într-o zi îi veni o ideee.

Trăia în sat, mai bine zis îşi tîra zilele de azi pe mîine un băieţandru de vreo zece-doisprezece ani, Nicaise. Acest băiat, pe jumătate cioban, pe jumătate cerşetor aruncat cîndva într-un şanţ de o trupă de comediaţi de bîlciuri, trăia din mila publică. Primea de unde apuca o bucată de pîine, se culca uneori într-un grajd, alteori într-un coşar sau o claie de fîn dă pe cîmp. Nicaise făcea tot felul de servicii la păşunat oile sau la strînsul cartofilor. Dar prin

instîncul său de vagabond şi nepăsarea pentru ziua de mîine, nu muncea tot timpul. Cînd avea ce mînca, fie ca simbrie, fie de pomană, pornea să se plimbe fără nici un scop pe malurile Loarei sau prin pădure. Era mic, chiar prea mic pentru vîrsta lui, dar deştept ca un sălbatic şi şiret ca o maimuţă. Nicaise trecea drept mare pişicher în sat.

Lui Caillouet îi venise ideea să-l ia pe Nicaise şi să-i plătească ceva pentru a descoperi pe braconierii care furau vînatul contelui. Ideea era minunată. Caillouet plecă să-l caute pe copil. Îl găsi culcat într-o poiană din pădure.

— Ei, Nicaise! — îl strigă împungîndu-l cu ţeava carabinei. Băiatul, care dormea, sări în sus.

— Dumneata eşti domnule Caillouet, — zise el frecîndu-se la ochi. De ce m-ai trezit? dormeam aşa de bine.

— Te-am trezit, netrebnic leneş, pentru că am să-ţi spun ceva.

— Poate că din cauza lanţurilor întinse în pădurea Carriére — întrerupse băitul — ştiu cine le-a întins, dar nu am făcut eu...

— Nu e vorba despre lanţuri — zise pădurarul.

— Atunci ce vreţi să-mi spuneţi?

— Ştii tu ce e o monedă de cinci franci?

— Ei, vezi bine că ştiu. Face cincizeci de gologani, e albă, rotundă , are o figură deasupra şi face „Zing" cînd o trînteşti jos.

Băiatul începu să rîdă.

— Asta-i, v-aţi apucat să rîdeţi de mine, domnule Caillouet — zise el apoi.

— De ce?

— De unde aş fi luat eu o asemenea monedă domnule Caillouet?... numai de aş fi furat, dar eu nu sînt hoţ.

— Şi ai vrea s-o ai, Nicaise?

— Dacă aş vrea? Cred şi eu. Dar la ce să mă mai gîndesc la asta domnule Caillouet... soarele se va însura cu luna înainte ca eu să am o asemenea monedă în buzunar...

— Nu cred. Eu ţi-o voi da, şi nu una, ci trei.

— Deci o sută cincizeci de gologani, spuse băiatul. Cu aceşti bani se poate cumpăra un castel ca al boierului nostru?

— Mai, mai — răspunse pădurarul zîmbind.

— Voi avea eu atîţia bani, eu, Nicaise?

— Da, tu, Nicaise!

— Şi ce trebuie să fac ca să am aceşti bani, domnule Caillouet?

— Să-i cîştigi.

— Asta o ştiu şi eu, dar cum să-i cîştig?

— Ascultă! Tu ştii că sînt braconieri în pădurile noastre. — Toţi oamenii din sat spun că da.

— Ni se omoară mistreţii şi căprioarele.

Nicaise dădu afirmaiv din cap.

— Degeaba răscolesc cerul şi pămîntul, nu găsesc nimic, alerg în zadar şi pierd timpul de prisos.

— Cît despre asta — zise băiatul —aşa este, n-am ce zice... braconierii sînt şireţi.

— Da, dar nu ca tine, Nicaise...

— De, se prea poate, răspuse băiatul măgulit.

— Ei, bine, vreau să stai în pădure, să pîndeşti şi să spionezi. Nu vei trezi bănuieli, căci toţi te ştiu hoinar pe aici. Cînd vei descoperi pe cei care ne fură, îmi vei spune: el este şi vei primi cele trei monede. Ne-am înţeles?

— Mai încape vorbă! Îşi strînseră mîinile în semn de înţelegere, după care Nicaise se topi în frunzişul tufişurilor dese.

Trecură trei zile, în care pădurarul îl întîlni doar de două ori pe micul vagabond. Încă nici o ştire. În dimineaţa

celei de a patra zile Caillouet aştepta ca Suzana să-i servească dejunul, înainte de a-şi relua rondul în pădure. Deodată, în pădure se auzi o detunătură.

— Hoţii — strigă păduralul sărind în picioare. Au început iar! De-ar fi Nicaise pe acolo! Şi sperînd acest lucru, rămase în colibă să aştepte. Trecură însă mai multe ceasuri fără să se întîmple nimic. Tocmai Caillouet îşi pierduse răbdarea, băiatul apăru alergînd, năduşit, la capătul puterilor.

— Ai aflat? făcu pădurarul.

— Totul, răspunse micul vagabond. Haidem!

— Unde?

La Casa Roşie.

— Ce-i acolo?

— Ai să vezi!

Porniră cît putură de repede. Deşi frînt de oboseală, băiatul, cu speranţa celor trei monede aproape alerga. Pădurarul îl urma cu greu. Cu răsuflarea întretăiată, Nicaise povesti:

— Pîndeam aşa la întîmplare, cînd am auzit o împuşcătură la vreun sfert de leghe de locul unde mă găseam. Zgomotul venea de la Locul caprelor, ştii dumneata. Am alergat într-acolo. Dar deja nu mai era nimeni. Totuşi într-un loc era sînge pe pămînt. Ca să se ascundă aşa de bine şi aşa de repede, oamenii ăştia trebuiau să aibe pe dracul în ei, mi-am zis. Am văzut o urmă de stropi de sînge. Am pornit după ea. Ducea spre Casa Roşie. M-am apropiat. Unde credeţi că era ascunsă prada? Într-un stejar. Am auzit picurînd ceva. Dar nu ploua. Aşa am găsit o căprioară care mai sîngera, legată sus de o cracă. M-am urcat într-un tei din apropiere, ca să-i văd fără să fiu văzut cînd vor veni după pradă. Aşa am aflat: erau trei. Unul dintre ei e... ghici cine...

— Ticălosul de Michu?

— Nici vorbă.

— Poate Galmiche?

— Nici el. N-ai să ghiceşti. Domnul La Ramée, picherul.

Păduraul înlemni de mirare.

— Netrebnicul!

— I-am urmărit. Au ascuns prada şi au intrat în cîrciuma Casa Roşie. Prada e foarte aproape de acolo.

— Ai făcut o treabă bună. Iată paralele.

Fericit şi nevenindu-i să creadă că are atîţia bani, Nicaise o luă la goană încotro vedea cu ochii, în vreme ce Caillouet se îndrepta cu paşi mari spre Casa Roşie. Era o cîrciumă şi han cu rea faimă, unde era mai sigur să înoptezi sub cerul liber decît în acea casă de unde unii călători surprinşi de întuneric nu mai ieşiseră. Era un loc potrivit pentru afaceri necurate. În faţa intrării era legar un cal, pe spatele căruia, într-un coş acoperit cu frunze, trebuia să fie „corpul delict". Din cîrciumă se auzea refrenul unui cîntec de pretecere cîntat de un glas răguşit, pe care pădurarul îl recunoscu. Era vocea lui Ramée. Cîntecul se întrerupse. Caillouet renunţă să intre şi rămase afară să asculte.

— Eu mă duc, zise o voce.

— Încă un pahar, omule!

— Nu, eu mă duc.

— Încăpăţînat e! Cînd ne mai întîlnim? zise Ramée.

— Joi... Aş vrea un mistreţ pînă atunci.

— O să încercăm. Salutare, neică.

Din cîrciumă ieşi un om cu o înfăţişare respingătoare, masiv, urît, purtînd o bluză albastră. Nu-l observă pe pădurar şi se duse să dezlege calul. Caillouet însă îi puse mîna pe umăr şi zise:

— O vorbă, jupîne!

Omul se întoarse cu o faţă rea.

— Ce vrei?

Pădurarul arătă coşul de pe spatele calului.

— Ce ai acolo?

— Nu-i treaba ta!

— Aşa, nu-i treaba mea? O să vedem.

Şi scoase cuţitul de vînătoare, pădurarul tăie legăturile coşului. Vru să dea la o parte crengile de pe vînatul furat.

— Încearcă numai, zise ameninţător celălalt, repezindu-se la pădurar. Dar acesta era puternic şi agil. Îşi apucă adversarul de mijloc şi-l azvîrli cît colo. Apucă apoi căprioara vînată şi o aruncă jos, în faţa uşii cîrciumii.

La aceste zgomote, ieşiră afară La Ramée şi stăpînul casei, un fost ocnaş, care încercă îndată să-l atace pe pădurar. Caillouet însă îndicase ţeava carabinei:

— Vezi-ţi de treaba ta, pungaşule, sau te împuşc ca pe un iepure! Ameninţarea îşi făcu efectul. La Ramée, deşi beat, o zbughi spre fundul cîrciumii. Pădurarul îl urmă. Pişicherul se aruncase sub o masă. Caillouet îl apucă de guler şi-l ridică, scoţîndu-l afară din cîrciumă. Hangiul nu se mai amestecă.

— Mergi pe picioarele tale, nemernicule, zise pădurarul. Ameţit şi înfricoţat, La Ramée zise:

— Unde mă duci?

— La castel.

— Nu merg. Sînt un om liber. M-ai prins îmi pierd slujba şi gata. N-am ce căuta la castel.

Între cei doi servitori era o veche ură, egală de fiecare parte. Venise ceasul răfuielii. De fapt, Caillouet ştia ce avea să urmeze. La Ramée avea să fie dat afară cu ruşine, să fie umilit, şi avea să acape de el.

Porniră, picherul beat înainte, sub ameninţarea carabinei, pădurarul în urma lui, fără să-l scape din ochi. Ajunşi într-un luminiş, La Ramée se opri brusc.

— Nu mai fac nici un pas. Lasă-mă să plec în treaba mea.

— Mişcă, ticălosule, sau te împuşc.

— Trage! Dar nu mă mişc.

Păduraul îl apucă de braţ, strîngîndul cu violenţă, apoi începu să-l izbească cu patul carabinei.

— Lasă-mă strigă picherul. Era vînatul tău?

— Nu era la meu, dar sînt dator să-l păzesc.

— Pentru o nenorocită de căprioară, mă tratezi ca pe un ocnaş? Am vîndut vînat! Ei, şi. Nu-i crimă. Vreau să am şi eu bani, cum pot, dacă alţii se îmbogăţesc însurîndu-se cu amanta stăpînului! Eu n-am norocul să cresc copilul din flori al contelui, deh!

— Cum ai zis?

— Cum ai auzit.

Păduraul se albi la faţă ca lovit în moalele capului. Simţea că ameţeşte.

— Ce îndrăzneşti să spui, ticălosule?

— Că te-ai însurat cu amanta stăpînului şi pentru şase mii de franci recunoşti bastardul.

Abia spusese acestea, picherul se îngrozi. Mă va ucide. îşi zise, văzînd chipul păcurarului. Îşi blestemă în gînd neghiobia de a-l fi provocat. Mai bine tăcea.

Dar reacţia lui Caillouet fu alta. Îi dădu drumul, împingîndu-l cu scîrbă.

— Ascultă, La Ramée. Meriţi un glonte. Dar te voi face să suferi mai mult. Ai scăpa prea uşor.

— Am minţit, strigă La Ramée. Am minţit!

— N-ai minţit! Atunci dovedeşte. Dacă dovedeşti scapi. Dacă nu, te omor ca pe un păduche.

— Dacă dovedesc nu-mi faci nici un rău?

— Numai dacă aduci dovezi de care să nu mă pot îndoi.

Îngrozit, picherul povesti totul. Pe măsură ce istorisea, păduraul arăta tot mai desfigurat.

— Aşadar, zise cu greuate, l-ai urmărit pe stăpîn cînd s-a dus la Suzana.

— Da!

— Şi ai auzit-o strigînd după ajutor, dar n-ai făcut nimic.

— Era stăpînul meu, ce era să fac?.

— Ai ştiut ce s-a întîmplat, ai aflat că mă însor cu Suzana, dar n-ai împiedicat această căsătorie...

— De ce s-o fi făcut? A mărturisi că ura lui pentru păduraur îl făcuse să se bucure de necazul lui, ar fi fost primejdios. La Ramée zise atunci:

— Credeam că totul e cu voia ta. Că ştii.

— Credeai că mă las cumpărat cu bani, că-mi vînd onoarea? Zicînd acestea, păduraul apucă gîtul lui La Ramée şi începu să strîngă năpraznic. Ochii nefericitului ieşiră din orbite. Horcăia şi se zbătea zadarnic. Trupul îi căzu în iarbă inert.

Pe păduraur nu-l încercă nici o remuşcare. Ticălosul o meritase. Stătu o vreme pierdut, apoi sîngele rece îi reveni. Cadavrul trebuia să dispară. Păduraurl îşi aminti că foarte aproape era un arbore bătrîn, cu o scobitură mare, în care încăpea un corp omenesc. Acolo îl tîrî şi-l înghesui pe picher. Fu nevoie de forţa lui ieşită din comun, dar treaba nu lăsă urme.

Venirea nopţii îl găsi pe Caillouet pe malul Loareai. Îşi pusese rînduială în gînduri. Mai întîi de gîndise să meargă drept la castel şi să-şi împuşte stăpînul. Apoi îşi zise că, astfel, acesta ar fi suferit prea puţin. Pe urmă se gîndi la Suzana S-a împotrivit, îşi zicea el, a fost violată. Contele e singurul vinovat. Dar să-mi aducă zestre necinstea ei! Să-mi fi spus, aş fi iertat-o. Dar mi-a ascuns sarcina ei.

Păduraurl hotărî în cele din urmă să-şi pregătească răzbunarea asupra contelui, s-o părăsească pe Suzana şi să plece undeva departe. Mergea spre castel, înnegurat de gînduri sumbre, cînd îşi dădu seama că ajusese la portiţa mică a parcului. Dădu să intre, cînd simţul lui de om la

pădurii îi semnală o prezenţă în întuneric. Se ascunse îndărătul unui copac. Era doar dator să vegheze. Cine putea fi, la acel ceas?

Văzu un om cu doi cai de căpăstru. Părea să aştepte ceva sau pe cineva. După o vreme, un altul, pe care nu-l putu vedea bine, deschise portiţa, sări pe cal şi cei doi se depărtară.

— Cine poate fi acest vizitator noctur? se întrebă Caillouet. Dacă e un oaspete, de ce nu i s-a deschis intrarea principală? De ce caii lui. În loc să aştepte în curtea de onoare, păreau ascunşi la o intrare dosnică? Dar hoţii nu vin să prade călare. Deodată îi veni o idee:

— Nu e nici un musafir, nici hoţ! e un amant!

Ah, domnule conte, degeaba eşti gentilom şi bogat, iată-te înşelat ca şi pădurarul! Ba chiar mai bine, căci pe soţia ta n-o violează nimeni! Iată răzbunarea! E mai mult decît speram. Mi-ai distrus fericirea, domnule conte, o voi distruge pe a dumitale. Voi avea dovada adulterului şi ţi-o voi azvîrli în obraz. Va fi pedeapsa dumitale pentru ce ai făcut Suzanei şi mie! Şi după ce vei fi suferit destul, te voi ucide.

Descoperira legăturii extraconjugale a contesei îi dădu pădurarului puterea de a trece peste propria-i dramă. De-acum nu mai trăia decît pentru răzbunare. Astfel ajunse la coliba lui.

Suzana, se trezi. Privind-o cum doarme, aparent nevinovată, bărbatul ei era cuprins de sentimente amestecate: de dragoste şi de ură, de iertare şi răzbunare. Dar cîştigă cea din urmă.

A doua zi, cînd Caillouet se deşteptă, soţia lui trebăluia prin casă. Îi servi micul dejun şi îl întrebă dacă vine la prînz.

— Nu vin, spuse el cu galsul obişnuit. Sînt aşteptat la castel.

Suzana nu observă la el nici o schimbare. Se despărţiră ca de obicei, dar pădurarului îi fu foate greu s-o sărute pe frunte, cum făcea întotdeauna la plecare. Se prefăcu totuşi, pentru a nu da Suzanei nici o bănuială. Avea un secret teribil, care trebuia păstrat pentru ca răzbunarea să-i reuşească.

La castel găsi oarecare agitaţie. Dispăruse picherul La Ramée şi nu se ştia nimic despre el. Fu întrebat dacă l-a văzut.

— L-am văzut, răspunse Cillouet.

— Unde, cînd?

— Ieri dimineaţă. Unde nu trebuia să fie, spuse el, lăsîndu-i pe ceilalţi servitori nedumeriţi.

Ceru să fie primit de domnul conte şi fu chemat imediat.

— Ai noutăţi, Caillouet?

— Mai multe, stăpîne.

— Ai descoperit braconierii?

— Da, domnule.

— Foarte bine. Ştii să-ţi faci datoria. Cîţi erau?

— Unul singur, domnule.

— Eşti sigur?

— Absolut.

— Cine e, pungaşul?

— N-o să mă credeţi, domnule.

— Cine?

— La Ramée.

— Cu neputinţă! Un picher, braconier! Doar îl plătesc bine.

— Şi totuşi aşa e, domnule. L-am prins asupra faptului. Omorîse o căprioară. Vindea mai mult vînatul, la Casa Roşie.

— Şi unde e acum ticălosul?

— Din nenorocire, domnule, îl prinsesem şi-l aduceam încoace, dar în pădure a sărit asupra mea pe neaşteptate,

ne-am luptat şi mi-a scăpat. Cine ştie pe unde-o fi... L-am căutat ieri toată ziua. Va trebui ca domnul conte să ceară să fie urmărit de jandarmi.

— N-are rost, zise contele. La ce bun? Ducă-se, dacă tot era hoţ. Angajăm pe altcineva.

— Cum doreşte domnul. Aveţi a-mi da vreo poruncă?

— Nu, poţi pleca. Ah, am uitat să te întreb ce-ţi mai face nevasta...

— E foarte bine, stăpîne. Mulţumesc.

— Am auzit că aşteaptă un copil...

— Aşa, e, stăpîne.

— Cînd va naşte?

— Peste vreo lună, două, cred... zise pădurarul de abia stăpînindu-se. Avea acum siguranţa că La Ramée nu minţise.

— Ai o soţie bună şi frumoasă, Caillouet, să cauţi s-o faci fericită, zise contele.

— Nu voi uita niciodată că v-o datorez dumneavoastră, domnule conte. Voi căuta să vă răsplătesc bunătatea.

— Nu-mi mulţumi, am să vă dau şi bani să creşteţi copilul. Eşti un servitor vechi şi de încredere, aşa că o meriţi.

Caillouet părăsi biblioteca într-o stare de adîncă tulburare.

La castel, fuga lui La Ramée fu repede uitată, căci omul nu era iubit din cauza caracterului său urît. Pădurarul îşi vedea de treburi, dar în fiecare noapte pîndea la portiţa cea mică a parcului. Trecură mai multe nopţi în care nu se întîmplă nimic.

Pădurarul nu se descurajă. Îşi învingea oboseala, îşi ascuţea simţurile şi pîndea. Răbdarea îi fu pînă la urmă răsplătită.

Într-o noapte auzi un tropot de cai. Se ascunse mai bine în desiş, scrutînd întunericul. Era o noapte cu lună, care îl ajuta.

Cînd călăreţii — tot doi, ca şi data trecută — trecură pe lîngă el, le recunoscu chipurile. Era vicontele, însoţit de un servitor.

— Aha! Prietenul soţului! Nici nu se putea mai frumos! O merita domnul conte! Frumoasă răzbunare!

Vicontele descălecă, scoase o cheie şi deschise portiţa. Intră în parc. Caillouet auzi zgomotul paşilor săi pe nisipul aleilor.

— Noaptea trecută — îşi zise el — eram deja sigur, acum sînt şi mai sigur; cred că mîine vom putea vorbi.

Pădurarul voia să ştie cît va dura întîlnirea amanţilor. Rămase la locul lui să aştepte. După un timp servitorul vicontelui apăru ducînd caii. Mai trecu un timp şi vicontele ieşi din parc, sări pe cal şi se depărtă în galop. Caillouet îşi frecă mîinile de bucurie şi se duse încet spre casă. Se culcă şi încercă să doarmă, dar nu putu închide ochii. Ura şi gelozia îl înnebuneau. Aştepta cu nerăbdare să se facă ziuă, ca să-şi îndeplinească dorinţa. Mai trebuiau cîteva ore ca dintr-o singură vorbă fericirea domnului de Vezay să se destrame, aşa cum contele făcuse cu fericirea lui. În sfîrşit, se făcu ziuă şi pădurarul sări din pat.

— Domnule conte, zise pădurarul, îndată ce se află în faţa stăpînului său, se petrece ceva nefiresc.

— Unde?

— Chiar aici, la castel.

— Iar vreun braconier printre slugile mele?

— Mai rău decît atît, domnule conte.

— Explică-te, Caillouet.

— Ei bine, domnule conte, cineva intră noaptea în parc.

— Sărind peste zid?

— Nu, domnule conte, pe portiţa de lîngă pavilionul de vînătoare.

— Credeam că portiţa aceea este închisă.

— Este închisă, dar acel cineva are o cheie.

— Este vreun hoţ?

— Nu, domnule conte.

— De unde ştii?

— Un hoţ nu vine călare urmat de un servitor.

Domnul de Vezay se îngălbeni. Fruntea i se încreţi, pleoapele se lăsară neliniştite.

— Dacă nu este hoţ — atunci cine este?

Pădurarul nu răspunse, dar într-un tîrziu şopti:

— Nu ştiu, şi nu mi-aş permite să fac presupuneri.

Contele se lăsă pe un scaun, şi-şi ascunse faţa în mîini:

— Bine socotisem eu — îşi zise Caillouet zîmbind — l-am lovit bine.

Trecură astfel cîteva minute. Domnul de Vezay se luptă cu emoţia ce-l cuprinsese. Ridică apoi capul şi-i spuse pădurarului:

— Spune tot ce ştii, tot ce-ai văzut, cu cele mai mici amănunte.

Caillouet se supuse şi avu grijă să spună cel mai important amănunt, care să-l pună pe gînduri pe conte. Afirmă că n-a putut vedea faţa vizitatorului nocturn. Cînd pădurarul termină, domnul de Vezay zise:

— Ai dreptate, Caillouet, e un lucru ciudat, care este foarte grav: trebuie lămurit, trebuie să aflăm.

Caillouet făcu un semn afirmativ. Domnul de Vezay urmă:

— La noapte vom veghea, dacă trebuie şi în următoarele nopţi, pînă cînd vizitatorul nocturn va reveni. Vom pîndi pavilionul de vînătoare şi interiorul parcului. Îndată ce vei observa ceva să mă anunţi, mă vei găsi gata pregătit.

— Da, domnule conte.

— Şi mai cu seamă să nu spui nimănui o vorbă.

— Fiţi liniştit domnule conte, ştiu să păstrez un secret.

Caillouet nu greşise gîndind că dăduse o lovitură contelui. Trecură trei nopţi de nelinişte şi chin pentru domnul de Vezay. În sfîrşit, în a patra noapte, în timpul furtunii dezlănţuite, cu fulgere şi trăznete, se întîmplă ceea ce am povestit mai sus.

* * *

Trecură două zile de la convorbirea contelui cu pădurarul. Contele avea promisiunea lui Caillouet că acesta va pleca chiar a doua zi împreună cu soţia sa la Nantes, pentru ca de acolo să plece peste ocean în Lumea Nouă. Caillouet primise de la conte o sumă mare de bani în aur şi un mandat de douăzeci de mii de franci plătibili imediat la una din principalele bănci din Nantes. Spre mirarea sa, contele de Vezay află însă că pădurarul a plecat într-adevăr, dar singur, fără să-şi ia soţia. Lucrul acesta era cu atît mai ciudat cu cît sarcina Suzanei se apropia de sfîrşit, iar Caillouet nu-şi dăduse măcar osteneala de a se duce la colibă să-şi ia rămas bun de la soţia lui.

Aflase că departe de castelul domnului de Vezay, un fecior al contelui îl întîlnise pe Caillouet şi la întrebarea unde se duce, pădurarul răspunsese:

— Mă duc şi nu mă veţi mai vedea pe aici.

— Niciodată?

— Niciodată.

— Dar nevastă-ta?

Caillouet nu răspunsese nimic şi plecase repede.

Care să fi fost motivul plecării sale dispreţuitoare, a acestei tăceri — se întreba contele. — Era unul singur, şi domnul de Vezay îl ştia bine. Era secretul altor nopţi, al unei nopţi de viol criminal, de mişelie... dar Caillouet

nu ştia acest secret. Gentilomul se chinuia în zadar să dezlege taina, cînd veni feciorul să-i spună:

— Domnule conte, este în bucătărie un băiat de ţăran care insistă să vorbească cu dumneavoastră.

— Cine este băiatul?

— Este un hoinar, fără părinţi şi-l cheamă Nicaise.

— Ce vrea?

— L-am întrebat, dar nu vrea să spună. Cică ce are de spus va spune numai domnului conte.

După un moment de ezitare contele dădu poruncă să fie adus băiatul.

Feciorul se supuse şi se întoarse cu Nicaise. Acesta învîrtea în mînă o bonetă nouă pe care o cumpărase din banii pe care-i dăduse pădurarul, deşi îşi dăduse seama că suma pe care o primise nu era atît de mare ca cea promisă.

— Ce vrei, băiete? — îl întrebă contele după ce plecase feciorul.

— Stăpîne... — răspunse Nicaise — am venit să vă iau...

— Să mă iei? — repetă contele.

— Da stăpîne...

— Ca să mă duci unde?

— La Suzana... este grav bolnavă, biata Suzana, şi vă cheamă pe dumneavoastră.

— Suzana este grav bolnavă — strigă contele — Suzana?... soţia lui Caillouet?

— Da domnule conte. M-am dus la ea să întreb dacă este adevărat că domnul Caillouet a plecat, aşa cum vorbesc toţi oamenii din sat. Dînsa stătea în pat galbenă de părea că este moartă şi mi-a spus: „Nicaise, du-te la domnul conte şi să-i spui, dar numai lui, că sînt aproape de moarte, dar înainte de a muri vreau să-i spun ceva. Am venit numaidecît aici, stăpîne... Să mă duc la Suzana şi să-i spun că veniţi?

— Da, băiete — răspunse contele emoţionat. Du-te înainte, iar eu vin imediat.

Aşa cum spusese Nicaise, biata Suzana era grav bolnavă. Iată ce se întîmplase. Cu cîteva ore înainte, un ţăran îi spusese că ceea ce dînsa socotea o simplă absenţă a bărbatului ei, era de fapt o plecare definitivă a acestuia. Şi ca să dea crezare acestei veşti, el repetă ceea ce Caillouet spusese servitorului cu care se întîlnise în drum spre Nantes. Suzana rămăsese ca trăznită. Desigur că fata nu-l iubea pe soţul ei, dar după căsătorie pădurarul ştiuse să-i inspire afecţiune. Pe de altă parte, Suzana ştia că pădurarul o iubea la nebunie. Deci, dacă bărbatul ei o părăsea astfel, se depărta pentru totdeauna de ea fără să-i spună un cuvînt, trebuia ca ura şi dispreţul să fi înlocuit dragostea sa, deci a aflat tot adevărul. Suzana nu se mai îndoia nici un moment. Înţelese că de acum înainte ea va rămîne singură. I se părea că ceva s-a rupt în sufletul ei, simţi o mare durere şi căzu fără cunoştinţă pe podelele colibei. Cînd îşi reveni, simţi durerile naşterii înainte de termen. Nu se putea tîrî pînă în sat după ajutor, abia avu putere să se dezbrace şi să se culce în pat. Acolo aştepta evenimentul. Îşi spunea că va muri şi că poate va apuca să-şi sărute copilul înainte de a închide ochii. Era resemnată că va muri, — dar nu voia să lase părăsită o mică fiinţă nevinovată. În momentul acela intră Nicaise:

— Dumnezeu mi-l trimite — îşi zise Suzana — Dumnezeu are milă de mine!

Îl trimise pe băiat să-l cheme pe domnul de Vezay. Nicaise se repezi pe uşă şi-l anunţă pe conte. Natura veni în ajutorul Suzanei, care aduse pe lume un copilaş pe care-l ţinea strîns în braţe. Era o fetiţă.

Poate că dacă ar fi fost de faţă o moaşă pricepută, Suzana ar fi fost salvată. Dar Suzana era singură... Puterile i se scurgeau odată cu sîngele. Tînăra femeie slăbea din ce în ce mai mult. Inima ei bătea din ce în ce mai încet.

— Doamne, Dumnezeule — murmura ea fă ca el să vină cît mai repede.

În sfîrşit, se auzi zgomot în colibă. Sosise Nicaise care o anunţă că domnul conte va ajunge imediat.

— Poate că va fi prea tîrziu — murmură Suzana.

Timpul trecea, viaţa Suzanei se scurgea încet. Contele intră în colibă. Suzana nu mai vedea, dar simţea că domnul de Vezay era acolo. Încercă să întoarcă spre el capul, dar nu putu face nici o mişcare. Buzele i se mişcară încet. Contele se aplecă să audă ce spune. El auzi cuvintele întrerupte, slabe:

— Este... copilul dumitale... ţi-l încredinţez... iubeşte-o... ai grijă de ea...

Nu se mai auzi nimic. Sufletul ei părăsise trupul. În primul moment domnul de Vezay crezu că femeia leşinase, dar în curînd îşi dădu seama că murise. Speriat trimise pe Nicaise să aducă pe bătrînul preot, care sosi imediat. Preotul îngenunchie şi începu să se roage pentru tînăra răposată. Contele se ruga şi el. După terminarea slujbei contele se înapoie la castel ducînd cu el copilul. În seara aceea fiica Suzanei supse la acelaşi sîn cu al fetiţei Margaretei... Ce ciudat! În aceeaşi încăpere, sub acelaşi acoperiş, se aflau aceste două fetiţe. Două fetiţe, născute amîndouă dintr-un păcat. Prima — fiică a adulterului — nu avea drept la numele ce avea să-l poarte. A doua — fiică a violului — avea să fie spoliată de numele pe care cealaltă urma să-l poarte în dauna ei. Domnul de Vezay nu era tatăl celei căreia trebuia să-i zică fiică. Nu putea numi fiică pe aceea al cărei tată se ştia. Toată noaptea şi a doua zi contele nu-şi găsi locul. Se duse să vadă fetiţele. Doica puse în dreapta leagănul fetiţei Margaretei şi în stînga leagănul fetiţei Suzanei. Apoi, ca să nu se înşele legă o panglică neagră la mînuţa fetiţei Suzanei, pe care a doua zi urma să vie o altă doică s-o ia. Contele

văzu gestul şi agitaţia i se mări. Spre seară era şi mai agitat. Apoi se hotărî. Chemă un servitor şi porunci să vie doica căreia dorea să-i vorbească. În timp ce ţăranca alerga la dînsul domnul de Vezay intră în camera fetiţelor şi schimbă leagănele, legînd la mînuţa fetiţei Margaretei panglica neagră pe care o luă de la mînuţa fetiţei Suzanei... Se duse apoi ca un om beat şi coborî în camera lui. Doica îl aştepta.

— M-aţi chemat stăpîne? — întrebă acesta.

— Da, — îngînă contele tulburat — voiam... vreau să-ţi spun ceva... dar... nu-mi amintesc... poate mai tîrziu... Şi-i făcu semn să plece.

Doica plecă foarte mirată.

— Ce am făcut! — se întrebă domnul de Vezay cînd rămase singur — Am reparat o crimă?... Am făcut o altă crimă?... Era foarte tulburat.

A doua zi bătrînul preot care se rugase la patul de moarte al Margaretei şi lîngă cel al Suzanei, boteză pe cele două fetiţe. Una primi numele Madeline, cealaltă se numi Jeanne. Prima fiică a contelui şi a Suzanei rămase la castel şi se numea Madeleine de Vezay.

Cealaltă, rodul iubirii vinovate a Margaretei cu Armand de Villedieu, Jeanne Caillouet, primi o doică dintr-un sat de pe celălalt mal al Loarei.

Schimbînd fetiţele, contele pusese voinţa lui în locul voinţei lui Dumnezeu şi schimbase destinul a două fiinţe. Făcuse bine, făcuse rău? Pusese capăt unei drame, sau începuse o alta?

* * *

Trecură douăzeci de ani de la acele întîmplări. Era în 1840. În aceşti ani care trecuseră contele — după ce înlocuise cu fiica lui din flori pe fiica adulterină a contesei, încercase să dea de urma lui Caillouet. Primul

lucru pe care-l făcuse, fusese să scrie bancnerului său din Nantes. Aflase astfel că fostul lui pădurar ridicase suma promisă. Probabil că se îmbarcase pe o corabie. Contele ordonă cercetări lungi şi amănunţite. Nu află decît că nici un pasager cu numele Caillouet şi cu semnalmentele fostului pădurar nu se îmbarcase la Nantes şi nici în portul apropiat, Saint-Lazaire. Era posibil să se fi îndreptat spre Lorient, Brest sau La Rochelle. Nu puteau, totuşi să fie cercetate toate porturile Franţei. În cele din urmă contele trebui să renunţe la căutările sale. Era viu sau mort, în Franţa sau America, despre Caillouet nu se mai ştiu nimic în aceşti douăzeci de ani.

Peste unii oameni anii trec ca nişte mîngîieri, fără să lase urme. Pe alţii îi consumă, îi storc, îi desfigurează şi-i deformează făcîndu-i de nerecunoscut. Aşa se întîmplă şi cu domnul de Vezay. Părea cu zece ani mai în vîrstă decît era. Anii şi remuşcările îl doborîseră. Pierduse aproape tot părul, umerii i se prăbuşiseră, era ros de reumatism, tîra picioarele. La vînătoare mergea foarte rar şi atunci obosea foarte repede iar apoi zăcea cîteva zile.

Cele două fete, Madeleine şi Jeanne, aveau douăzeci de ani.

Fiul vicontelui de Villedieu, Lucien, avea acum douăzeci şi şase.

Madeleine era o frumuseţe desăvîrşită, plină de nobleţe şi farmec, dar toţi cei care îşi aminteau de contesa Margareta se mirau de lipsa de asemănare dintre mamă şi fiică. Căci Margareta fusese o blondă plăpîndă şi micuţă, cu o înfăţişare aeriană, care te ducea cu gîndul la nimfele pădurilor nordice.

Madeleine, dimpotrivă, era înaltă şi cu părul negru. Tot negri îi erau şi ochii. Era suplă, cu forme pline, voluptoase, ca frumoasele meridionale.

Purtarea ei încînta pe toată lumea care o cunoştea. Era castă şi blîndă, cu maniere alese, modestă şi candidă, mai curînd timidă decît îndrăzneaţă.

Era bucuria casei, mîngîierea săracilor, providenţa celor mîhniţi. O iubeau vecinii, servitorii, animalele şi pe cele două maluri ale Loarei era cunoscută ca buna domnişoară de la castelul de Vezay.

Bunăvoinţa ei se revărsa asupra tuturor celor din jurul său.

Inima ei aparţinea numai lui Dumnezeu şi tatălui ei. Mai iubea totuşi, pe cineva — pe logodnicul ei, Lucien de Villedieu.

Cum de acceptase acest lucru domnul de Vezay, după cele întîmplate în sinistra noapte de 20 septembrie 1820, cînd el însuşi îl omorîse în duel pe tatăl acestui tînăr?

Contele, ros de remuşcări, credea că dînd de soţie fiului celui ucis pe blînda şi fermecătoarea lui fată plătea o datorie morală.

Tinerii erau de altfel foarte potriviţi, iar Lucien de Villedieu era întru totul vrednic de calităţile logodnicei sale. Frumos, nobil, bogat, cu inima bună, inteligent şi generos, foarte îndrăgostit de Madeleine, era partida cea mai bună posibilă.

Căsătoria fusese plănuită pentru jumătatea lunii septembrie, cînd Madeleine avea să împlinească douăzeci de ani. Pînă atunci numai erau decît cîteva săptămîni.

Domnul de Vezay îi arăta lui Lucien o afecţiune deosebită şi în fundul inimii, aceasta era sinceră, în pofida a tot ce se întîmplase cu douăzeci de ani în urmă.

Cît despre Jeanne Caillouet, aceasta era o fiinţă ciudată. Totul era bizar la această făptură — portul, ţinuta, caracterul şi obiceiurile.

Era blondă şi rumenă, aparent plăpîndă, — ca mama ei — dar de fapt puternică, mobilă ca o trestie. Avea

nişte ochi albaştri ce exprimau bunătate şi un zîmbet cum poate numai îngerii pot avea. Dar sub această înfăţişare fragilă se ascundeau muşchi de oţel şi o forţă neobişnuită.

Fata putea să călărească o zi întreagă pe poneyul ei pe jumătate sălbatic, fără să dea semne de oboseală. Sub blîndeţea pe care părea s-o trădeze fiinţa ei, domnişoara Caillouet avea o voinţă de fier, un orgoliu nebunesc şi o irascibilitate puţin obişnuită pentru o fată.

Cînd se mînia, ochii ei catifelaţi de culoarea safirului aruncau fulgere, pe care un eventual duşman nu le-ar fi putut înfrunta.

Atunci frumoasele ei buze îngereşti se contractau şi dădeau figurii ei brusc schimbate un aer ameninţător, accentuat de dinţii mici şi ascuţiţi ca de rozător. Existau în fiinţa ei uimitoare o parte bună, luminoasă, îngerească, şi una rea, violentă, demonică.

Jeanne ar fi fost îngrozită de o faptă rea comisă din interes, dar nu i se părea imorală dacă avea ca motiv iubirea sau răzbunarea. Era o fiinţă pasională, în adîncul căreia clocotea ceva obscur şi malefic. Nestăpînită, aprigă, această fecioară graţioasă nu suporta frîul.

Firea ei mai era astfel nu doar din naştere, dar şi prin educaţie. Pentru că Jeanne Caillouet era bogată şi independentă, avea moşii şi libertate, un venit mare şi o situaţie de invidiat.

Cum se ajunsese aici?

Nu prin dărnicia contelui Vezay. Acesta moştenise de la Margareta o zestre şi o avere considerabilă, adăugată la a lui, proprie. Dar evident, nu pentru fiica Suzanei. Dacă nu fusese darnic, contele fusese totuşi cinstit. Averea Margaretei trebuia să aparţină fiicei născute de ea — chiar dacă fusese născută în păcat. Contele căutase un mijloc care să nu dea de bănuit, pentru a face dreptate acestei fete care nu era vinovată cu nimic pentru necinstea ei de rod al adulterului.

Fusese destul de greu, căci nu poţi îmbogăţi pe cineva fără ca lumea să nu întrebe de ce Jeanne fusese deci lăsată pînă la vîrsta de şase ani la doica ei.

Acolo, trăind în aer liber, alergînd toată ziua, întărindu-se într-o viaţă mai aspră dar sănătoasă, fetiţa dobîndise acea forţă fizică deosebită. Era ca o nimfă în aparenţă, dar ca o amazoană de fapt.

La şase ani, domnul de Vezay mijloci prin interpuşi trimiterea ei într-un pension în apropiere de Paris. Acolo primi o bună educaţie, ca pentru o domnişoară de familie bună.

Cînd fetiţa împlini zece ani, contele însărcină un notar foarte cinstit şi discret — ca din partea unei persoane necunoscute — să treacă pe numele ei o rentă considerabilă. Pentru ea mai fu cumpărată moşia Thil-Chatel, care tocmai fusese scoasă la vînzare, pe ţărmul Loarei, nu departe de domeniul familiei de Vezay.

O altă sumă urma — din dorinţa donatorului anonim — să i se pună la dispoziţie domnişoarei Caillouet cînd avea să ajungă la vîrsta de optsprezece ani şi avea să intre şi în stăpînirea moşiei. Pînă atunci, averea urma să fie administrată în interesul ei, astfel încît fata să fie bine asigurată pentru viitor.

Numai că, din ziua în care la pension se află că micuţa Jeanne este foarte bogată, ea deveni copilul răsfăţat al casei.

I se trecu orice cu vederea, i se dădu ideea că totul i se cuvine şi că orice dorinţă trebuie să i se îndeplinească. Şi astfel educaţia ei morală fu compromisă.

Jeanne învăţa numai dacă şi ce voia. Din fericire pentru ea, avea o inteligenţă vie, o curiozitate la fel şi dorinţa de a şti.

Citi mult, cărţi bune şi rele, dintre care unele îi exaltară imaginaţia şi aşa foarte puternică. Era castă, dar violentă.

Vise amoruri pasionale, gelozii şi răzbunări — ceea ce pentru o tînără fată nu era idealul. Avea şi un temperament ardent, pe care încă nu şi-l bănuia. Era făcută pentru dragoste şi violenţă, ca şi cum păcatul zămislirii ei ar fi marcat-o.

Cînd împlini vîrsta cuvenită, tutorele şi notarul şi dădură socotelile.

Astfel Jeanne luă în primire o frumoasă avere care o făcea independentă şi îi dădea sentimentul puterii. Se stabili deci în Touraine, îmbătîndu-se cu aerul cîmpiilor şi pădurilor, de care la pension fusese lipsită. Îşi putea permite orice extravaganţă pe care caracterul ei greşit educat îl dicta.

Cum era romanţioasă, hrănită cu romane sentimentele, îşi dorea o viaţă ca a eroinelor pe care le admira. Vîna şi călărea cu multă plăcere. Colinda pădurile cu puşca în mînă, ca un bărbat. Calul ei favorit, de rasă bretonă, negru ca noaptea şi iute ca un diavol, cu o superbă coamă învolburată, era numit Black-Nick şi era rău cu toată lumea, însă blînd ca un miel cu stăpîna lui. Se supunea la glasul ei ca un cîine.

Jeanne colinda deci pădurile căutînd ceva, nici ea nu ştia ce, poate un erou de roman de care să se îndrăgostească. Era tînără, frumoasă, bogată, dar singură.

Ar fi trebuit să roiască în jurul ei bărbaţii, dar nimeni nu se apropia de ea.

Gentilomii din ţinut ştiau şi nu puteau uita că această Jeanne, — prin ce mister atît de bogată? — era fiica dispărutului pădurar al contelui de Vezay. În afară de aceasta, o avere fără explicaţie nu putea fi decît dubioasă, şi acest lucru era şi mai grav decît originea ei lipsită de nobleţe.

Mai erau tinerii burghezi, pe care frumuseţea ei şi marele venit i-ar fi putut atrage, dar purtarea atît de liberă a Jeannei Caillouet îi îngrozea.

Şi astfel frumoasa Jeanne era singură. Începu să se plictisească. Ea, care căuta cu ardoare dragostea, rămînea izolată. Cărţile n-o mai puteau consola, iar temperamentul îşi cerea dreptul. Nu era invitată şi primită nicăieri şi cu atît mai puţin la castelul de Vezay.

Contele considera că-şi făcuse cu prisosinţă datoria faţă de fiica soţiei adulterine, dar n-ar fi suportat ideea de a o vedea în apropierea fiicei lui. Asemănarea Jeannei cu fosta lui soţie îi trezea amintiri dureroase.

Nicaise, micul hoinar de altădată, crescuse şi el. Era chiar pe cale să facă avere, căci renunţase la viaţa de vagabond. De cîteva ori pe an apărea la Vezay, fie la Thil-Chatel, cu lădiţa de negustor ambulant în spinare. Lădiţa conţinea cel mai curios amestec de mărfuri care puteau îndeplini dorinţele ţăranilor. Se găseau înăuntru dantele de lînă şi bumbac pentru cochetele de la ţară, basmale cu dungi, bonete, cruciuliţe, inele de argint şi de alamă, oglinjoare cu ramă de baga.

Pentru bătrînii şi foştii soldaţi Nicaise avea de vînzare tabachere de tinichea cu figura lui Napoleon Bonaparte, litografii cu scene de bătălie, cărţile cu cîntece vechi. Pentru tineri, batiste ieftine, ace de cravată, cuţitaşe, iar pentru copii fluiere sfîrleze şi acadele de doi bani.

Iar pentru toată lumea oferea almanahuri şi calendare, cu sfaturi pentru gospodari şi vederi din toată Franţa.

Cu asemenea marfă, era aşteptat cu nerăbdare şi primit cu bucurie de ţărani şi servitori. Mai ales că, spre a-şi arăta recunoştinţa pentru locurile în care copilărise primind de pomană, făcea reduceri care permiteau fiecăruia să cumpere cîte un nimic.

Cînd revenea pe malul Loarei nu se oprea doar la Vezay.

De cînd la Thil-Chatel locuia Jeanne Caillouet, negustorul se oprea întotdeauna acolo, căci avea el un motiv anume şi făcea afaceri bune.

Jeanne îl simpatiza pe acest mic negustor care arăta ca un copil bătrîn cu membre subţiri şi capul mare. Îi plăcea verva lui de om hîrşit cu lumea, crescut la întîmplare, cu experienţa peregrinărilor. Nicaise primea în bucătăria castelului ei o găzduire generoasă. Era bine hrănit, i se dădea de băut, marfa se vindea bine, iar Jeanne cumpăra la grămadă fleacurile lui spre a le dărui cu amîndouă mîinile servitorimii şi copiilor. Chiar şi locuitorii satului beneficiau de generozitatea ei nepăsătoare.

Nicaise nu-şi putea explica de ce ajunsese fiica pădurarului Caillouet o domnişoară elegantă şi bogată — cu castel, slugi şi pămînturi cînd el ştia bine că pădurarul şi soţia lui, biata Suzana, nu erau de fel înstăriţi. I se părea un basm. Nu putea tăgădui ce vedea, dar de înţeles nu înţelegea.

În peregrinările lui, Nicaise găsise un căţel părăsit, care scheuna într-un şanţ. Exact ca mine, cînd eram mic, îşi zise el mişcat. Luase animalul, îl hrănise şi-l purtase în lădiţa lui. Cîinele se făcuse mare, frumos, inteligent şi devotat. Îl botezase Flocosul. Era atît de credincios stăpînului său, încît n-ar fi pregetat să moară pentru a-l apăra, ceea ce pentru un negustor ambulant era de mare ajutor. Era un prieten şi un paznic, puternic şi afectuos.

* * *

Pe la începutul lui septembrie, spre seară, micul negustor se întorcea în ţinuturile copilăriei sale.

Fusese o zi caldă. Soarele asfinţea în culori minunate, aurind marginile norilor. Aburi luminoşi se ridicau peste apele Loarei. Turmele se întorceau de la păşune cu sunete de clopote, insectele susurau în iarba încă verde, florile emanau parfumuri. Era o seară încîntătoare, după o zi splendidă.

Nicaise ducea în spate o ladă mult prea mare pentru făptura lui măruntă, dar mergea cu pas iute. Drumul era şerpuit, şi traversa crînguri cu frunzişul aurit de amurg. Negustorul avea în mînă un baston cu vîrf de fier, legat de braţ cu o cureluşă de piele. Cînd în urma, cînd înaintea lui, cîinele mergea vesel. Părea să ştie că se apropie de un loc unde vor fi bine primiţi.

Cu o voce plăcută, neaşteptată pentru o făptură cu aspect mai curînd ingrat, Nicaise cînta o veche arie din Touraine, naivă şi simplă, dar melodioasă. Îl concurau păsările pădurii. Peisajul era plin de armonie. Nicaise cînta:

Era o dulce păstoriţă
ce se ducea
Pe înserat în poieniţă
Lon La...!
Ia seama însă, puiculiţă,
Oh, da,
Că luna care e frumoasă
Lon la...!
E totdeauna luminoasă!...

Nicaise se întrerupse, îşi aşeză mai bine lada pe umeri şi mîngîie cîinele care se gudura vesel în jurul lui. La rîndul lui, credinciosul animal îi linse mîna. Porniră mai departe. Nicaise îşi reluă cîntecul:

Dar mai era şi-o morăriţă
Era, era
Drăgălaşă mîndruliţă
Lon la...!
Se zicea că e cîinoasă
Aş, ba!
Eu nu cred că-i nemiloasă
Lon la...!

Cînd să înceapă strofa următoare Nicaise fu oprit de o întîmplare neprevăzută. Drumul făcea cotituri dese, tăind

vizibilitatea călătorului. Cîinele alerga înainte dar, la cotul drumului se opri brusc. Deveni atent şi scoase un mîrîit surd, deosebit de hămăitul vesel dinainte. Se întoarse lîngă stăpînul său agitat şi tot scoţînd cîte un mîrîit.

Poate că dacă ar fi început să se întunece, lui Nicaise i s-ar fi făcut frică. Dar atmosfera acelui amurg era prea frumoasă. Iar el nu fusese crescut fără griji, aşa că nu-şi pierdea uşor firea.

— Ei! Flocosule! Ce e prietene, de ce ne arătăm colţii?

Cîinele scoase un sunet lugubru.

— Ei, doar nu ţi-o fi frică! Ar fi nostim, să-ţi fie teamă ţie, ditamai cîinele!

Cîinele însă dădea semne de nelinişte. Coti la marginea drumului şi începu să latre cu furie. Nicaise îl urmă. La cîţiva paşi văzu un om care părea foarte înalt, care stătea culcat de-a lungul malului care mărginea drumul. Era în parte acoperit de frunziş, aşa că Nicaise nu-l putea vedea prea bine.

Omul îşi agita bastonul ameninţînd cîinele. În loc să-l sperie, gestul înfurie animalul.

— Hei! strigă omul, cheamă-ţi fiara sau îi rup şalele!

— Nu-i rupi nimic, jupîne răspunse Nicaise. Asta te mănîncă. Nu-l mai ameninţa şi-ai să vezi că nu-ţi face nimic.

— Cheamă-l totuşi...

— Unora nu le plac animalele şi mai ales cîinii. Deşi ăsta-i un cîine frumos. Alb, cu o pată neagră la ureche, ce nu-ţi place la el? Flocosule, vino-ncoace, prietene! Nu vezi că sperii lumea?

Cîinele îi dădu ascultare, dar mîrîind neîncrezător.

— Vezi, dacă nu iubeşti cîinii, nici ei nu te suferă! Simpatia şi antipatia sînt reciproce. Dar eu ştiu că oamenilor buni, cîinii le plac. Şi cîinii îi plac pe ei.

Vorbind astfel, Nicaise se apropiase de omul necunoscut. O singură privire îi lămuri ura cîinelui. Era

un individ de vreo şaizeci şi cinci — şaptezeci de ani, dar cu o figură hidoasă. Nu inspira nici o încredere.

Avea un cap pe alocuri pleşuv, ca un manşon mîncat de molii, cu smocuri de păr cenuşiu şi ţepos. Figura era respingătoare.

Ceva se întîmplase cu acest chip cu care trăsăturile păreau amestecate. Nu mai avea sprîncene, ca şi cum ar fi suferit o arsură.

Ochii, sticloşi şi fără expresie, erau oribili, cu pleoape roşii parcă mîncate de o boală.

Pielea obrazului, moale, fleşcăită, atîrna ca la buldogi. Nasul era marcat de aceeaşi boală ca şi sprîncenele. Gura era şi mai dezgustătoare. Era o apariţie de coşmar şi Nicaise nu-şi putu reţine o tresărire. Barba neagră de vreo lună sporea impresia de grozăvie a acestui chip oribil.

O bucată de stofă cîndva neagră, răsucită neglijent, servea drept cravată în jurul unui gît gros, cărămiziu, plin de creţuri ca al unui curcan.

Individul stătea lungit astfel încît picioarele lui aproape barau drumul de pe malul apei.

Purta un costum în deplină armonie — dacă se poate spune aşa — cu înfăţişarea lui. O bluză albastră ruptă pe alocuri şi roasă la poale cădea peste un pantalon roşu, vîndut de vreun fost soldat dezertat sau eliberat din armată.

Petece mari, negre şi pătrate, înlocuiau la genunchi postavul lipsă. De ciorapi, nici vorbă. Pantalonii, ridicaţi mai sus de glezne, lăsau la vedere o piele păroasă şi nespălată.

Picioarele erau încălţate cu ciubote mari, cu tălpi cu cuie. În mîna dreaptă, această sperietoare ambulantă ţinea bastonul cu care se apărase de cîine.

— Iată un individ care nu prea pare om cinstit, cugetă Nicaise. Dacă ar fi ceva mai tînăr, n-aş avea curaj să-l las

să-mi ducă lada. Am mai văzut din ăştia, dar acesta e din cei de care e mai bine să te fereşti. Cu voce tare zise:

— Ce faci acolo, culcat, jupîne, dacă nu ţi-e cu supărare?

— Fac ce-mi place, răspunse străinul cu harţag în glasul spart. Ori în ţinutul ăsta nu-i voie să te odihneşti?

— De bună seamă că da, răspunse Nicaise. Locul acesta nu-i nici al meu, nici al dumitale, iar eu nu-s jandarm să te-ntreb de hîrtii şi aş fi trecut fără să mă opresc dacă n-ar fi avut treabă cu dumneata Flocosul meu.

Auzindu-şi stăpînul pomenindu-i numele, cîinele mîrîi din nou, de parcă l-ar fi aprobat.

— Taci! zise Nicaise. Taci, bătrîne. Nu l-am văzut niciodată atît de furios...! se adresă el străinului — şi adăugă:

— Noi ne urmăm drumul, Flocosul şi cu mine. Salutare şi odihnă plăcută, jupîne... Duse mîna la pălărie, schiţînd un salut şi dădu să plece.

— Stai puţin, zise necunoscutul cel cu înfăţişare hidoasă.

— Doreşti ceva de la mine?

— Da.

— Spune-mi atunci cu ce te pot ajuta...

— Aprinde-mi şi mie pipa, dacă eşti bun.

— Fireşte.

Nicaise scoase amnarul şi o bucăţică de iască, o aprinse şi o întinse străinului.

— Mulţumesc, mormăi acesta, scoţînd un fum gros din pipă.

— Îţi mai trebuie ceva?

Străinul observă că negustorul purta un clondiraş, prins de o cureluşă.

— Raçhiu? întrebă el arătînd spre clondir.

— Da.

— Îmi dai cîteva picături? Cu plată, bineînţeles.

— Cu plăcere, chiar şi fără plată, dar în ce să-ţi torn?

— Pot să beau direct din clondir.

Nicaise făcu un pas înapoi, scîrbit de această idee.

— În privinţa asta, eu sînt curat ca pisicile, zise el. Nu pot să-ţi dau astfel. Dar, stai, cred că am ceva. Cotrobăi puţin într-un săculeţ de pînză pe care-l avea legat la brîu şi scoase o scoică adîncită. Avea la el mai multe asemenea cochilii aduse de pe malul mării şi pe care le împărţea copiilor. În acea scoică turnă Nicaise rachiu şi o dădu bătrînului călător.

Acesta sorbi cu lăcomie.

— Mulţumesc, zise ştergîndu-şi gura cu dosul palmei. Mi-a făcut bine. Picioarele mele slăbănoage mă lăsaseră. Eşti un om de treabă, negustorule, mai de treabă decît cîinele tău.

— Mulţumesc şi eu, zise Nicaise. Dar să ştii că e un cîine nu numai foarte deştept, dar şi foarte bun. Nu ştiu ce m-aş face fără el. Nu pregetă să mă apere. Ei, noi acum ne ducem. Mai avem o bună bucată de drum şi n-aş vrea să ne apuce noaptea. Salutare.

Necunoscutul făcu un efort şi reuşi să se ridice cu un gest brusc. Era într-adevăr înalt şi teribil de slab. Trebui să se sprijine în baston, căci se clătina.

— Pe cît se vede, zise Nicaise, te-ai odihnit destul, nu...?

— Oarecum... dar, cum avem acelaşi drum, să mergem împreună.

O asemenea tovărăşie nu-i prea era pe plac negustorului, dar nu zise nimic. Putea fi, cum şi arăta, un tîlhar. Deşi se bizuia pe cîinele lui, Nicaise nu era încîntat să meargă împreună cu un om atît de respingător. Farmecul minunatului amurg se risipise. Cît era de mărunt, micul negustor nu era lipsit de putere. Pe de altă parte,

necunoscutul părea cu adevarat slăbit, deci nu era foarte primejdios.

— Cred că nu vom merge prea mult împreună.

— De ce? întrebă necunoscutul.

— Eu, cu toată greutatea lăzii mele, merg repede. Dumneata nu cred să poţi ţine pasul...

— Nu mă cunoşti... e drept că nu prea mă ajută picioarele, dar, precum caii bătrîni, greu e pînă pornesc.. apoi ţin la drum. Numai să-mi iau avînt, c-apoi de abia să te poţi ţine după mine.

— Sînt curios să văd, răspunse Nicaise.

— Să mergem, atunci.

Porniră alături. La început, bătrînul părea un paralitic ce încearcă să meargă. Picioarele îi erau anchilozate. Piciorul drept se tîra. Negustorul nu observase, cînd omul era aşezat, că pe pielea acelui picior se vedea o urmă vineţie, ca un inel. Se ştie că obiceiul de a tîrî lanţul, de care e legată o ghiulea dă ocnaşilor acest mers de care nu se mai pot dezobişnui.

Nicaise însă habar n-avea. Nu dădu importanţă acelui mers, care se putea explica printr-o şchiopătare după un accident ori se putea pune pe seama bătrîneţei.

Scoase, imprudent, ceasul de argint — un ceas mare şi vechi, — îl privi şi zise:

— Am pornit la drum de două minute. În felul ăsta, n-aş face nici o leghe pe zi. Nu te supăra, dar n-ai să poţi ţine pasul.

Bătrînul, totuşi, nu se lăudase. În scurt timp încheieturile amorţite îşi redobîndiră elasticitatea şi porni cu repeziciune.

— Ia te uită, strigă Nicaise, care abia îl mai putea urma, dar ştiu că mergi iute! Nu te credeam în stare! Îşi potriviră mersul şi îşi urmară drumul alături. Cîinele venea în urma lor, la mică distanţă, încă neîncrezător. Străinul

îi simţea privirea, din cînd în cînd. Credinciosul animal veghea.

— De unde vii, jupîne? întrebă Nicaise.

— Dinspre Bordeaux.

— Nu eşti deci din partea locului.

— Nu, dar am trecut pe aici cîndva şi cunoşteam destui oameni.

— Unde, la Tours?

— Nu, la ţară, într-un loc ce se numeşte Vezay...

— Ia te uită! zise Nicaise mirat.

Bătrînul îl privi cu atenţie, apoi zise:

— De ce te miri, cunoşti cumva satul acela?

— Dacă-l cunosc? Ca pe buzunarele mele. De acolo sînt, acolo am crescut.

Necunoscutul tresări şi îl privi iar, parcă făcînd un efort să-l recunoască.

— Eşti din Vezay?

— Născut chiar, sau cam aşa ceva.

— Cum „aşa ceva"?

— Vreau să zic că nu ştiu dacă m-am născut chiar la Vezay. În orice caz, acolo am fost găsit într-un şanţ. Sînt un copil părăsit şi m-am crescut singur. Tot singur m-am făcut negustor.

— Şi cum te cheamă?

— Nicaise. Nu ştiu cine mi-a zis aşa.

Bătrînul păru tulburat. Negustorul nu observă însă.

— Nicaise!

— Îţi spune ceva numele meu?...

— Acum îl aud prima oară.

— Şi dumneata cît ai stat la Vezay?

— Douăzeci şi patru de ani.

— E o bucată de vreme. Pe atunci eu eram copil. Nu-mi amintesc să te fi văzut. Ce-i drept, timpul ne

schimbă pe toţi. N-am mai crescut eu prea mult, dar m-am hîrşit cu viaţa. Deci cunoşteai pe unul, pe altul, la Vezay?

— Cunoşteam, între alţii, pe un servitor de la castel, zise bătrînul.

— Sînt prieten cu toţi servitorii din ţinut făcu Nicaise. Pot să-ţi spun despre fiecare cîte ceva, căci mă întorc acolo de cîteva ori pe an. Cum îl chema? Poate ştiu să-ţi spun ce mai face.

— Pădurarul Caillouet.

— Ce întîmplare, exclamă Nicaise. Cine ar fi crezut azi dimineaţă că voi mai auzi de numele bietului Caillouet?

— Îl cunoşti?

— Adică îl cunoşteam. El mi-a dat cei dintîi bani pe care i-am cîştigat în viaţa mea de copil vagabondînd. Dar şi eu am ştiut să-i fac să facă pui...!

— Şi acest Caillouet, zise bătrînul, mai e pădurar la contele... cum îi zice...

— De Vezay?

— Aşa, de Vezay, uitasem...

— Acela care ţi-ar putea spune ce face acum Caillouet ar fi foarte bine informat...

— De ce?

— Păi, pentru că pădurarul a dispărut acum douăzeci de ani şi nu s-a mai auzit de el. O mai fi trăind...? Cine ştie..

— De asta-mi pare rău. Socoteam că-l voi întîlni. Eram prieteni, cum ţi-am spus... Dar cun de-a dispărut? Se ştie de ce?

— Nicidecum.

— Era însurat, cînd l-am cunoscut eu, urmă necunoscutul. Nevastă-sa ce mai face?

La această întrebare, Nicaise nu răspunse imediat. Oftă adînc şi-şi şterse o lacrimă.

— Nevastă-sa, sărmana Suzana... s-a prăpădit...

Necunoscutul dădu semne de emoţie, pe care Nicaise nu le luă în seamă.

— A murit?!!

— Da, sărmana, uite că nici tinereţea şi nici frumuseţea nu le iartă moartea. Biata Suzana, tare rău le-a părut tuturor, era o femeie tare de treabă şi fără noroc... Eram mic atunci, dar nu pot s-o uit!

— De mult a murit?

— De mult, acum douăzeci de ani. Chiar a doua zi după plecarea lui Caillouet. Eram la coliba ei, am văzut-o dîndu-şi sufletul şi am auzit şi primul ţipăt al copilului pe care l-a născut...

— Copilul ei? tresări bătrînul.

— Da, a născut înainte de vreme o fetiţă frumoasă ca un îngeraş..

— Care a murit şi ea, fără îndoială...

— A, nu, fetiţa n-a murit.

— Trăieşte, copilul Suzanei?

— Trăieşte, a crescut şi s-a făcut foarte frumoasă. E o domnişoară bogată.

— Fiica lui Caillouet — o domnişoară bogată? se miră străinul. Păi, cum aşa, că doar ei trăiau într-o colibă. De unde pînă unde? Ce tot spui, omule?

— Mă mir şi eu, dar aşa e. E ciudat, nimeni nu ştie cum s-a întîmplat. Dacă bunul Caillouet ar trăi şi s-ar întoarce şi-ar găsi fata locuind într-un castel. Ce s-ar bucura, sărmanul, ce s-ar bucura!

— Dar cum se poate? Nu-mi vine să cred! Povesteşte-mi.

— Nu pot să-ţi spun decît că domnişoara Caillouet e stăpîna moşiei Thil-Chatel, la vreo două leghe de aici. De fapt eu într-acolo mă îndrept, căci buna domnişoară Jeanne mă primeşte bine întotdeauna. O să-mi cumpere toată marfa, ca de obicei.

— E foarte ciudat ce-mi spui...

— Asta aşa e. Întotdeauna m-am mirat şi eu, dar aşa stau lucrurile.

— Dar cum a dobîndit fata pădurarului avere? Doar nu se întîmplă minuni.

— Prin moştenire.

— Ce moştenire?

— Nu se ştie. Cînd era mică, la pension la Paris, a primit de la cineva necunoscut o moştenire. Avea vreo zece ani atunci. Cînd s-a făcut mare a primit moşia şi s-a stabilit aici. Necunoscutul nu mai întrebă nimic. Căzuse pe gînduri. Nicaise, văzîndu-l tăcut, începu să fredoneze:

Dar mai era şi-o morăriţă.
Era... era...
Drăgălaşă mîndruliţă
Lon la...!

Bătrînul însă îl întrerupse:

— Dar domnul de Vazay?

— Ce-i cu el?

— Mai trăieşte?

— Desigur.

— Trebuie să fie destul de bătrîn, nu?

— N-are mai mult de şaizeci de ani din cîte ştiu, dar e tare prăpădit. Arată mult mai mult. Nici la vînătoare nu prea mai merge. Trece timpul, ce vrei...

— Copii are?

— Are, pe domnişoara Madeleine, o fată frumoasă şi bună ca un înger.

— Şi o iubeşte?

— Ei, doamne, ce întrebare! Cum să n-o iubească? Dacă-i fata lui? Şi de altfel, cine n-o iubeşte pe domnişoara Madeleine?

Tot ţinutul o adoră, şi nu degeaba.

Bătrînul părea uimit. Nicaise observă acest lucru şi îl întrebă:

— De ce te miri?

— Eu? Nu mă mir. E firesc ca un tată să-şi iubească fiica. Mai ales dacă zici că e aşa bună.

— Asta aşa e. Soţul ei va fi un om fericit...

— Soţul ei?

— Vreau să spun logodnicul. Căsătoria se va face în curînd, dacă nu cumva s-a şi făcut pînă acum. Aşa era vorba acum patru luni, cînd am fost eu ultima oară pe aici.

— Şi cu cine era logodită?

— Un tînăr din vecinătate, frumos şi bun băiat, nobil şi bogat, care i se potriveşte.

— Cum îl cheamă?

— Lucien de Villedieu, cel al cărui tată a murit acum douăzeci de ani, dar nu i s-a găsit cadavrul, poate ai auzit...

De astă dată bătrînul şcoase un strigăt care-i atrase atenţia micului negustor.

— Ce e? Ce s-a întîmplat?

Necunoscutul se schimbase la faţă, lucru vizibil cu toată urîţenia chipului desfigurat. Îi tremurau mîinile. Părea bolnav sau foarte afectat de cele auzite.

— Cum ai spus? şopti el. Vicontele de Villedieu? Am auzit bine?

— Chiar aşa. Ce e de mirare? Ori ai auzit cum a murit tatăl lui, pe o noapte vijelioasă? Se pare că s-a înecat în Loara. Nu s-a găsit corpul lui niciodată. Îmi amintesc bine de acea noapte, deşi au trecut douăzeci de ani.

— Şi fiul aceluia se însoară acum cu domnişoara de Vezay?

— Nimic mai firesc.

— Eşti sigur?

— Ştie toată lumea.

— Şi contele nu se opune?

— Asta-i bună! De ce-ar face-o? E chiar bucuros, îl iubeşte pe tînărul viconte. A fost prieten cu taică-său în tinereţe.

Bătrînului tot nu-i venea să creadă. Dădea din cap a uimire murmurînd:

— Cu neputinţă... cu neputinţă... doar să fi înnebunit... Nu se poate...

— De ce să nu se poată?

Necunoscutul nu răspunse. Ştirea părea să-l tulbure trezindu-i poate amintiri vechi.

Nicaise adăugă:

— Un singur lucru ar sta în calea căsătoriei, dar nu e sigur.

— Ce anume?

— Pasiunea domnişoarei Jeanne Caillouet pentru vicontele Lucien.

— Ah! — făcu necunoscutul — Jeanne Caillouet îl iubeşte pe vicontele de Villedieu?...

— De, se vorbea mult într-o vreme despre asta. Se răspîndise în sat zvonul că domnişoara Jeanne este înnebunită după domnul Lucien şi că acolo unde era el venea şi dînsa.

— Se spunea acest lucru?

— Şi se pare că era adevărat, deoarece domnişoara Jeanne este frumoasă — tot aşa de frumoasă ca şi domnişoara Madeleine — şi tot atît de bogată, dacă nu şi mai bogată. S-ar fi putut ca domnul Lucien să se îndrăgostească de dînsa... dar nu s-a întîmplat aşa...

— Aşadar tînărul viconte a dispreţuit dragostea domnişoarei Caillouet?...

— Se pare că el nici n-o observa măcar, sau se prefăcea, ori cînd iubeşti la nebunie pe cineva nu poţi să faci curte alteia. Ar fi un fluşturatic, desfrînat, derbedeu, seducător, dar domnul Lucien nu este aşa.

— Jeanne Caillouet ştie că Madeleine îi este rivală?

— Cum să nu ştie? Că doar anunţurile căsătoriei trebuiau să fie făcute, dacă nu s-au făcut chiar.

— Înseamnă că dînsa o urăşte din toată inima...

— Mie nu mi-a spus dacă o urăşte, dar este probabil.

— Jeanne Caillouet locuieşte la Thil-Chatel?

— Da, în castel.

— Acolo ai de gînd să mergi?

— Acolo.

— Cît mai avem de acolo pînă la castel?

— Vreo două leghe. Mergînd cum mergem acum, mai facem un ceas. Ai să stai la Thil-Chalet, jupîne?

— Nu.

— Pînă unde ai să mergi?

— Nu ştiu. Am să merg pînă cînd îmi vor îngădui picioarele...

— Ai putea să dormi la Vezay.

— Da, dacă n-am să mai pot merge.

— Vrei tutun să-ţi înfunzi pipa?

— Mulţumesc, nu.

— Nu mai fumezi acum?

— Nu.

Discuţia se întrerupse iar. Nicaise îşi umplu pipa, o aprinse şi începu să fumeze. Se lăsa noaptea. Flocosul nu mai mîrîia, dar îşi pierduse veselia. Mergea cu capul în jos, cu coada între picioare fără să mai sară cum îi era obiceiul. Negustorul simţea că-l cuprinde o mîhnire neînţeleasă. Pentru a alunga această stare sufletească cel mai bun lucru ar fi să cînte cupletele sale ţărăneşti pe care le ştia. Între două fumuri de tutun începu:

Era, da, era odată,
O drăgălaşă, dulce fată,
Ce-avea zău trei iubiţi,
Nişte ştrengari vestiţi,

Dar ea din cîţi avea,
Numai pe doi iubea.

Aria era monotonă, în afară de cîteva note ascuţite şi ţipătoare, care-l supără pe cîine. El începu să geamă.

— St!... îi zise Nicaise — taci Flocosule, taci!... de nu, lumea va crede că eşti un cîine rău, prost crescut şi insensibil la farmecul melodiei şi va avea dreptate!...

După această mică dojană, care linişti cîinele, Nicaise mai trase cîteva fumuri din pipă, apoi reluă:

Într-o noapte, noapte-adîncă,
Pe cînd singură în luncă,
Ea la cei doi se gîndea
Cel de-al treilea îmi sosea!

Flocosul începu să geamă din nou. Nicaise, drept pedeapsă părintească, îi dădu o lovitură uşoară cu bastonul pe spate. După aceea urmă:

Nu ştiu zău ce i-a şoptit
Cînd luna sus zîmbea,
Dar ştiu că ea s-a învoit...
Şi pe cîteşi trei iubea.

Nicaise era să înceapă al patrulea cuplet, dar pe cînd lovea cremenea de amnar încercînd să aprindă pipa care se stinsese, tovarăşul de drum care încetinise mersul, îi zise fără veste:

— Trebuie să ne despărţim...
— Asta-i! De ce?
— Pentru că eu mă opresc aici...
— Pentru multă vreme?
— Toată noaptea.
— Dar nu vezi că aici nu este nici o casă?
— Am să dorm pe cîmp.
— Ce idee!
— Nu pot să fac altfel.
— De ce?

— Am forţat prea mult puterile mele slabe şi nu mai pot. Simt că-mi înţepenesc picioarele din nou. N-am să mă mai pot mişca...

— Hai, pînă la Thil-Chatel.

— Mi-e cu neputinţă, cel puţin acum. După ce mă voi odihni vreun ceas-două, am să pornesc din nou la drum. Spune-mi, unde aş putea găsi la Thil-Chatel un han, o cîrciumă, unde, plătind bineînţeles, să pot procura o bucată de pîine, o cană cu vin şi o mînă de paie pe care să dorm.

Între oameni de aceeaşi clasă, un ceas de discuţii este deajuns ca să se nască un fel de intimitate. Numai pentru că schimbase cîteva vorbe cu dînsul, Nicaise se interesa de tovarăşul său de drum. De altfel, odată cu lăsarea întunericului, nu i se mai vedea faţa dizgraţioasă şi impresia negustorului despre urîţenia însoţitorului său se estompa încet, încet.

— Ascultă jupîne — zise el — ai face bine dacă ţi-ai lua inima în dinţi şi să faci un efort să ajungi la Thil-Chatel. Ne vom duce la castelul domnişoarei Jeanne şi am curajul să-ţi promit o cină bună în bucătărie şi un culcuş bun, pe fîn, într-un şopron, fără să plăteşti nimic.

— Aş vrea, dar nu pot.

— Încearcă, măcar.

— Îţi mai spun odată că nu mă mai ţin picioarele.

— Dacă ai mai înghiţi o duşcă de rachiu, poate că le-ar fi mai bine ticăloaselor de picioare.

— Da, poate...

— Ia să vedem...

Nicaise scoase din nou săculeţul şi scoica cea mare. O umplu cu rachiu şi bătrînul o sorbi dintr-odată ca şi pe prima.

— Ei bine... — întrebă negustorul — acum merge?

— Da, parcă mi-am mai revenit puţin.

— Atunci hai la drum, dar mai repede.

* * *

Trecu un ceas, în timpul căruia cei doi drumeţi nu mai schimbară decît cîteva cuvinte fără importanţă sau nu vorbiră chiar de loc. Bătrînul, căruia îi mai reveniseră puterile datorită rachiului, îşi tîra destul de repede piciorul drept şi mergea la pas cu Nicaise. Flocosul alerga acum vesel. Drumul în urcuş, ajunse pe vîrful unui deal. De acolo se vedea, la cîteva sute de paşi, o localitate cu multe luminiţe. Era Thil-Chatel.

— Ne apropiem — zise Nicaise.

— Era şi timpul — răspunse omul cu înfăţişare urîtă.

— Lasă, ai să te odihneşti bine.

— Ia spune-mi, te-ai hotărît să mă duci cu dumneata la castel?

— Vezi bine, odată ce ne-am învoit.

— Eşti sigur că n-am să fiu rău primit?

— Poţi fi sigur că nu — răspunse Nicaise cu un aer mîndru — sînt bine venit pentru toţi ai casei.

— Dumneata da, dar eu!

— Mă însoţeşti pe mine şi e de ajuns.

— Dacă aş supăra pe cineva, mai bine m-aş duce la o cîrciumă unde să plătesc... Chiar dacă am fi douăzeci şi cinci de oameni şi tot am găsi loc... Chiar de n-ar fi loc şi tot ni s-ar face... Tonette e bine cu mine.

— Cine e Tonette?

— Fata din casă a domnişoarei Jeanne. E o fată nostimă. Ea nu cîntă niciodată alte cîntece decît pe cele pe care i le aduc eu şi se împodobeşte numai cu panglicile de la mine. Părinţii ei au un petic de pămînt la Angeville, de cealaltă parte a Loarei şi nu m-aş mira dacă într-o zi Tonette are să ajungă să fie doamna Nicaise.

Bătrînul nu răspunse. Trecură de primele case ale satului. Negustorul şi tovarăşul său de drum se opriră în

faţa unei porţi mari de lemn, lîngă care era o portiţă mică totdeauna deschisă. Era intrarea principală a castelului.

* * *

Castelul Thil-Chatel era pe jumătate castel şi pe jumătate fermă. Poarta cea mare dădea într-o curte cu iarbă în loc de pavaj, plantată cu pomi roditori, împărţită prin nişte alei drepte, dintre care cea mai largă ducea la poarta de la intrare în castel.

Castelul era de fapt un pavilion de mărime mijlocie, de formă foarte elegantă, construit din cărămidă şi acoperit cu plăci de ardezie. Colţurile zidurilor, cadrele uşilor şi ferestrelor, despărţitura fiecărui etaj şi mansardele din piatră calcaroasă, se deosebeau de culoarea roşie a cărămizii.

În stînga erau dependinţele — şoproanele, grajdurile etc. În dreapta, o casă mare de ţară, frumoasă, cu dependinţele ei — grajduri, coşare, şoproane pentru unelte, hambare şi tot ce este necesar pentru lucrările agricole.

Casa de ţară şi castelul erau alăturate — servitorii şi argaţii trăiau într-o bună înţelegere şi mîncau laolaltă în sala cea mare. În spatele pavilionului aristocratic se afla o grădină foarte frumoasă, cu un aranjament minunat. Nu-i lipsea nimic, nici aleile aliniate simetric, cu margini înierbate cu busuioc, nici florile, nici bazinele cu apă, nici statuile cu subiecte mitologice, aşezate pe piedestale din piatră lustruită, nici copacii tăiaţi sub formă de umbrele, piramide etc.

În spatele acestei grădini elegante se înşirau tei seculari, fiind locul cel mai plăcut pentru plimbări.

În sfîrşit, venea o pădure, apoi livezi şi teren cultivabil. De la ferestrele de la primul etaj cît şi de la al doilea se putea admira întregul peisaj al văii Loarei.

Nicaise cunoştea locurile. Cît priveşte pe tovarăşul său de drum — nişte amintiri vechi mai stăruiau în mintea lui, dar putea să-şi dea seama de locul unde se află. Amîndoi ajunseră la portiţă, care ca de obicei era deschisă. Negustorul şi tovarăşul său intrară în curte. Un cîine mare şi frumos din rasa ciobănească, roşcat, cu pete negre pe spate se repezi înaintea lor, lătrînd furios.

— Mai încet, Cabot... mai încet băiete... îi strigă Nicaise.

Cîinele recunoscu glasul, încetă să latre şi-i primi pe noii veniţi gudurîndu-se şi jucîndu-se cu Flocosul, ca fiind o veche cunoştinţă. Nici acesta nu rămase indiferent la prietenia lui Cabot, iar tristeţea îi dispăru cu totul.

Clădirea neagră a pavilionului abia se vedea în întuneric. O singură lumină strălucea la o fereastră a etajului doi. Dar ca o compensare, o lumină vie ieşea pe uşa deschisă a casei de ţară. Într-acolo se îndreptară şi călătorii noştri. Sala cea mare, pentru că aşa se numea odaia mare unde slugile castelului şi argaţii de pe moşie mîncau împreună, nu avea nimic deosebit în afară de o vatră uriaşă şi o masă de lemn de stejar la care se putea aşeza un mare număr de oameni.

În septembrie zilele sînt calde, dar serile adesea sînt reci. De aceea, în vatra uiaşă ardea focul, care dădea şi o lumină puternică ce ieşea pe uşă afară.

În momentul în care Nicaise, care mergea în faţă, apăru în prag, slugile erau la masă şi cinau. Se aflau în jurul mesei şi mîncau o supă de varză gustoasă, nişte slănină, cartofi şi friptură de berbec coaptă în zeama ei, bînd cîte o cană de vin bun de Anjou.

Nicaise se opri în uşă, scoase pălăria de pe cap şi spuse voios:

— Bună seara, prieteni!

— Bună seara, Nicaise!

— Ce mai faci Nicaise!

— Bine-ai venit, negustorule!

— Negustorule, iată o lingură şi o strachină şi hai iute la masă!...

— Nicaise, vino să bem o cană cu vin!

— De cînd nu te-am mai văzut!

— În sfîrşit, bine că ai venit şi acum!...

— Toate fetele din sat mureau de supărare în lipsa lăzii lui Nicaise...

— Nu mai aveau basmale vărgate!...

— Nici cîntece noi...

Toate acestea erau spuse cu bucurie. Fiecare voia să spună ceva. Unii începură să facă glume pe seama lui. În acest timp o fată tînără şi frumoasă, ai cărei obraji erau rumeni ca nişte mere, se sculă de la masă, se duse la Nicaise şi-i spuse provocător:

— Sluga dumitale, domnule negustor. Ce mi-ai adus nou?

— Panglici, Tonette, dragă — răspunse Nicaise prefăcîndu-se că se apleacă s-o sărute, făcînd-o să fugă înapoi nu fără cochetărie — cele mai frumoase panglici din lume...

Apoi, cu glas încet adăugă: Şi inima mea credincioasă. Tonette pufni în rîs.

— Proastă marfă, mi se pare — zise ea apoi. Dacă e adevărat ce mi s-a spus, o oferi prea des... Îi pierzi preţul, ştii, domnule negustor... Mă tem, cu vremea, că n-ai să mai găseşti cui s-o vinzi! Tonette vorbea glumind.

— Răutăcioaso! — răspunse Nicaise, ameninţînd-o cu degetul.

— Dar intră — zise fata — de ce stai în prag, jumătate afară, jumătate înăuntru.

Negustorul tocmai voia să intre, cînd observă un individ ciudat pe care nu-l văzuse pînă atunci. Era un bătrîn ce

stătea pe un scăunel la vatră, cu amîndouă mîinile deasupra flăcării, nemişcat. Era îmbrăcat într-o bluză de pînză albă ruptă, pantaloni la fel, zdrenţăros. În picioare avea nişte galenţi mari din lemn umpluţi pe jumătate cu paie. Barba lungă, ca de patriarh, argintie, îi acoperea tot pieptul. Ochii nu aveau nici o expresie.

— Cine este omul acesta? — o întrebă încet Nicaise pe Tonette.

— Nu-l lua în seamă — răspunse fata — este *Nevinovatul*...

— *Nevinovatul*?...

— Da, îţi voi spune mai tîrziu.

— Nu e frumos Nevinovatul vostru de aici, ştii?...

— Ah! Sărmanul, cred şi eu!

— Cu individul pe care am să-l aduc eu, va face o pereche...

— Aduci pe cineva, domnule Nicaise?...

— Un individ urît... lasă...

— Unde?

— În spatele meu, ai să-l vezi...

Şi negustorul înaintă în sala cea mare pentru a-l lăsa pe tovarăşul său să treacă şi el pragul.

* * *

Bătrînul intră pe uşă după Nicaise. Păşi pragul salutînd adînc, cu aer de umilinţă ipocrită. Cînd îl văzură cei din jurul mesei, făcură o mişcare de dezgust, aproape de spaimă, destul de vizibilă care nu-i scăpă bătrînului.

— Eu n-am cerut să vin aici — mormăi el cu glasul său spart — negustorul care m-a adus vă poate confirma. Dar dacă vă sperii, oameni buni, n-aveţi decît să-mi spuneţi şi am să plec.

— Nu, nu, — răspunseră două-trei glasuri — te-a adus Nicaise fii binevenit — prietenii lui Nicaise sînt şi prietenii

noştri. În acest timp una din servitoare puse la capătul mesei o strachină plină cu supă, un taler cu cartofi şi slănină, o cană plină cu vin şi o bucată mare de pîine neagră.

— Iată-ţi tacîmul — zise ea — dacă ţi-e foame şi sete, mănîncă şi bea, bătrîne...

Bătrînul nu aşteptă să i se spună de două ori. Se aşeză la locul ce i se arătă şi începu să mănînce cu lăcomie, fără să spună nici o vorbă.

— Ah, Doamne! — zise Tonette încetişor aşa încît să audă doar negustorul — ai avut dreptate Nicaise, urît mai e tovarăşul tău...

— Asta aşa e.

— Pe lîngă el, *Nevinovatul* nostru e frumos ca un înger!...

— Închipuieşte-ţi, Tonette, că Flocosul voia să-l muşte!

— Bietul cîine! aici Flocosule! Vino şi-mi dă bună seara numaidecît!...

Cîinele lăsă strachina din care mînca lacom. Îşi puse labele pe mîna Tonettei şi le linse cu voioşie.

— Ce fericit e cîinele ăsta, murmură Nicaise pe un ton invidios! Pe cinstea mea!...

— Bravo, zise Tonette rîzînd. Acum ai să fii gelos şi pe Flocosul, minunat!...

— Dar, de!...

— Mă întorc la ceea ce ziceam adineaori, — zise fata din casă a Jeannei Caillouet — cum se face, domnule Nicaise, de ai un tovarăş atît de înspăimîntător?

— Numai tovarăş nu-mi este omul acela.

— Oricum, îl cunoşti... odată ce ai venit cu el.

— Din întîmplare. Ne-am întîlnit pe drum.

Şi Nicaise povesti cum s-au întîlnit.

— Bravo! — răspunse Tonette cînd negustorul termină istorisirea, ai făcut o treabă minunată!

— De ce?

— Cîinii au un instinct mai mare decît oamenii. Trebuia să te iei după Flocosul. Omul acesta are figura unui tîlhar. Sînt sigură că are să ne înjunghie pe toţi la noapte. Eu mor de frică!

Nicaise începu să rîdă.

— Nu ţi-am spus că omul acesta nenorocit, dacă se odihneşte o jumătate de ceas, e ţeapăn ca un par şi nu-şi mai poate mişca mîinile şi picioarele.

— Nu te încrede în asta.

— Atunci după ce va cina am să-i dau cinci gologani şi am să-i spun să plece.

— Unde are să se ducă?

— Asta e treaba lui.

— Dar de, poate că deşi e atît de urît, e un om cinstit. Nu trebuie să umileşti un biet sărman şi să-l pui în încurcătură.

— Atunci ce-i de făcut?

— Mi-a venit o idee. Îl vom pune să se culce în coşarul cel mic care are numai o uşă şi după ce va intra înăuntru, vom încuia pe dinafară, ca din greşeală. Dacă nu va voi să iasă afară la noapte, nici nu va observa că e încuiat.

— Ce deşteaptă eşti, Tonette!...

Acest compliment o făcu pe Tonette să roşească.

— Dar — zise ea numaidecît — vorbim şi tu stai aici cu lada în spinare şi nu cinezi...

— Mai curînd îmi place să vorbesc decît să cinez...

— Poate că nu ţi-e foame?

— Ba dimpotrivă!

— Atunci grăbeşte-te ca să-i ajungi pe ceilalţi.

Negustorul îşi dădu jos lada de pe spate, o aşează într-un colţ, se aşează la masă şi începu să mănînce repede ca să cîştige din timpul pierdut. După ce-şi astîmpără foamea, îşi dădu cu palma peste frunte:

— Minunat! bravo! — strigă el — politicos mai sînt! Am intrat în casa oamenilor, le mănînc pîinea, le beau vinul şi nici nu-i întreb de sănătate... Ce mai face domnişoara Jeanne?

Faţa Tonettei se posomorî puţin şi dădu melancolic din cap.

— Sper cel puţin că nu este bolnavă — reluă flăcăul...

— Nu, — reluă Tonette — nu e bolnavă, dar...

— Dar ce?

— În sfîrşit, este mult de spus. Ţi se va părea foarte schimbată domnişoara, nu va mai rîde cum făcea altădată.

— Nu cumva este supărată pe mine din întîmplare? nu cumva am făcut ceva care s-o necăjească?

— Nu e necăjită pe tine... dar nu mai rîde cu nimeni...

— Aşadar e mîhnită? Din ce cauză?

— Are multe motive, dar de ce să le mai repet?...

Nicaise înţelese că Tonette nu voia să vorbească de faţă cu toţi, aşa că nu mai stărui. Cina urmă în tăcere.

Nevinovatul, stînd la vatră nemişcat, semănînd cu o statuie, îşi întindea mîinile la flacăra focului. Deodată se făcu mişcare în sala cea mare. Toţi cei aflaţi la masă se sculară repede şi două-trei glasuri şoptiră:

— Domnişoara...

Jeanne Caillouet se ivi în prag şi înaintă încet spre mijlocul sălii cu un aer visător. Era îmbrăcată cu o rochie de lînă închisă, strînsă pe trup, scoţîndu-i formele în evidenţă, subliniind talia poate prea subţire. Părul ei blond cădea în şuviţe lungi de-a lungul obrajilor frumoşi, de pe care pierise roşeaţa. Era palidă ca sideful. Ochii păreau obosiţi şi roşii de parcă ar fi plîns. Privirea şi contractarea gurii arătau o mare durere şi amărăciune.

— Staţi jos, prieteni!... — zise Jeanne — încercînd să zîmbească — am venit să văd dacă aţi terminat cina...

— Încă nu de tot, domnişoară, — răspunse Tonette. Am cam întîrziat e drept, pentru că tocmai cînd ne aşezam la masă a venit Nicaise.

Nicaise înaintă şi salută pe stăpîna casei.

— Bună seara, Nicaise, — îi răspunse Jeanne — aşadar ai venit pe la noi? Sînt bucuroasă să te văd...

— Eşti prea bună, domnişoară Jeanne. Îmi pare bine că eşti bine sănătoasă, nu-i aşa...

— Da, Nicaise, sînt foarte sănătoasă...

— Am multe lucruri frumoase în ladă, domnişoară...

— Le vom vedea pe toate mîine... Tonette — zise Jeanne fetei din casă — după ce vei termina, să vii la mine sus, am treabă cu tine...

— Să vin chiar acum, domnişoară...

— Nu, nu... termină-ţi mîncarea, nu te grăbeşte nimeni. Bună seara, prieteni...

— Bună seara, domnişoară şi noapte bună răspunseră slugile în cor.

Jeanne ieşi cu acelaşi mers încet şi trist. Tot timpul cît stătuse în mijlocul slugilor o singură persoană păru că nu ia seama de prezenţa ei. Era Nevinovatul aşezat lîngă vatră. În schimb, tovarăşul de drum al lui Nicaise aţintise asupra ei o privire ciudată cu ochii lui sticloşi. O privi tot timpul cît aceasta se afla în sală. Cînd plecă, bătrînul murmură, dar atît de încet încît nu-l auzi nimeni:

— E portretul viu al contesei Margareta! Acum pricep tot!

* * *

Cina se termină. Tonette, înainte de a se duce la stăpîna sa, se apropie de un argat înalt şi puternic şi-i vorbi cîteva minute. Argatul răspunse printr-un hohot zgomotos de rîs şi făcu un semn afirmativ.

— Aşadar Jean Claude — zise fata — ai înţeles bine?

— Da, Tonette, poţi fi fără nici o grijă.

Convorbirea aceasta îi provocase lui Nicaise gelozie, nemotivată însă. Tonette îi spuse lui Jean Claude să ducă în coşarul cel mic pe tovarăşul de drum al lui Nicaise şi după ce-l va fi văzut culcat în paie să încuie broasca încetişor. Apoi fata plecă la domnişoara Jeanne. Negustorul o aştepta.

— Bună seara, domnule Nicaise — îi spuse ea rîzînd.

— Te duci de-acum, domnişoară Tonette?

— Mă aşteaptă domnişoara.

— Ai să te întorci?

— E prea tîrziu.

Nicaise scoase un oftat adînc.

— Ei, ce Dumnezeu — întrebă Tonette — ce te-a apucat de oftezi atît de adînc?

— M-a apucat, că aş fi vrut să vorbesc puţin cu tine, Tonette.

— În seara asta? Şi ce aveai să-mi spui atît de urgent?

Nicaise nu răspunse de-a dreptul la întrebare.

— Credeam — zise el — că vrei să-ţi dau nişte cîntece...

— Şi le-ai uitat cumva?

— Cum se poate să le fi uitat?

— Atunci le-ai adus?

— Bineînţeles, mai ales unul frumos, cel mai frumos din cîte s-au făcut, unul cred eu...

— Ei bine, adu-mi-l îndată.

— Nu se poate.

— De ce?

— Pentru că nu e nici tipărit şi nici scris. Îl aduc de foarte departe, din Bretania, unde l-am învăţat. E o ţară unde pămîntul dă sare în loc de grîu. Am să te învăţ să-l cînţi, domnişoară Tonette.

— Am un cap greu, nu ştiu cum am să învăţ. Cîte cuplete are cîntecul?

Nicaise numără pe degete.

— Patru spuse el. Dar aceste patru fac cît patruzeci.

— Bine, o să începem să le învăţăm de mîine.

— Aş fi vrut atît de mult să începem chiar din astă seară, zise Nicaise cu glas rugător.

— Iată ce pot să fac pentru tine. Mă duc să o dezbrac pe stăpîna mea şi s-o culc în pat. După aceea am să mă plimb prin curte. Dacă ai să te plimbi şi tu, poate că ne vom întîlni.

Nicaise, auzind acest răspuns, sări în sus de bucurie. În acest timp Tonette, care şi aşa întîrziase, dispăru. În timp ce negustorul îşi manifesta bucuria Jean Claude, argatul, se apropie de bătrînul cu faţa ca de tîlhar, care părea că adormise cu coatele pe masă. Îl lovi tare pe umăr. Bătrînul întrebă cu glasul său spart:

— Ce vrei?

— Nu ţi-e somn bătrîne?

— Nu.

— Nu face nimic — răspunse el — e vreme de culcare şi vreau să-ţi arăt unde ai să dormi.

— Bine, vin după tine.

Argatul se duse să ia un felinar, iar bătrînul încerca să iasă din sală. Picioarele îi înţepeniseră însă şi nu izbuti să se scoale de pe bancă. Trebui ca Jean Claude şi un alt argat să-i vie în ajutor ca să-l ridice în picioare. După aceea el se îndreaptă încet ca un automat cu resorturi ruginite, spre uşă. Trecînd pe lîngă vatră, argatul, care se cam ţinea de glume, împinse cu cotul pe *Nevinovat.* Acesta îl privi cu nişte ochi de idiot.

— Ei moşule, îi strigă Jean Claude, dacă vrei să te culci, ştii unde este şura.

Nevinovatul nu răspunse nimic şi continuă să rămînă nemişcat.

— Şi apoi, continuă argatul — dacă-ţi place mai mult să petreci noaptea unde te afli, lîngă foc, nu te deranja moşule, fii ca la tine acasă.

Şi rîzînd de această glumă el ieşi în urma bătrînului. Peste cîteva minute se întoarse.

— S-a terminat — zise el — Tonette nu mai are ce zice. Urîtul e în cuşcă, sub cheie, în coşarul cel mic. Îmi închipui cît de greu îi e bietului om să se ridice în picioare. Nu el are să ne taie gîtul în noaptea asta. Că de urît este urît, dar nu cred că este în stare să facă rău. Am avut un unchi care avea şapte ani cînd a căzut în foc şi ajunsese tot atît de pocit ca ăsta. Dar asta nu-l împiedica să fie foarte bun, de n-ar fi omorît o muscă. Răutatea e în firea oamenilor nu în înfăţişarea lor.

După acest raţionament Jean Claude plecă şi el să se culce.

* * *

Pavilionul de la Thil-Chatel era împărţit simplu, dar comod. La catul de jos era o sală mare, cu două uşi cu geamuri care dădeau una spre curtea interioară dinspre fermă, cealaltă spre grădină. Din această sală pornea scara care ducea la etaj şi se deshideau patru uşi. Una dădea într-un salon mare, urmat de un alt salonaş, mult mai mic.

Altă uşă dădea în sala de biliard, o a treia spre sufragerie, ce avea şi o anexă pentru serviciu, iar ultima în sala de bal, destul de mare şi de mult nefolosită.

Un coridor lega sufrageria de bucătărie. La etaj se afla apartamentul, foarte confortabil, al stăpînei casei şi mai erau patru camere pentru musafiri, şi ele nefolosite, căci aşa cum ştim nimeni n-o invita şi nimeni nu venea la Jeanne Caillouet.

Deasupra, sub acoperişul înclinat, susţinut pe căpriori puternici, erau mansarde părăsite şi un pod căruia nu i se dăduse nici o destinaţie.

Cînd reşedinţa fusese cumpărată spre a fi asigurată Jeannei, ea era mobilată. Mobilierul era vechi, de pe la 1760, în stilul numit *Pompadour*. Fostul proprietar fusese într-o vreme foarte bogat şi făcuse multe cheltuieli pentru amenajarea locuinţei. Jeannei îi plăcuse aşa cum era şi nu schimbase nimic.

Dormitorul era o bijuterie. Lemnăria albă a lambriurilor, puţin îngălbenită, era decorată cu arabescuri aurite, pline de graţie şi eleganţă. Patru oglinzi veneţiene, în rame sculptate, ajurate şi aurite făceau ca încăperea să pară mai mare decît era în realitate. Camera era înaltă, iar pe plafon, într-un oval, erau pictaţi amoraşi dolofani, bătînd din aripioarele lor diafane pe un cer azuriu cu nori trandafirii. Acelaşi artist decorase cu scene în culori pastelate medalioanele de deasupra uşilor şi şemineului. Imaginile reprezentau scene cîmpeneşti galante şi glumeţe.

Pe căminul de marmură albă se afla o pendulă de bronz aurită, cu email, încadrată de două candelabre în acelaşi stil şi de două vaze de Saxa, cu flori în relief, foarte preţioase.

Patul era şi el în stil vechi, cu draperii de satin galben brodate cu fir argintiu. Nici nu s-ar fi crezut că în reşedinţa care de afară părea rustică şi mai curînd modestă se află un lux atît de rafinat. Mobilele graţioase care umpleau apartamentul Jeannei aveau tapiserii aurii şi cele mai multe erau din lemn de trandafir. O mulţime de obiecte de preţ, de un gust desăvîrşit, sporeau atmosfera din alt veac, din vremurile de glorie ale Franţei monarhice.

Mai atrăgeau atenţia şi două tablouri purtînd semnătura unui portretist celebru. Unul reprezenta un gentilom de vreo douăzeci de ani, în costum de vînătoare din catifea

verde cu fireturi de aur, cu părul pudrat, într-o atitudine şăgalnică, graţios ca o femeie. În mîna dreaptă ţinea o puşcă damaschinată, iar cu stînga mîngîia un prepelicar.

Celălalt portret era al unei fermecătoare tinere femei, în costum de călărie albastru, cu trăsături fine şi mai maliţioase, şi ea cu părul pudrat şi cu o privire foarte vie. Avea un aer provocator şi părea gata să iasă din rama aurită. Personajul era pictat pe un fundal de peisaj în care se putea recunoaşte castelul Thil-Chatel şi forma pereche cu celălalt portret.

Camera era luminată de numai două lumînări a căror slabă şi tremurătoare lumină se reflecta în cele patru oglinzi veneţiene.

Jeanne zăcea pe satinul galben care acoperea patul, rochia ei de lînă întunecată punînd o pată pe cuvertura lucioasă.

Stătea pe spate, cu părul ei bălai risipit pe perne, nemişcată, cu o mînă pe piept, ca şi cînd ar fi fost leşinată. Nu dormea totuşi. Dimpotrivă, deşi respira aparent liniştită, era măcinată de o agitaţie interioară. Privirea îi era fixă, iar pe obraji i se scurgeau lacrimi tăcute. Era un plîns fără suspine, venit din adînc dar cu atît mai sfîşietor.

Partea a doua

Uşa dormitorului se deschise atît de încet, încît Jeanne n-o auzi şi nu făcu nici o mişcare.

Tonette crezu că stăpîna ei adormise. Se apropie cu băgare de seamă, călcînd în vîrful picioarelor pe covorul adînc de pe jos. Parchetul scîrţîi.

Jeanne ridică capul de pe perne şi întrebă:

— Cine e?

— Eu, domnişoară. Cine să fie, răspunse Tonette în şoaptă.

— Ah, tu, fireşte... Cine să fi fost? Vrei ceva?

— Domnişoara m-a chemat s-o dezbrac, nu-şi mai aminteşte?

— A, da, aşa e... Ajută-mă să mă dezbrac, dacă tot ai venit. Jeanne se ridică şi se apropie de cămin. Urmele de lacrimi se vedeau bine.

— Nu vă simţiţi bine, domnişoară Jeanne? întrebă camerista cu îngrijorare. Ce să fac? Ce să vă dau?

— Eu? N-am nimic, fată dragă, mă simt foarte bine...

— Dar... mi s-a părut că domnişoara a plîns...

— Am plîns? Da, se poate, uneori lacrimile curg, aşa, fără nici un motiv... nu ţi se întîmplă şi ţie?

— Mie? Niciodată, stăpînă.

— Ei, mie mi se întîmplă cîteodată...

— Domnişoară Jeanne, văd eu că de o vreme sînteţi tristă şi nu spuneţi nimic. Nu sînt decît o biată servitoare,

căreia stăpîna nu are încredere să-i destăinuiască tristeţea ei, dar văd eu, simt că domnişoara suferă. Sînt tare mîhnită văzîndu-vă astfel.

— Spune-mi drept, Tonette, tu ţii puţin la mine?

— Dacă ţin la dumneavoastră?! Păi eu mi-aş da şi viaţa, domnişoară pentru o stăpînă aşa de bună. De aceea îmi şi pare aşa de rău...

— Să ştii, Tonette, că şi eu te iubesc. Şi am încredere în tine. Dar acum sînt foarte nefericită... Atît de nefericită doamne, atît de singură şi fără speranţă...

Şi spunînd acestea o îmbrăţişă pe camerista ei lăsînd lacrimile să-i curgă fără reţinere, cu suspine amare.

Tonette, înduioşată, nu spuse nimic, dar ochii i se umplură şi ei de lacrimi. Era o fată inimoasă, cu suflet bun şi simţitor, care îşi iubea într-adevăr stăpîna şi ar fi făcut totul ca să-i fie de folos.

După cîteva clipe Jeanne ridică ochii şi îşi şterse lacrimile. Încă mai suspina. Chipul ei arăta o mare tristeţe, iar pleoapele i se umflaseră. Era totuşi, şi aşa, foarte frumoasă. Tonettei i se frînse inima.

— Sufăr cumplit, Tonette, zise Jeanne, cred că am să mor. Poate ar fi mai bine pentru toată lumea...

Tonette strigă:

— Să muriţi, domnişoară Jeanne, ce tot spuneţi? Nu-i bine că vorbiţi astfel. Nu-i voie să pomeniţi de moarte, vă rog.

Jeanne zîmbi trist.

— Dacă ai şti ce-i în inima mea, mi-ai da dreptate, fată dragă.

— Asta înseamnă că s-a întîmplat ceva de cîteva zile încoace? îndrăzni să întrebe Tonette.

— Aşa este, draga mea, s-a întîmplat şi, dacă pînă azi mai păstram o speranţă smintită, acum...

— Acum?

— Acum nu mai am nici măcar acea nădejde!

— De ce?

— Ştii că m-am plimbat azi călare...

— Ştiu.

— Mergeam la Vezay...

— Şi ...?

— Ei, bine, am descălecat la intrarea de la primărie şi am văzut...

— Ce-aţi văzut? se nelinişti camerista.

— Anunţul căsătoriei *lor*, Tonette. Îţi dai seama? De acum nu mai pot spera nimic. Ce-ar mai putea împiedica această căsătorie? Numai dacă ea ar muri!

Tonette tresări. Era o idee nebunească. Dar nu cuteză să spună nimic. Înţelegea sentimentele stăpînei, dar un asemenea gînd nu-l putea pricepe.

— Şi, urmă Jeanne cu un glas patetic, fiindcă *ea* nu va muri, voi muri eu. Nu mai pot suporta. Sufăr îngrozitor, mă crezi, Tonette?

Camerista încuviinţă din cap.

— Cînd mă întorceam l-am întîlnit pe *el*... şi el a fugit, Tonette. Cînd m-a văzut a fugit. Se fereşte de mine, îl sperii sau mă detestă... De ce, doamne, de ce...? Urîtă nu sînt, nu sînt nici săracă... Sînt cumva respingătoare şi nu-mi dau seama?

— Dimpotrivă, domnişoară, sînteţi foarte frumoasă.

— Ca Madeleine?

— Mai frumoasa ca ea...

— Aşa spui tu, dar el judecă altfel. El o iubeşte pe Madeleine. De ce nu pe mine? Sînt şi eu tînără şi nici proastă nu-s. Aşadar pentru că ea e nobilă, iar tatăl meu a fost pădurar? Şi dacă nu aceasta l-a îndepărtat de mine, atunci ce?

Tonette nu ştia ce să răspundă, de aceea tăcu. Jeanne continuă cu înfocare, căci violenţa era o trăsătură a caracterului ei.

— Şi n-am nimic de făcut, nimic de sperat... nimic... Trebuie să aştept ziua aceea blestemată cînd amîndoi vor înghenuchea la biserică. Vai Tonette, dacă ai şti cît de mult o urăsc pe Madeline, care are să-mi fure fericirea la care visam.

Dacă ai şti cît aş vrea s-o văd suferind din cauza mea. Dar ea nu va suferi... Ea va fi fericită... şi mîndră, triumfătoare... iar eu am să rămîn doar să plîng, dacă-mi vor mai rămîne lacrimi, sau să mă duc şi să mă rog pentru fericirea lor!...

Jeanne începu să rîdă, ca nebună, ceea ce o sperie pe Tonette. Apoi urmă cu o exaltare din ce în ce mai mare:

— Dar oare nu-mi va veni nimeni în ajutor? Nimeni nu va împiedica această căsătorie? Mai bine l-aş vedea pe Lucien mort decît căsătorit! Of, dacă aş fi bărbat!... Dacă cel puţin am fi în Italia la Veneţia, unde se omoară pentru aur. Mi-aş da toată averea celui care ar omorî-o pe fata asta.

Ascultînd aceste cuvinte ciudate Tonette credea că stăpîna sa este prada unui acces de nebunie şi se sperie şi mai tare. Ea o luă în braţe pe Jeanne şi tremurînd, plîngînd, o rugă să se liniştească. Rugămintea ei îţi produse efectul. Domnişoara Caillouet păru că-şi revine, exaltarea ei pieri, cum se stinge un foc de paie şi zise:

— Tonette, e cam tîrziu; dezbracă-mă.

Şi descheind singură corsajul rochiei, o scoase şi o aruncă pe un fotoliu, pentru ca tînăra fată să poată deznoda şiretul de mătase al corsetului ce-i strîngea talia subţire. În timp ce Tonette o ajută la dezbrăcat, gîndurile Jeannei păreau că se îndepărtează.

— L-am văzut parcă pe Nicaise, negustorul, în sala cea mare întrebă dînsa.

— Da, dominşoară, — era el şi chiar aţi vorbit cu dînsul...

— Am impresia că Nicaise este un băiat bun şi de treabă...

— O, da, domnişoară, are o inimă de aur — zise Tonette.

— Mi se pare oare că între voi este ceva?

Tonette roşi pînă în albul ochilor.

— De, domnişoară — răspunse dînsa — el pretinde că sînt nostimă...

— Cu alte cuvinte este iubitul tău...

În sfîrşit, el vorbeşte de căsătorie?

— Cred că.. dacă aş vrea, el nu cere altceva...

— Şi tu nu vrei?

— Eu nu spun repede „da", totuşi...

— Totuşi ai vrea să-l iei, nu-i aşa?

— Da.

— Nicaise are ceva pus de o parte cred eu...

— Are ceva economii şi comerţul îi merge bine.

— Şi tu, Tonette, dacă te vei gîndi la căsătorie, părinţii tăi îţi vor da o mică zestre?

— Negreşit, domnişoară.

— Cît?

— Vreo trei mii de franci.

— Puţin.

— E mult pentru ei.

— Ei bine, aceste trei mii de franci eu le dublez — mărită-te cu Nicaise, cînd te vei hotărî.

Tonette nu mai ştia cum să-i mulţumească şi să-şi arate recunoştinţa. Dar în timp ce protesta, se întrerupse brusc.

— Domnişoară Jeanne — murmură dînsa — dacă am să mă mărit cu Nicaise, aceasta nu vă va împiedica să mă păstraţi în continuare în slujba dumneavoastră ca fată în casă?

— Nu, copila mea. Dar de ce mă întrebi?

— Pentru că vă iubesc mai mult decît pe Nicaise şi dacă ar trebui să aleg între a rămîne la dumneavoastră şi

să-l iau pe el de bărbat, bietul băiat putea fi sigur că nu se însura cu mine. Îl lăsam foarte bine.

Impresionată de această dovadă de afecţiune, Jeanne o sărută pe amîndoi obrajii pe servitoare şi-i spuse că nu mai are nevoie de dînsa şi că se putea duce la culcare.

— Bună seara, domnişoară — zise Tonette, vă doresc somn uşor şi vise plăcute.

Apoi ieşi din odaie.

* * *

Ieşind din sala cea mare, Tonette îi spuse lui Nicaise:

— După ce am să dezbrac pe domnişoara Jeanne, am să mă plimb prin curte şi dacă ai să te plimbi şi tu, poate că o să ne întîlnim. Această promisiune îl umpluse de bucurie pe Nicaise. Tonette stătuse la stăpîna sa mai multă vreme decît crezuse. Cînd însă se arătă în uşă negustorul îngrijorat nevăzînd-o venind şi temîndu-se că are s-o aştepte în zadar, măsura curtea cu paşi mari.

Cîinele îl urma. În sfîrşit o umbră uşoară apăru în întuneric. Umbra se îndreptă către Nicaise.

— Dumneata eşti domnul Nicaise...zise cu un aer mirat, cît se poate de firesc.

— Vezi bine, domnişoară Tonette, eu sînt şi-ţi aştept poruncile...

— Cum se face de te plimbi atît de tîrziu?

— Nu este o întîmplare, domnişoară Tonette.

— Poate că aşteptai pe cineva?

— Da, domnişoară. Pe cea mai frumoasă fată din ţinut.

— Să ştii că ce spui acum, nu le-ar place celorlalte...

— Le-ar place sau nu, treaba lor, eu numai la una singură mă gîndesc mereu şi acum şi în drumurile mele...

— Aş putea să ştiu şi eu cine e această fericită frumuseţe?

— Se numeşte Tonette...

— Tonette? Ia te uită!

— Chiar aşa, domnişoară.

— Şi eu care credeam că sînt singura cu acest nume în sat...

— Aşa şi este, eşti singura Tonette.

— Atunci mă aşteptai pe mine?

— Pe cine alta? domnişoară.

— Eşti cam îndrăzneţ, domnule Nicaise, aş putea să mă supăr.

— De ce, de vreme ce mi-ai făgăduit că o să vii după ce se culcă stăpîna, ca să te învăţ un cîntec nostim?

— Am promis eu aşa ceva?

— Cam aşa...

— Cînd asta, nu-mi amintesc — zise fata cu un zîmbet şăgalnic, cum ştiu fetele cochete cînd se văd admirate.

— După cină.

— Adevărat, ce e drept, e drept, domnule Nicaise, dar mă luasem cu treburile şi uitasem. Învaţă-mă acel cîntec, dacă e vesel, căci de ceva trist n-am trebuinţă. Şi Tonette nu se împotrivi să fie luată de mînă şi condusă la o bancă de piatră de lîngă zidul fermei. Se aşezară amîndoi. Lîngă bancă se afla o poartă mar de lemn cu deschizătură în partea de sus.

— Domnişoară Tonette — zise micul negustor, ţi-am spus că acest cîntec l-am învăţat şi eu în Bretania, un loc unde pămîntul produce mai multă sare decît semănături. E un cîntec de dragoste...Îl cîntă îndrăgostiţi cînd se întorc seara de la muncă. Se cîntă aşa: la-la-la-ù-la-la-la-ù şi apoi astfel.. — Şi Nicaise fluieră meodia care era într-adevăr veselă.

— Îmi place, zise Tonette, mai cîntă odată, am s-o prind...

— Nu numai melodia, dar şi versurile sînt frumoase. Se cîntă cu glas încet şi cu foarte multă duioşie. Ascultă cu atenţie:

— Domnule Nicaise, încet de tot, să n-o trezeşti pe stăpîna mea. E tare tristă şi ostenită, sărmana.

— Nici o grijă. Nu se aude pînă la ea. De altfel cred că nimeni nu ne aude. Iată cum sună primul cuplet:

Cînd revine primăvara,
Şi copacii înfloresc
Pe cîmpie şi-n dumbravă,
Florile te ameţesc.
Fete şi băieţi într-una
Doar la dragoste gîndesc,
Înţelepte sau sfioase
Fetele la fel visează.
Orice-ar zice cei bătrîni,
Dulce e amorul, dulce...
Tare-i dulce dragostea...

— Ce cîntec frumos —exclamă cu sinceritate Tonette, care era la fel de romanţioasă ca şi stăpîna ei.

— Ai să-l ţii minte?

— Vezi bine!

— Să cînt mai departe

— Desigur, urmează, ard de nerăbdare.

Nicaise continuă cupletul următor, cu o voce bine timbrată, încetişor şi galeş:

Vin-o dulcea mea fetiţă,
Lunca verde ne aşteaptă,
Ştiu un tainic loc în crîng,
Unde nimeni nu ne vede,
Şi-ţi voi spune vorbe dulci
Orice-ar zice ei bătrîni,
Dulce e amorul, dulce,
Tare-i dulce dragostea.

— Să cîntăm împreună, zise Tonette, aşa pot învăţa mai repede. Reluară cupletele îngînîndu-le cu voce joasă, mai oprindu-se şi repetînd pentru ca tînăra fată să-şi fixeze bine în minte cuvintele. Încîntată, Tonette bătu din palme.

— Cîntă-mi cîntecul pînă la capăt, domnule Nicaise, pe urmă ai să mă înveţi cuplet cu cuplet. Abia aştept să-l cînt prietenelor.

Farmecul acestei poezioare naive era exact ce-i trebuia acestei fete de la ţară dornică de dragoste. Nicaise i se părea foarte învăţat, de vreme ce ţinea minte atîtea cîntece şi poveşti.

Se strădui, ajutată de micul negustor, şi învăţă toate cupletele. Cînd se isprăviră tecuse miezul nopţii.

Curios din fire, Nicaise voia să ştie ce mai e nou pe la Thil-Chatel. Profită deci de buna dispoziţie a cameristei:

— Domnişoară Tonette, în timpul cinei mi-ai spus că domnişoara Jeanne este foarte schimbată, că nu mai e veselă şi nu mai rîde.

— Aşa este, şi-mi pare tare rău. Sărmana domnişoară e atît de tristă, că mi se rupe inima. Fiindcă dacă e cineva pe lume care merită să fie fericit, aceea e domnişoara Jeanne.

— Dar, la urma urmei, ce-i lipseşte? E tînără, frumoasă, bogată, n-are de ce să fie tristă, zise Nicaise.

— Mai trebuie ceva omului, pe lîngă toate astea, zise Tonette.

— Dragoste?

— Chiar aşa. Domnişoara e îndrăgostita.

— Se ştie. Păi, asta-i foarte bine. Ce nu merge atunci?

— Ei, asta e poveste mai veche. De mult îl iubeşte ea pe domnul viconte Lucien de Villedieu, dar pînă acum n-am văzut-o plîngînd.

— Şi el?

— Tocmai, că el n-o iubeşte. Pînă acum a tot sperat domnişoara, dar acum nu mai are nădejde.

— Înseamnă că domnul viconte s-a căsătorit cu domnişoara Madeleine? De mult era vorba...

— Nu încă, dar s-au afişat anunţurile la primărie, s-au făcut şi strigările la biserică. Domnişoara le-a văzut chiar

azi. Plînge, e mîhnită şi vrea să moară. Aproape c-a înebunit de durere. Închipuie-ţi că i-a trecut prin cap să caute pe cineva s-o omoare pe cealaltă. Vezi bine că nu-i în toate minţile, săraca. Ea care e aşa de bună altfel, să se gîndească la gozăvii...

— A spus ea aşa ceva? se miră Nicaise.

— Chiar astă-seară, cînd m-am dus s-o dezbrac. Am plîns amîndouă şi-am încercat s-o liniştesc, să-şi şteargă din minte asemenea gînduri primejdioase. Mi-a vorbit şi despre dumneata, domnule Nicaise.

— De mine, domnişoară Tonette în legătură cu ce?

— Dînsa crede că mă iubeşti.

— Şi nu cumva vrea să mă împiedice să te iubesc — întrebă repede Nicaise.

— Dimpotrivă, mi-a spus că eşti un băiat de treabă şi de mă voi mărita cu dumneata îmi va da o zestre de două ori mai mare ca cea pe care mi-o vor da părinţii mei.

— Ce bună este stăpîna ta! — strigă negustorul. Merită să-i sărut urma paşilor. Sper, domnişoară Tonette că i-ai spus că nu doreşti altceva decît să te măriţi cu mine.

— Eşti cam curios, domnule Nicaise.

— De, pentru ca să ne căsătorim, trebuie să ştiu şi eu dacă te învoieşti sau ba.

— Vom vedea acest lucru mai tîrziu.

— Cînd?

— Mîine sau poimîine.

— Aş vrea să ştiu chiar acum.

— Dar grăbit mai eşti, domnule Nicaise!

— De, sînt grăbit domnişoară Tonette, vreau să-ţi spun cît mai repede *nevestica mea* cînd mi-ar plăcea.

Din momentul acesta convorbirea între cei doi urma ca cea între doi îndrăgostiţi. Ceasurile treceau. Luna îşi arăta la orizont discul argintiu, iar afară se răcorea. Un

fior rece o vesti pe Tonette că trebuie să se ducă la culcare.

— Bună seara — spuse ea lui Nicaise, cu care schimbase o sărutare de logondă — bună seara şi pe mîine dimineaţă...

— Bună seara — zise şi el regretînd despărţirea.

Cei doi se despărţiră tocmai cînd Flocosul, culcat la picioarele stăpînului său se sculă şi mîrîi surd.

La o mică distanţă se auzi un zgomot uşor. Nicaise şi Tonette se uitară în direcţia de unde venea zgomotul. Uşa sălii celei mari, care era totdeauna închisă numai cu clanţa, se deschisese. O formă albă ieşi pe uşă şi fără a întoarce capul se îndreptă cu paşi înceţi spre poarta cea mare a curţii. Tonette, spre marea mirare a lui Nicaise nu păru speiată.

— Ce este? — întrebă negustorul.

— Este *Nevinovatul.*

— Dar unde se duce?

— Nu ştiu, dar nici dînsul nu ştie unde merge.

— N-am mai auzit despre acest individ...de mult se află aici?

— De vreo trei-patru luni, cel mult...

— Din ce trăieşte?

— Din pîinea ce i se dă fără să ceară, pentru că niciodată nu cere nimic.

— Şi unde stă tot timpul?

— Cînd aici, cînd la castelul de Vezay, cînd prin ferme. Este cunoscut pretutindeni şi deoarece nu face nici un rău nimănui găseşte întotdeauna un loc lîngă foc şi în şuri.

— Dar cînd cineva îi vorbeşte?

— Nu răspunde nimic niciodată.

— Nu cumva e mut?

— Tot ce se poate, pentru că niciodată nu l-a auzit nimeni să rostească un cuvînt. Stă ceasuri întregi fără să se mişte, mănîncă şi pleacă...

Nicaise vrînd să-l mai vadă încă odată pe acest individ ciudat se uită în partea pe unde pornise, dar acesta nu mai era, dispăruse.

Tonette şi negustorul îşi mai spuseră încă o dată bună seara şi se despărţiră...

Lîngă banca de piatră pe care stătuseră cei doi de vorbă se afla o uşă de lemn cu o deschizătură sus pe unde pătrundea aerul. Era uşa ce dădea în coşarul în care-l închisese Jean Claude pe tovarăşul de drum al lui Nicaise.

* * *

Pînă a-l întîlni pe Lucien, Jeanne, deşi cu imaginaţia aprinsă de lecturile ei, nu simţise muşcătura dragostei. Pînă atunci la pension i se făcuseră toate voile şi fusese răsfăţată, înconjurată cu atenţie şi supunere.

Primise apoi stăpînirea averii sale şi se bucurase de frumuseţea locurilor. După ce trăise mai mult închisă, la pension, gusta cu pasiune libertatea vieţii în natură, care îi amintea de copilăria ei, dinainte de a fi luată de la doică. Era o adevărată Diană, iubea vînătoare şi călăria, hălăduia zile întregi pe cîmp şi prin pădure, fără să simtă nevoia unei tovărăşii, fie a unei prietene, fie a unui iubit. Avea o sensibilitate deosebită pentru natură şi pentru frumos şi deocamdată priveliştile şi plăcerile campestre îi erau de ajuns.

Jeanne fusese o vreme fericită la Thil-Chatel, pînă observase că nimeni n-o invită şi n-o vizitase. Cum era orgolioasă şi fusese obişnuită să fie tratată altfel, lucru începu s-o nemulţumească. Nu totuşi, pînă la a-i răpi plăcerea vieţii la ţară şi liniştea. Aceasta pînă într-o zi.

Într-o dimineaţă frumoasă, Jeanne pusese să-i fie înşeuat calul preferat, Black-Nick, îşi pusese costumul de călărie, îşi luase cravaşa şi încălecase, veselă ca de obicei.

Roua nu se uscase încă în iarbă, păsările ciripeau, aerul era proaspăt. Parfumurile crîngului îi umpleau nările. Jeanne călărea fără grijă sub umbrarele pădurii Herbizy, dintre Villedieu şi Thil-Chatel. Ajunsese la un drum lung, pe care acum îl cunoştea bine. Tropotul calului răsuna vesel.

Deodată, după o cotitură a drumului, apăru, venind din partea opusă un tînăr. Călărea cu desăvîrşită eleganţă un cal pur-sînge de rasă englezească.

Tînărul de vreo douăzeci şi cinci de ani, oacheş şi palid, avea ochii mari, vioi, o mustaţă mică răsucită şi un păr negru buclat, sub o pălărie de catifea.

Costumul foarte simplu, care-i venea minunat, consta dintr-o redingotă strînsă în talie, închisă cu nasturi pînă la gît, cu pantaloni de culoare cenuşie, strînşi bine pe picior.

Se juca cu o biciuşcă mică din corn de rinocer, iar cu cealaltă mînă ţinea strîns calul în frîu. Frumuseţea sa n-ar fi trecut neobservată nicăieri, pretutindeni ar fi atras privirile.

Cînd p..neyul Jeannei se încrucişă în galop cu calul englezesc, acesta se sperie şi sări într-o parte. Jeanne, speriată şi ea se întoarse în şa. Tînărul se aplecă peste coama calului pe care-l domolise deja şi o salută zîmbind.

Jeanne abia răspunse la salut şi fără să ştie de ce, simţi că roşise.

Black-Nick, primi în acelaşi timp o lovitură violentă de biciuşcă şi porni în cel mai mare galop.

Tînărul, care era Lucien de Villedieu, admiră îndrăzneala graţioasei călăreţe, apoi, fără să se mai gîndească la ea, îşi urmă drumul spre castelul de Vezay. Din nenorocire însă, impresia produsă asupra fetei de către Lucien nu dispăru. Tot restul zilei Jeanne fu urmărită de chipul călăreţului cu părul negru, care o salutase

zîmbindu-i politicos. Chipul său reveni şi în timpul somnului din cursul nopţii.

Deşteptîndu-se, fata observă că-i bate inima la gîndul la acest necunoscut, pe care-l întîlnise în ajun. Se gîndea că poate îşi găsise *idealul*, care-i cucerise inima, aşa cum citise în multe din romane. De aceea, ca şi în ajun, porni la aceeaşi oră spre pădurea Herbizy. Nu se îndoia nici o clipă că o întîmplare fericită era să-l aducă şi pe tînărul din ajun la locul unde-l întîlnise.

Speranţa însă i-a fost zadarnică. În tot timpul lungii sale plimbări întîlni doar tăietori de lemne, cu spatele împovărat de greutăţi. Se întoarse tristă la Thil-Chatel.

Timp de trei zile cursele ei prin pădure nu avură nici un rezultat. În sfîrşit, în a patra zi văzu de departe un călăreţ pe care-l recunoscu după bătăile repezi ale inimii. Lăsă calul la pas. Domnul de Villedieu, încrucişîndu-se cu ea, o salută ca şi prima dată, politicos şi grav, ca un om din lumea mare.

El nici nu observă că obrajii fetei se roşiră. Pentru o imaginaţie aprinsă, orice eveniment pare să dovedească ceva.

— De ce oare, cînd m-a salutat nu mi-a zîmbit? se întrebă Jeanne.

Necunoscînd viaţa, biata fată nu înţelegea că primul zîmbet al vicontelui Lucien fusese motivat de aparenta primejdie în care se aflase la prima întîlnire, în timp ce la a doua întîlnire nimic nu-l îndreptăţea să-şi manifeste un act de familiaritate considerată necuviincioasă. Dar această nuanţă în comportament nu putea fi observată de Jeanne. Dînsa deci se mîhni, supărare care ţinu pînă seară.

A doua zi Jeanne se informă şi află numele călăreţului la care se gîndea.

Timp de cîteva săptămîni Lucien şi Jeanne se întîlniră aproape zilnic. Tînărul o salutase politicos, fata se roşea

ca o cireaşă şi amîndoi îşi urmau drumurile, fiecare în parte opusă.

Cînd iubim, şi mai ales cînd iubim pentru prima dată, cele mai mici amănunte le interpretăm aşa cum ne convine. Tot aşa Jeanne — făurind în mintea ei romanul dragostei, se convinse că domnul de Villedieu trecea pe acelaşi drum cu ea pentru ca s-o vadă măcar un sfert de minut.

Dar vicontele Villedieu o întîlnea pe Jeanne numai pentru că aceasta avea grijă să i se afle în cale. Dînsul nu se mira de aceste întîlniri dese. El le atribuia întîmplării plimbării zilnice ale Jeannei, adimira eleganţa şi frumuseţea ei, aerul ei era aristocratic, pielea ei fină, bogăţia părului ei blond. O admira, dar imediat ce se îndepărta nu se mai gîndea la ea. Nici o clipă nu s-a simţit atras de dînsa. Îşi dăruise inima Madeleinei de Vezay, şi pentru el nu exista nici o altă femeie.

Într-o seară se serba patronul bisericii unui mic sat din apropierea castelului Thil-Chatel. În pivniţa bisericii, în nişte barăci acoperite cu pînză se vindeau jucării, turtă dulce, bilete de loterie etc. Sub nişte castani fetele mari şi flăcăii jucau care mai de care mai cu foc; o piculină şi o vioară scîrţîiau vesel.

Jeanne şi Tonnete se duseră şi ele la această serbare, uitîndu-se la jocul tinerilor. Domnul de Villedieu trecu pe acolo însoţit de un fecior. Aruncă frîul calului feciorului şi, împins de curiozitate, se apropie şi el. Jeanne îl văzu şi se roşi toată, apoi îngălbeni. Vicontele, la rîndul său o observă pe fată. Între oamenii care se întîlnesc zilnic şi se salută totdeauna, cunoştinţa este tăcută, deşi nu-şi vorbiseră niciodată.

Vicontele se apropie de Jeanne şi-i spuse rîzînd:

— Domnişoară, dacă vrei să te amesteci printre aceşti oameni de treabă, în jocul lor şi-ţi lipseşte un partener, dă-mi voie să te invit eu, să-ţi fiu cavaler.

Foarte emoţionată Jeanne abia reuşi să scoată o vorbă că acceptă, întinzînd mîna vicontelui. Urechile-i ţiuiau. Sîngele îi năpădi inima, i se părea că pămîntul îi fuge de sub picioare, atît era de fericită.

Începu dansul. În timp ce dansau vicontele vorbi despre toate şi despre nimic — despre frumosul cal Black-Nick, despre bătrînii stejari din pădurea Herbizy, despre castelul Thil-Chatel, despre ţăranii care se uitau la ei cum dansau, căscînd gura de admiraţie, despre scîrţîitul instrumentelor muzicanţilor...

Jeanne era atît de emoţionată că nu putea să scoată nici un cuvînt. Auzea doar glasul armonios al tînărului şi în fiecare cuvînt se părea că aude o declaraţie de dragoste.

Dansul se sfîrşi. Era şi timpul. Jeanne era transpirată de prea multă fericire, capul i se învîrtea, era gata să cadă.

Domnul de Villedieu nu observă această emoţie, sau dacă o băgă de seamă o atribui timidităţii unei fete abia ieşite din pension. Îşi luă rămas bun de la ea, şi se urcă pe cal zicîndu-şi:

— Fetiţa asta e foarte plăcută, dar poţi să vorbeşti cu dînsa un ceas fără ca ea să-ţi răspundă ceva, măcar trei cuvinte.

Pornind la trap începu să se gîndească că mai este mult timp pînă a doua zi cînd avea s-o vadă pe iubita sa Madeleine.

După ce dispăru zgomotul paşilor calului domnului de Villedieu, Jeanne părăsi şi ea serbarea, spre mare părere de rău a Tonettei care petrecea cît se poate de bine şi care promisese să joace cu cei mai frumoşi flăcăi din sat.

— Domnişoară...îngînă cu glas rugător Tonette, dacă aţi vrea să mai rămîneţi...

— Ei bine, rămîi tu, eu pot să plec şi singură acasă. Thil-Chatel nu este departe de aici.

— Nu se poate domnişoară să vă las singură în plină noapte, nu, nu, plec şi eu cu dumneavoastră.

Renunţînd plăcerea ei, Tonette îşi însoţi stăpîna. Tot timpul drumului Jeanne îşi spunea mereu:

— Mă iubeşte, mă iubeşte, sînt sigură.

Era atît de fericită de parcă ar fi trăit în rai.

* * *

Aproape totdeauna, în lumea asta cele mai mari bucurii sînt scurte. Pentru Jeanne Caillouet realitatea amară avea să urmeze în scurt timp după un vis amăgitor.

Sosind la Thil-Chatel, Jeanne porunci Tonettei s-o ajute la dezbrăcat. Dintr-un capriciu, care i se păru fetei din casă cam ciudat Jeanne o puse să aprindă toate lumînările din amîndouă candelabrele.

— Nu cumva domnişoara vrea să-şi facă singură un bal? — se întrebă Tonette. Şi adăugă apoi imediat pentru sine — în acest caz ar fi fost mai nimerit să rămînem la serbare...

Jeanne vroia să-şi dovedească în seara aceea că Lucien de Villedieu o găsise cea mai frumoasă. Întrebă mai întîi în oglindă, care-i arătă chipul radios care se reflecta. Jeanne nu mai era îmbrăcată ca amazoană, într-un costum de culoare închisă sau neagră. Purta acum o rochie de muselină albă, simplă. O panglică albastră de mătase îi marca talia subţire, iar cîteva funde de aceeaşi culoare împodobeau rochia sa vaporoasă.

Părul lung, blond, al tinerei castelane încadra în bucle obrazul fin, aristocratic. Buclele erau prinse cu două flori. O pălărioară de pai, împodobită cu o panglică tot albastră completa această toaleta de seară.

Niciodată Jeanne nu se văzuse atît de frumoasă. Îşi zîmbea în oglindă, iar zîmbetul îi spori frumuseţea.

— Mă iubeşte — şoptiră buzele ei — trebuie să mă iubească...

Apoi cu ajutorul Tonettei se dezbrăcă încet, încet. Timp de cîteva minute o tăcere adîncă domni în odaie. Nici una din ele nu spunea nimic.

Jeanne, absorbită de dulcele ei vis, nu scotea nici un cuvînt, iar Tonette nu îndrăznea să vorbească. Ea împletea cu atenţie părul lung şi mătăsos al stăpînei. Domnişoara Caillouet întrerupse tăcerea:

— Tonett, m-ai văzut dansînd astă seară?

— Da, domnişoară, niciodată n-am văzut pe cineva dansînd aşa de frumos. Ce va să zică domnişoară, să fi învăţat cineva la Paris, pe toate le face mai bine decît cealaltă lume...

— L-ai observat, Tonette, pe tînărul care mi-a fost cavaler?

— Da domnişoară şi în ce priveşte dansul, el joacă aproape atît de bine ca şi dumneavoastră...

— Îl cunoşti pe acest tînăr?

— Cum să nu-l cunosc, domnişoară?...este de pe aici iar eu sînt de pe acest ţinut. Este domnul Lucien, singurul fiu al domnului viconte de Villedieu, care s-a înecat în Lora, acum vreo douăzeci de ani....

— Şi cum ţi se pare, Tonette, acest domn Lucien?

— De, domnişoară, în ce priveşte frumuseţea, e un tînăr frumos şi bun după cît se pare...

— Este bun?

— Aşa spune lumea. Face mult bine în ţinut, iar cînd cineva se duce la el să-i ceară ceva, e sigur că va fi bine primit.

Ce fericită se simţea Jeanne auzind vorbindu-se astfel despre cel pe care-l iubea.

Tonette urmă:

— Da, domnişoară, domnul Lucien e bun şi frumos...dar trebuie să spun ca să fiu dreaptă...soţia sa va fi tot atît de bună şi frumoasă ca şi dînsul...vor face cea mai bună şi frumoasă pereche din ţinut...

Jeanne făcu o mişcare atît de bruscă încît Tonette îi scăpă din mînă părul care se scursese pe umerii Jeannei cît era de lung.

— Ce ai spus? — strigă Jeanne — Am auzit bine?

Fata în casă repetă ceea ce spusese fără să schimbe nici un cuvînt.

— Soţia lui? — îngînă Jeanne — ai spus soţia lui?

— Da, domnişoară aşa am spus — răspunse Tonette foarte mirată.

— Domnul Lucien este însurat?

— Nu, dar...

— Dar, ce?

— Se spune că este că şi însurat şi că nunta are să fie în curînd.

— Şi, — întrebă Jeanne căutînd să-şi stăpînească emoţia, — pe cine ia de soţie?

— Pe domnişoara Madeleine de Vezay.

— Şi o iubeşte?

— De, aşa spune lumea. Se duce în fiecare zi la castel la domnul de Vezay; unii pretind că s-ar putea regla chiar ceasurile bisericii din sat după dînsul, atît de punctual este cînd trece prin pădura de Herbizy.

Jeannei i se păru că cineva a lovit-o în cap cu o măciucă.

— Bine, Tonette , spuse aceasta, poţi să te duci la culcare. Nu mai am nevoie de tine.

Rămînînd singură, faţă în faţă cu prima ei decepţie şi durere, izbucni în lacrimi, îşi frînse mîinile de disperare. Toate aceste amănunte, cărora le dăduse în ziua aceea o atît de mare însemnătate şi în care îşi pusese atîta nădejde se ruinau într-o clipă. Deci întîlnirile lor zilnice, în care ea văzuse nişte dovezi tăcute de iubire, erau datorate unei întîmplări...

Nu, domnul de Villedieu se întîlnea cu Jeanne în timp ce mergea la castelul de Vezay, la logodnica sa, Madeleine...

Jeanne îşi aminti toate cuvintele pe care le rostise Lucien cu o oră în urmă, în timpul dansului lor sub castani, cuvinte pe care dînsa în acele momente abia le auzea distrată, tulburată de muzica glasului lui pe care-l auzea pentru prima dată.

Şi atunci, în frazele banale pe care le rostise domnul de Villedieu nu mai văzuse decît ceea ce era în realitate, indiferenţa cea mai politicoasă, dar şi cea mai rece totodată.

Fata cădea ca dintr-o mare înălţime. Căderea era teribilă. Ea suferi şi plînse pînă dimineaţă. Cînd apărură primele raze de soare şi se arătă zorile, oboseala birui durerea. Jeanne dormi un somn greu.

Cînd se deşteptă, o rază veselă de soare lumina culorile şterse ale covorului scump şi scotea în relief aurul lemnăriei. Afară păsările cîntau, totul în natură zîmbea. Jeanne se simţi mai liniştită şi consolată. Dar speranţa era mai puternică într-un suflet de nouăsprezece ani, aşa că începu să spere.

Fata nu avea altă călăuză în viaţă decît romanele pe care le citise — slabă şi tristă călăuză — tot atît de primejdioasă ca luminile jucăuşe pe care le vedeam alergînd în nopţile calde de vară deasupra bălţilor adînci, ce atrag pe călătorii imprudenţi, care în licărirea lor amăgitoare văd lumina unui felinar, ori a unui foc.

Ca şi în romanele pe care le citise, văzuse că se rupseseră relaţiile chiar înainte de căsătorie. Aşa că se putea ca înainte de căsătoria lui Lucien şi Madeleine să apară nişte piedici.

Domnul de Villedieu se ducea în fiecare zi la castelul de Vezay. Asta însă nu dovedea că Lucien simţea pentru

Madeleine o patimă în adevăr mare. O altă femeie ar putea să înlocuiască în sufletul lui dragostea pentru logodnică. Şi de ce această femeie n-ar putea fi chiar dînsa, Jeanne? Aşa se gîndea domnişoara Jeanne şi considera că nu trebuie să se lase biruită de altă femeie. Deci trebuie să lupte.

Să lupte, dar cum?

Jeanne nu ştia încă, dar se bizuia pe împrejurimi şi mai ales pe dibăcia femeiască pe care o are orice fiică a Evei. Ca să înceapă lupta ce-i trebuia? — O întrevedere.

Hotărî să organizeze această întîlnire cu orice preţ. Şi se ţinu de cuvînt.

Peste cîteva zile domnul de Villedieu trecea la ora obişnuită pe drumul din pădurea Herbizy, în drum spre castelul de Vezay. De departe acesta văzu micul poney negru cu capul jos nemişcat la rădăcina unui fag bătrîn. Primul gînd care-i veni fu că s-a întîmplat o nenorocire domnişoarei Caillouet. Porni în galop şi după cîteva secunde ajunse lîngă Black-Nick. Jeanne, întinsă pe iarbă era palidă şi părea că suferă.

— Ce vi s-a întîmplat domnişoară? strigă Lucien.

Fata îi rîspunse că şaua calului ei era strînsă slab, căzuse de pe cal şi credea că-şi scrîntise piciorul drept.

Lucien se oferi să galopeze pînă la Thil-Chatel sau pînă la Villedieu şi să aducă o trăsură.

— Nu, — răspunse Jeanne — ajutaţi-mă numai să mă urc pe cal şi am să mă întorc acasă.

Lucien strînse bine şaua pe poney, luă fata în braţe şi o aşeză pe şa.

— Vă doare rău piciorul, domnişoară? — întrebă el.

— Puţin, dar nu e nimic. Mulţumesc, domnule, şi adio.

Lucien stărui s-o însoţească la castel, ca să nu mai aibă eventual un alt accident de care se temea. Această propunere aşteptată cu nerăbdare de fată, fu primită cu o ezitare prefăcută.

În curînd amîndoi tinerii ajunseră la Thil-Chatel. Şi acolo Lucien fu nevoit s-o ia pe Jeanne în braţe şi s-o ducă în apartamentul ei. Nu observă violenţa cu care bătea inima plăcutei lui poveri.

Jeanne, aşezată într-un fotoliu, insistă ca vicontele să mai stea cu dînsa cîteva minute.

Lucien ar fi dat mult să fie liber ca să meargă cît mai repede la scumpa lui Madeleine, dar tonul pe care-l folosise domnişoara Caillouet îl obliga să nu refuze, el făcînd parte din lumea mare şi ştiind cum trebuie să se poarte. Deci se aşeză pe un scaun şi, numărînd minutele, încercă să vorbească despre lucruri indiferente.

Dar ce-i păsa Jennei de admiraţia lui Lucien pentru tablourile şi oglinzile ei? Nu de aceea jucase ea ciudata comedie cu piciorul scrîntit. Ea voia să înceapă lupta contra Madeleinei, luptă din care spera să iasă victorioasă.

Neavînd experienţă, făcu şi o imprudenţă. Nu-i spusese direct că-l iubeşte dar îl făcu să înţeleagă aceasta. O asemenea mărturisire a fost cea mai mare greşeală a ei. În patima ei nebună şi dorinţa de a învinge, biata Jeanne socotea că cel mai bun mijloc de a inspira puţină iubire, era să arate că dînsa avea asemenea sentimente. Domnul de Villedieu, aproape zăpăcit de asemenea declaraţii, la care nu se aştepta, se purtă ca un om corect, bine crescut. Se prefăcu a nu înţelege nimic.

După plecarea vicontelui Jeanne, umilită şi disperată, se întrebă deznădăjduită:

— Cum trebuie să vorbeşti de dragoste, cu cei cărora li te adresezi să înţeleagă?

De atunci, domnul de Villedieu, care vedea lucrurile mai bine decît presupunea fata, să hotărî să se ferească de ea, ca să n-o încurajeze în dragostea ce i-o inspirase.

Schimbă orele vizitelor sale la castelul de Vezay, ca să fie sigur că n-o va întîlni pe Jeanne. Nu mai trecu prin

pădurea Herzivy şi în fiecare zi mergea pe drumuri diferite, din care unele erau foarte ocolite.

Trebuia oare mai mult ca să deschidă ochii unei fete? Dar legătura de pe ochii Jeannei nu putea fi lesne înlăturată. Ea continua să-l iubească şi nu-şi pierdea speranţa.

* * *

Nicaise o învăţase pe Tonette cîntecul adus din ţinutul Bretaniei şi se puse la curent cu dragostea pe care o purta Jeanne pentru domnul viconte Villedieu.

A doua zi, dis-de dimineaţă, Jean Claude deschise uşa coşarului şi-l găsi pe urîtul bătrîn, cu faţa sinistră, întinsă pe un maldăr de fîn, dormind.

— Ei, jupîne — îl strigă tînărul — Cum mai mergi acum? Eşti sănătos?

— Bine, sănătos — răspunse scurt bătrînul cu glasul său spart.

— Ai nevoie de ceva, acum, dimineaţa?

— Da.

— De ce ai nevoie jupîne?...spune, nu sta pe gînduri...casa aceasta este primitoare...

— Este aici o slujnică pe nume Tonette?

— Domnişoara Tonette? Ea nu este tocmai slujnică.

— Dar ce este?

— De! este nici mai mult nici mai puţin fata în casă a stăpînei noastre.

— Trebuie să vorbesc cu dînsa...

— Cu domnişoara Tonette?

— Da.

— Cînd?

— Chiar acum.

— Nu se poate.

— Şi de ce?

— Pentru că acum ea mai doarme.

— Trezeşte-o din somn!

— Dar ce , sînt nebun?

Bătrînul căută prin buzunare. Scoase o monedă de cinci franci şi i-o arătă lui Jean Claude, zicînd:

— Ia moneda asta, ţi-o dau ţie...dar du-te şi spunei fetei din casă a stăpînei tale că trebuie să vorbesc chiar acum cu dînsa.

Argatul se uită la monedă mirat.

— Fie!...mă duc, întîmplă-se ce s-o întîmpla — zise el apoi — am să bat în oblonul de la fereastră...de...dacă se va supăra, cu atît mai rău. Şi se depărtă murmurînd:

— Dar ştii că e ciudat lucru...bătrînul ăsta urît se tăvăleşte în aur şi argint...să ştii că e ciudat!...Trebuie să fie o persoană însemnată deghizată în cerşetor...ce ciudat!... Peste cîteva minute argatul se întoarse.

— Domnişoara Tonette are să vie îndată — zise dînsul — am strigat-o că o cheamă cineva în curte, dar n-am spus că o chemi dumneata. Aşteaptă aici jupîne...

Bătrînul se aşeză pe banca de lîngă uşa coşarului. Trecură cîteva minute şi Tonette se arătă pe pragul uşii pavilionului. Se culcase tîrziu şi ochii îi erau umflaţi. Se uită în jur şi strigă cu glas supărat:

— Nu mă aşteaptă nimeni... Jean Claude m-a păcălit ca să-şi rîdă de mine... are să-mi plătească el pentru această glumă. Şi se pregătea să plece spre sala pavilionului.

Dar bătrînul se ridică cu greu de pe bancă şi înaintă spre Tonette, cît putu de repede cu picioarele înţepenite.

— Te înşeli... domnişoară Tonette... Te aşteaptă cineva...

— Cine?

— Eu.

Tonette făcu o mişcare speriată, dar era mirată.

— Cine? Dumneata, moşule?

Dumneata l-ai trimis pe Jean Claude să mă trezească din somn?

— Da.

— Să ştii că eşti îndrăzneţ, moşule!

— Tot ce se poate, dar nu e vorba de asta acum... trebuie să vorbesc cu stăpîna dumitale.

— Cu domnişoara Jeanne?!!

— Da, cu domnişoara Jeanne Caillouet.

— Şi ce vrei să-i spui?

— Ceea ce vreau să-i spun, îi voi spune numai ei.

— Dacă vrei să-i ceri ceva de pomană, poţi să-mi spui şi mie. Ţi se va da ce ceri şi fără s-o tulburi pe domnişoara Jeanne.

— Nu e vorba de pomană. Nu-mi trebuie nimic.

— Poate că eşti bogat, mai ştii? spuse ironic Tonette. E: scoase din buzunar vreo cîteva monede de aur, şi i le arătă şi-i spuse:

— În orice caz am cu ce să-mi cumpăr pîine.

Vederea aurului îşi produse de îndată efectul. Tonette deveni mai politicoasă.

— Mă tem, — zise dînsa, că domnişoara Jeanne n-a dormit tocmai bine în această noapte şi n-aş vrea să intru la ea atît de devreme.

— Dar trebuie.

— Aşteapt-o la ora dejunului.

— Nu, ori o văd acum, ori n-o văd deloc şi ia seama, dacă voi pleca, dînsa nu te va ierta niciodată că m-ai lăsat să plec.

— Aşadar vrei să vorbeşti cu domnişoara despre ceva ce o interesează foarte mult?

— Da.

— Şi e aşa de urgent, încît nu încape nici o întîrziere?

— Da.

— De, eu mă duc s-o înştiinţez, dar nu ştiu dacă dînsa va binevoi să te primească.

— Ai pe aici o bucăţică de hîrtie şi un condei?

— Pentru ce?

— Ca să-i scriu cîteva rînduri pe care să le duci stăpînei tale.

— Sînt în sala cea mare nişte catastife, din care se poate rupe o foaie.

— Să mergem acolo.

Tonette îl urmă pe bătrîn şi pe cînd mergea în urma lui murmura ca şi Jean Claude mai înainte: — Ce curios!

Ciudatul tovarăş de drum al lui Nicaise muie în cerneală un condei şi scrise pe o hîrtie întinsă de Tonette următoarele rînduri tremurate, cu o ortografie greşită:

„Un om care l-a cunoscut pe Caillouet, pădurarul contelui de Vezay, posedă un secret care priveşte nu numai pe domnişoara Jeanne, ci şi pe domnişoara Madeleine de Vezay îi pe domnul Lucien de Villedieu.

Acest secret, fiica pădurarului l-ar plăti bucuroasă cu toată averea ei. Omul care-l are şi care vrea să-l vîndă, nu va cere atît de mult, ci se va mulţumi cu o sumă fără importanţă. Dar timpul grăbeşte. Trebuie ca acest om să fie primit îndată ori niciodată. El aşteaptă."

Bătrînul împături foaia de hîrtie în formă de plic, o prinse cu un ac cu gămălie şi întinzîndu-o Tonettei reluă cu un glas poruncitor:

— Du-o repede..

Acest gals neobişnuit şi ciudat al unui asemenea om nu-i plăcu fetei din casă. Totuşi nu cuteză să nu-l asculte şi în timp ce se îndrepta spre pavilion, repeta în sine:

— Uf! Ce urîtă pocitură este şi omul acesta...

Abia bătu încetişor la uşa stăpînei sale, şi glasul acesteia îi răspunse imediat:

— Intră.

Jeanne, îmbrăcată într-un capot lung de culoare închisă, prins în talie cu o panglică de mătase, era palidă ca o moartă. Părul îi cădea dezordonat pe umeri, ochii îi erau roşii de plîns, iar obrajii lăsaţi în jos trişti. Patul dovedea că fata abia de se culcase, fără să poată dormi.

— Ce vrei, Tonette? — întrebă Jeanne.

— Vai, domnişoară, dar dumneavoastră n-aţi dormit deloc în noaptea asta!

— Am dormit, dar prea puţin — răspunse Jeanne cu un fel de nerăbdare, dar... spune odată, ce vrei?

— Am o scrisoare pentru dumneavoastră, domnişoară.

— De la cine?

— De la omul pe care Nicaise l-a întîlnit pe drum şi pe care l-a adus să doarmă aici de milă...

— Cine este acest om?

— Bătrînul cel urît, unul ca el nici că am mai văzut vreodată. Are un aspect de tîlhar. Abia se poate ţine pe picioare. Mai întîi am crezut că este un cerşetor, dar am văzut adineaori că are buzunarul plin de aur.

— Şi el mi-a scris?

— Da, domnişoară, voia să vorbească imediat cu dumneavoastră, dar pentru că i-am spus că e prea devreme ca să vă tulbur, mi-a cerut hîrtie, pe care v-a scris o scrisoare.

— Dă-mi-o!

Tonette îi întinse Jeannei scrisoarea bătrînului. Aceasta o desfăcu şi o citi cu atenţie, dar fără ca pe faţa ei să se observe vreo emoţie. O citi a doua oară. Apoi repetă cu glas tare fiecare cuvînt, de parcă ar fi vrut să pătrundă înţelesul celor scrise.

După ce termină ultimul cuvînt, Jeanne ridică capul şi întrebă:

— Eşti sigură că acest om nu este nebun?

— Nu cred să fie nebun, dar are un aer rău...

— Are un aer rău, zici?

— Da... mie mi-a fost chiar frică atunci cînd l-am văzut...

— Crezi că ar fi periculos să-l primesc?

— Cît despre asta nu... mai ales dacă aţi lua măsuri să nu fiţi singură cu el...

— Unde este Nicaise?

Tonette bănuia ceva. Ea se apropie de fereastra care dădea în spatele pavilionului şi-l văzu pe negustor contemplînd grădina. Lîngă el şedea Flocosul.

— Iată-l domnişoară. Vreţi să-l chem? — răspunse Tonette.

— Fă-i semn să urce aici.

Tonette deschise fereastra.

— Pst! — zise ea.

Nicaise ridică ochii şi-i trimise Tonettei o sărutare cu vîrful degetelor. Aceasta îi făcu semn să vină sus. Peste o clipă negustorul intra în aparament, iar Tonette îl introduse zicîndu-i:

— Dragă Nicaise, domnişoara vrea să vorbească cu tine.

În cîteva cuvinte Jeanne îi explică negustorului ce vrea de la dînsul. Ea îl introduse în una din încăperile de lîngă dormitor. Acolo se afla o puşcă încărcată.

— Dacă te voi chema — zise Jeanne, ieşi repede şi vino-mi în ajutor.

Nicaise, încîntat că poate dovedi domnişoarei Caillouet afecţiunea şi recunoştinţa sa şi că avea să joace un rol într-o intrigă misterioasă, jură că are să fie atent şi va interveni în caz de nevoie.

Uşa încăperii se închise în urma lui. Uşa era destul de groasă dar el putea să audă ce se vorbea dincolo cu glas obişnuit.

— Acum, domnişoară, — întrebă Tonette — ce trebuie să fac?

— Caută-l pe omul care mi-a trimis scrisoarea şi spunei că-l aştept aici.

— Cînd va sosi trebuie să stau şi eu aici domnişoară?

— Da, dacă nu te voi ruga chiar eu să ieşi şi în acest caz vei aştepta în vestibul, gata să vii cînd te voi chema.

— Da, domnişoară.

Tonette părăsi camera , iar Jeanne citi din nou ciudata scrisoare a necunoscutului. Citea cîntărind fiecare cuvînt.

— Dacă omul acesta nu e nebun — se întrebă ea — care poate fi secretul de care vorbeşte şi care, zice el, preţuieşte toată averea mea? Dar poate că totuşi e nebun... în sfîrşit, am să văd.

* * *

Uşa se deschise. Intră mai întîi Tonette.

— Iată, a venit acest om, domnişoară Jeanne. Şi se dădu la o parte ca să-l lase pe bătrîn să intre. Aspectul acestuia produse un efect neobişnuit. Înfăţişarea sa hidoasă, fiecare gest, arătau vicii sau chiar crime, princinuind Jeannei o mare silă, amestecată cu groază. Ea se înfioră şi făcu o mişcare să dea înapoi.

— Domnişoară, zise necunoscutul — rău faci că ţi-e frică, nu vreau să-ţi fac nici un rău, din contră pot să-ţi fac foarte mult bine.

Jeanne înţelese că spaima sa fusese involuntară şi-i păru rău că şi-o manifestase.

— Nu mi-e frică de dumneata, moşule —răspunse dînsa — şi sînt gata să te ascult, dacă ai să-mi spui ceva.

Bătrînul arătă spre Tonette.

— Vreau să vorbesc numai cu dumneavoastră, domnişoară — zise în cele din urmă.

— Nu.

— De ce?

— Pentru că nu vreau eu. Am toată încrederea în fata asta, aşa că poate să stea aici.

— Nu.

— De ce?

— Pentru că vreau să vorbesc doar cu dumneavoastră. Nu vreau să fie altcineva de faţă.

La aceste cuvinte Jeanne se înfurie.

— Ah!... Nu vrei... — strigă ea...

— Nu.

— Ei bine... eu nu vreau să te ascult.

— Bine. Dumneavoastră pierdeţi mai mult decît mine.

Jeanne, văzînd că omul din faţa ei nu este nebun, începu să creadă că el era stăpîn pe un secret, aşa cum scrisese. Şi voia să ştie. Devenise curioasă.

— Stai, zise ea. Şi, adresîndu-se Tonettei, adăugă:

— Du-te alături, Tonette.

Tonette ieşi cu părere de rău. Dacă n-ar fi fost curioasă n-ar fi fost fiica Evei şi apoi cea mai puţin curioasă femeie de ar fi fost, tot ar fi vrut să afle despre ce este vorba în această împrejurare.

— Acum — urmă Jeanne — sîntem singuri, spune-mi ce ai de spus.

— Domnişoară, zise bătrînul, în prezent, ca şi în trecut, ştiu tot ce vă priveşte pe dumneavoastră şi pe ai dumneavoastră, cunosc foarte multe lucruri despre care nu aveţi idee.

— Socotesc că despre aceste lucruri vrei să-mi vorbeşti.

— Aveţi răbdare domnişoară... lăsaţi-mă să mă explic cum mă pricep eu şi nu mă grăbiţi.

— Bine.

— Dumneavoastră îl iubiţi pe vicontele Lucien de Villedieu... urmă bătrînul.

— Moşule, strigă Jeanne supărată, roşind, auzind că taina iubirii ei este profanată de o asemenea gură.

— V-am rugat să nu mă întrerupeţi — reluă ciudatul bătrîn. Apoi urmă: îl iubiţi şi ca dovadă, chiar aseară aţi spus că v-aţi da toată averea ca să împiedicaţi căsătoria lui Lucien de Villedieu cu domnişoara de Vezay.

— De unde ştii acest lucru?

— Îl ştiu şi e deajuns.

— Aceste cuvinte le-am spus numai în faţa unei persoane. Să mă fi trădat oare?...

— Nu căutaţi trădare, căci nu este, am auzit eu cu urechile mele fără să vreau.

Domnişoara Caillouet era hotărîtă.

— Ceea ce am spus aseară — răspunse dînsa — o repet şi acum.

— Aşadar vreţi să împiedicaţi cu orice preţ căsătoria domnului de Villedieu cu domnişoara de Vezay.

— Cu orice preţ.

— Ce-i veţi da celui care ar împiedica această căsătorie?

— Averea mea întreagă.

— Eu nu vă cer atîta.

— Ce vrei?

— Zece mii de franci în schimbul unui secret care va face căsătoria cu neputinţă...

— Zece mii de franci?

— Da.

— Sînt aici — strigă Jeanne alergînd la biroul de lemn de trandafir, pe care-l deschise şi i-l arătă plin cu aur şi bilete de bancă — sînt aici. Să-mi dovedeşti că secretul preţuieşte această sumă şi ţi-o plătesc imediat.

Cînd văzu sertarul plin cu aur, ochiul sticlos al bătrînului se aprinse şi din el apăru licărirea lăcomiei.

— Iată secretul, sau mai bine zis secretele , căci de fapt sînt două. Le voi mărturisi înainte, dar dovezile le voi da numai după ce voi primi banii.

Jeanne simţi că urma să audă ceva teribil. Fu cuprinsă de emoţie şi inima începu să-i bată cu putere. Era înspăimîntată, dar dornică să afle.

— Vorbeşte, zise ea cu glas nerăbdător, spune orice ar fi.

— Primul meu secret este acesta: Lucien de Villedieu şi Madeleine de Vezay sînt frate şi soră.

— Cum ai spus? şopti Jeanne, care îşi pierduse glasul de uimire.

— Frate şi soră.

— Dar, e cu neputinţă!

— De ce ?

— N-au acelaşi tată şi nici aceeaşi mamă...

Figura de tîlhar a bătrînului se înveseli, arătînd şi mai sinistru.

— Vă înşelaţi, domnişoară. Lucien de Villedieu, fiul vicontelui Armand, mort la 20 septembrie 1820 este şi tatăl Madeleinei de Vezay.

— Cum aşa?

— Prin adulterul contesei Margareta de Vezay.

— Şi se poate dovedi asta?

— Eu pot. Dacă doriţi dovada o vînd.

Jeanne citise multe poveşti neverosimile, dar acum trăia ea însăşi o asemenea istoire. Nu-i venea să creadă. Asta întrecea ficţiunea romanelor. Începu din nou să credă că are de a face cu un nebun. Se simţi înfricoşată, dar se stăpîni şi zise:

— Spune mai departe.

— Al doilea secret este că în noaptea de 20 septembrie, vicontele de Villedieu a fost ucis de chiar contele de Vezay. Chiar dacă nu s-ar putea dovedi că este fratele Madeleinei, tot nu se poate căsători cu fiica celui care i-a omorît tatăl.

Jeanne era înmărmurită. Dar încă avea îndoieli.

— Dar ştie toată lumea că vicontele s-a înecat în Loara, pe furtună, nicidecum ucis de cineva...

— Lumea se înşeală. Se mai ştie şi că trupul vicontelui n-a fost găsit niciodată. Asta cum se explică? Fiindcă servitorul şi caii au fost descoperiţi. El nu.

Jeanne căzu pe gînduri.

— Şi susţii dumneata că ai dovada adulterului şi a omorului?

— Da, şi sînt gata să le vînd. Zece mii de franci nu e prea mult pentru asemenea secrete. Şi mai ales pentru ce se poate face cu ele.

Jeanne nu mai ştia ce să creadă. Ispita era prea mare. Avea îndoieli dar perspectiva de a împiedica nunta şi de a-l despărţi pe Lucien de Madeleine era irezistibilă.

— Facem tîrgul, zise ea.

— Vreau banii.

— Vreau dovezile.

Bătrînul scoase de sub bluză un portofel jerpelit şi două chei ruginite. Deschise portofelul şi dădu la iveală un mic pachet de hîrtii vechi, legate cu o panglică decolorată. Puse pe măsuţa lîngă care stătea cheile şi pachetul.

Jeanne scoase dintr-un sertar al biroului ei de lemn de trandafir zece bilete de bancă în valoare de cîte o mie de franci. Le numără şi le puse pe aceeaşi măsuţă.

— Iată banii. Acum vreau explicaţii.

— Nu vreau hîrtii, prefer aurul, zise bătrînul.

Jeanne înlocui biletele de bancă cu echivaletul lor în monede de aur.

— Şi acum ?

— Trebuie să explic mai întîi cum am ajuns să am aceste dovezi...

— La ce bun? spuse Jeanne nerăbdătoare.

— E neapărată nevoie. De altfel o voi face scurt. Iată: Contesa de Vezay avea, acum douăzeci de ani, un amant

— prietenul soţului ei, vecinul lor, vicontele de Villedieu. Adulterul a rămas multă vreme o taină pentru toată lumea, dar în cele din urmă a fost descoperit de un om ce se afla în serviciul contelui de Vezay — pădurarul Caillouet — tatăl dumitale.

— Tatăl meu...! strigă Jeanne, tatăl meu!

— Chiar el. Pădurarul era cu desăvîrşire devotat stăpînului său şi i-a spus ce aflase. În noapte de 20 septembrie 1820 cei doi l-au pîndit şi l-au surprins pe viconte cînd ieşea din apartamentul contesei. Pădurarul, care era foarte puternic, l-a ţinut pe vicontele Armand, iar contele i-a înfipt între sprîncene un stilet catalan.

— Ce mişelie! Tatăl meu a fost complice la un omor mîrşav! strigă Jeanne cuprinsă de oroare şi indignare.

— Tatăl dumitale, îţi mai spun o dată, era total devotat contelui. Era la porunca lui şi nu-şi făcea decît datoria. Vicontele a murit pe loc. Dar zgomotul a alarmat-o pe contesă, care ieşind din dormitorul ei a văzut cadavrul amantului. A căzut, la rîndul ei, leşinată. Contele a ridicat-o şi a dus-o în camera ei. Ca urmare a loviturii, peste un ceas contesa a născut înainte de vreme o fată — pe Madeleine şi a murit la naştere.

Trupul vicontelui trebuia să dispară. Tatăl dumitale şi contele se gîndiră să-l ascundă în subterana castelului de Vezay, în criptă. Au ridicat lespedea unui mormînt şi l-au coborît înăuntru. Cînd voiau să pună piatra la loc, un zgomot i-a înspăimîntat. Ca să nu fie surprinşi, au fugit. Mai tîrziu, fără să mai fi putut închide mormîntul, tatăl dumitale a încuiat intrările subteranei şi a primit porunca să arunce cheile în Loara.

Pe locul în care vicontele căzuse lovit de moarte pădurarul a găsit un portofel, pe care l-a pus în buzunar, să vadă mai tîrziu ce conţinea.

A doua zi, contele de Vezay l-a chemat la el. Se gîndise că prezenţa complicelui ar fi o remuşcare vie şi dorea să

scape de el. A oferit pădurarului bani, cu condiţia ca acesta să părăsească Franţa.

Caillouet a plecat, părăsindu-şi nevasta de care credea că are motive să se plîngă şi care era gata să te nască pe dumneata, domnişoară.

Rămăseseră la el cheile camerei funerare şi portofelul vicontelui. În portofel a găsit scrisorile contesei către amantul ei, care dovedeau că Margareta purta rodul adulterului. Tatăl dumitale a păstrat aceste scrisori.

— Dar unde e tatăl meu, unde a fost în toţi aceşti ani?

— Nu ştiu. Eu l-am întîlnit într-un spital, acum trei luni. Ne-am împrietenit, mi-a povestit ceea ce eu ţi-am istorisit dumitale, iar cînd a simţit că-şi dă duhul, mi le-a încredinţat.

— Doamne! Tatăl meu a murit într-un spital, se cutremură Jeanne.

— Mi-a spus, urmă bătrînul, să vin în acest ţinut şi — dacă copilul lui mai trăieşte şi e sărac, să-i dau acest secret care valorează mulţi bani, căci contele de Vezay l-ar plăti oricît i s-ar cere. Dacă copilul n-are nevoie de bani, mi-a spus să arunc portofelul şi cheile în rîu. Mi-a dat şi ultimii lui bani. Peste scurt timp Caillouet a murit.

— A murit! — îngînă fata ascunzîndu-şi faţa în mîini! a murit sărmanul meu tată!...

După un moment de tăcere, bătrînul reluă:

— Aşa cum m-a rugat tovarăşul meu de spital, am venit în acest ţinut şi în acest sat... întîmplarea m-a adus în casa dumitale... Am aflat că eşti bogată, dar nefericită. Secretul tatălui dumitale îţi poate schimba soarta. N-am vrut să ţi-l dau, n-ai fi primit un dar de la mine, de aceea ţi l-am vîndut şi am făcut un tîrg amîndoi. Aceste chei sînt de la bolta funerară — se va găsi într-un mormînt deschis cadavrul care va dovedi că domnul de Vezay este un

ucigaş... Cît despre aceste scrisori, citiţi-le domnişoară şi veţi vedea că n-am furat banii...

Bătrînul termină această ciudată poveste, în care minciuna şi adevărul se legau foarte strîns.

Jeanne rupse cu nerăbdare panglica spălăcită de timp, care lega pachetul cu scrisori.. Luă una din ele şi o citi repede dintr-o suflare.

Bineînţeles aceste scrisori erau foarte clare, căci fata se îngălbeni, şovăi şi păru ca trăznită din cauza unor emoţii puternice. Îşi reveni însă repede şi citi toate scrisorile.

— Frate şi soră!... — strigă ea cu triumf —frate şi soră...

— Ia-ţi acest aur — adăugă Jeanne bătrînului care se uita cu ochi sticloşi şi avea o expresie ciudată — e al dumitale... al dumitale. Dacă mai vrei, îţi dau şi mai mult. Acum du-te, dar nu pleca din casa mea. Poate am să am nevoie de dumneata.

Bătrînul nu răspunse nimic. A băgat banii în buzunar şi ieşi încet din odaie.

* * *

Îndată ce uşa se închise în urma bătrînului, Jeanne strigă:

— Nicaise!... Nicaise!...

Negustorul se repezi în odaie, speriat, ţinînd puşca în mînă, strigînd:

— Iată-mă domnişoară Jeanne... să omor pe tîlharul ăsta?

Văzînd că fata era singură, se opri.

— Nicaise, prietene, spuse Jeanne foarte agitată, ai să-ţi iei lada şi ai să pleci îndată...

— Mă alungaţi, domnişoară, făcu negustorul mirat şi în acelaşi timp mîhnit.

— Nu, Nicaise, nici vorbă, vreau numai să-mi faci un serviciu, să te duci undeva...

— Un serviciu? Se lumină tînărul. Nu unul, zece, cîte aveţi nevoie, orice. Nu cer decît asta.

— Mulţumesc, prietene, mulţumesc...

— Unde mă trimiteţi, domnişoară?

— La castelul Vezay.

— La Vezay?!

— De ce te miri?

— Eh, aşa... dar nu contează. Dacă aşa doriţi, plec imediat.

— Bine, te duci, dar ce vei face?

La asta, Nicaise nu se gîndise.

— O să-mi spuneţi dumneavoastră.

— O să duci o scrisoare?

— Dacă asta doriţi...

— Asta doresc.

— Daţi-mi-o, domnişoară.

— Am s-o scriu pînă te pregăteşti de plecare.

— Eu voi fi gata îndată. Iau lada, iau scrisoarea şi — la drum.

Şi Nicaise ieşi cu pas vioi, lăsînd-o pe Jeanne, tulburată şi nerăbdătoare. Tonette ar fi vrut şi ea să ştie ce se petrece, dar stăpîna ei nu-i dădu timp să întrebe.

Jeanne se aşeză în faţa birouaşului elegant din lemn de trandafir, în care ţinea banii, aurul şi obiectele de scris.

Luă o coală de hîrtie şi, cu un tremur pe care nu şi-l putea stăpîni, începu să scrie:

„Domnule viconte Lucien,

În numele cinstei, fericirii şi viitorului dumneavoastră, vă rog în genunchi să nu mergeţi mai departe înainte de a mă fi ascultat.

Vă jur pe sufletul meu, pe amintirea mamei mele, pe tot ce am mai scump — căsătoria dumneavoastră cu

domnişoara Madeleine de Vezay este cu neputinţă. Vă conjur să mă credeţi.

Întîmplarea a făcut să descopăr un secret teribil care vă priveşte, şi nu doar pe dumneavoastră, dar un asemenea secret nu se poate dezvălui în scris, pentru că ar arde hîrtia.

Nu-l pot destăinui decît dumneavoastră.

Acum, cînd vă scriu, e zece dimineaţa. De acum în trei zile vă voi aştepta fără să-mi părăsesc locuinţa.

Trebuie neapărat, dar neapărat, să vă vorbesc între patru ochi. Este un lucru de o gravitate cu totul deosebită, altfel n-aş fi îndrăznit să vă scriu această scrisoare care poate vă va scandaliza.

Încerc să vă opresc de la un gest care vă poate aduce o cumplită nefericire, dumneavoastră şi logodnicei dumneavoastră.

Vă rog să mă credeţi că scrisoarea mea nu este dictată de egoism, ci de sentimentele cele mai bune.

Jeanne Caillouet."

După ce scrisese aceste rînduri Jeanne îndoi scrisoarea, o puse într-un plic şi aplică ceară roşie fierbinte, gravată cu iniţialele ei, J.C.

Nu scrise însă pe plic nici o adresă.

În timp ce se ridica de la birou, Nicaise intră în odaie. Negustorul avea lada pe spate şi Flocosul, foarte vesel sărea în jurul lui fără respect pentru frumosul covor pe care-l călca.

— Nicaise, — îi spuse Jeanne întinzîndu-i plicul — ia scrisoarea asta prietene...

— Bine domnişoară...

— Ai s-o duci la castelul de Vezay...

— Prea bine, domnişoară.

— Să mergi cît se poate de repede.

— Să nu aveţi grijă, domnişoară, picioarele mele sînt scurte dar sînt bune, obişnuite cu drumurile.

— Îndată ce vei ajunge acolo, să întrebi dacă domnul de Villedieu este la castel.

— Da, domnişoară.

— Dacă răspunsul va fi afirmativ, să găseşti un mijloc ca să te apropii de el.

— Voi găsi o posibilitate numaidecît, dacă trebuie, domnişoară.

— Îi vei da această scrisoare.

— Da, domnişoară.

— Dar să fie clar, să dai scrisoarea numai lui în mînă. Este absolut necesar ca nimeni, dar absolut nimeni, dar mai ales domnişoara de Vezay, să nu vadă cînd i-o dai.

— Lăsaţi pe mine, domnişoară, veţi vedea că Nicaise nu este un neîndemînatic.

— Vei face aşa ca domnul Lucien de Villedieu să citească această scrisoare de faţă cu tine şi după ce o va citi să-l întrebi dacă are un răspuns.

— Bine, domnişoară.

— După cum îţi va răspunde el, vei mai sta acolo, sau te vei întoarce imediat aici.

— Voi face aşa cum aţi poruncit, domnişoară şi totul va fi bine.

— Dacă însă la castel ţi se va spune că domnul Lucien nu este acolo, să te duci la castelul de Villedieu.

— Bine, domnişoară.

— În sfîrşit, să nu te întorci pînă nu-l vei vedea pe domnul Lucien şi pînă nu-i vei da scrisoarea şi-l vei întreba dacă are un răspuns.

— Altceva mai aveţi de spus domnişoară?

— Nu, prietene.

— Atunci noi plecăm, Flocosul şi cu mine şi dacă nu ne vom întoarce în cîteva ore, vina nu va fi a noastră.

Jeanne, sleită de puteri din cauza emoţiilor prin care trecuse, se trînti într-un fotoliu, în timp ce negustorul se depărta cîntînd.

În cîmp verde ciocîrlia,
Zburînd cîntă: să ne iubim
Printre crînguri pitulicea
Zburînd merge la-ntîlnire
Şi noi, ca şi rîndunica
Vom zbura către iubire
Căci amoru-i dulce
Orice s-ar spune...

După cum promisese Jeannei, negustorul mergea cîntînd dar grăbindu-se.

În curînd văzu clopotniţa bisericii din Vezay, care se înălţa deasupra copacilor înalţi, ajunse la zidul parcului şi la portiţa care ducea la intrarea principală, portiţă ce era totdeauna deschisă. Intră în parc, însoţit de cîinele său credincios şi se îndreptă spre bucătăria castelului.

Cînd intră în bucătărie, ca şi în ajun la Thil-Chatel, fu primit cu o explozie de bucurie. Slujnicele, feciorii şi alţi servitori se adunară în jurul lui, îi strînseră toţi mîinile, fetele îl salutară călduros, socotind pe bună dreptate că negustorul ar fi un bărbat minunat.

— Bună ziua, oameni buni — zise Nicaise, cînd entuziasmul celor prezenţi se mai potoli şi-i îngădui să vorbească — sînteţi cu toţii sănătoşi? De cînd nu v-am mai văzut! Dar... cu atît mai bine, căci se vede că v-a fost dor de mine. Eu, mulţumesc, sînt bine şi Flocosul la fel. Sper să fac ceva negoţ cu voi.

— Da, da, răspunseră slujnicele în cor.

— Înainte de toate, vreau să vă spun că am lucruri bune şi frumoase, mai scumpe şi mai ieftine... puteţi alege, dar... aşa cum îi stă bine unui om de omenie, vreau să vă întreb ce mai fac domnul conte şi domnişoara Madeleine.

— De, — răspunse bucătăreasa — domnul conte nu e prea bine bietul om, are reumatism, care-l chinuieşte foarte rău şi apoi a îmbătrînit, încît dacă l-ai vedea ai putea crede că are cu douăzeci de ani mai mult decît vîrsta adevărată. Cît despre domnişoara Madeleine, este sănătoasă şi frumoasă ca totdeauna.

— Dar nu se mărită domnişoara Madelaine? De mult se vorbea că este vorba de măritiş.

— Ba da, în curînd.

— Mă bucur. Şi pe cînd e vorba să fie nunta?

— Nunta se va face săptămîna viitoare. Dacă ai nişte panglici roşii pe care să le pun pe boneta mea cea nouă, ar fi foarte bine, zise una din slujnice.

— Cîte doreşti, doamnă Josette, dar ia spune-mi, ginerele despre care se vorbeşte că o va lua de soţie pe domnişoara Madeleine este domnul Lucien? Este la castel?

— Dacă este la castel întrebi? Mai e vorbă!... nu se mai mişcă de aici. Vine dimineaţa şi plecă seara.

— Ştiţi că domnişoara Madeleine, de cîte ori vin pe aici, îmi face cinstea să mă primească ca să facă saftea la mărfurile mele. Cred că am multe lucruri care i-ar plăcea... mai ales acum înainte de nuntă. Dacă aţi fi atît de buni s-o înştiinţaţi că sînt aici...

— Numaidecît Nicaise, răspunse un fecior tînăr, născut în satul Vezay, o veche cunoştinţă a negustorului. Mă duc chiar eu să-i spun domnişoarei Madeleine că ai sosit.

Feciorul plecă, rupînd cercul curioşilor care îl înconjuraseră pe Nicaise.

În clipa aceea, Nicaise văzu ceva care-l făcu să tresară. Sub cotlonul unei vetre imense, sta pe un scăunel un bătrîn zdrenţăros, nemişcat, cu mîinile întinse spre foc.

— *Nevinovatul!* — murmură Nicaise.

— Îl cunoşti? — îl întrebară cîţiva din cei prezenţi.

— Da, l-am văzut aseară pentru prima dată.

— Unde?

— La Thil-Chatel.

— Deci vii de la Thil-Chatel?

— Da. Acolo am dormit în noaptea asta.

— La domnişoara?

— Da.

— Biata domnişoara Jeanne! — zise pe un ton ironic doamna Josette, bucătăreasa, o femeie grasă şi scurtă, cam de vreo patruzeci de ani, dar ţinîndu-se încă foarte bine — Ştii ce se vorbeşte despre dînsa?

— De unde să ştiu? Abia am venit... Am lipsit multă vreme.

— Se spune că este nebună după logodnicul domnişoarei noastre... domnul viconte de Villedieu. Dar aşa de înnebunită că nici nu mai bea, nici nu mai mănîncă de dragoste! Ce nebună trebuie să fie, ce zici dumneata domnule Nicaise? Ce nebună trebuie să fie ca să-şi închipuie că o va lua un viconte pe ea... fata lui Caillouet, pădurarul contelui, stăpînul nostru...

Şi Josette ridică din umeri cu mare demnitate.

— Aşa? răspunse negustorul — nu se ştie dacă e aşa...

— Cum nu se ştie?

— Cum se poate dovedi acest lucru?

— Toată lumea vorbeşte.

— Lumea e rea.

— Ca şi cînd n-am vedea-o pe această domnişoară Jeanne, alergînd pe cîmp ca o smintită pe căluţul ei negru, numai ca să-l întîlnească pe domnul Lucien!

Negustorul nu răspunse. Josette era de fapt o femeie bună dar nimic n-o supăra mai mult decît atunci cînd cineva o contrazicea. Ea-şi puse mîinile în şold şi era gata să ducă o discuţie contradictorie cu negustorul. Tocmai atunci însă intră în bucătărie feciorul cu care vorbise Nicaise.

— Nicaise — zise el — domnişoara noastră te aşteaptă în salonaşul de sus, vino, am să te duc eu acolo...

* * *

Salonaşul de la catul al doilea era mărişor, tapetat cu mătase, mobilat foarte simplu şi se afla alături de un salon mare, unde de obicei erau primiţi musafirii.

În acest salonaş stăteau de obicei cei din castel cînd nu aveau oaspeţi străini.

Cînd Nicaise intră în salonaş, se aflau acolo contele de Vezay, Madeleine şi domnul de Villedieu. Contele era într-adevăr foarte schimbat. Abia împlinise şaizeci de ani, dar arăta ca de optzeci. Umerii îi erau încovoiaţi, capul plecat pe piept, ochii stinşi. În acest trup uzat înainte de vreme, spiritul şi inteligenţa rămăseseră însă vii ca în zilele din tinereţe.

Îmbrăcat într-un halat gros, căptuşit, contele şedea pe un scaun cu spătarul lăsat şi părea adormit. Piciorul lui bolnav de reumatism, foarte umflat, era întins pe nişte perne din faţa lui.

Lîngă fereastră, Madeleine şi Lucien formau, în contrast, o pereche tînără şi încîntătoare.

Madeleine avea o inimă bună şi un aspect îngeresc.

Îmbrăcată într-o rochie de mătase cenuşie, care marca conturul trupului ei zvelt şi pieptul feciorelnic, avea o eleganţă ieşită din comun. Şedea pe un scaun cu o broderie în mînă. Două ace mari de argint abia reuşeau să ţină cozile grele în care era împletit părul negru ca pana corbului.

Pe un scaun mai scund, şedea alături Lucien de Villedieu care-i vorbea încet cu un glas catifelat şi liniştit:

„...Care de şase mii de ani
Stau mereu pe buzele amanţilor!"

Din cînd în cînd Madeleine ridica pleoapele cu nişte gene lungi, întorcînd capul pe jumătate şi aţintind asupra logodnicului ei o privire plină de iubire.

Acest grup aşezat astfel l-ar fi putut inspira pe un pictor talentat, care să picteze un tablou minunat.

— Domnişoară, — spuse feciorul deschizînd uşa salonaşului — iată-l pe Nicaise...

În drum din bucătărie pînă în salonaş, negustorul îşi dădu jos de pe spate lada. Feciorul o ţinea de o curea, iar negustorul de cealaltă. Amîndoi o sprijiniră de perete.

Madeleine se ridică în picioare, puse broderia pe masă şi alergă spre negustor cu bucurie şi cu o nerăbdare de copil. Lucien o urmă.

— Bună ziua, prietene Nicaise! — strigă veselă fata — ce lucruri frumoase mi-ai adus?

Nicaise salută politicos pe toată lumea şi răspunse:

— Ce am adus, domnişoară Madelaine? Multe lucruri, nici nu veţi şti ce să alegeţi.

— Cam ce anume?

— Mai întîi *crêpe-de-chine* frumos pe care mi l-a adus un marinar fără să plătească vamă şi pe care vi-l pot vinde la un preţ foarte mic, pentru că este o ocazie.

— Bravo! şi pe urmă?...

— Stofe englezeşti care au sosit prin contrabandă pe o barcă de pescari.

— Încă?...

— Foarfeci, aţă, ace...

— Tot de contrabandă?

— Tot... apoi *fille d'ecosse* şi multe alte lucruri, dar mai întîi să vă arăt marfa.

— Ai dreptate. Arată-mi ce ai în ladă.

Negustorul deschise lada şi întinse pe covor lucrurile de care vorbise şi încă multe altele.

Madeleine cumpără mătasea de *crêpe-de-chine*, cumpără stofele englezeşti, foarfeci, aţă, ace, în sfîrşit de toate...

Lucien rîdea de entuziasmul copilăresc al logodnicei sale pentru cele mai mici lucruri pe care le cumpăra.

Nicaise, fiind un negustor priceput, era cît se poate de mulţumit de afacerea pe care o făcuse. Dar era foarte mîhnit că nu se ivea nici un prilej să-şi îndeplinească însărcinarea grea pe care o avea de la Jeanne.

Timpul trecea. Madeleine plătise pentru tot ce cumpărase cu monede de aur. Lui Nicaise nu-i mai rămînea decît să-şi strîngă marfa rămasă şi s-o pună în ladă. Împachetatul mărfii îl făcea încet calculat. În sfîrşit norocul îi surîse.

Trezindu-se, domnul de Vezay făcu o mişcare bruscă, care-i provocă dureri la piciorul bolnav, şi-l făcu să scoată un geamăt surd.

Madeleine se repezi la tatăl său îngrijorată şi-l întrebă cum se simte.

Nicaise, care se afla lîngă Lucien, prinse acest prilej. El strecură scrisoarea Jeannei în mîna tînărului, zicîndu-i încet şi repede:

— Luaţi şi citiţi...

— Ce este asta? — vru să întrebe vicontele.

— Citiţi repede... citiţi singur...

Foarte mirat şi nedumerit de acestă recomandare misterioasă, vicontele ieşi din salonaş.

Negustorul reuşise. Acum putea fi liniştit, îşi făcuse datoria faţă de Jeanne. Găsi un pretext ca să nu-şi prelungească şederea în salon.

Luîndu-şi apoi rămas bun de la Madelaine, manifestîndu-şi recunoştinţa şi făcînd plecăciuni, ieşi din salonaş.

În vestibul îl găsi pe domnul de Villedieu. Acesta îl aştepta.

— Domnule Lucien — întrebă repede Nicaise — aţi citit?

— Da.

— Ei bine?

— Să-i spui celei care te-a trimis, că pînă în trei zile va avea un răspuns...

— Numai atît?

— Atît.

— Domnule Lucien, voi repeta întocmai răspunsul dumneavoastră.

Nicaise salută din nou şi se duse la bucătărie. Ar fi vrut să plece imediat spre Thil-Chatel, dar era imposibil. De voie de nevoie trebui să-şi desfacă marfa şi s-o întindă pe masă. Niciodată un negustor n-a avut mai puţină plăcere să vîndă şi nu a avut de-a face cu muşterii mai dorici de a cumpăra.

Doamna Josette şi mai multe servitoare tinere aşteptau cu nerăbdare să fie deschisă pentru ele lada cu panglici, dantele, cîntecele tipărite, oglinjoare şi alte fleacuri, care lor le făceau atîta plăcere. Negustorul fu înconjurat de un stol de femei ciripitoare ca nişte păsări şi în scurtă vreme lada aproape că se goli. Toată lumea, clientele şi vînzătorul deopotrivă, era mulţumită de felul în care se făcură tîrguielile.

De obicei, Nicaise zăbovea cu plăcere printre clientele sale, schimbînd glume şi noutăţi povestind şi povestindu-i-se. De data aceasta însă, servitorimea de la Vezay nu avu norocul să mai afle ce e prin lume, căci micul negustor îşi luă calabalîcul şi, urmat de Flocosul lui porni în grabă spre Thil-Chatel.

Slugile se risipiră fiecare la treburile ei. Numai *Nevinovatul* cu totul absent, fără să vadă ori să audă pe cineva, rămase lîngă foc, nemişcat ca o stană de piatră.

* * *

În aşteptarea întoarcerii lui Nicaise, Jeanne se învîrtise o vreme prin dormitor, negăsindu-şi locul. Nemaiavînd răbdare, deşi nu trecuse multă vreme, se hotărî să-i iasă în întîmpinare pe drumul dinspre Vezay.

Aşa se face că Nicaise o găsi pe la jumătatea drumului, aşezată pe iarbă la umbra unui copac, în aşa fel încît să aibă drumul sub ochi. De îndată ce-l zări, Jeanne se ridică şi se grăbi înaintea lui.

— Ei?! strigă ea — l-ai întîlnit?

— Da, domnişoară.

— Ai putut să-i vorbeşti?

— Numai cît să-i dau scrisoarea.

— A citit-o?

— A citit-o, domnişoară Jeanne.

— Şi ce-a răspuns?

— A zis că pînă în trei zile veţi primi de la dînsul un răspuns.

— Numai atît? Nimic altceva? insistă Jeanne dezamăgită şi dezolată.

— Nimic, domnişoară.

— Trei zile! Simt că înnebunesc, doamne ce lungă va fi aşteptarea... Trei zile!

Apoi Jeanne îl descusu pe Nicaise, punîndu-l să-i povestească fiecare amănunt al vizitei lui la castelul Vezay. Bunul negustor crezu de datoria lui să-i răspundă la cele mai amănunţite întrebări, fără să bănuiască răul pe care-l provocau în inima Jeannei răspunsurile lui sincere. Căci tînăra fată sperase ca ceva, cît de infim, în purtarea lui Lucien, să-i dea o speranţă.

Misiunea diplomatică a lui Nicaise se încheiase fără rezultat. Era 13 septembrie.

Jeanne dăduse un răgaz mai lung decît putea suporta. Lucien ar fi trebuit să răspundă într-un singur fel: venind el însuşi la Thil-Chatel.

De a doua zi Jeanne începu să aştepte, sperînd din clipă în clipă să-l vadă venind pe cel de dorul căruia se topea. Orice tropot de cal îi dădea palpitaţii, făcînd-o să se îngălbenească. Dar timpul trecea şi Lucien nu se arăta.

Jeanne îşi tot imagina cum îi va spune: „Cea pe care doreşti s-o iei de soţie este sora dumitale. Este fiica celui care l-a ucis pe tatăl dumitale, domnule viconte"...

Tînăra fată nu era în stare de nimic. Nu putea să citească, nu suporta să se vadă în oglindă, nu se putea odihni şi nici gîndi la altceva. Nu se atinse de gustările ce i se aduceau de la bucătărie. Pîndea toate zgomotele şi se tot apleca peste pervazul ferestrei.

— Trebuie să vină — îşi zise ea — nu se poate să nu vină.

În dimineaţa celei de a treia zile Jeanne nu mai avea putere. Aşteptarea zadarnică o adusese la marginea răbdării. Slăbise şi era palidă de nesomn. O trimise pe Tonette să-l cheme pe Nicaise. Acesta se prezentă îndată.

— Nicaise... spuse Jeanne — du-te din nou la Vezay. Vicontele trebuie să fie acolo... Spune-i că-l aştept de trei zile. Să vină imediat, fără să mai întîrzie. Trebuie numaidecît!

Nicaise îşi chemă cîinele şi făcu iar drumul spre Vezay, mirat, dar fără să comenteze.

Jeanne urcă în podul părăsit unde avea instalată o lunetă, la fereastra mansardei. Urmărea de acolo drumul, sperînd că Lucien vine totuşi. Speranţă deşartă şi aşteptare zadarnică. Trecea doar cîte un ţăran, cîte un călăreţ oarecare, cîte un copil, cîte o turmă.

Trecură mai multe ceasuri de aşteptare, pînă cînd Jeanne îl văzu pe Nicaise întorcîndu-se însoţit de cîinele lui. Coborî iute şi-i alergă înainte.

Negustorul venea cu capul în pămînt, trist şi cu un aer vinovat.

— Ei? strigă Jeanne grăbind şi mai tare pasul.

Nicaise nu răspunse, dar întinse tăcut un plic de hîrtie fină, cu pecete. Părea să ştie că nu aduce vestea aşteptată.

Jeanne i-l smulse din mînă. Pe plic era scris: Domnişoarei Jeanne Caillouet, castelul Thil-Chatel.

Mîinile ei tremurătoarre sfîşiară plicul. Înăuntru se afla un carton lucios pe care era litografiat un anunţ:

„Domnul viconte Lucien de Villedieu are plăcerea să vă facă cunoscută căsătoria sa cu domnişoara Madeleine de Vezay... mai urmau cîteva rînduri, pe care Jeanne nu le mai citi. Un văl negru i se lăsă pe ochi. Îi trebui cîtva timp să-şi revină. Pe dosul cartonului, scris de mînă de data aceasta, citi: „Soţii au primit binecuvîntarea nupţială în capela castelului Vezay, vineri 15 septembrie"

Fata scoase un strigăt şi scăpă din mînă anunţul. Rămase nemişcată, cu privirea fixă, ca o nebună.

Cînd îşi veni în fire era întinsă pe pat iar Tonette veghea lîngă ea. Pe măsuţa de noapte ardeau două lumînări, căci se înnoptase.

Jeanne era desfigurată. Faţa îi era albă ca ceara, iar ochii înconjuraţi de cearcăne vinete.

— Ce s-a întîmplat? întrebă cu o privire rătăcită. Ah! Îmi amintesc, zise apoi. Şi pe neaşteptate sări din pat.

— Ce faceţi, domnişoară, exclamă Tonette.

— Mă scol, nu vezi? răspunse Jeanne cu glas şuierat. Cît e ceasul?

— E miezul nopţii, culcaţi-vă... Doar nu vreţi să ieşiţi...

— Îmbracă-mă, porunci scurt Jeanne.

— Ce vreţi să vă dau?

— O rochie, un capot, orice, puţin îmi pasă...

Tonette îi aduse un capot de mătase, legat în talie cu o panglică. Jeanne rămase cu picioarele goale în papucii

de catifea brodată şi cu părul desfăcut, curgînd în valuri pe umeri. Părea că din nou nu mai ştie ce face.

— Vă e rău, domnişoară Jeanne, se îngrijoră camerista.

— Nu.

— Mai aveţi nevoie de mine?

— Nu.

— Cînd să vin dimineaţa?

— Cînd vrei.

Tonette ieşi, ostenită şi buimăcită şi se duse să-l trezească pe Nicaise să-i povestească despre starea stăpînei.

Rămasă singură, Jeanne scoase din birou serviciul de scris şi aduse lumînările. Se aşeză la birou cu capul în mîini şi stătu astfel o vreme, încercînd să ia o hotărîre. Cînd înălţa capul avea o expresie de furie sălbatică. Fusese umilită, dispreţuită i se refuzase dragostea. Era ceva de neiertat. Mînia o făcea să se sufoce. Era dornică de răzbunare, gata de orice.

Începu să scrie cu nervozitate. Aruncă mai întîi cîteva foi începute, apoi se decise pentru altceva şi acoperi cu scrisul ei des şi neregulat patru coli. Iscăli, împături foile, le puse într-un plic iar pe acesta scrise:

„Domnului procuror regal, Palatul de justiţie, Tours"

Scoase apoi dintr-un sertar pachetul cu scrisori şi cele două chei ruginite pe care le primise de la hidosul bătrîn necunoscut pentru zece mii de franci şi le alătură, într-un mic pachet, scrisorii.

Cînd se uită la ceas, era două dimineaţa.

O strigă pe Tonette, care dormea în cămăruţa ei, apropiată de dormitorul stăpînei. Camerista se arătă, ciufulită şi speriată.

— La ce oră se luminează, o întrebă stăpîna.

— Pe la şase, răspunse fata, mirată, dar mai liniştită, văzînd că domnişoara nu mai pare bolnavă.

— Ei, la şase să intri la mine. Unde e Nicaise?

— Doarme, cred.

— Să-i spui că-i voi cere un serviciu, mîine în zori, să fie gata de plecare. Acum poţi să te culci.

Jeanne se aruncă în pat încercînd să adoarmă. Zadarnic însă. Zorii o găsiră trează şi furioasă, dar cu ochii uscaţi. Slăbiciunea trecuse. În Jeanne se deşteptase partea ei rea, violentă şi răzbunătoare. „Gata cu lacrimile" — îşi zisese ea. Se simţea acum puternică şi dornică de revanşă. Eroina de roman biruise fata de pension.

Abia se lumina cînd Tonette intră la stăpîna ei. Era obosită din cauza scurtului răstimp de odihnă.

— Domnişoară, Nicaise e gata.

— Cheamă-l aici.

Negustorul, devenit curierul Jeannei, se arătă îndată.

— Nicaise, prietene, ştii să călăreşti?

— Ştiam cînd eram copil, dar n-am mai încălecat de mult. Cred că m-aş ţine pe un cal.

— Ţi-l dau pe Black-Nick...

Tonette făcu un gest de mirare. Jeanne nu permitea nimănui să încalece pe calul ei favorit, iar negustorul spusese că nu era un bun călăreţ.

— Cît timp ţi-ar trebui să ajungi la Tours călare? întrebă Jeanne.

— Păi... după cît aş merge de repede...

— În galop. Calul e foarte iute.

— Vreo trei ceasuri, cred, zise Nicaise.

— Ei, bine, du-te în galop în oraş. Mai întîi la palatul de justiţie. Îl cauţi pe procurorul regal şi-i dai acest pachet. Dacă nu e la palat, afli unde locuieşte şi te duci la el acasă.

— Şi după ce-i dau pachetul?

— Te învîrţi vreun ceas în jurul palatului de justiţie, apoi vii aici, tot în galop, şi-mi spui ce-ai făcut şi ce-ai văzut.

Nicaise luă pachetul. Calul fu înşeuat de îndată. Nicaise pornise spre bucuria Flocosului care tot încerca să-l muşte de glezne pe Black-Nick.

Tonette, din poartă, îi urmări cu privirea pînă dispărură, îngrijorată de talentele de călăreţ ale lui Nicaise, încredinţată că acesta îşi va rupe gîtul.

Jeanne o chemă însă la ea, întrerupîndu-i gîndurile.

— Tonette, trebuie să vorbesc cu bătrînul acela care a sosit împreună cu Nicaise. Du-te şi cheamă-l.

— Urîtul acela cu faţă de tîlhar, domnişoară? Nu l-am mai văzut de ieri de la prînz. Nu ştie nimeni unde s-a dus.

— Ciudat, spuse Jeanne ca pentru sine. Dacă apare să mi-l trimiţi, vreau să-i vorbesc.

Tonette făcu ochii mari. Ce putea să aibă iar de vorbit domnişoara cu un bătrîn vagabond şi atît de respingător şi de neîncredere...? Făgădui însă că aşa va face dacă bătrînul va apărea. Dinspre partea ei însă, spera că nu şi nu-i părea rău.

O ajută pe stăpîna ei să îmbrace un costum de călărie şi îi împleti părul, aşa ca să stea bine sub pălăria de amazoană.

— Doriţi o gustare, întrebă camerista.

— Nu, Tonette, nu mi-e foame.

— Dar n-aţi mîncat nimic de ieri!

— Mai tîrziu... mai tîrziu... zise Jeanne cu nerăbdare. Acum lasă-mă singură.

Tonette ieşi, lăsînd-o pe Jeanne pe un fotoliu. Deşi se îmbrăcase de călătorie, aceasta nu părea să aibă de gînd să iasă.

Pe la ceasurile prînzului Nicaise îşi făcu apariţia în galop, cum plecase. Calul era năduşit, călăreţul mort de oboseală, iar Flocosul cu limba de un cot şi plin de praf.

Calul fu dus repede în grajd, iar negustorul mergea cu greu. Şalele lui simţeau din plin rezultatul acestei partide de călărie forţate. Abia fu în stare să urce la domnişoara Jeanne să-i dea raportul.

Jeanne nu se mişcase din fotoliu. Nu mai avea acea nerăbdare dinainte. Părea hotărîtă şi stăpînă pe ea.

— Domnişoară Jeanne, am dat pachetul după cum mi-aţi poruncit.

— Procurorului regal?

— În persoană.

— La palat?

— Nu, la el acasă. Valetul nu voia să mă lase să intru, căci era prea devreme. Dar i-am spus că e o afacere grabnică şi în cele din urmă domnul procuror m-a primit.

— A citit de faţă cu tine?

— Da, domnişoară. M-a întrebat dacă ştiu ce conţine pachetul.

— După ce a citit?

— Întocmai. I-am spus că nu ştiu.

— Şi apoi?

— A început să mă întrebe despre dumneavoastră.

— Despre mine? Ce anume?

— Ce vîrstă aveţi, ce se vorbeşte în ţinut, ce avere aveţi şi altele. Ce puteam eu să-i răspund? Ce ştiam, şi mai mult nu ştiam.

— Şi pe urmă?

— Mi-a spus că pot pleca. Dar eu, aşa cum mi-aţi spus, am aşteptat pe stradă.

— Şi ai văzut ceva?

— Am văzut. Valetul lui a plecat în grabă. S-a întors cu un domn îmbrăcat în haine negre. Pe urmă a plecat iar şi s-a întors cu o pereche de cai, care au fost înhămaţi la trăsura domnului procuror şi, pe cînd încălecam pe Black-Nick să mă întorc încoace zece jandarmi călare cu

brigadierul în frunte veneau în urma trăsurii. Eu am plecat. Dacă vin încoace, eu i-am întrecut.

Un zîmbet de triumf lumină faţa Jeannei. Faţa i se îmbujoră de mulţumire.

— Mulţumesc, Nicaise, pentru tot ce-ai făcut. Îţi voi dovedi că ştiu să răsplătesc serviciile care mi se fac. Acum să mi-l înşeueze pe Black-Nick, de data asta pentru mine.

— Dar, zise Nicaise, bietul cal a făcut atîtea leghe. E foarte obosit. Am venit tot în galop.

— Trebuie! E un cal voinic. Mă va duce la Vezay, nu e prea departe. Şi spunînd aceasta puse în corsaj o parte din scrisorile contesei Margareta, pe care le păstrase.

Calul se dovedi într-adevăr rezistent. De cum simţi prezenţa stăpînei se învioră şi porni de parcă ar fi fost odihnit. Părea că simte că-i poate fi de folos.

În scurtă vreme Jeanne ajunse la portiţa parcului de la Vezay, care stătea închisă în urmă cu mulţi ani, dar care, de la moartea contesei, nu se mai închidea. Legă calul şi intră în parc. Din acel loc o alee mergea pînă la castel şi oferea o vedere bună asupra acestuia.

Cealaltă alee mergea pe sub un rînd de castani bătrîni. Pe această alee, la o oarecare distanţă, Jeanne văzu două siluete. Erau tinerii soţi, care se plimbau înlănţuiţi, privindu-se. Îşi vorbeau cu tandreţe, deşi nu se putea auzi ce-şi spuneau. Era o frumoasă şi înduioşătoare scenă de fericire conjugală, cum numai la tinerii proaspăt căsătoriţi se poate vedea.

Jeanne se simţi străfulgerată de un fier înroşit. Nu numai se căsătoriseră, dar erau şi foarte fericiţi. Iar fericirea ei? Fericirea ei fusese furată. Ea era singură! Era mai mult decît putea suporta. Porni spre ei cu paşi energici.

Deşi erau absorbiţi de dragostea lor, cei doi tineri auziră paşii ei. Întorcîndu-se, Lucien păli.

Femeia care venea spre ei, în costum de călărie şi cu cravaşa în mînă era, fără îndoială acea Jeanne Caillouet!

Trăsnetul să fi căzut din senin nu l-ar fi surprins aşa. La orice s-ar fi aşteptat, dar la aşa ceva nu. Şi doar o evitase, şi doar ea ştia bine că ei s-au căsătorit. Cum îndrăznea, această femeie de rînd, să vină la Vezay, unde nimeni n-ar fi primit-o. Şi cum venea! Din mersul şi expresia ei se vedea că urma un scandal. Cum de-şi permitea, cine se credea? Dar era limpede, trebuia înfruntată. Lucien, îmbrăţişîndu-şi soţia, ridică fruntea şi buzele lui luară o expresie dispreţuitoare. Madeleine nu bănuia nimic.

Ajungînd aproape de ei Jeanne se opri şi, cu o voce aspră şi întretăiată, cu inima bătînd nebuneşte, dar nelăsînd să i se vadă suferinţa, cu ochii scînteietori, începu, fără să salute:

— N-aţi vrut, domnule de Villedieu, să daţi crezare unei fete care v-a jurat pe tot ce avea mai scump că trebuie să vă încredinţeze un secret teribil. Aţi dispreţuit chemarea şi avertismentul meu! V-aţi spus că mint, ori că sînt nebună? Ei, bine, nu m-aţi ascultat şi ştiţi ce-aţi făcut? V-aţi căsătorit cu propria soră!

Uluită de apariţia şi cuvintele acelei femei, Madeleine se smulse de lîngă soţul ei.

Vicontele făcu o grimasă de neîncredere şi dispreţ.

— Nu mă credeţi, nu-i aşa? Dar va trebui! Domnul de Villedieu, cea cu care v-aţi căsătorit este fiica naturală a lui Armand de Villedieu, tatăl dumneavoastră. El n-a murit înecat, cum s-a crezut, ci ucis în noaptea de 20 septembrie 1820, de către contele de Vezay. De ce? Pentru că era amantul contesei Margareta şi el l-a surprins. Asta voiam să-ţi spun. Dar dumneata n-ai venit şi acum e prea tîrziu!

Lucien era galben ca un mort, dar încercă să pară batjocoritor.

— Tristă comedie jucaţi, domnişoară.

— Nu mă credeţi, aveţi dreptate. N-am dovedit încă nimic. Poftim, citiţi dovezile. Va trebui să credeţi!

Şi, smulgînd din corsaj scrisorile contesei, le întinse lui Lucien care le luă cu o mînă tremurătoare şi începu să le citească schimbîndu-se la faţă pe măsură ce ochii lui parcurgeau rîndurile de pe hîrtiile îngălbenite.

Madeleine, fără să înţeleagă, simţea că se întîmplă ceva care avea să-i năruie fericirea. Privea spre soţul ei cu o expresie confuză, speriată şi în acelaşi timp cu speranţa că totuşi femeia aceea e o nebună sau minte...

— Ei bine domnule — urmă Jeanne neîndurătoare — vezi? Acum te mai îndoieşti? Tot mă iei în batjocură?

— Şi — îngînă Lucien cu glasul stins — pretinzi, domnişoară că domnul de Vezay ştie despre dragostea vinovată a cărei dovadă există în aceste scrisori?

— Pentru ce el ar fi ucis pe tatăl dumitale dacă n-ar fi ştiut despre iubirea lui pentru contesă?...

— Ucis! —repetă Lucien.

— Da, domnule, a ucis şi vei avea în curînd dovada şi despre aceasta şi încă o dovadă mult mai groaznică.

La aceste lovituri care urmau una după alta, vicontele rămase un timp zdrobit. Dar îşi reveni repede.

— Nu, — strigă el — nu! nu se poate. Ochii mei văd ceea ce scrie aici, dar eu nu vreau să cred. Niciodată contele de Vezay n-ar fi consimţit să se căsătorească un frate cu sora sa... Contele este un bătrîn nobil şi nu un ucigaş. Hai, Madeleine, mergem la tatăl tău. Am să-i spun tot şi el ne va lămuri. Ne va da cheia acestui mister.

Şi vicontele luă mîna rece ca gheaţa a tinerei sale soţii şi se duseră spre castel.

— Fugiţi — murmură Jeanne — şi o să daţi de o altă nenorocire. Şi-i urmări din ochi.

Cînd tinerii soţi intrară în curtea de onoare o dezordine ciudată părea că domneşte în castel.

O trăsură mare stătea la uşa de intrare. Servitorii speriaţi formau un grup lîngă bucătărie. Doi jandarmi călare, cu carabinele pe umăr umblau prin curte. Alţi jandarmi păzeau intrările.

— Doamne, Dumnezeule — strigă Madeleine — ce se întîmplă aici? Mi-e frică...

Lucien nu răspunse. Sprijinind-o pe tînăra lui soţie, urcă treptele scării de la uşa de la intrare. Un jandarm care se afla în uşă îi opri. Lucien vru să treacă, însă santinela le spuse:

— Nu e voie să intraţi.

— Iartă-mă, domnule — răspunse cu glas tremurător — eu sînt vicontele de Villedieu, ginerele contelui de Vezay şi doamna este soţia mea. Vrem să intrăm în casă.

— Nu este voie, spuse jandarmul a doua oară.

— Cu toate acestea...

— Aşa e porunca, vorbiţi cu brigadierul.

— Unde este brigadierul?

— Dar n-aş putea şti cel puţin de ce nu e voie?

— Este porunca procurorului regal.

— Ce înseamnă această poruncă?

— Întrebaţi-l pe cel care a dat-o.

— Domnule, vorbeşti pe un ton...

— Vorbesc cum îmi place. La o parte!

Nu te poţi lupta împotriva forţei roabă a unei porunci, şi care se numeşte jandarm.

Lucien şi Madeleine se apropiară de grupul de servitori. Sperau să capete de la ei lămuriri asupra acestui eveniment atît de ciudat şi neînţeles. Servitorii plîngeau, dar nu ştiau decît că procurorul regal, doi domni în negru şi doi jandarmi se aflau sus la contele de Vezay şi că nimeni nu are voie să intre în castel.

Madeleinei i se sleiră puterile. Ea scoase un oftat adînc, capul i se lăsă pe spate şi sigur că ar fi căzut dacă Lucien

n-ar fi luat-o în braţe. Tînărul deznădăjduit o duse în parc şi o întinse pe o bancă.

Sufletul lui Lucien trecea printr-o mare criză. Ciudata catastrofă căreia castelul îi servea ca teatru confirma spusele Jeannei Caillouet. Lucien îşi puse înspăimîntătoarea întrebare:

— Oare într-adevăr m-am însurat cu sora mea? Soţia mea este oare în realitate fiica ucigaşului tatălui meu?

Nici un răpuns liniştitor nu-i venea în minte.

* * *

În timp ce Jeanne vorbea vicontelui, în parc, trăsura procurorului regal, escortată de un pichet de jandarmi se oprise la scara castelului spre marea uimire a slugilor, care nu bănuiau că poate plana asupra stăpînului lor o acuzaţie gravă.

Trei persoane coborîră din trăsură. Erau procurorul regal, un judecător de instrucţie şi grefierul.

Principalul magistrat, un bărbat în jur de patruzeci de ani, bine crescut şi susţinut de ministrul de justiţie, cu a cărui nepoată era căsătorit, se numea domnul de Pesselières. Avea experienţă şi se purta politicos.

Faţă de o acuzaţie aşa de gravă, venită pe neaşteptate asupra unui nobil considerat un om corect, ca domnul de Vezay, el socotise ca mandatul de aducere, pe care nu se putea să nu-l dea, să fie înlocuit prin prezenţa sa. Totodată se hotărîse să folosească toate menajamentele în îndeplinirea îndatoririlor sale.

Judecătorul de instrucţie semăna cu foarte mulţi din colegii săi. Era un om şiret, iar şiretlicul deseori depăşea bunul simţ şi dreptatea. După părerea sa nu se putea descoperi adevărul decît folosind căi piezişe. Deseori însă perspicacitatea sa îl condusese la mari absurdităţi. Atunci

el se încăpăţîna şi trăgea în locul adevărului concluzii greşite.

Cît despre grefier, acesta făcea parte din categoria oamenilor care scriu, însă nu gîndesc.

Pe ultima treptă a scării procurorul regal îl întîlni pe feciorul contelui.

— Domnul de Vezay este în castel? — întrebă el pe servitor.

— Da, domnule.

— Te rog să ne conduci la el.

— Domnul conte e cam bolnav, domnule, mă duc să-l întreb dacă vă poate primi.

— *Trebuie* să ne primească — răspunse magistratul apăsînd pe cuvîntul *trebuie*. Condu-ne imediat la el.

Feciorul, care la început era mirat, începu să se îngrijoreze, dar se supuse îndată.

Fără îndoială că se dăduseră ordine brigadierului de jandarmi, căci de îndată ce cei trei domni îmbrăcaţi în negru dispărură în castel, el îşi aşeză jandarmii la toate ieşirile şi fiecare din ei primiseră porunca să nu lase pe nimeni nici să intre nici să iasă din castel.

După ce urcă treptele scării de onoare şi ajunse în salon, feciorul întrebă pe aceşti musafiri neaşteptaţi cărora le servise drept călăuză:

— Pe cine să anunţ?

— Anunţă pe procurorul regal, răspunse domnul Pesselières.

* * *

Contele de Vezay, care de cîteva zile se simţise rău din cauza reumatismului care-l chinuia, se simţise ceva mai bine după vizita lui Nicaise.

Vicontele, speriat de scrisoarea pe care o primise în ajun, se teme de cine ştie ce gest de nebunie din partea

fetei care-l iubea şi-l rugă pe domnul de Vezay să consimtă ca data căsătoriei să fie schimbată şi nunta să se facă mai repede.

Contele se învoise, deşi cu regret, şi chiar a doua zi tinerii primiseră binecuvîntarea în capela castelului, fără nici o solemnitate, numai în prezenţa celor patru martori obligatorii în asemenea situaţii. Venise primarul satului să îndeplinească formalitatea căsătoriei civile. Contele, deşi bolnav, se duse sprijinit de fecior în capelă să asiste la ceremonia care o făcea pe Madeleine vicontesă de Villedieu.

După această ceremonie contele se simţi ceva mai bine. Asta se petrecea la 17 septembrie 1840.

Contele era trist, iar amintirile dureroase nu şi le putea scoate din minte. Asemenea indispoziţii le avea întotdeauna în jurul datei de 20 septembrie, din cauza groaznicei nopţi de acum douăzeci de ani. Nu-şi putea ierta duelul cu Armand de Villedieu şi sîngele vărsat atunci, iar remuşcările îl îmbătrîniseră înainte de vreme. Dacă ar fi putut reda viaţa lui Armand de Villedieu, n-ar fi stat nici un moment pe gînduri s-o sacrifice pe a sa.

La toate acestea se gîndea domnul de Vezay cînd se plimba în salonaş.

* * *

Uşa se deschise şi feciorul anunţă cu glas tare:

— Domnul procuror regal.

Magistratul şi cei doi domni în negru intrară în salonaş.

Cuvintele procurorul general... spuse fără veste îl făcură să tresară de parcă l-ar fi curentat. Trăind în afară de orice relaţii cu guvernul Franţei din acea perioadă, domnul de Vezay nu făcuse niciodată vizite procurorului regal şi nici nu-l primise la el.

— De ce a venit? Ce caută? — întrebă el numaidecît. Şi îndată avu presimţirea că în spatele acestei vizite neaşteptate se ascundea o nenorocire.

În faţa acestui bătrîn cu părul alb, care se bucura de multă consideraţie şi stimă generală, procurorul uită pentru o clipă că venise ca acuzator şi se înclină cu respect. Judecătorul de instrucţie, văzînd că superiorul lui salută politicos, îl salută şi el.

Domnul de Vezay îşi stăpîni tulburarea, făcu cîţiva paşi spre ei şi cu politeţea unui gentilom, îi invită să stea pe scaune. Apoi se aşeză şi el. Pînă atunci nimeni nu rostise nici un cuvînt. Contele fu cel dintîi care întrerupse tăcerea.

— Cărui fapt datorez cinstea prezenţei dumneavoastră în casa mea, domnule procuror regal? — întrebă el cu glas ferm, cu toate că sîngele îi îngheţase în vine, la gîndul răspunsului pe care avea să-l primească.

— Cauza prezenţei noastre la dumneavoastră, domnule conte, este una din cele mai triste — răspunse încet magistratul.

— Îndrăznesc să sper — reluă domnul de Vezay după o scurtă tăcere — că nici o acuzaţie nu vă aduce aici şi că n-aţi venit să căutaţi vreun vinovat sub acoperişul meu...

— Din păcate, domnule conte, acuzaţia există... cît despre vinovat... pe care-l considerăm ca atare pînă acum... nădăjduiesc că-l vom găsi fără nici o vină.

Magistratul tăcu. Domnul de Verzay abia găsi forţa necesară să întrebe:

— Şi cine este acel vinovat?

Procurorul regal nu răspunse. Judecătorul de instrucţie nu îndrăznea să vorbească, dar era supărat de încetineala inexplicabilă a superiorului său. El ar fi fost dispus să pună cătuşe contelui imediat.

— Cînd afacerea va intra în mîinile mele — îşi zicea el, sper că totul se va desfăşura altfel.

Neliniştea contelui de Vezay ajunse de nesuportat. Voia să se lămurească cît mai repede despre ce este vorba. Deci reluă:

— Aştept, domnule, să-mi spuneţi şi mie numele celui acuzat.

— Domnule conte — zise procurorul regal, fără să răspundă precis la întrebare — aruncaţi-vă privirea în trecut, răscoliţi toate amintirile, pentru că am să vă pun mai multe întrebări...

— Aşadar, domnule, eu sînt în joc? Întrebaţi-mă şi vă voi răspunde...

— Ce vîrstă aveţi, domnule conte?

— Peste cîteva zile împlinesc şaizeci de ani.

— Aşadar, în 1820, aveaţi patruzeci de ani.

Cifra de 1820 îl făcu pe domnul de Verzay să tresară atît de vizibil încît orice om neexperimentat ar fi putut observa tulburarea. Procurorul regal crezu că această nelinişte este un semn de vinovăţie şi se mîhni din toată inima.

— Vreţi să mă duc cu gîndul la anul 1820? — întrebă contele făcînd un efort să se stăpînească.

— Da, domnule.

— Anul 1820 este prezent în memoria mea.

— Sînteţi sigur, domnule conte?

— Da, domnule.

— Atunci vă aduceţi aminte fără îndoială de noaptea de 20 septembrie.

Un nor negru trecu peste ochii domnului de Vezay.

— Dacă aş putea să mor, of, Doamne — se gîndi dînsul.

— Veniţi-vă în fire, domnule, — zise procurorul regal, căruia nu-i scăpase din ochi tulburarea contelui.

— Dar — răspunse acesta peste un moment — sînt liniştit.

— Atunci, domnule, să revenim la întrebarea pe care v-am pus-o. Vă amintiţi de noaptea de 20 septembrie 1820?

— Mi-o amintesc bine.

— Această noapte de acum douăzeci de ani vi s-a întipărit în amintire printr-un eveniment deosebit?

— Da, domnule.

— Care?

— Sînt trei şi din aceste două sînt foarte triste. Mai întîi am avut nenorocirea să-mi pierd soţia; apoi o vijelie cum nu s-a mai pomenit s-a dezlănţuit asupra localităţii şi în sfîrşit în acea noapte mi-am pierdut cel mai bun prieten, care a fost victima unui accident...

— Cum îl chema, domnule conte?

— Vicontele Armand de Villedieu.

— Cum a murit vicontele?

— Tîrît de calul său în apele Laorei. Servitorul său şi doi cai au fost înghiţiţi de apă în acelaşi timp cu dînsul.

— Groaznică întîmplare, ce e drept. Ştiţi dumneavoatră de unde venea domnul de Villedieu în noaptea aceea?

— Nu, domnule, nimeni, şi mai ales eu n-am ştiut niciodată...

— I s-a găsit cadavrul?

— Nu, domnule.

— Dar acela al servitorului său?

— S-a găsit a doua zi.

— Adineauri aţi spus că domnul de Villedieu vă era prieten.

— Cel mai bun, poate, dintre prietenii mei; alaltăieri fiul lui s-a căsătorit cu singura mea fiică.

Procurorul făcu un gest mirat.

— V-aţi măritat fata cu băiatul domnului de Villedieu? strigă dînsul.

— Da, domnule. Nu văd de ce vă miră?

Procurorul regal nu răspunse. O preocupare adîncă i se putea citi pe faţă, dar se stăpîni. În sfîrşit făcu un gest violent, ca un om care este hotărît într-un fel:

— Domnule conte, aveţi curaj?

— Curaj? cred că am, dar de ce trebuie să am mai mult curaj ca de obicei?

— Pentru că am să spun ceva care să vă rănească, mai ales dacă sînteţi un om cinstit.

— Cinstea mea nu are de ce se teme domnule. Ascult şi sînt gata de orice.

— O acuzaţie bazată pe nişte probe, sau mai bine zis pe nişte prezumţii grave a ajuns la mine.

— O acuzaţie contra mea?

— Contra dumneavoastră, domnule conte.

— Vă rog s-o formulaţi.

— Se spune că în noaptea de 20 septembrie 1820, vicontele Armand de Villedieu n-a murit într-un accident... înecat în Loara... Se spune că el a sfîrşit printr-o moarte violentă...

— Un duel poate? — îngînă Vezay.

— Nu se vorbeşte de duel, domnule conte.

— Atunci de ce?

— De un asasinat.

Domnul de Vezay se ridică în picioare printr-o mişcare bruscă şi-şi întinse mîinile spre cer...

— De asasinat?... strigă el cu glas strident — se vorbeşte de asasinat? Sînt acuzat că l-am ucis pe domnul de Villedieu?

— Da, domnule.

— Şi cine îndrăzneşte să-mi aducă această acuzaţie?

— Important este ca dumneavoastră să dovediţi că cel ce vă acuză a minţit.

— Să dovedesc? Cum să dovedesc. Oare se mai poate dovedi nevinovăţia pentru o crimă, după ce au trecut douăzeci de ani?...

— V-am spus domnule conte, că faptele ce mi-au fost denunţate se bazează pe nişte prezumţii foarte grave. Dumneavoastră veţi discuta despre ele îndată ce agitaţia în care vă aflaţi va dispărea şi cînd veţi dobîndi sînge rece.

Contele, tot în picioare, semănînd mai mult a mort decît viu, răspunse:

— Socotesc că un moment de indignare este normal. Nu-mi lipseşte sîngele rece pentru a putea răspunde, domnule procuror regal. Vă rog să nu pierdem timpul, să scurtăm cît mai mult chinurile prin care trec.

— Bine domnule. Aşadar dumneavoastră negaţi acuzarea de omor?

— Cu groază chiar.

— Credeţi ca toată lumea că domnul de Villedieu a fost victima unui accident?

— Da, domnule.

— Nu ştiţi ce s-a făcut cu cadavrul?

— Nu ştiu.

— Spuneţi adevărul domnule conte?

— Spun adevărul, jur!

Procurorul regal rămase pe gînduri. Lucrurile nu aveau să meargă uşor. Dar el era versat în meserie. Reluă deci:

— Aşadar aţi pierdut-o pe soţia dumneavoastră în noaptea de 20 septembrie 1820. De ce boală a murit doamna contesă?

— A murit la naşterea unicei noastre fiice, Madeleine...

— Ce vîrstă avea doamna?

— Douăzeci şi şase de ani.

— Era frumoasă?

— Ca un înger, dar nu văd ce legătură are cu...

— Cine s-a aflat lîngă ea în acele clipe?

— Duhovnicul ei, preotul bisericii din sat şi doctorul, domnul Mirant, din Tours.

— Preotul mai trăieşte?

— Da, domnule, cu toate că are optzeci de ani, înoă mai oficiază...

— Dar doctorul?

— Doctorul Mirant e cît se poate de sănătos, vine aici în fiecare săptămînă, mă îngrijeşte pe mine.

— Iertaţi-mă, domnule conte, că trebuie să insist şi să intru în amănunte care vă amintesc o dramă, dar îmi fac datoria. Unde a fost înmormîntată doamna contesă?

— În cimitirul satului.

— Din cîte ştiu castelul are o cameră mortuară în care se află depuşi membrii familiei, după cum se obişnuieşte în marile familii.

— E adevărat.

— Acolo se află toţi membrii familiei?

— Desigur.

— Deci pentru soţia dumneavoastră s-a făcut o excepţie? De ce?

— A fost dorinţa ei. Voia să se odihnească nu într-o criptă rece, ci sub flori şi iarbă.

— Această dorinţă figurează în testamentul doamnei?

— N-a fost nici un testament.

— V-a împărtăşit deci dumneavoastră această dorinţă?

— Da, spuse contele, din ce în ce mai nesigur. Conştiinţa lui era pusă la grea încercare.

— Şi n-a auzit nimeni altcineva?

— Nu-mi amintesc.

— Nici doctorul, nici preotul?

— Nu cred.

Procurorul tăcu. Această tăcere avea un anume efect psihologic. În timp ce procurorul îi pîndea reacţiile, domnul de Vezay era extrem de agitat, dar căuta să nu lase să se vadă acest lucru. Se întreba acum dacă nu se va vedea acuzat să-şi omorîse soţia. Dar erau martori, ea murise la naştere. În cealaltă privinţă însă, a vicontelui... lucrurile

stăteau rău. Nu putea ghici intenţiile procurorului, care-l observa în tăcere, cu o privire scormonitoare, care-i dădea impresia că ştie toate secretele pe care contele le credea îngropate.

— O iubeaţi pe doamna contesă? rupse tăcerea procurorul.

— O adoram.

— Dar dînsa?

— Nu cred că mă pot îndoi.

— Aveaţi deci o căsătorie paşnică şi fericită?

— Ar fi putut serevi ca model tuturor familiilor din ţinut.

— Nu aveaţi niciodată neînţelegeri?

— Niciodată, dar chiar nu înţeleg de ce-mi puneţi toate aceste întrebări. Sînt lucruri care nu mă privesc decît pe mine.

— Cu toate acestea eu vă întreb: nu cumva eraţi gelos?

— Soţia mea era mai presus de orice bănuială. Era o sfîntă.

— Totuşi, calomnia lumii nu iartă pe nimeni. Nu vi s-a spus cumva că soţia dumneavoastră avea un amant?

— Nimeni n-ar fi cutezat s-o facă, domnule procuror regal!

— Ei, răutatea îndrăzneşte orice... O anonimă... Un mişel care vrea să tulbure liniştea unei familii... se obişnuieşte...

— Acest lucru nu mi s-a întîmplat mie. Aceste întrebări, vă repet, nu-şi au rostul, zise contele încercînd să se stăpînească.

— Vă asigur că au un rost foarte precis, domnule conte. Nu-i vorba de indiscreţii, ci de datoria mea de om al legii.

— Atunci spuneţi o dată ce doriţi!

— Am oarecare motive să cred că — pe drept sau pe nedrept — aţi suspectat-o de adulter pe soţia

dumneavoastră. Spunînd acestea, procurorul îl fixă pe conte cu o privire căreia nu-i scăpa nici o tresărire a muşchilor feţei. Iar contele era nefiresc de palid şi mîinile îi tremurau. Şi nu doar din cauza vîrstei. Procurorul nu se mai îndoi că nu bătuse drumul degeaba. Simţi că victoria era aproape.

Judecătorul de instrucţie, la rîndul lui, se bucură în tăcere. La început trebuise să-şi impună respectul ierarhic spre a nu-şi arăta nerăbdarea faţă de atîtea menajamente care întîrziau cercetarea. Găsea procedura procurorului prea politicoasă şi întortocheată. În ce-l privea, era pentru o comportare mai dură.

Dar acum trebui să recunoască faptul că superiorul lui era foarte dibaci şi ştia cum să facă paşii pe drumul cotit spre a întinde vinovatului o cursă.

Era sigur că acuzaţia avea temei şi domnul de Vezay avea să ajungă la curtea cu juraţi, care-l va găsi vinovat. Îşi făcea meseria cu plăcerea cu care juca şah. Dar şi procurorul era versat. La început nu voise să dea crezare denunţului Jeannei, dar faptele din scrisoarea ei se legau prea bine ca să nu fie ceva adevărat în ele. Bine făcuse deci că nu lăsase cazul necercetat. Chiar dacă trecuseră douăzeci de ani, o bănuială de omor nu era glumă. Acum avea aproape certitudinea.

Continuă deci întrebările, rostind cuvintele rar şi cu gravitate:

— Domnule conte, iată ce acuzaţii vi se aduc: În noaptea de 20 septembrie 1820 aţi ucis, între orele două şi trei, pe vicontele de Villedieu, din gelozie...

— Protestez! strigă bătrînul conte, cu sinceră indignare.

— După săvîrşirea acestei crime — urmă procurorul imperturbabil — v-aţi gîndit să faceţi să dispară cadavrul victimei şi v-a venit ideea de a-l ascunde în subterana funerară, în unul din morminte. Tăgăduiţi?

Starea contelui trăda groaza şi tulburarea cea mai adîncă. Dacă l-ar fi văzut, şi cel mai teribil duşman al său s-ar fi muiat. Figura lui exprima sentimente contradictorii. Părea pe punctul de a leşina. Dacă nu s-ar fi aflat pe scaun, s-ar fi prăbuşit.

— Tăgăduiesc! şopti el cu glas pierdut.

— Unde sînt cheile camerei mortuare?

— Nu ştiu.

— Cum aşa, nu ştiţi?

— De unde să ştiu? N-a mai intrat nimeni acolo de douăzeci de ani...

— Domnule conte, nici dumneavoastră nu credeţi ce spuneţi... Cum să cred eu? N-are nici un rost să mergeţi mai departe aşa...

— Vă repet nu am acele chei şi nu ştiu unde sînt.

— Poate că ştim noi... Nu cumva sînt acestea? făcu procurorul întinzînd cele două chei ruginite.

Dacă ar fi văzut un spectru, faţa contelui n-ar fi arătat mai descompusă. Totuşi fu în stare să spună:

— Nu cred... nu ştiu...

— Ele deschid probabil cele două uşi care duc la camera funerară. Vom merge acolo, domnule conte.

— Unde? strigă contele.

— În subteran, fireşte.

— Pentru ce?

— Ca să cercetăm împreună mormintele...

— Nu merg! strigă domnul de Vezay din toate puterile. Nu!

— Ştiţi că asta sună a recunoaştere? De ce să nu mergem?

Contele nu răspunse. Era pierdut.

Procurorul repetă întrebarea.

— Ei, bine — da! Mărturisesc. Veţi găsi acolo trupul. Dar fără mine. N-am tăria să-l văd.

Judecătorul de instrucţie avu un zîmbet de triumf. Mersese mai repede decît sperase.

— Mărturisiţi omorul? spuse procurorul.

— Nu l-am ucis pe domnul de Villedieu.

— Totuşi a murit de mîna dumneavoastră... hm... dumitale.

— Da, dar în duel...

— În duel?

— Spadă contra spadei, cinstit, după toate regulile.

— Un coridor nu e chiar după toate regulile.

— Ne-am bătut nu în castel, ci în parc, lîngă poarta pavilionului de vînătoare.

— La ora două dimineaţa?

— Chiar atunci.

— Înseamnă că îl aşteptaţi acolo?

— Îl aşteptam.

— Pe furtună?

— N-avea importanţă.

— Dar vă era prieten.

— Fusese, nu mai era.

— Înseamnă deci că bănuiala de adulter... Dar să revenim la „duel". A cui era spada cu care spuneţi că vicontele...

— A mea.

— Deci aveaţi în vedere dinainte un duel?

— Într-adevăr.

— Cum a murit, totuşi, vicontele?

— În duel. Atins între sprîncene.

— Şi a murit pe loc?

— Nu. A avut răgazul să spună cîteva cuvinte şi să-mi dea un portofel.

— De ce?

— Ca să trimit acel portofel la castelul său. Erau, spunea el, nişte hîrtii de importanţă pentru fiul lui.

— Şi ce-aţi făcut cu ele?

— Portofelul a fost dus la Villedieu şi pus pe o mobilă, unde trebuie să fi fost găsit.

— Cine a făcut asta?

— Un servitor al meu.

— Care era la curent cu ce se întîmplase?

— Omul ştia bine. Fusese martor la duel.

— Atunci va putea depune mărturie, spuse procurorul. Mai trăieşte?

— Nu ştiu.

— Cum aşa?

— Omul acela a plecat de aici.

— Cînd?

— Două vreo două-trei zile.

— Ce slujbă avea la dumneavoastră?

— Era pădurar.

— Numele lui?

— Caillouet.

Procurorul se uită în nişte însemnări pe care le avea, apoi continuă.

— Şi a dispărut aşa, fără motiv, fără veste?

— Întocmai.

— Părăsindu-şi nevasta?

— Da.

— Aşa i-aţi poruncit?

— Nu.

— Domnule conte, luaţi seama, răspunsul e foarte important. Poate fi o probă împotriva dumneavoastră...

— Îl menţin!

— Încă o dată, luaţi seama.

— Spun adevărul.

— Aşadar, nu în urma poruncii dumneavoastră a plecat pădurarul Caillouet din sat?

— Susţin aceasta.

— Atunci cum se face domnule conte că la opt zile după noaptea de 20 septembire, o poliţă de douăzeci de mii de franci, semnată de dumneavoastră a fost plătită acestui Caillouet de către bancherul dumneavoastră din Nantes?

Domnul de Vezay, distrus, auzind întrebarea, tăcu.

— Această poliţă v-a fost furată? — întrebă procurorul regal.

Contele nu răspunse nici la această întrebare.

Judecătorul de instrucţie îşi frecă mîinile murmurînd:

— Frumos proces! Frumos.

* * *

De la începutul interogatoriului o mare schimbare se văzuse pe faţa procurorului regal. Vorbea în continuare măsurat şi politicos, dar tonul lui pierduse orice bunăvoinţă. Era lesne de explicat.

Magistratul, sosind la castel, putea spera că domnul de Vezay se va justifica împotriva acuzaţiei aduse şi că va dezminţi. Acum însă văzu că voinţa contelui era incontestabilă. Mai mult, faptul că-şi măritase fiica cu fiul omului ucis de el i se părea procurorului regal o dovadă de imoralitate monstruoasă la acest bătrîn. Numai ticăloşii ar fi putut fi în stare de asemenea fapte.

Judecătorul de instrucţie găsea în acest fapt o mare complicaţie melodramatică, pe care o aprecia ca un cunoscător şi amator.

Domnul de Vezay, zdrobit de această probă împotriva lui prin poliţa de douăzeci de mii de franci pe care o dăduse lui Caillouet, nici nu mai putea să judece.

— Domnule, — zise procurolul regal — cu părere de rău, dar trebuie să vă anunţ că din acest moment vă aflaţi în stare de arest.

Aceste cuvinte parcă l-ar fi electrizat pe conte.

— Arestat, eu? — strigă el — Mă arestaţi?

— Trebuie.

— Dar, domnule, mă credeţi vinovat?

— Da, domnule şi nu pot să-mi ascund convingerea în această privinţă. E greu să mi-o schimb.

— Doamne, Dumnezeule — murmură contele — Ai milă de mine.

— Dumnezeu e bun, domnule — răspunse magistratul — şi faceţi bine că vă rugaţi... Dar Dumnezeu este drept şi nu pote să lase o crimă nepedepsită.

— Crimă? Am comis eu o crimă?

Procurorul regal tăcu. Judecătorul de instrucţie dădu din umeri.

— În sfîrşit, domnule... — reluă domnul de Vezay cu glas rugător — spuneţi-mi ce se va întîmpla? Ce veţi face cu mine?

— Vă vom duce la Tours, în trăsura mea, la închisoare, unde veţi sta pînă se va termina instrucţia...

— Să mă duceţi la închisoare?

— Da, domnule.

— Dar pot să plătesc cauţiune... o sută de mii de franci... două sute... o jumătate de milion... chiar mai mult, vreţi domnule? În numele cerului, vă rog, nu mă refuzaţi... sînt un om bătrîn...

— Cauţiunea se admite numai pentru delicte corecţionale, nu şi pentru crime...

— Crimă? Iar crimă?... sînt criminal?... eu... eu... E cu putinţă, Doamne? E de necrezut?... Ştiu că legea e atotputernică, dar puternic sînteţi şi dumneavoastră domnule... Puteţi s-o îndulciţi. Vă jur că sînt nevinovat. Vă rog în genunchi, domnule, lăsaţi-mă aici.

— Domnule, îmi cereţi un lucru imposibil.

— Deci, refuzaţi?

— Sînt nevoit să refuz.

— Aşadar, am să fiu închis? Pus laolaltă cu hoţii şi ucigaşii?

— Nu, domnule, o odaie separată vi se va pune la dispoziţie şi veţi fi bine îngrijit...

— Dar voi fi tot la închisoare!

— Vă repet, domnule, că nu pot face altfel.

Domnul de Vezay îşi frîngea mîinile şi lacrimi mari se prelingeau pe obraji.

Ca să termine mai repede această scenă sfîşietoare, procurorul regal se întoarse către judecătorul de instrucţie şi-i spuse:

— Domnule, sînteţi bun să redactaţi un scurt proces-verbal despre tot ce s-a petrecut aici? După aceea vom putea pleca.

Judecătorul de instrucţie luă un aer trufaş şi răspunse:

— Domnule procuror regal îmi daţi voie să fac o observaţie care mi se pare imporantă?

— Bineînţeles.

— Este o formalitate asolut necesară pe care trebuie s-o facem înainte de întocmirea procesului-verbal.

— O formalitate?

— Da, domnule procuror regal.

— Care?

— Confruntarea criminalului cu cadavrul victimei.

— Aşa e, ai dreptate.

Contele nici nu mai auzi ce se vorbea. Procurorul regal i se adresă:

— Domnule conte, cu toată repulsia pe care aţi manifestat-o adineaori la ideea de a intra cu noi în camera funerară a castelului, trebuie totuşi să ne urmaţi.

Domnul de Vezay se sculă îngrozit.

— Vreţi să mă duceţi în subterană? — strigă el.

— Da, domnule conte.

— Vreţi să mă puneţi în faţa acelui mormînt deschis?

— Este neapărată nevoie.

— Dar la ce folos? Am spus deja că veţi găsi acolo corpul neînsufleţit al...

— Trebuie să vă confruntăm cu cadavrul.

Contele fu cuprins de un fel de nebunie.

— Nu voi merge. Tîrîţi-mă dacă vreţi, dar eu de bună voie n-am să mă duc.

Judecătorul de instrucţie dădu din nou din umeri.

— Liniştiţi-vă, domnule — răspunse procurorul regal — vă rog nu mă obligaţi să folosesc forţa, ca să vă silesc să mergeţi.

— Forţa? — repetă domnul de Vezay uimit.

— Da, domnule.

— De ce forţă vorbiţi?

— N-am venit aici singuri... jandarmii ocupă castelul.

— Jandarmi, aici?... jandarmii ocupă castelul?, aici... la mine în casă... jandarmii! ca la un tîlhar!... of, Doamne, sînt pierdut... necinstit la bătrîneţe...

— Sînteţi gata, domnule conte?

— Şi dacă aş refuza — urmă bătrînul — veţi pune jandarmii să mă ia cu sila... să mă tîrască?...

— Vă repet domnule conte că voi întrebuinţa forţa numai în caz extrem, pînă acum am fost civilizat.

— Aşa e, domnule... aţi fost bun cu mine pe care-l consideri criminal, aşa e... şi vă mulţumesc...

— Aşadar, nu mă faceţi să regret purtarea mea, dar sînt obligaţii pe care trebuie să le îndeplinesc.

— Fie, domnule. Dacă trebuie, vă urmez.

— Vă previn, domnule, că slugile dumneavoastră sînt adunate în curte unde jandarmii supraveghează... dacă nu vreţi să vă vadă şi dacă este o altă ieşire care ne poate duce la camera funerară, ne-o puteţi arăta.

— Există o altă ieşire.

— Vom avea nevoie de lumină în subterană...

— Da, domnule.

Judecătorul de instrucţie făcu un semn grefierului. Acesta luă un candelabru cu multe lumînări, pe care le aprinse.

— Mergem — zise procurorul regal luîndu-l de braţ pe domnul de Vezay, pentru a-l sprijini, dar şi pentru a preveni o eventuală fugă.

Coborîră o scară ascunsă ce ducea la o uşă din partea laterală a castelului. Şi la uşa aceea era un jandarm. Cînd îl văzu, domnul de Vezay tresări.

— Trebuie să vin şi eu, domnule procuror regal? — întrebă jandarmul, curios să afle ce se petrece.

— Nu e nevoie — răspunse acesta.

Contele, procurorul regal, judecătorul de instrucţie şi grefierul ajunseră în curînd la o altă uşă mare şi grea, cu însemnele familiei de Vezay. Şi acolo se afla un jandarm.

Domnul de Vezay se opri.

— Aici este!... îngînă el cu glas stins.

* * *

Procurorul regal încercă pe rînd ambele chei. Dar rugina îşi lăsase urmele timp de douăzeci de ani şi uşa nu se deschise.

— Încearcă, zise magistratul grefierului, dîndu-i cheile.

Grefierul dădu candelabrul jandarmului şi făcu toate sforţările ca să deschidă lacătul. În sfîrşit reuşi iar broasca scîrţîi, gemu şi în cele din urmă cheia se întoarse.

Prima uşă se deschise. Grefierul — victorios — porni primul prin coridorul boltit. Urmă jandarmul cu candelabrul în mînă luminînd calea procurorului regal. Ajunseră la a doua uşă. Umezeala mai mare de aici făcuse ca lacătul să fie şi mai ruginit. Un timp crezură cu toţii

că se va rupe lacătul din cauza eforturilor depuse. Totuşi şi aici grefierul reuşi să-l deschidă.

Un miros greu de aer umed şi rece izbi pe oamenii justiţiei. Între ei şi boltele funerare nu mai era nici o distanţă. Procurorul regal îl ţinea strîns de braţ pe conte care era gata să cadă.

— Puţin curaj... haide, puţin curaj... confruntarea nu va dura mult şi vom ieşi îndată de aici la lumina zilei.

Flacăra lumînărilor juca fie luminînd mai tare, fie lăsînd în întuneric unele părţi din boltă. În dreapta, la o oarecare distanţă se vedea un monument din marmură albă, a cărui lespede era ridicată şi sprijinită de un alt mormînt mai înalt. Contele făcu cîţiva paşi, apoi întinzînd mîna murmură:

— Iată mormîntul... acolo... e trupul mortului...

Şi căzînd în genunchi — deşi procurorul îl ţinea din toate puterile — pe lespezile de piatră, începu să se roage lui Dumnezeu să-i vină în ajutor, să facă o minune şi să-l salveze. Era o rugăciune disperată.

Procurorul făcu semn jandarmului să aibă grijă de arestat. Apoi se apropie cu judecătorul de instrucţie de mormîntul deschis despre care se vorbea în denunţ şi pe care-l arătase contele.

Amîndoi magistraţii scoaseră în acelaşi timp o exclamaţie de uimire, cînd ajunseră la nivelul mormîntului deschis. Mormîntul era gol. Nu mai era nimic în spaţiul de lîngă coşciugul de plumb, în care trebuia să fie cadavrul lui Armand de Villedieu.

Procurorul regal şi judecătorul se uitară unul la celălalt.

— Ciudat lucru — murmură primul. Şi totuşi este mormîntul.

— Nu ne putem înşela. Iată şi coşciugul de plumb despre care se vorbeşte în acuzaţie.

— Şi de altfel acesta este singurul monument a cărui piatră a fost dată de o parte.

— Ce înseamnă asta?

Toate acestea ei le discutau încet. Amîndoi magistraţii rămaseră pe gînduri. Procurorul rupse tăcerea.

— Şi apoi, zise el încet — aceasta dovedeşte numai un singur lucru că cei în cauză au făcut să dispară cadavrul.

Judecătorul de instrucţie dădu din cap cu îndoială.

— Domnule procuror regal, îmi daţi voie să fac o mică observaţie? — întrebă el.

— Bineînţeles.

— După mine, domnul de Vezay, departe de a fi suprimat cadavrul, nici nu bănuieşte că acest cadavru nu mai este aici.

— Crezi?

— Mai mult decît atît, sînt sigur.

— Cum asta?

— Observaţi domnule procuror regal, că orice probă dispărea odată cu acest cadavru şi nu mai este nici un pretext de acuzaţie. Domnul de Vezay ştiind că nu se va găsi nimic aici, ar fi tăgăduit. Noi am fost nevoiţi să-l credem pe cuvînt, nici eu, nici dumneavoastră n-ar fi îndrăznit să semnăm un mandat de arestare şi contele ar fi fost îndreptăţit să facă proces împotriva unui denunţ calomnios împotriva acuzatorului, proces pe care noi am fi fost siliţi să-l intentăm, după ce am fi cerut scuze domnului de Vezay că l-am deranjat şi tulburat atît de neplăcut.

— Cred că ai dreptat.

— Nici să nu vă îndoiţi domnule procuror regal, a tăgădui aceasta, înseamnă a tăgădui lumina soarelui. Să-mi urmez raţionamentul. În loc să tăgăduiască, domnul de Vezay, speriat, mărturiseşte că l-a omorît pe domnul de Villedieu şi că trupul acestuia se va găsi într-un mormînt deschis. Această mărturisire îl pierde, căci pretenţia duelului nu se poate susţine nici un moment şi contele

n-a făcut-o decît convins că proba crimei sale există şi că o vom găsi aici. Mi se pare logic.

— Aşa cred şi eu. Dar ce s-a întîmplat cu cadavrul?

— Asta nu e clar încă.

— Cine, oare, în afară de domnul de Vezay avea interes să dispară cadavrul?

— Nu ştiu, dar vom afla în timpul instrucţiei. Fiţi sigur, domnule procuror regal, că nu voi neglija nimic pentru a face lumină în acest caz. Şi voi izbuti.

— Îţi cunosc zelul şi dibăcia.

— Sînteţi foarte bun, domnule procuror regal.

— Nu crezi că ar fi bine să-l lăsăm deocamdată pe domnul de Vezay în eroarea sa?

— Tocmai asta am vrut să propun şi eu. Îmi pare bine că avem aceleaşi idei.

— Nu ne mai rămîne deci altceva de făcut decît să sigilăm uşile subteranei şi să încheiem procesul-verbal.

— Da, numai atît.

— Atunci să ne grăbim.

Procurorul se apropie de domnul de Vezay care stătea tot îngenunchiat pe lespezi, cufundat în rugăciune. Îl atinse uşor pe umăr. Contele ridică capul şi se uită la procuror cu ochii plini de lacrimi.

— Domnule, îi zise magistratul, ceea ce am avut de făcut aici s-a terminat. Putem pleca.

O scînteie de recunoştinţă şi bucurie trecu prin privirile contelui.

— Mulţumesc, domnule — îngînă el — vă mulţumesc pentru că v-a fost milă de mine şi nu m-aţi obligat să mă uit acolo... Şi arătă spre mormîntul deschis.

Judecătorul de instrucţie făcu un semn cu cotul procurorului regal, ceea ce însemna:

— Vezi bine că nu greşim.

Contele de Vezay se sculă în picioare. Porniră cu toţii spre ieşire. Pe drum, jandarmul îl întrebă încet pe grefier cu oarecare familiaritate:

— Ei bine! Dar ce e?

— Nu este nimic.

Ieşiră afară încuind uşa cu grijă şi sigilînd-o. Lumînările fură stinse, jandarmul rămase pe loc de pază, cei trei domni în negru şi arestatul se urcară la catul al doilea pe acelaşi drum pe care veniseră.

Văzîndu-se astfel dus şi păzit pas cu pas, chiar în casa lui, unde în numele legii era tratat ca vinovat şi de unde urma să fie dus cu violenţă, domnul de Vezay credea că este jucăria unui vis oribil.

Îndată ce oamenii justiţiei şi contele intrară în salonaş, grefierul judecătorului de instrucţie se pregăti de scris. Scoase condeiul, hîrtie timbrată şi se pregăti să scrie ceea ce urma să i se dicteze.

Domnul de Vezay, prăbuşit într-un fotoliu, părea absent.

* * *

Procesul-verbal al primului interogatoriu fu foarte scurt. El consta din declaraţia că în noaptea de 20 septembrie 1820, domnul de Vezay, după propria mărturisire, îl omorîse pe vicontele de Villedieu, susţinînd că moartea acestuia era rezultatul unui duel şi nu al unei crime.

Fiind legal, era necesar să se citească procesul-verbal domnului de Vezay, înainte de a-l semna şi fiindcă procurorul regal şi judecătorul de instrucţie hotărîseră să nu spună nimic contelui de dispariţia cadavrului, nu se pomeni nimic de vizita în subterană. Acest proces-verbal sumar, citit tare de către grefier, domnul de Vezay îl semnă maşinal. Ar fi semnat şi condamnarea la moarte fără să se preocupe de ceea ce făcea. El nu-şi dădea seama ce i

se cerea nici de urmări. Păru că se trezeşte dintr-un somn greu, cînd procurorul regal îi spuse:

— Plecăm, domnule.

— Aşadar s-a terminat totul aici?

— Da, domnule.

— Cu atît mai bine. E bine să se termine mai repede.

— Vreţi să poruncesc feciorului să vă pregătească valiza?

— Valiza? Pentru ce?

— Ca să luaţi lucrurile de care veţi avea nevoie.

— N-am nevoie de nimic.

— Totuşi, ceva lenjerie...

— E de prisos... mi se va trimite acolo... acum nu vreau nimic.

— Bine.

— Credeţi că o să mă ţineţi mult, domnule — întrebă contele cu glas sfios şi umilit ca al unui copil care se teme de un răspuns aspru.

— Aş vrea să vă spun, dar din nefericire nu se poate. Instrucţia cazului dumneavoastră va dura poate o lună...

— O lună? Ce mult, Doamne. Şi pe urmă?

— Pe urmă juraţii vor hotărî. Veţi fi achitat sau nu.

— Condamnat! Dar nu se poate. Nu poate nimeni condamna un om nevinovat.

— Nu mie trebuie să-mi spuneţi asta, domnule conte, trebuie dovedit domnului judecător de instrucţie.

— Să dovedesc!... — murmură contele cu glas dureros — să dovedesc? Dar cum? Numai dacă morţii vor ieşi din morminte ca să mă apere, altfel nu pot să dovedesc.

Procurorul regal se grăbi să scape de aceste emoţii penibile.

— Vă aşteptăm, domnule — zise el.

— Aş vrea înainte de plecare să-mi iau rămas bun de la copiii mei.

— Copiii dumneavoastră?

— Să îmbrăţişez pe fiica mea şi pe ginerele meu.

— Îmi pare rău, dar e cu neputinţă.

— Nu se poate? — strigă contele.

— Nu.

— Dar de ce?

— Sînteţi la secret domnule. Nu mai puteţi comunica de acum înainte cu nimeni.

— Sărmana mea Madeleine! — îngînă contele. Apoi ridicînd capul sus, adăugă cu glas sfîşietor:

— Fie! Am să trec şi peste această durere. Sînt la ordinele dumneavoastră, domnule.

Procurorul regal îl luă din nou de braţ pe domnul de Vezay şi porni cu el spre scara cea mare. Brigadierul aştepta în sală. De îndată ce apărură magistraţii şi arestatul, el se urcă pe prima treaptă a peronului şi strigă:

— Toţi călare!

Toţi jandarmii se urcară pe cai părăsind locurile unde stătuseră de pază. În cîteva secunde în curte se auzi zgomotul săbiilor ce se loveau de pietre.

Servitorii adunaţi lîngă bucătărie priveau îngroziţi. Ei ştiau că o acuzaţie gravă fusese adusă stăpînului lor, dar nu ştiau ce anume.

* * *

Lucien de Villedieu dădea primele îngrijiri soţiei sale leşinate care stătea întinsă pe o bancă în parc. Tînăra femeie îşi reveni repede. Un şiroi de lacrimi îi brăzdau faţa. Se aruncă disperată în braţele soţului ei, căutînd un refugiu la pieptul lui şi strigă:

— Lucien... Lucien... ce se întîmplă?

Vicontele, încă sub impresia cuvintelor „te-ai însurat cu sora dumitale" făcu o mişcare de parcă ar fi vrut să fugă, apoi îi răspunse calm:

— Nu ştiu nici eu, scumpa mea Madeleine, dar mă tem că ne ameninţă o mare nenorocire.

— Ce vor de la tatăl meu? De ce nu ne lasă să ne ducem la el? De ce au venit atîţia jandarmi şi de ce stau de pază?

Lucien nu răspunse.

— Crezi că au ceva împotriva tatălui meu? — reluă Madeleine. Ce ar avea cu el? În viaţa lui n-a făcut nici un rău nimănui, a făcut numai bine.

Pe cînd Madeleine vorbea, în mintea lui Lucien reveneau cuvintele Jeannei: „Contele de Vezay este ucigaşul tatălui dumitale"

Tînărul nu voia să creadă ceea ce-i spusese Jeanne. Dar cu toate acestea, — ce coincidenţă ciudată în momentul în care Jeanne strigase „S-a săvîrşit o crimă", justiţia venea să caute un criminal.

Lucien simţea că-şi pierde minţile. Madeleine ofta şi-şi frîngea mîinile. Trecu astfel un timp de delir. În sfîrşit se auzi porunca brigadierului: „Toţi călare". Lucien îl văzu pe contele de Venzay apărînd în capul scării, condus şi sprijinit de procurorul regal şi ajutat să se urce în trăsură.

— Iată-l pe tatăl tău — zise Lucien Madeleinei. Îl urcă în trăsură. Doamne, Dumnezeule! Unde vor să-l ducă? Vino, poate că acum ne vor răspunde la întrebări.

Luîndu-şi soţia de mînă alergară cît putură de repede spre trăsură. Brigadierul însă, bănuind că cei doi au de gînd să se apropie de arestat, îşi întoarse repede calul şi aşezîndu-se între ei şi trăsură se grăbi să-i îndepărteze.

Procurorul regal îi văzuse şi el. Porunci brigadierului să rămînă pe loc, se dădu jos din trăsură, se înclină în faţa vicontelui, o salută pe tînăra doamnă şi zise cu respect:

— Mă tem, domnule, că trebuie să îndeplinesc o datorie neplăcută, dacă, aşa cum îmi închipui, doriţi să vorbiţi cu domnul conte.

— Aşa am dori, domnule — răspunse cu mîndrie vicontele.

— Domnule, reluă magistratul politicos, aici este vorba de îndeplinirea unor obligaţii şi de respectarea unor legi, sînt procuror regal...

— Iar eu sînt vicontele de Villedieu, ginerele contelui de Vezay, soţul fiicei sale, care ar dori să-şi sărute tatăl...

— Mi se rupe inima, domnule. Niciodată nu mi s-a părut mai greu serviciul pe care-l am, decît acum, dar ceea ce-mi cereţi este peste putinţă. O cerere atît de justificată... dar eu n-o pot îngădui.

— Domnule!... strigă Madeleine, căzînd în genunchi. Domnule, în numele cerului...

Procurorul regal, emoţionat, o ridică pe tînăra doamnă şi-l spuse:

— Doamnă, vă rog nu mai stăruiţi. Nu omul respinge cererea dumneavoastră... legea o respinge, or, eu sînt omul legii.

Madelaine era gata să-l mai roage, dar Lucien îi spuse încet:

— Destul, dragă Madelaine. Fii demnă, nu trebuie să te umileşti în zadar.

Madeleine tăcu.

— Domnule procuror, întreabă vicontele — de ce este acuzat domnul de Vezay?

— Acum nu vă pot spune încă, domnule viconte.

— Acuzaţia este gravă?

— Din nenorocire, foarte gravă.

— Este cu neputinţă ca nevinovăţia domnului de Vezay să nu se constate cît mai curînd...

— Doresc acest lucru tot atît de mult ca şi dumneavoastră.

— Ne va fi permis să comunicăm cu el?

— Decamdată nu, dar peste un timp veţi putea comunica.

— Cînd?

— Imediat ce judecătorul de instrucţie va fi de părere că domnul de Vezay nu mai trebuie să fie ţinut la secret. Poate peste vreo opt zile, poate mai curînd.

— Şi pînă atunci cum putea avea veşti despre socrul meu?

— Vă voi trimite eu, domnule.

— Vă sîntem recunoscători pentru această promisiune, domnule răspunse mîntuit Lucien, salutîndu-l pe magistrat.

Acesta se înclină şi salută cu respect pe tînăra femeie pe care o podidiseră lacrimile. Strînse apoi mîna vicontelui şi se îndreptă spre trăsură. Dar înainte de a ajunge, i se adresă lui Lucien:

— Domnule, cînd veţi veni la Tours, vă rog să-mi faceţi cinstea să treceţi pe la mine. Poate că o să am ceva interesant să vă spun.

— Vă mulţumesc. Vă rog să-mi spuneţi cînd mă veţi putea primi?

— Cînd veţi dori.

— Atunci, în curînd?

— Cît de curînd veţi dori.

— În acest caz, chiar astăzi?

— Chiar astăzi, domnule.

— Diseară la ora şase am să fiu la dumneavoastră.

— Vă voi aştepta deci diseară.

Cei doi bărbaţi se salutară şi procurorul regal se urcă în trăsură. Surugiul pocni din bici şi caii porniră în galop. În urma trăsurii porni şi pichetul de jandarmi. Brigadierul călărea aproape de uşa trăsurii. În cîteva minute trăsura se îndepărtă, împreună cu escorta. Dispăru după cotitura drumului, zgomotul se pierdu în depărtare şi o tăcere adîncă se lăsă întreruptă doar de suspinele Madeleinei.

Servitorii se depărtară tăcuţi, pentru ca prin prezenţa lor să nu îndureze şi mai mult perechea fericită cu cîteva ore înainte.

Madeleine se refugia în braţele lui Lucien, murmurînd printre sughiţuri:

— S-a dus... Doamne, Dumnezeule... va mai veni înapoi?

La această scenă sfîşietoare fuseseră doi martori. Primul martor era Jeanne Caillouet, care, ascunsă după triunghiul unui copac din clipa cînd îi aruncase lui Lucien în obraz „o altă nenorocire vă aşteaptă la castel" urmărise scena. Jeanne plîngea şi ea şi lacrimile ei erau tot atît de amare ca şi ale Madeleinei şi ale lui Lucien.

Cînd trăsura ocoli parcul, ea plecă şi, făcîndu-şi drum prin desişul parcului ajunse la portiţa unde-şi legase calul. Black Nick, văzîndu-şi stăpîna necheză vesel.

— Tu mă iubeşti, căluţul meu! Şi dezmierdîndu-l cu mîna, îl sărută pe frunte murmurînd: — În afară de tine cine mă mai iubeşte pe lumea asta? Şi acum cred că mă voi urî chiar eu. Sări apoi pe cal şi plecă în galop spre Thil-Chatel.

În timp ce călărea, fata murmura:

— Nenorocita de mine... ce-am făcut?!

* * *

Cînd trăsura procurorului ieşea din parc, ramurile unui tufiş se desfăcură şi între ele apăru figura hidoasă a unui om luminat de o bucurie infernală. Se uită în jur şi văzîndu-se singur dispăru printre copaci. Acest om zdrenţuit era acela care îi vînduse Jeannei Caillouet scrisorile contesei Margareta şi secretarul mormîntului deschis.

El străbătu parcul cu paşi înceţi. Ajunse astfel la o portiţă a zidului ce înconjura parcul pe care o deschise. Se înfundă apoi în pădurea deasă şi ajunse pe malul lacului. Nu se opri însă. Porni spre un loc unde ştia că există ruinele unei colibe vechi.

Această colibă fusese odată locuinţa Suzanei Caillouet. Bătrînul se aşeză pe ruinele colibei şi a expresiei de bucurie îi lumină faţa. Spuse cu glasul său spart:

— Vine întotdeauna o zi cînd se încheie socotelile... pentru el a sosit această zi...

* * *

Lucien intră în castel împreună cu Madeleine, după ce poruncise unei fecior să pună şaua pe doi cai şi să fie gata să-l însoţească.

O duse pe tînăra sa soţie în salonaş, o întinse pe o canapea şi se aşeză lîngă ea ţinînd-o de mînă. Madeleine nu mai putea să plîngă. O apucase un fel de sughiţ care o zguduia, iar sîngele îi năvălise în obraji. Lucien nu-i spunea nici o vorbă. Ce i-ar fi putut spune? Abia se putea lupta el cu spaima care-l cuprinsese. Dintr-odată fericirea lui era umbrită de ceva înspăimîntător pe care nu-l putea explica...

Scrisorile contesei Margareta, al căror înţeles era atît de clar, nu putea fi interpretate în două feluri diferite. Scrisorile fuseseră adresate vicontelui Armand de Villedieu şi în ele era scris negru pe alb: „Eşti tatăl copilului pe care-l voi naşte în curînd" Şi acel copil era Madeleine, pe care o iubea el. Madeleine cu care se căsătorise de curînd.

La aceste gînduri se mai adăugau şi sărutările primei lor nopţi de după căsătorie, cînd buzele şi sufletele lor se contopiseră într-un singur trup.

Lucien se înfiora la amintirea acestei nopţi voluptoase, mai ales cînd îi veneau în minte scrisorile care descoperiseră păcatul. Făcea următorul raţionament: — dacă domnul de Vezay îl ucisese pe vicontele de Villedieu, înseamnă că vicontele fusese amantul contesei. Dar, dacă el ştia acest lucru, cum a putut să consimtă căsătoria unui frate cu sora sa?

Era de neconceput. Era o crimă monstruoasă: consimţirea unirii celor doi copii. Aceste gînduri îl înnebuneau pe Lucien. Deodată simţi mîna Madelainei nemişcată în mîna lui. Ridică ochii şi văzu faţa tinerei femei palidă.

— Dragă Madeleine, — e întreabă el — suferi mult nu-i aşa?

— Foarte mult...

— Cred că ar fi mai bine să te duci în camera ta şi să te culci.

— Poate.

— Ai putea să dormi pînă mă întorc eu.

— Da, trebuie să mă duc. Madeleine tresări apoi îl întrebă:

— Dar unde te duci? şi de ce?

— Mă duc la Tours şi ştii de ce...

— La Tours? Ce cauţi la Tours?

— Nu-ţi mai aduci aminte că procurorul regal mi-a spus să vin la el diseară la ora şase?

Madeleine îşi trecu mîna pe frunte, de parcă ar fi vrut să-şi amintească ceva.

— Nu-mi amintesc — murmură ea cu un glas slab. Nu-mi amintesc nimic. Ce vrea omul acesta de la tine, Lucien?

— Vrea să-mi vorbească despre tatăl tău, de la care sper să aduc veşti.

— Aşa este... e adevărat... ei l-au luat pe tata, poate că este nevoie de tine... poate ai să-l aduci înapoi.... du-te Lucien, du-te repede...

— Înainte de a pleca însă, vreau să te duc în camera ta.

— Bine... mergem... şi apoi vei pleca...

Vicontele o însoţi pînă la uşa apartamentului lor conjugal, unde trăise clipe de neuitat şi al cărui prag poate

că nu avea să-l mai calce niciodată. O încredinţă pe Madeleine cameristei ei şi o sărută frăţeşte pe frunte. Dar atingerea ei şi parfumul dedicat al părului strîns în cozi îi amintiră de alte sărutări...

— Dumnezeule!... se gîndi Lucien — dacă ea îmi este soră, sînt un criminal... Şi fugi.

Feciorul îl aştepta cu caii gata pregătiţi de drum. Lucien îşi puse pălăria pe cap, luă biciuşca şi o porni repede spre Tours. Îndată ce ajunse la Tours domnul de Villedieu lăsă caii, împreună cu feciorul, la hotelul la care se oprea de obicei şi, fără să piardă nici un moment, se îndreptă spre casa în care locuia domnul de Pessellières. Era aproape şase.

Feciorul acestuia îi spuse că stăpînul său este obosit din caza unor cercetări pe care le făcuse în afara oraşului şi nu primeşte pe nimeni în seara aceea.

— Dar... nu se poate — răspunse tînărul — nu se poate să nu facă o excepţie. Domnul procuror regal mă aşteaptă chiar, aşa mi-a spus...

— Domnul este atît de bun să-mi spună cum se numeşte?

— Vicontele Lucien de Villedieu.

— Într-adevăr, domnule, stăpînul va face o excepţie... Vă rog să binevoiţi să treceţi în camera de lucru a stăpînului meu...

Lucien îl urmă pe fecior. Camera în care intră era vastă, mobilată simplu, cu o bibliotecă mare plină cu cărţi de drept şi jurisprudenţă. Tapetul şi perdelele aveau culori sobre. Mai multe cărţi şi nişte dosare se aflau pe un birou mare, aşezat în mijlocul camerei.

— Domnul procuror regal este la masă — spuse feciorul — am să-l anunţ că a sosit domnul viconte...

— Lasă-l pe domnul procuror regal să-şi termine masa liniştit — răspunse Lucien — am să aştept.

Feciorul însă se grăbi să-l anunţe pe stăpînul său, aşa încît peste cîteva minute procurorul regal intra în cabinetul său de lucru. El se îndreptă spre tînăr, îi lău mîinile şi i le strînse cu căldură. Apoi trăgînd un fotoliu pentru musafirul său, se aşeză şi el pe un scaun din faţa lui şi păru că aşteaptă ca Lucien să înceapă să-i vorbească.

— Bineînţeles că nu. Şi sper că am să pot demonstra acest lucru.

— Atunci, veţi face tot ce vă este posibil ca să ne veniţi în ajutor?

— Puteţi fi mai mult decît sigur de acesta.

— Ei bine, domnule, vă rog să mă lămuriţi de ce este acuzat socrul meu...

— Prezenţa doamnei vicontese nu mi-a permis astăzi dimineaţă să răspund la această întrebare pe care mi-aţi pus-o dumneavoastră...şi acest lucru îl veţi înţelege... Domnul de Vezay este acuzat de crimă.

— De crimă! — repetă Lucien — Dar, domnule, această acuzaţie este neîntemeiată, nu poate fi adevărată...

Procurorul regal dădu din cap.

— Credeţi dumneavoastră, domnule viconte — răspunse el cu mîhnire — că aş fi poruncit să fie arestat contele de Vezay şi aş fi menţinut acuzaţia dacă mi s-ar fi părut neîntemeiată ca dumneavoastră? Ca să fiu nevoit să fac ceea ce am făcut mi-au trebuit, vă jur, motive foarte puternice.

— Şi — urmă Lucien — cine ar fi victima acestui pretins omor?

Spunînd aceste cuvinte tînărul tremura pentru că îl speria posibilul răspuns pe care avea să-l primească.

— Victima... — răspunse procurorul regal — victima... este groaznic de spus! Ar fi tatăl dumneavoastră, domnule viconte.

Lucien îngălbeni. Fiecare cuvînt al Jeannei Vaillouet primea o confirmare zdrobitoare.

— Tata, — îngînă el silindu-se să lupte împotriva convingerii, care fără voie i se întîlneau în minte — tata a murit în urma unui accident, acum douăzeci de ani, domnule...

— Îmi pare foarte rău că trebuie să mă îndoiesc de această explicaţie în privinţa morţii tatălui dumneavoastră, domnule.

— Dar — întrebă Lucien — ce motiv vă face să credeţi că a avut loc această crimă îngrozitoare, domnule?

— Motivul care a făcut să curgă mult sînge pe lume de cînd există: gelozia.

— Gelozia?! — repetă Lucien.

Aşadar era adevărat — contele de Vezay fusese gelos pe tatăl său. Autencitatea scrisorilor contesei Margareta era neîndoielnică deci... În biroul domnului de Pesselières domni o lungă linişte. Procurorul reluă:

— Domnule, — zise el tînărului — vă rog să nu vedeţi în mine numai un magistrat, vă rog... să mă socotiţi numai un om de societate care vorbeşte cu un alt om de societate... care vorbeşte ca un prieten unui alt prieten... şi daţi-mi voie să vă pun cîteva întrebări din interes şi din simpatia pe care o am faţă de dumneavoastră.

— Aceste întrebări pot fi compromiţătoare pentru domnul de Vezay?

— Absolut deloc, pe cinstea mea.

— Atunci, domnule, am să vă răspund sincer.

— Cînd eraţi copil, contele de Vezay, ca vechi prieten şi vecin al tatălui dumneavoastră, manifesta faţă dumneavoastră afecţiune?

— Deşi a trecut atîta timp de atunci, totuşi îmi amintesc de afecţiunea părintească manifestată de conte. Eram... cum s-ar zice copilul casei în castelul de Vezay.

— S-a hotărît de mult căsătoria dumneavoastră cu fiica contelui?

— A fost hotărîtă din totdeauna cred. Încă în anii adolescenţei mele, pe cînd Madeleine era doar o copilă, eu mă gîndeam serios s-o iau de soţie, iar contele zîmbea cînd a aflat despre acest plan.

— Contele îşi iubeşte fiica?

— Nu este suficient să spun că o iubeşte. O adoră, are un cult pentru ea. Nu vede nimic mai bun, nimic mai frumos, mai desăvîrşit decît fiica sa. Şi are dreptate... Măritînd-o, i-a dat toată averea sa şi dacă aş fi acceptat nu şi-ar fi păstrat nimic pentru el...

— Ciudat!... murmură procurorul regal, cu un glas stins — nu are inima unui criminal şi cu toate acestea... Doamne, Dumnezeule, de unde va veni lumina?...

Apoi reluă cu glas tare:

— Contele vorbea uneori despre tatăl dumneavoastră, domnule viconte?

— Rareori.

— Dar totuşi vorbea?

— Cînd nu putea face altfel. Amintirea vechiului său prieten părea să trezească în el o mare durere. Niciodată nu l-am auzit rostind numele tatălui meu fără să-i văd ochii plini de lacrimi, pe care le ştergea repede şi pe furiş.

— Poate, lacrimi de remuşcare? — îşi zise magistratul. Dar nu formulă acest gînd cu voce tare.

— Domnule viconte — reluă el — dumneavoastră cunoaşteţi o fată cu numele de Jeanne Caillouet?

Această întrebare neaşteptată îl miră şi-l sperie chiar pe viconte. Totuşi răspunse:

— Da, domnule.

— Cine este această fată?

— Fiica unui pădurar al socrului meu.

— Dînsa se bucură de independenţă?

— Este mai mult decît independentă. Domnişoara Caillouet este bogată, are o avere, cred eu, de douăzeci şi poate mai mare de franci venit.

— Totuşi, tatăl ei nu avea nimic.

— Nici o leţcaie.

— Tatăl fiind sărac, de unde i-a venit fetei această mare avere?

— Nu ştiu, şi cred că nimeni nu ştie mai mult decît mine. Îmi amintesc, de mult, pe cînd Jeanne Caillouet avea vreo şapte-opt ani, s-a vorbit mult în sat la Vezay, de o donaţie misterioasă făcută ei de către un protector necunoscut... castelul şi moşia au fost cumpărate atunci Jeannei de un notar din Paris...

— Ce se vorbeşte despre această fată în ţinut?

— Mai mult bine. Trecu drept o fată bună şi miloasă.

— Nu ştiţi ca ea să aibă vreun motiv de ură personală împotriva contelui de Vezay?

Lucien se uită surprins la procurorul regal.

— Cum ar putea să-l urască pe conte? — întrebă el — este un bătrîn...

— Dar poate că un motiv necunoscut ar fi putut fi ca să urască pe fiica contelui?...

Lucien făcu o mişcare pe care ochii experimentaţi ai magistratului o observă foarte bine.

— Este ceva — zise el repede — şi am atins o coardă sensibilă, nu-i aşa?

— Domnule... — răspunse vicontele — v-am promis să vă spun tot, oricît m-ar costa această sinceritate. Da, în adevăr cred că Jeanne Caillouet o duşmănea în taină pe Madeleine de Vezay

— De ce?

— Rivalitatea între femei.

— Rivalitate?

— Da.

— Pe ce motiv?

— Domnişoara Caillouet s-a îndrăgostit de mine, iar eu o iubeam pe Madeleine, soţia mea, deci nu-i puteam împărtăşi sentimentele.

— Dar fără să vă împărtăşesc sentimentele, n-aţi încurajat-o cumva, cu imprudenţa unui tînăr...

— Nicidecum. Dimpotrivă, am făcut tot ce mi-a stat cu putinţă s-o îndepărtez.

— Şi n-aţi izbutit?

— Din nenorocire, nu.

— Cum a aflat domnişoara Caillouet despre căsătoria dumneavoastră?

— Printr-o scrisoare de înştiinţare.

— Care i-a parvenit cînd?

— Ieri.

— Denunţul este datat astă noapte îşi zise procurorul, fata n-a pierdut timp ca să se răzbune. Cine ştie dacă firul nu se află în mîna ei. Vom vedea...

Domnul de Pesselères nu-i mai puse nici o întrebare lui Lucien.

— Domnule — spuse acesta — cred că prezenţa mea ar putea să-i îndulcească chinurile prin care trece domnul de Vezay. Vizita mea ar fi poate interpretată ca un protest împotriva acuzaţiei nedrepte care i se aduce. Aş putea să-l văd măcar cîteva minute?

— Îmi pare rău, dar este cu neputinţă.

— Dacă aţi vrea dumneavoastră...

— Eu nu am dreptul să vreau...

— Dar de ce?

— Domnul de Vezay, vă repet — se găseşte la cel mai riguros secret şi nişte împrejurări a căror amănunte mă opresc să vi le spun nu-mi permit ca încalc legile pînă cînd instrucţia îşi va urma cursul în interesul dumnealui şi al adevărului nu trebuie ca socrul dumneavoastră să comunice cu absolut nimeni. Nu insistaţi, căci voi fi în neplăcuta situaţie de a vă refuza.

— Aşadar, nu voi putea duce Madeleinei veşti despre tatăl ei?

— Veţi spune doamnei vicontese că domnul de Vezay a suportat bine oboseala drumului, mai bine decît ne-am aşteptat.

— Şi acum?

— Este liniştit şi resemnat. Îşi pune încrederea în Dumnezeu şi în nevinovăţia lui. Sînt doi apărători puternici pentru cine-i invocă pe dreptate.

— Dumnezeu trebuie să-l apere şi-l va apăra, adevărul va ieşi la suprafaţă — strigă Lucien.

— O doresc din toată inima. Cît despre situaţia materială a domnului de Vezay, este cît se poate de mulţumitoare. Stă într-o cameră izolată, are un pat bun, mîncare la închisoare este bună pentru cei care vor să plătească bine, în sfîrşit, mîine voi trimite socrului dumneavoastră cîteva cărţi, dacă se va simţi în stare să le citească.

— Madeleine îi poate scrie?

— Da. Dar trebuie să vă anunţ că scrisoarea doamnei vicontese va trece prin mîinile judecătorului de instrucţie înainte de a fi înmînată tatălui ei. Încă un cuvînt: în fiecare zi vă voi comunica buletinul sănătăţii arestului. Veţi fi anunţaţi din timp despre ziua în care se va ridica secretul reţinerii dumnealui şi prin urmare cînd veţi putea lua legătura cu domnul conte.

Lucien mulţumi magistratului, se duse la hotel de unde îşi luă calul şi plecă înapoi spre castelul de Vezay tot atît de trist pe cît venise plin de speranţe.

* * *

Atunci cînd Jeanne Caillouet, după ce văzuse scena cu plecarea contelui de Vezay arestat, se urca pe cal şi pleca în goana mare spre casă, repetînd îngrozită „Doamne, nenorocita de mine, ce-am făcut" Tonette şi Nicaise o aşteptau trişti.

Tonette îşi răsucea între degete colţul şorţului, iar Nicaise uitase să mai cînte cîntecele sale vesele adunate din ţinutul Bretaniei.

Chiar şi Flocosul, întins la soare, părea trist. E drept că obosise după fuga lui împreună cu stăpînul şi nu mai avea chef să sară. Nicaise, obosit după cursa pe care o făcuse şedea nemişcat.

Tonette şi Nicaise erau îngrijoraţi. Îşi dădeau bine seama că Jeanne jucase un rol în ciudata dramă. Simţeau că în aer plutea o nenorocire. Dar nu ştiau ce se întîmplă. Tonette vedea foarte bine că toate merg prost în casă de la convorbirea stăpînei cu bătrînul cel urît. Nu-l ierta pe Nicaise că l-a adus la Thil-Chatel pe acest bătrîn nesuferit. Dar şi negustorul suferea din cauza necazului pe care-l adusese iubitei sale.

De altfel amîndoi sufereau de lipsa prea lungă a Jeannei, care le spusese că se duce la castelul de Vezay.

— Ce putea să caute la castel, ştiind că vicontele de Villedieu se însurase în ajun? — se întrebau ei.

Nu găseau nici un răspuns oricît îşi băteau capul. De aceea şedeau alături şi tăceau.

— Ah!... de l-aş avea în mînă!... murmura fata bătînd cu piciorul în pămînt... de l-aş avea în mînă pe bătrînul acela afurisit, ştiu eu ce i-aş face...

— Dacă l-aş avea în mînă — adăugă Nicaise ca să fie în acelaşi ton cu Tonette, l-aş pune pe Flocosul să-l sfîşie.

Cîinele auzindu-şi numele ridică capul şi-l privi pe stăpînul său în ochi cu milă. Dar nu avu putere să se scoale. Bietul animal era zdrobit de oboseală.

— Cîinele tău are mai multă minte decît tine! — reluă supărată Tonette.

— Cît despre asta, nu vreau să te contrazic.

— Cîinele nu putea să-l sufere pe bătrînul acela zdrenţăros. Voia să-l muşte, aşa îl privea de cîte ori era

în apropierea lui. Cînd l-ai văzut aşa, Nicaise, de ce nu te-ai ferit de el?

— Ai dreptate, trebuia să-l evit.

— Dar tu nu te gîndeşti la nimic...

— Absolut la nimic...

— Eşti un zăpăcit!

— Da, aşa e, ai dreptate!

— Eşti un prost!

— Chiar că sînt un prost!

Tonette era gata să-i mai arunce în faţă lui Nicaise tot felul de epitete, prea puţin măgulitoare, pe care Nicaise le accepta cu cea mai mare resemnare. Dar tocmai sosise un ţăran din sat, care intrînd în curte strigă:

— Ei, voi de colo... ştiţi ceva?

— Ce să ştim?

— Vin din Vezay şi...

— Ei, şi?

— Am trecut prin faţa castelului. E o mare zăpăceală. Nu ştiţi nimic? Sînt o mulţime de jandarmi acolo.

— Jandarmi! — strigă Tonette.

— Da.

— La castel?

— Da. Şi ce fac acolo?

— Arestează pe toată lumea... O să-i ducă pe toţi la închisoare la Tours.

— La închisoare, la Tours?

— Da, da..

— Dar de ce?

— Nu ştiu... nimeni nu ştie... Eu spun numai ce am văzut şi ce am auzit... dar aşa este. Voi nu ştiţi nimic?

Şi ţăranul merse mai departe, să dea informaţiile pe care le aflase despre ceea ce se petrecea la castelul de Vezay.

— Doamne, — strigă Nicaise cînd ţăranul se depărtă — domnişoara Jeanne a făcut toate acestea desigur...

— Asta-i... răspunse Tonette scandalizată.

— Mi-aş pune mîna în foc dacă nu-i aşa. Adu-ţi aminte că azi dimineaţa am dus un pachet de la domnişoara Jeanne domnului procuror regal şi că atunci cînd am plecat spre casă, el era gata să se urce în trăsură cu jandarmii după el. E clar, nu? Era limpede, e drept, cel puţin, aşa i se păru Tonettei, dar nu răspunse. Tăcu încă un timp. Apoi se auzi galopul lui Black-Nick şi apăru tînăra amazoană palidă. Ajunse în faţa lui Nicaise şi a Tonettei.

Negustorul era gata să ia frîul calului, dar mişcarea prea bruscă fu însoţită de un strigăt care-l sperie şi calul dădu înapoi . Tonette speriată o întrebă pe Jeanne:

— Domnişoară Jeanne, este adevărat ce se vorbeşte?

— Ce se vorbeşte?

— Se spune că la castelul de Vezay sînt o mulţime de jandarmi.

— Nu mai sînt acolo.

— Au luat pe cineva cu ei?

— L-au luat pe domnul conte.

— L-au arestat?!...

— Da, l-au arestat.

— Doamne, Isuse, ce nenorocire! Sărmanul domnul conte... bătrîn şi asa de bun.. Din ce cauză l-au arestat?

— Eu...

Tonette făcu un pas înapoi.

— Dumneavoastră, domnişoară Jeanne? Nu se poate!

— Îţi spun că eu sînt — răspunse Jeanne supărată — îţi spun că eu sînt o ticăloasă...

Apoi fără să mai spună nimic, intră în sala pavilionului şi urcă scara.

Tonette şi Nicaise, îngroziţi, rămaseră privindu-se cu sapimă şi nedumerire.

— Vezi... — zise în cele din urmă Nicaise — nu voiai să mă crezi adineaori... vezi bine acum că am avut dreptate

şi că am ghicit ce a plănuit domnişoara Jeanne, trimiţîndu-mă la Tours azi dimineaţă...

— Se vede că stăpîna mea a înnebunit... — murmură Tonette — parcă-i ameţită... nici nu îndrăznesc să urc la dînsa.

— Du-te la ea... poate că i-ar face bine..

Înconjurată, fata din casă urcă repede scara şi vru să intre în apartamentul Jeannei. Dar uşa anticamarei era încuiată pe dinăuntru. Tonette nu îndrăzni să bată la uşă şi coborî foarte tristă la negustor.

* * *

Jeanne Caillouet simţea nevoia să rămînă singură. Trase zăvorul pentru ca nimeni să nu poată intra la ea. Retrasă în odaia ei îşi aruncă pălăria de amazoană, biciuşca şi mănuşile şi trîntindu-se pe pat începu să plîngă. De fapt nu era rea, dimpotrivă. Dar tîrîtă de imaginaţie, cedase urii care o cuprinse fără să se gîndească prea mult la rezultat. Acum, conştinetă, îşi da seama ce rău provocase. Era zdrobită şi în disperarea care o cuprinse şi-ar fi dat chiar viaţa ca să îndrepte răul pe care-l făcuse, dar... era prea tîrziu.

— Doamne, Dumnezeule — îngîna Jeanne aşa trebuia să mă răzbun? De ce? Cine m-a jignit? Lucien de Villedieu nu mă iubea, e drept, nici nu era obligat să mă iubească. Mi-a spus numai un singur cuvînt ca să-mi încurajeze dragostea? Nu! Niciodată. Poate că nici nu credea că eu îl iubesc. Nu are ce-şi reproşa. Şi totuşi eu m-am răzbunat...

...Dar cum m-am răzbunat? Printr-un denunţ mîrşav care a căzut asupra unui bătrîn care mi-a ocrotit copilăria şi care nu mi-a făcut nici un rău. Un bătrîn nevinovat! Se spune că l-a ucis pe vicontele Armand de Villedieu.

Ei şi? A avut dreptate. Vicontele Armand l-a înşelat în chip odios şi el l-a omorît. Bine i-a făcut! Era dreptul lui. Eu aş fi făcut la fel. Şi eu l-am denunţat!... Şi acum iată-l la închisoare, necinstit, pierdut... Cine l-a pierdut? Eu!... Ce-am făcut?! De ce?...

Suspinele convulsive ale Jeannei nu mai încetau. Ar fi vrut să moară şi-şi lovea cu putere fruntea de lemnul patului.

— Totuşi, — se întrebă ea deodată — întrucît acest secret a intrat pe mîna mea, trebuie să-l descopăr? Trebuia să las să se facă o căsătorie nelegală, criminală? Trebuia să las ca un frate să se căsătorească cu sora lui? Nu se poate! Nu avem dreptul să tac. Trebuia să-i trimit lui Lucien scrisorile contesei Margareta ca să afle adevărul. Dar, nebună cum eram, nebună de dragoste, voiam să-i vorbesc, să-l ascult... voiam ca el să vină aici... Şi pentru că n-a venit, pentru că totul se sfîrşise şi era prea tîrziu ca să mai împiedic ceva... trebuia să tac. De-aş fi avut destulă putere să trăiesc cu un asemenea secret, trebuia să-l duc cu mine în groapă... Dar n-am putut! Şi apoi nu aveam dreptul să tac, să fiu părtaşa unei crime...

Trecură două zile fără ca disperarea şi remuşcările fetei să se atenueze. În a treia zi dimineaţa sosi factorul poştal şi-l aduse o scrisoare timbrată de la Tours adresată „domnişoarei Jeanne Caillouet — proprietară".

Jeanne desfăcu plicul care purta următorul antet:

JUSTIŢIA CRIMINALĂ

PARCHETUL PROCURORULUI REGAL

Cabinetul domnului judecător de instrucţie Vachelet.

Jeanne citi speriată. Scrisoarea nu cuprindea însă nimic înspăimîntător. Era pur şi simplu o citaţie în calitate de martor.

Jeanne era cheamă pentru joia următoare, la Palatul de Justiţie din Tours, la cabinetul de intrucţie al domnului

judecător Vachelet pentru a depune niște declarații în calitate de martor. Dacă nu se va prezenta, domnișoara Jeanne Caillouet va fi adusă conform legii.

Nu era nimic înspăimîntător și totuși frica Jeannei se explica. Nefericita se vedea strîns legată de această afacere urîtă. Avea să fie nevoită să repete în viu grai acuzația pe care o scrisese într-un moment de nebunie.

Trebuia să spună cum a ajuns la acest secret, va trebui să povestească despre tîrgul încheiat cu bătrînul zdrențăros, care pretinsese că a fost prietenul tatălui ei. Va trebui, în sfîrșit, să dezvăluie patima ei nebună pentru domnul Lucien de Villedieu pentru a explica acest tîrg.

Și fiecare vorbă pe care o va rosti nu va fi oare o nouă acuzație împotriva contelui de Vezay?

Cu toate acestea trebuia să se ducă, nu avea încotro.

Deși nu cunoștea legile, Jeanne știa foarte bine că dacă nu se va duce de bunăvoie, va fi adusă cu forța.

Așadar, ea se supuse și în joia următoare intră palidă și tremurînd în cabinetul judecătorului de instrucție. Domnului Vachelet îi plăceau procesele grele și femeile frumoase. Cu toată paloarea și neliniștea pe care o simțise la Jeanne, acesta i se păru fermecătaore. Judecătorul era galant și își puse în gînd să fie politicos și priceput, arătîndu-se șiret ca o vulpe și rotindu-se ca un păun.

Această cochetărie a judecătorului avu un efect pozitiv asupra Jeannei Caillouet.

Domnul Vachelet făcu în așa fel încît întrebările sale să facă impresia nu a unui interogatoriu, ci a unei discuții între oameni de societate care se întîlnesc într-un salon. Poate că era ridicol, dar n-o mai speria pe Jeanne.

Cel mai important lucru pe care voia să-l știe judecătorul erau semnalmentele bătrînului de la care Jeanne cumpărase cheile de la cavoul familiei de Vezay și secretul nopții de 20 septembrie. Jeanne de altfel, în

denunțul ei, nu făcuse nici o aluzie la scrisorile contesei Margareta. În depoziția în fața judecătorului ea se feri să vorbească despre ele, căci prefera să moară decît să pună justiția pe urmele căsătoriei incestuoase a lui Lucien cu Madelaine.

Cînd Jeanne povestea amănunțit despre bătrîn, judecătorul de instrucție se lovi pe frunte, ca și cînd și-ar fi amintit ceva. Apoi întorcîndu-se spre grefier îi zise:

— Aceste semnalmente nu-ți amintesc nimic?

— Ba da, domnule judecător.

— Ce anume?

— Vedeți domnule judecător îmi amintesc ceva, dar nu mi-e prea clar.

— Asemenea semnalmente parcă au mai trecut sub ochii noștri.

— Arătați-mi circulara adresată procurorilor regali și ofițerilor de jandarmi, cu privire la ultima evadare din închisoarea din Brest...

— Da, domnule judecător.

Grefierul căută repede într-un registru și-i întinse superiorului său hîrtia cerută.

Domnul Vachelet o citi repede, apoi frecîndu-și mîinile zise:

— Așa e!... Semnalmentele sînt identice... totul este conform, pînă și înțepenirea picioarelor după o scurtă odihnă... Domnișoară, bătrînul despre care mi-ați vorbit se numește Anselm Jacquand. A fost condamnat la muncă silnică pe viață, în 1823, de Curtea de jurați din Rennes, pentru furt și spargere de locuință, hoție urmată de încercare de omor. A evadat acum șase săptămîni din închisoare din Brest. Mi s-a spus că este un tîlhar foarte primejdios... Vedeți, domnișoară, că e bună poliția, la ceva?

— Doamne, Dumnezeule — murmură Jeanne — Un ocnaș!

— Aşa este.

— Şi a petrecut noaptea în casa mea!... şi am fost singură cu el!...

— Ce e drept, aţi avut un mare noroc. Putea să vă taie gîtul. Un gît atît de frumos! Ce păcat ar fi fost! Cel mai frumos gît din lume. Nu mai cunosc altul decît la cele trei graţii. Numai ele au gîturi care se pot compara ca eleganţă şi frumuseţe...

Domnul Vachelet, foarte încîntat de complimentul pe care-l făcuse, îşi frecă mîinile de mulţumire, apoi întrebă:

— I-aţi spus cumva, domnişoară, acestui tîlhar să stea la Thil-Chatel şi să fie la ordinele dumneavoastră?

— Da, domnule.

— Şi el ce a făcut?

— Cu toate acestea, din fericire, s-a făcut nevăzut.

— Dimpotrivă, din nenorocire. Dacă ar mai fi acasă la dumneavoastră, am şti de unde să-l luăm....

— Poate că va mai reveni...

— Vulpoii ăştia bătrîni, cînd simt că sînt urmăriţi, îşi schimbă vizuina.

— În sfîrşit, dacă va mai reveni, ce să fac, domnule?

— Aveţi slugi, domnişoară?

— Da, domnule — multe şi devotate.

— Ei bine, cînd îl vor vedea pe acest răufăcător, slugile dumneavoastră să-l înhaţe, să-l arunce în pivniţă, să-l lege de mîini şi de picioare şi doi oameni să stea de pază, iar nouă să ni se dea de veste.

— Dar dacă nu se va mai arăta, poate să mai comită în ţinut multe crime...

— Cît despre asta, vom lua noi măsuri... am să anunţ chiar astăzi toate brigăzile de jandarmi că Anselm Jacquand este pe aici. Vă garantez că oricît ar fi el de dibaci, tot nu ne scapă. N-aveţi nici o grijă, domnişoară. Frumoşii dumneavoastră ochi, cei mai frumoşi din lume, pot să se închidă noaptea liniştiţi.

Apoi galantul judecător de intrucţie o puse pe Jeanne să semneze depoziţia şi fata fu liberă să plece.

Întorcîndu-se la Thil-Chatel, Jeanne se grăbi să-i povestească Tonettei despre tovarăşul de drum al lui Nicaise, care era un ocnaş fugit din închisoare.

Tonette, speriată, îşi ridică mîinile spre cer. Negustorul fu silit să asculte o serie de reproşuri pentru imprudenţa pe care o făcuse, care punea în primejdie atîtea vieţi, între care, bineînţeles, şi pe a Tonettei.

Cît despre Flocosul, perspicacitatea lui fu lăudată şi el primi drept răsplată resturile de carne de la un clapon fript din care aproape nimeni nu gustase.

* * *

Procurorul regal îşi ţinu cuvîntul dat lui Lucien, cînd acesta fusese în cabinetul său de lucru.

În fiecare dimineaţă un om era trimis anume la castel de Verzay cu veşti despre conte.

Se comunica de fiecare dată că domnul de Vezay este sănătos, plin de curaj, cum nimeni n-ar fi crezut. Sigur de nevinovăţia sa, bătrînul avea încredere în dreptatea oamenilor şi în aceea a lui Dumnezeu — judecătorul suprem pe care nimeni nu-l poate înşela niciodată şi care nu se înşela.

Aceste veşti îi dădu o oarecare speranţă şi o înconjurau pe biata Madeleine.

Cît despre fericirea promisă la unirea binecuvîntată a tinerilor, părea că s-a destrămat pentru totdeauna.

Lucien nu putuse ascunde Madeleinei acuzaţia care-l împovăra pe contele de Vezay. Întrebat cu insistenţă de tînăra sa soţie despre înţelesul cuvintelor aruncate de Jeanne Caillouet: „Te-ai căsătorit cu sora dumitale", Lucien fu novoit să-i răspundă. Madeleine citi scrisorile contesei Margareta, mama ei, dar nu înţelese tot. Nu putea

realiza înspăimîntătoarea realitate. Madeleine, văzînd că dragostea ei pentru Lucien nu se stingea după descoperirea secretului acestei legături incestuoase, voia să se despartă imediat de soţul ei.

Ea îi propuse lui Lucien să plece din castelul de Vezay, unde s-o lase singură şi să se ducă la el, la Villedieu.

Propuse ca ea însăşi să se retragă într-o comunitate religioasă şi să rămînă acolo pînă se va termina procesul.

Lucien nu acceptă nici una din propuneri. Îi explică Madeleinei că o despărţire publică între fiica contelui de Vezay şi fiul vicontelui de Villedieu ar confirma în ochii lumii vinovăţia domnului de Vezay. Toţi vor spune că fiul victimei fuge cu groază de fiica ucigaşului.

Cel mai important lucru pentru Madeleine era acum tatăl ei. Înţelese că Lucien are dreptate şi se resemnă să stea sub acelaşi acoperiş cu el.

Dar din acel moment tinerii nu trăiau ca frate şi soră, ci ca doi străini. Se vedeau doar la ora mesei, de faţă cu slugile.

Se fereau unul de altul ori de cîte ori se întîlneau întîmplător.

Nu se mai uitau unul la altul, nu-şi mai zîmbeau şi nu-şi mai strîngeau mîna. Căutau să se consoleze de această povară zdrobitoare de care nu erau vinovaţi nici unul.

* * *

La porunca procurorului regal domnul de Vezay îi fusese rezervată o cameră specială din incinta închisorii. Din punct de vedere material situaţia bătrînului nu era grea. Dar din punct de vedere moral era foarte chinuit. Domnul de Vezay credea în dreptatea lui Dumnezeu, dar spera foarte puţin în cea a oamenilor.

El vedea că, deşi nu era vinovat, aparenţele erau împotriva sa şi nu le putea combate. Nu putea dovedi nimic care să-i susţină nevinovăţia. Oriunde îşi întorcea privirile nu vedea nici o scăpare.

Un singur om ştia adevărul. Era Caillouet. Şi chiar acesta Caillouet dacă ar fi fost în viaţă şi ar fi făcut o declaraţie în favoarea sa, n-ar fi fost crezut.

Prezenţa lui la duel şi devotamentul lui, desigur, ar fi făcut numai ca şi el să fie arestat şi condamnat drept complice. Domnul de Vezay îşi păstrase memoria şi felul de a gîndi. Paralizat pentru moment de lovitura neaşteptată, aceste două facultăţi îşi redobîndiră forţa. Oricît de grea îi era situaţia, el nu-şi pierdu curajul.

Din noaptea aceea de 20 septembrie 1820, domnul de Vezay nu-şi putuse ierta niciodată că refuzase să-l ierte pe Armand de Villedieu, iertare pe care acesta i-o ceruse înainte de a muri.

— Această greşeală — îşi zise el — care m-a chinuit timp de douăzeci de ani, o plătesc astăzi. Am vrut să mă răzbun, acum răzbunarea cade asupra mea. Am fost fără milă, acum cei ce mă vor judeca vor fi fără milă pentru mine. Este drept să fie aşa şi n-am de ce să mă plîng.

Contele îşi spunea toate acestea, iar liniştea şi resemnarea îi înlocuiau disperarea.

Era totuşi ceva cu care contele de Vezay nu se putea împăca. Era pata neagră pe care un proces criminal avea s-o pună pe numele strămoşilor — era mai ales lovitura adusă fericirii lui Lucien şi a Madeleine.

— Doamne, Dumnezeule! — murmura contele — dacă Lucien va crede că eu l-am ucis mişeleşte pe tatăl lui... Dacă mă va urî, iar ura sa se va resfrînge şi asupra sărmanei mele Madeleine! Doamne, dar nu se poate. Lucien mă cunoaşte, ştie bine că eu nu pot fi un ucigaş. Cînd am să-l văd am să-i spun tot... Mă va crede... Nu o va pedepsi pentru o greşeală care nu este a ei!

O altă îngrijorare îl neliniştea. Se întreba în zadar: Cine a făcut denunţul? Cu ce scop? Cum au ajuns nişte întîmplări atît de vechi, ştiute numai de el şi Caillouet, să fie cunoscute de o a treia persoană? Cum au ajuns cheile de la cavoul familiei în mîna acuzatorului?

Cu cît îşi punea mai mult aceste întrebări, cu atît întunericul se lăsa mai mult şi-l împiedica să limpezească aceste lucruri. El credea mai mult decît orice în devotamentul fostului pădurar şi niciodată nu i-ar fi trecut prin minte că acesta l-ar fi putut trăda.

* * *

A doua zi, uşa odăii în care era închis domnul de Vezay se deschise cu zgomot. Trei persoane apărură în prag: paznicul închisorii şi doi jandarmi. Aceştia din urmă veniseră să-l ia pe conte şi să-l ducă la cabinetul magistratului superior. În limbajul închisorilor aceasta se numea „a merge la instrucţie".

— Domnilor, — întrebă contele emoţionat — trebuie să merg între dumneavoastră doi?

— Da.

— Nu credeţi că unul singur ar fi mai mult decît deajuns ca să mă însoţească?

— Nu.

— Vă dau cuvîntul meu de cinste că n-am să încerc să fug.

Jandarmii nici nu răspunseră. Pentru ei cuvîntul de cinste al unui arestat nu însemna nimic. Domnul de Vezay îşi bătea joc de ei... Nu avea ce să aştepte de la aceşti oameni puşi să execute ordine.

Contele porni escortat de cei doi jandarmi, unul în dreapta, celălalt în stînga, amîndoi cu carabina pe umăr.

Procurorul regal îi oprise să-i pună cătuşe. Unul din jandarmi, nemulţumit de asemenea abatere de la obiceiuri, aflînd această poruncă a procurorului zise mîhnit:

— Dacă s-au apucat acum să desfiinţeze cătuşele, eu unul, zău, nu mai răspund pentru nimic.

În sfîrşit, contele de Vezay avea mîinile libere. Era deja foarte mult.

La Tours, ca şi la Paris de o vreme, deţinuţii treceau în drumul lor din celule în cabinele judecătorilor de instrucţiune printr-un fel de sală de aşteptate şi mai multe coridoare deschise publicului. Era foarte neplăcut.

Zvonul arestării contelui se răspîndise în ajun în tot oraşul, unde bătrînul conte era cunoscut şi stimat de toată lumea. Această veste mirase pe foarte multă lume. Nimeni nu credea în vinovăţia contelui. Mulţi îl acuzau chiar pe procurorul regal că lucrase cu o uşurinţă de neiertat. Părerile erau în orice caz hazardate, deoarece nimeni nu ştia de ce este acuzat şi nimeni nu ştia nici un amănunt în legătură cu acest caz. Oricum însă, se adunase un mare număr de curioşi pe coridoare şi în sala de aşteptare la ora cînd se presupunea că domnul de Vezay va trece spre cabinetul judecătorului de instrucţie.

Aşteptarea curioşilor fu încununată de succes. Pe la amiază se auziră răsunînd de pietre cizmele groase şi pintenii jandarmilor. În curînd fu văzut bătrînul conte între cei doi paznici. Era foarte palid, dar părea liniştit, cu privirea plecată ca să se ferească de privirile curioşilor.

Toate capetele se descoperiră la trecerea lui. Această dovadă de stimă în nenorocirea sa fu ca un blestem pentru starea sufletească a domnului de Vezay.

* * *

Pe jandarmi acest respect al mulţimii faţă de deţinut îi supără foarte mult. Ar fi fost poate bucuroşi să pună

cătuşe la toate mîinile ce se ridicau pentru scoaterea pălăriei.

— Ce dobitoci... îşi ziceau în sinea lor ce-ar face dacă ar vedea trecînd domnul procuror regal, sau un ofiţer de jandarmi?... Dar ciuda lor trecu. Ei îl aduseră pe deţinut la uşa judecătorului de instrucţie şi uşa se deschise. Domnul Vachelet stătea în spatele biroului într-un fotoliu mare din lemn de mahon, pe o pernuţă verde rotundă. Avea un aer mulţumit. Îşi trecea mîna prin părul rar, care nu reuşea să-i acopere chelia.

În ajun, la castelul de Vezay, de faţă procurorul regal, domnul Vachelet jucase un rol secundar. Acum era stăpîn pe dosar, singur în cabinetul său. Putea să se răzbune, să înceapă instrucţia aşa cum se pricepea el, s-o conducă cum voia.

În acest moment domnul Vachelet nu şi-ar fi schimbat fotoliul din lemn de mahon nici pentru un tron.

Grefierul judecătorului de instrucţie şedea la un birou de lemn vopsit în negru. În faţa magistratului.

— Eşti gata? — îl întrebă domnul Vachelet.

— Da, domnule judecător.

— Atunci să începem. Deţinut, apropie-te!

Domnul de Vezay înaintă cîţiva paşi. Judecătorul luă un aer solemn şi cu glas poruncitor, glasul lui obişnuit în interogatorii, îl întrebă:

— Cum te numeşti?

— Scarlat-Henri, conte de Vezay.

— Cîţi ani ai?

— Şaizeci de ani.

— Unde te-ai născut?

— La castelul de Vezay, la 10 august 1790.

— Eşti căsătorit?

— Sînt văduv.

— Ai copii?

— O fată.

În timp ce judecătorul de instrucţie punea întrebări iar contele răspundea, grefierul scria.

Domnul Vachelet reluă:

— Cunoşteai, în anul 1820, pe vicontele de Villedieu?

— Da.

— Recunoşti că în noaptea de 20 septembrie 1820 l-ai omorît?

— Recunosc.

— Recunoşti că l-ai lovit după ce l-ai atras într-o cursă cu complicitatea unui servitor al dumitale, al pădurarului Caillouet?

— Nu, de o sută de ori, nu.

— Atunci cum îţi explici moartea vicontelui?

— Am mai spus că acesta a murit în urma duelului corect şi că-şi putuse apăra viaţa, după cum şi eu am expus-o pe a mea.

— Aşadar susţii această versiune a duelului în plină noapte?

— O susţin.

— Rău faci. O mărturisire sinceră ar putea să fie singura care ţi-ar putea fi de folos.

— Nu pot să spun decît adevărul.

— Bine... omul face cum crede, dar modul dumitale de apărare este absurd şi în curînd am să-ţi dovedesc.

— Veţi putea chiar să mă declaraţi vinovat, aceasta însă nu va face să fiu vinovat cu adevărat.

— În 1820, îl cunoşteai de multă vreme pe vicontele de Villedieu?

— Da.

— De cînd?

— Îmi era vecin de moşie şi prieten din copilărie.

— Vă întîlneaţi des?

— Da.

— Precizează mai bine.

— Vînam împreună de două-trei ori pe săptămînă şi prînzeam de foarte multe ori, cînd la mine, cînd la dînsul.

— După ce te-ai căsătorit, ai continuat să-l primeşti pe vicontele Armand de Villedieu?

— Da.

— Ca şi în trecut?

— Da.

— El era căsătorit?

— Era văduv.

— Avea copii?

— Un băiat.

— Acest băiat s-a căsătorit cu fiica dumitale?

— Da.

— Această căsătorie s-a făcut fără voia dumitale?

— Ba s-a făcut cu consimţămîntul meu.

— Ai avut atîta cinism, ca fiul victimei tale să-ţi spună tată?!

— Dumnezeu, care citeşte în inimile noastre, va citi şi în a mea şi dacă sînt vinovat, să mă judece...

La acest răspuns domnul Vachelet ridică din umeri, apoi urmă.

— Cînd vizitele insistente ale domnului de Villedieu la contesa de Vezay, soţia dumitale, au început să te pună pe gînduri şi ai devenit gelos?...

— N-am fost gelos niciodată nici pe viconte, nici pe soţia mea, întrerupse contele.

— Niciodată?

— Niciodată. Aşa cum am mai spus şi ieri, doamna de Vezay era un înger şi mai presus de orice bănuială.

— Te-ai gîndit bine înainte de a răspunde?

— Da, domnule.

— Şi dacă te gîndeşti mai serios, vei stărui în această afirmaţie?

— Îmi menţin declaraţiile.

Judecătorul de instrucţie zîmbi şi-şi frecă mîinile.

— Atunci de ce l-ai omorît pe vicontele de Villedieu, fie că l-ai atras într-o cursă, fie chiar în duel, dacă nu erai gelos?

Contele de Vezay nu răspunse.

— Aşadar, ca să-i furi banii? — zise judecătorul de instrucţie.

Acuzatul continua să tacă.

— Vreau să cred că în acest moment vrei să cedezi unui simţămînt onorabil... Negi gelozia, ca să nu întinezi memoria soţiei dumitale... dar se întîmplă ca un om căsătorit să fie gelos pe soţia sa, fără ca aceasta să fie vinovată. În situaţia dumitale, gelozia este de altfel — şi trebuie să te previn — singura cale care să justifice ceea ce-ai făcut. Dacă într-adevăr nu erai gelos, şi acest lucru se va dovedi, capul îţi este în primejdie.

— Nu mai ţin la viaţă — murmură contele.

— Bine... dar gîndeşte-te la fiica dumitale. Nu e plăcut, te asigur, să ai un tată mort pe eşafod...

Domnul de Vezay îşi ascunse faţa în mîini — judecătorul de instrucţie, vorbindu-i de Madeleine, atinsese coarda sensibilă a bătrînului.

Vocabularul judecătorului de instrucţie şi sentimentele lui reale erau de fapt în dezacord. El nu se interesa de domnul de Vezay, dar considera că nişte circumstanţe atenuante prin adulter ar fi făcut ca procesul să fie de mai mare răsunet.

Domnul Vachelet ştia că în unele cazuri, cînd este vorba de adulter, răzbunarea bărbatului înşelat scuză într-o anume măsură crima. Iată de ce insista ca domnul de Vezay să vorbească. Dar bătrînul nu-şi ridica capul şi urma să tacă.

— Lasă — reluă judecătorul de instrucţie, prefăcîndu-se emoţionat — nu te încăpăţîna să mergi pe o pistă

periculoasă, mai bine spune adevărul. Numai în adevăr poate să fie scăparea. Îţi repet, gîndeşte-te la fiica dumitale. Nimeni nu va crede că l-ai omorît pe domnul de Villedieu ca să-l jefuieşti, nimeni nu va crede că ai profitat de o noapte vijelioasă, ca să dispuţi nişte probleme politice. Şi apoi, într-o astfel de întîlnire, aţi fi luat după obicei, patru martori. Vezi deci că tăgăduielile dumitale nu pot păcăli pe nimeni, nici să salveze cinstea nimănui. Rămîne gelozia, singura cauză a gestului pe care l-ai făcut şi care poate prezenta o oarecare scuză.

— Ei bine... da... — murmură bătrînul încet — aşa este... am fost gelos!

— Mărturiseşti?

— Da.

Domnul Vachelet nu mai putea de bucurie. Obţinea, în cele din urmă, declaraţia dorită...

— Aşa e bine — urmă el. Te felicit pentru sinceritatea dumitale, puţin cam tîrzie şi te sfătuiesc s-o susţii. Cînd l-ai omorît pe domnul de Villedieu, de cîtă vreme aveai bănuielile care ţi-au provocat gelozia?

— Numai de o oră.

— Ciudat, foarte ciudat, numai de o oră...

— Acesta este adevărul. În noaptea aceea am aflat pentru prima dată despre trădarea vicontelui de Villedieu.

— Povesteşte ce s-a întîmplat în noaptea de 20 septembrie.

Domnul de Vezay stătu un timp pe gînduri, apoi povesti tot ce se întîmplase, cu toate amănuntele.

Judecătorul de instrucţie ascultă cu atenţie fără să facă un semn că ar crede sau nu cele povestite.

Domnul de Vezay încerca să citească pe faţa lui impresia pe care o făcea relatarea sa. Dar pe faţa judecătorului nu se vedea nimic.

După ce contele termină de povestit domnul Vachelet dădu din cap:

— Hm... Hm... Apoi tăcu şi căzu pe gînduri. Tăcerea nu ţinu mult.

— Aşadar — întrebă el peste cîteva clipe — aceasta este versiunea dumitale, la care te-ai hotărît să te opreşti?

— Am spus tot, aşa cum s-a întîmplat — răspunse domnul de Vezay. Nu căutaţi să mă faceţi să schimb ceva din cele expuse. Nu mi-aş schimba nici o vorbă.

— Hm... Hm... — repetă judecătorul de instrucţie.

* * *

— După cum spui dumneata — zise domnul Vachelet — părăsind deodată atitudinea blîndă spre a relua un ton ironic, l-ai văzut pe vicontele de Villedieu pe balconul soţiei dumitale şi ai aşteptat liniştit ca el să coboare... Pentru un bărbat gelos, mi se pare că ai fost prea liniştit...

— Vă repet, domnule, că fereastra nu se deschidea... Credeţi-mă că dacă l-aş fi văzut pe viconte intrînd la doamna contesă, m-aş fi purtat cu totul altfel...

— Ce-ai fi făcut?

— Aş fi intrat după el şi pot să vă jur că n-ar fi ieşit viu de acolo...

— Minunat! În cele din urmă adevăratul dumitale caracter iese la iveală. Ai vorbit pare-mi-se de o scară de frînghie?

— Da.

— Ce s-a făcut cu ea?

— Vicontele a luat-o cu el.

— Şi după moartea vicontelui?

— I-am poruncit lui Caillouet s-o facă dispărută.

— Ţi-a executat ordinul?

— Aşa cred. Nu m-am îndoit nici o clipă de devotamentul lui Caillouet.

— Am impresia că el a jucat un mare rol în toate acestea... În sfîrşit vom vedea... Deocamdată admit că între

dumneata şi domnul de Villedieu a fost un duel. Desigur duelul este un lucru grav. O crimă prevăzută şi pedepsită de lege... dar de la duel la omor, este departe. De ce, dacă lupta dumitale este legală, n-ai mărturisit-o a doua zi fără frică?

— Pentru că ar fi trebuit să dau în vileag cauza acelui duel, care ar fi adus prejudicii morale doamnei de Vezay.

— Şi atunci ai făcut să dispară cadavrul în cavoul familiei?

— În primul moment această idee mi s-a părut odioasă, dar ea nu mi-a venit mie.

— Dar cui?

— Lui Caillouet.

— Iar Caillouet? Tot Caillouet? Hotărît lucru, acest om a avut o mare influenţă asupra dumitale. Trebuie să-l găsim. Avem neapărată nevoie de el. O să punem toată poliţia din regat pe urmele lui şi-l vom găsi. Vom vedea atunci, dacă în faţa lui vei face aceleaşi afirmaţii.

— Căutaţi-l, domnule.

— Dar, stai! Nu poţi dumneata să ne spui unde s-ar putea afla onorabilul Caillouet?

— De unde aş putea să ştiu?

— Ţi-a făcut, aşa cum mi se pare, servicii destul de mari ca să te interesezi de soarta lui. Douăzeci de mii de franci plătiţi, era puţin pentru cîte a făcut el pentru dumneata. Dărnicia dumitale trebuia să-l fi urmat pretutindeni. Din porunca dumitale şi-a părăsit soţia şi copilul.

— Dacă Caillouet mi s-ar fi adresat, i-aş fi venit în ajutor, dar din ziua în care a plecat din sat, n-am mai auzit niciodată despre dînsul.

— Îmi face impresia că nu prea eşti interesat să-l găsim pe Caillouet.

— Dimpotrivă, domnule ar fi în interesul meu.

— Şi de ce?

— Caillouet, singurul martor al celor întîmplate în noaptea de 20 septembrie 1820, ar putea confirma că a fost un duel şi tot ceea ce am afirmat eu...

— Ar trebui însă să fim de acord cu moralitatea şi buna credinţă a acestui slujitor plătit şi complice... un soţ rău şi tată nemernic...

— Atunci, dacă nu aţi crede spusele lui decît dacă ar fi împotriva mea, ce vreţi să faceţi cu el?

— Socotesc că nu este obiceiul ca un deţinut să-l interpeleze pe judecător — zise domnul Vachelet cu trufie. Apoi adăugă: — interogatoriu s-a terminat. Îl veţi semna după ce ţi se va citi...

După ce se termină această formalitate contele întrebă:

— Domnule, pot să-i văd pe fiica şi pe ginerele meu?

— Nu se poate.

— De ce?

— Pentru că eşti încă la secret.

— Voi mai fi mult?

— Atît cît va fi nevoie.

— Şi cît timp va mai fi nevoie? Cît mai poate dura?

— Vei vedea fără să-ţi mai spun eu. Jandarmi... duceţi-l pe deţinut în celulă.

Domnul de Vezay fu dus înapoi în odaia pe care o ocupa în închisoarea preventivă.

— Merge bine!... cugeta judecătorul de instrucţie, pregătindu-se să părăsească cabinetul. Putem fi siguri de o mare afluenţă din *lumea mare* la curtea cu juraţi în ziua procesului. Avocatul contelui va dovedi adulterul contesei — va fi o uşurare — nu trebuie să mă aştept la pedeapsa cu moartea, dar să mă ia dracul dacă nu voi reuşi să capete cel puţin 15 ani închisoare. Am să pun să fie găsit Caillouet. El, desigur, ar putea lămuri multe lucruri. El

este *deus ex machina* al afacerii. Chiar în astă seară am să-i scriu prefectului de poliţie.

Şi domnul Vachelet se duse acasă foarte vesel.

* * *

Trecu o săptămînă. Urmară mai multe interogatorii, fără să aducă mai multă lumină în afacerea aceasta criminală.

Cu toate subtilităţile judecătoreşti folosite de domnul Vachelet, cu toate cursele întinse inculpatul ca să-l facă să se contrazică, contele nu se dezminţi.

El repeta neîncetat, cu o siguranţă din ce în ce mai mare că domnul de Villedieu murise într-un duel, care avusese loc pe una din aleile parcului, în apropierea pavilionului de vînătoare.

Faţă de aceste afirmaţii stăruitoare, judecătorul de instrucţie decise că era absolută nevoie să-l ducă pe conte la locul unde, aşa cum suna în acuzaţie, se săvîrşise crima şi la locul unde, după cele afirmate în apărare, avusese loc duelul.

Domnul Vachelet porunci să fie gata pentru ziua hotărîtă una din trăsurile destinate transportului deţinuţilor — o trăsură cu gratii ca şi ferestrele închisorilor, care în popor se numesc dube.

Un pichet de jandarmi trebuia să însoţească trăsura.

În ce-l priveşte pe judecătorul de instrucţie, el avea de gînd să meargă la Vezay într-o cabrioletă închiriată, întovărăşit de grefier.

Îşi promitea să petreacă bine în această excursie, pe care o socotea de plăcere. Avea de gînd ca după ce va termina cu problemele oficiale, să mănînce bine şi să bea o cană cu lapte proaspăt la una din ferme.

Apoi, ca petrecerea să fie mai variată şi mai plăcută, să pescuiască cu undiţa, o oră-două, în apele pline de peşte ale Loarei.

Procurorul regal urmărea zilnic cum decurgea ancheta şi o urmărea cu interes, deşi aceasta mergea foarte încet.

Cînd află despre hotărîrea judecătorului de instrucţie declară că este împotriva transportării domnului de Vezay în dubă. Hotărî ca drumul să se facă în trăsura sa sub escorta numai a doi jandarmi şi că el însuşi îi va însoţi pe domnul Vachelet şi pe deţinut.

Această hotărîre încurca planurile magistratului de instrucţie, care se vedea lipsindu-se de lapte proaspăt şi de pescuitul cu undiţa, ba mai mult, pus pe al doilea plan ca şi prima dată. În sine fu foarte supărat, dar n-o arătă. Dimpotrivă manifestă o mare bucurie în legătură cu această hotărîre.

Plecară. Drumul îi păru domnului de Vezay lung şi trist. Avea să-şi revadă castelul — dar se întorcea acolo tot aşa cum plecase, tot ca un criminal. Urma să fie cîteva ore aproape de Madeleine, pe care o iubea atît de mult, dar cu care nu va putea schimba nici un cuvînt şi nici s-o sărute cu dragostea sa părintească.

Îndată ce trăsura trecu de grilajul parcului, procurorul regal, opri trăsura, coborî lăsîndu-l pe domnul de Vezay împreună cu judecătorul de instrucţie şi merse pe jos, singur, la castel. Acolo ceru să-i vorbească domnului de Villedieu.

Vicontele alergă iute.

În cîteva minute procurorul spuse ce avea să se întîmple, apoi adăugă:

— Am venit să vă previn, domnule viconte, — ca să evităm scene triste şi neplăcute —, că secretul ce apasă asupra nefericitului dumneavoastră socru nu s-a ridicat încă, deci nu se poate ca doamna vicontesă şi dumneavoastră să luaţi nici o legătură cu el. Aşadar vă rog pe amîndoi să vă încuiaţi în apartamentul dumneavoastră pentru cîteva ore şi ar fi bine ca soţia

dumneavoastră să nu ştie nimic.... Faceţi deci ca dînsa să nu bănuiască ceva despre prezenţa tatălui ei atît de aproape. În sfîrşit, lăsaţi-ne să fim stăpîni ai castelului cîtăva vreme. Fiţi bun şi porunciţi servitorilor să nu iasă din casă şi să stea la dispoziţia mea dacă voi socoti că trebuie să iau interogatoriu unuia din ei.

— Voi face aşa cum doriţi, domnule... — răspunse Lucien.

Sună să-şi cheme feciorul, îi repetă dispoziţiile procurorului regal, apoi se duse la Madeleine ca să-i spună să se închidă în apartamentul ei. El făcu acelaşi lucru în apartamentul lui.

După ce luă aceste măsuri, procurorul regal, se întoarse la trăsură şi peste cîteva minute se opriră în faţa scării celei mari.

Contele de Vezay, sprijinit de procurorul regal fu condus în castel.

— Fiţi bun şi conduceţi-ne în odaia pe care o ocupa doamna contesă de Vezay în noaptea de 20 septembrie 1820.

Contele se supuse. Timp de douăzeci de ani nu se făcuse nici o schimbare în camera contesei. Totul rămăsese aşa cum fusese cînd ea murise. Abia se deschideau ferestrele o dată pe an ca să se aerisească.

Magistraţii examinară cu atenţie balconul mare cu balustradă de fier. Ei puseră domnului de Vezay cîteva întrebări, apoi judecătorul de instrucţie vorbi încet cu procurorul regal. Acesta din urmă făcu un semn că este de acord şi-l duseră pe deţinut în coridorul dinspre apartamentele principale. Parchetul de aici era bine întreţinut şi ceruit.

Judecătorul de instrucţie îngenunchie pe parchet şi-l examină atent, cu minuţiozitatea unui cunoscător de artă, care vrea să-şi dea seama de valoarea lui.

— Ei bine? — întrebă procurorul regal.

— Nimic — răspunse domnul Vachelet.

— Sînteţi sigur?

— Cît se poate de sigur.

— Nici o urmă că s-ar fi spălat?

— Nici una.

Procurorul regal se întoarse spre conte:

— Domnule, — întrebă dînsul — cam în ce perioadă s-a pus aici parchetul?

— Nu ştiu nici eu. L-am văzut aici totdeauna de cînd mă ştiu, aşa cum este acum.

— Nu l-aţi reparat niciodată?

— Nu cred, totuşi nu pot să afirm acest lucru.

— Cum îl cheamă pe servitorul dumneavoastră cel vechi?

— André.

— Ce serviciu are el acum în casa dumneavoastră?

— Este intendent, sau mai bine zis face de toate.

— De cît timp este în slujba dumneavoastră?

— De cel puţin treizeci de ani.

Procurorul regal îl conduse pe contele de Vezay în apartamentul contesei şi porunci jandarmului să nu-l scape din ochi.

Apoi ieşi afară şi-i spuse grefierului să se ducă jos în odaia slugilor şi să-l cheme pe servitorul André. Acesta din urmă sosi repede împreună cu grefierul. Era foarte speriat şi tremura.

— Nu-ţi fie frică, prietene — îi spuse procurorul regal — nu ai de ce să te temi, te-am chemat doar ca să-mi răspunzi la o întrebare.

— Da, domnule... domnule procuror regal...

— Vezi acest parchet?

— Da, domnule, îl văd...

— Cînd a fost pus?

— O, foarte de mult.
— Spune mai precis.
— De treizeci sau chiar treizeci şi cinci de ani, nu pe vremea mea, mai de mult.
— De atunci încoace s-a făcut vreo reparaţie?
— Nu... Nu cred.
— S-a înlocuit o parte din el? Iată aceasta...
— Nu-mi amintesc...
— Încearcă să-ţi aduci aminte — zise pe un ton aspru procurorul regal — nu încerca să induci în eroare justiţia...

Bătrînul André începu să tremure şi mai tare. Domnul Pesselières reluă:

— Încă odată... adu-ţi aminte şi răspunde...

Servitorul păru că se gîndeşte adînc. Apoi se lovi pe frunte şi spuse:

— Da... da... îmi amintesc... aveţi dreptate, domnule.. am uitat... uitasem numai...
— Vorbeşte!
— S-a făcut ceva la acest parchet.
— În acest loc nu-i aşa? În faţa acestei uşi?
— Da, da, domnule...
— Acum douăzeci de ani.
— Înainte sau după moartea doamnei contese?
— După.
— Ce s-a făcut?
— S-a înlocuit o parte, cam de un metru pătrat.
— De ce?
— Pentru că pe lemn era o pată pe care nimic n-o putea scoate.
— Ce pată?
— De sînge.

Procurorul aruncă spre judecătorul de instrucţie o privire plină de triumf. La această privire domnul Vachelet răspunse cu un gest care însemna foarte lămurit:

— Asta aşa e... eşti tare...

Procurorul regal urmă triumfător ca un ogar care simte urma iepurelui.

— Şi de unde era acest sînge?
— În urma unui accident care s-a întîmplat în noaptea de 20 septembrie... în noaptea cînd a murit doamna contesă.
— Un accident, zici? — strigă procurorul regal mirat de expresia feţei pe care o avea bătrînul André.
— Da, domnule.
— Adică ce accident?
— Doamnei contese îi era foarte rău... născuse o fetiţă... care astăzi este doamna vicontesă de Villedieu. Doctorul nu mai avea nici o speranţă. Preotul citea rugăciuni la capul ei, aşa cum se cuvine muribunzilor...
— Pe urmă?
— Totuşi, doctorul a vrut să mai încerce s-o salveze, aşa că luă sînge din braţul doamnei contese, dar asta n-a ajutat-o pe biata noastră stăpînă să trăiască...
— Şi ce are a face asta cu sîngele de pe parchet?
— Iată ce are a face, domnule... servitoarea doamnei contese, care ducea ligheanul cu sînge, tocmai ieşise din odaie, dar auzind mişcare acolo, crezu că doamna contesă şi-a dat sufletul şi de frică a scăpat ligheanul din mîini. Sîngele s-a vărsat pe parchet şi de aceea a fost nevoie să-l schimbe.

Amîndoi magistraţii schimbară între ei nişte priviri. Evident, ei socoteau că spusele lui André erau o născocire.

— Cum ai aflat despre acest accident? — întrebă procurorul regal.
— L-a povestit însăşi fata din casă a doamnei contese...
— Cui?
— Tuturor.
— Şi ţie personal?
— Mie, ca şi celorlalţi.

— Şi ai crezut ce a spus?

— De ce n-aş fi crezut, dacă spunea adevărul?

— Cînd fata în casă a vărsat ligheanul cu sînge, mai era cineva cu dînsa?

— Nu cred.

— Aşadar era singură?

— Da, dacă nu cumva Caillouet se afla acolo. El era pădurarul domnului conte.

— Şi unde este fata aceea?

— A murit.

— De cîtă vreme?

— La vreo trei-patru ani după moartea stăpînei noastre.

— Era tot în serviciu la castel?

— Nu, se retrăsese într-o căsuţă din sat.

— Din ce trăia?

— Dintr-o pensie pe care i-a dat-o domnul conte.

— Bine, poţi pleca.

Bătrînul André nu aşteptă să i se spună de două ori, şi se duse la bucătărie atît de repede cît îi îngăduiau picioarele care încă îi tremurau.

— Ei bine, domnule procuror regal — întrebă judecătorul de instrucţie — ce părere aveţi?

— Eu zic că vinovăţia domnului de Vezay pentru mine este incontestabilă şi limpede ca lumina soarelui.

— Mă bucur că-mi împărtăşiţi părerea.

— O împărtăşesc întru totul.

— Cred că acum putem considera instrucţia terminată.

— Punerea sub acuzaţie poate fi făcută.

— Dacă l-am găsi pe acest Caillouet, căci am pus să fie căutat pretutindeni, el va apărea în faţa juraţilor, fie ca martor, fie drept complice. În acest caz va fi nevoie de un supliment de instrucţie şi nimic nu va opri amînarea procesului pentru o sesiune viitoare.

— Nimic.

— Credeţi, domnule procuror general, că mai este necesar să-l ducem pe deţinut pe locul din parc unde el pretinde că s-a bătut în duel cu domnul de Villedieu?

— Întrucît încă ne aflăm aici, să îndeplinim şi această formalitate. Să mergem...

Fură chemaţi jandarmii, care îl luară de braţ pe deţinut şi cu toţii coborîră scara castelului, pornind pe aleile din parc. În curînd ajunseră la capătul aleei care ducea la portiţa de lîngă pavilionul de vînătoare. Totul era neschimbat, doar copacii mai crescuseră. O vegetaţie deasă umbrea capătul aleei şi băncile largi aşezate sub castani.

În momentul sosirii oamenilor justiţiei şi a deţinutului, un individ ciudat, îmbrăcat în zdrenţe albe sta culcat pe una din bănci şi părea că doarme adînc. Era bătrînul pe care toţi îl numeau *Nevinovatul.*

Zgomotul paşilor celor sosiţi nu păru să-l tulbure din somn, pentru că nu făcu nici o mişcare şi nici nu deschise ochii.

— Trebuie să fim singuri — zise judecătorul de instrucţie, arătîndu-l jandarmilor pe individul întins pe bancă.

Unul din jandarmi se apropie de bătrîn şi împingîndu-l cu patul carabinei, îi strigă:

— Moşule, scoală-te.

Bătrînul se ridică într-un cot, deschise ochii pe jumătate şi se uită lung la jandarm. Apoi, nepăsător se culcă din nou şi păru că adormise iarăşi.

* * *

Această purtare nerespectuoasă pentru uniforma de jandarm îl exasperă pe acesta. Îl scuturâ cu putere pe bătrîn şi înjurînd începu să strige:

— A dracului haimana bătrînă... ce, ai suruzît? Nu înţelegi franţuzeşte?

Omul în zdrenţe scose un mormăit surd. Se ridică din nou, dar îşi schimbă poziţia şi din culcat cum era, se aşează pe bancă. Se uita pe rînd la fiecare din cei din jur cu ochii fără expresie, o privire îndobitocită.

— Domnule procuror regal — zise jandarmul — omul acesta pare un nemernic... e haimana... desculţ... este un hoţ... Să-i cer actele?

Magistratul făcu semn să i le ceară.

— Ei — strigă jandarmul — moşule, arată-mi actele, dar mai repede, de nu te arestez...

Nu căpătă însă nici un răspuns.

— Actele! — repetă jandarmul — Haide odată... domnul procuror regal aşteaptă.

Ciudatul bătrîn stătea nepăsător şi mut.

Jandarmul repetă să-i dea actele.

— Nu te aude şi nu-ţi va răspunde — zise atunci domnul de Vezay.

— Îl cunoşti pe acest om? — întrebă magistratul.

— Da, vine des la castel, în bucătărie. Sînt cîteva luni de atunci.

— Cine este?

— Nu ştiu. Este un străin, nu e de aici.

— Este surd şi mut?

— Nu ştiu. I se spune *Nevinovatul.* Nimeni nu l-a auzit vorbind. Nu cere niciodată nimic, este paşnic şi nu este primejdios.

— Îl voi trimite la azilul pentru cerşetori — zise procurorul regal. Apoi adăugă adresîndu-se jandarmilor. Nu vă mai ocupaţi de acest om.

Agenţii forţei publice se supuseră acestui ordin. Bătrînul rămase nemişcat pe bancă, rezemîndu-se pe genuchi. Fugitiv, în ochii săi stinşi apărea cîte o vagă curiozitate. Era o curiozitate animalică.

Procurorul regal îl întrebă pe domnul de Vezay:

— Am ajuns?

— Da, domnule.

— Aşadar, locul unde ne aflăm este acelaşi, după spusele dumitale, unde a avut loc duelul?

— Da, domnule, acelaşi.

— Susţineţi acest lucru?

— Susţin. Dumnezeu nu mi-a luat minţile.

— Dumnezeu te-a părăsit — zise cu un ton grav şi sever procurorul regal. Dumnezeu, ca să mă facă să descopăr crima, a ridicat parchetul din castel şi mi-a arătat sîngele vărsat. Deci nu mai invoca în zadar numelui lui Dumnezeu. Dumnezeu te-a osîndit. Este o blasfemie luîndu-l ca martor...

— Cum?... îngînă domnul de Vezay cu disperare — ştiţi...

— Ştiu că s-a vărsat sînge în faţa apartamentului soţiei dumneavoastră în noaptea de 20 septembrie 1820.

— Dar acel sînge nu dovedeşte nimic, decît accidentul de atunci.

Procurorul regal şi judecătorul de instrucţie zîmbiră în acelaşi timp.

— Oh!... — reluă domnul de Pesselières — cunoşteam explicaţia pe care aţi răspîndit-o printre slugi şi o preţuim aşa cum merită...

— Aşadar, domnule, nu credeţi adevărata explicaţie?

— Vă rog să fiţi bun şi să ne socotiţi destul de inteligenţi ca să nu credem o minciună atît de prost concepută.

— Dar... — strigă contele — dar cu toate acestea...

Procurorul regal îl întrerupse:

— Nu insista, domnule, ne-am convins. Acum să ne ocupăm de motivul care ne-a adus aici. Povesteşte-ne despre pretinsul duel care a fost în acest loc.

— Dar, Doamne Dumnezeule, la ce bun?... nu mă veţi crede...

— Vorbeşte, domnule, te ascultăm.

Domnul de Vezay, făcu cîţiva paşi.

— Vicontele era acolo — zise el — cînd mîna mea aşezată brusc pe umărul lui l-a oprit.

— Şi ce a făcut atunci?

— Mi-a jurat că soţia mea era nevinovată şi s-a pus la dispoziţia mea.

— Şi după aceea?

— Am venit pînă aici... vicontele şi-a scos haina şi a aruncat-o în locul acesta. Apoi a luat una din spadele ce i le întinsesem şi lupta a început...

— Unde susţii că vă aflaţi?

— Eu, aici.

— Dar vicontele?

— Acolo.

— Cum a fost rana pe care a primit-o?

— O lovitură de spadă în frunte... puţin mai sus între sprîncene.

— Moartea a fost instantanee?

— Nu, vicontele a avut timp să-mi spună ceea ce am relatat domnului judecător de instrucţie.

— Unde a căzut vicontele?

— Aici.

— Din nenorocire pentru dumneata nisipul de pe alei păstrează mai puţin petele de sînge, decît parchetul de stejar...

— Ah! — strigă domnul Vezay cu un glas la început stins, apoi din ce în ce mai puternic, disperat. Aveţi dreptate... sînt pierdut. Dumnezeu mă părăseşte. Cine-mi va arăta calea spre inima judecătorilor mei? Cine mă va apăra?

Contele se aruncă în genuchi şi cu obrajii plini de lacrimi urmă:

— Doamne, Dumnezeule atotputernic şi bun... fie-ţi milă de mine. Sînt nevinovat... am lovit cu sabia... trebuie să pier de sabie. Loveşte-mă, dar nu cu sabia justiţiei induse în eroare. Dacă este nevoie de o minune ca să iasă la iveală nevinovăţia mea, fă această minune, Doamne... şi ia-mi viaţa. Voi muri fericit, dar cinstea mea să rămînă nepătată. Te invoc, Doamne, şi-l invoc şi pe acela a cărui sînge am vărsat. Ieşi din mormînt, Armand de Villedieu..., ieşi din mormînt şi vină-mi în ajutor...

Două mîini tremurătoare se aşezară în acest moment pe fruntea plecată a bătrînului vagabond de pe bancă şi un glas grav, care nu părea de loc să fie a unei fiinţe vii:

— Mă chemi... conte de Vezay... iată-mă...

Contele ridică repede capul şi scoase un strigăt.

— Cine eşti?

Bătrînul în zdrenţe albe — *Nevinovatul* căci el era — răspunse:

— Sînt Armand de Villedieu...

Domnul de Vezay se clătină în genuchi, căzu pe spate şi rămase pe pămînt în nesimţire. Procurorul regal făcu un semn jandarmilor, care se apropiară de el. Acesta le arătă pe bătrînul care spusese: *Sînt Armand de Villedieu,* apoi strigă:

— Arestaţi-l pe acest om. Joacă o comedie criminală în această încercare, înseamnă că este complice la crimă...

În cîteva secunde jandarmii puseră mîinile bătrînului în cătuşe. Acesta îi lăsă să facă ce voiau, fără nici o împotrivire. Privirea lui fixă, fără viaţă, exprima din nou o expresie idioată.

— Prost tovarăş!... — murmură judecătorul de instrucţie — nici nu-şi mai ştie rolul. Dar lasă... e mai bine aşa... procesul devine şi mai interesant...

— Ridică-te, domnule — zise procurorul regal domnului de Vezay. Scopul pe care-l urmăreai a dat greş...

Contele însă nu se sculă. Mirat de această nemişcare, magistratul puse pe un jandarm să-l ridice, dar văzu cu spaimă că faţa bătrînului dădea semne de apoplexie.

— S-a înşelat singur în înşelăciunea sa? — se întrebă magistratul. — Tot ce se întîmplă este foarte ciudat.

Timpul trecea. Pulsul contelui bătea foarte încet. Din minut în minut putea să se sfîrşească. Domnul de Pesselières cunoştea din întîmplare cîteva noţiuni de medicină elementară. El tăie cu un briceag mîneca redingotei şi pe cea a cămăşii, rupse o batistă ca să facă faşă şi cu briceagul tăie vena umflată. Sîngele începu să curgă picătură cu picătură, apoi curse repede de-a lungul braţului.

Pentru moment domnul Vezay scăpă, dînd semne de viaţă. Ochii i se întredeschiseră şi buzele se agitară. Dar ochii erau fără viaţă şi nici un sunet nu-i ieşea din gură. Mintea bătrînului, dacă nu murise, era încă amorţită.

Procurorul regal opri sîngele cum putu mai bine. Nu se mai gîndi să-l ducă pe conte la trăsură. Porunci grefierului să aducă trăsura aproape. Contele fu aşezat pe pernele din fund. Starea lui făcea de prisos prezenţa jandarmilor. Prin urmare li se porunci să-l ducă la Tours pe pretinsul idiot, căruia să-i servească de escortă. Apoi domnul de Pesselières se urcă în trăsură cu judecătorul de instrucţie. Grefierul se urcă pe capră în locul vizitiului. Tot drumul de întoarcere magistraţii comentară despre ceea ce se întîmplase şi făcură tot felul de presupuneri dintre care nici una nu era aproape de adevăr.

* * *

Îndată ce domnul de Vezay fu instalat din nou în camera sa din închisoare, procurorul regal trimise după medic. Acesta aprobă ceea ce făcuse procurorul regal, adăugînd că prin metoda aplicată salvă viaţa bătrînului.

Declară că deocamdată contele era paralizat, dar că avea toate şansele să-şi revină.

Peste un timp o căruţă trasă de un cal slăbănog de ţară sosi pe poarta închisorii. Din căruţă fu scos vagabondul cel bătrîn, arestat provizoriu. Urma să fie supus unui interogatoriu a doua zi.

* * *

Procurorul regal, intrigat de complicaţiile ciudate ale anchetei, vru să fie de faţă la interogatoriul vagabondului. Interogatoriu de altfel foarte curios. În prima parte, omul în zdrenţe rămase, ca şi în ajun, surd şi mut. Nu răspundea la nici o întrebare nici un licăr de inteligenţă nu apărea în privirea sa. Domnul Vachelet şi procurorul regal, descurajaţi, erau gata să termine cu el şi să-l trimită pur şi simplu într-o casă de nebuni sau la un azil de cerşetori.

Judecătorul de instrucţie, vrînd să mai facă o încercare, întrebă:

— De ce ieri, cînd contele de Vezay a strigat „Cine eşti", ai răspuns — Sînt Armand de Villedieu?

Aceste două nume combinate *Vezay* şi *Villedieu* produseră asupra idiotului un efect straniu. Ca şi în ajun, cînd contele strigase: „Ieşi din mormînt, Armand de Villedieu!... Ieşi din mormînt şi vină-mi în ajutor" idiotul făcu un pas înainte. Pieptul i se umflă şi o licărire de inteligenţă apăru în ochii săi ficşi pînă atunci. El întinse mîinile tremurînde şi ca şi în ajun răspunse: *Sînt Armand de Villedieu.*

— Nu se poate. Acela despre care vorbeşti a murit.

— Sînt Armand de Villedieu — repetă bătrînul pentru a doua oară.

— Armand de Villedieu a fost omorît de contele de Vezay în noaptea de 20 septembrie 1820, pentru că Armand de Villedieu era amantul contesei Margareta.

Abia rostise judecătorul de instrucţie aceste cuvinte ca vagabondul scoţînd un strigăt, îşi duse amîndouă mîinile la tîmple şi le apăsă cu putere, ca şi cum gîndurile-i fierbeau creierii şi capul era gata să facă explozie.

— Of, Doamne!... îngînă el cu alt glas. Noaptea de 20 septembrie! Margareta... Of Doamne... mă trezesc îmi amintesc...

Pe cînd bătrînul murmura aceste cuvinte întretăiate păru că totul se schimbă în el. Privirile îi era ca ale unui om atins de nebunie, dar nicidecum ale unui idiot.

Toţi cei de faţă — procurorul regal, judecătorul de instrucţie, grefierul şi chiar jandarmii erau uimiţi şi răscoliţi. Dacă acest om joacă teatru — zise domnul de Pesselière încet la ureche judecătorul de instrucţie — este un mare actor!

— Vom vedea... răspunse judecătorul Vachelet pe acelaşi ton.

Totuşi, bătrînul părea că se linişteşte. Se uită în jur cu o privire întrebătoare şi rosti:

— Unde mă aflu?... Cine m-a adus aici?... De ce-mi vorbiţi de contesa Margareta şi de noaptea de 20 septembrie?... Cine sînteţi şi ce vreţi cu mine?...

Judecătorul de instrucţie răspunse:

— Vrem să ştim de ce pretinzi că te cheamă Armand de Villedieu şi avem dreptul să te întrebăm...

— Nu, domnule — răspunse cu mîndrie bătrînul — nu aveţi dreptul să vă îndoiţi, cînd eu afirm acest lucru.

— Dar cine eşti, ca să afirmi aşa ceva?

— *Sînt* Armand de Villedieu.

Judecătorul de instrucţie zîmbi.

— Acest lucru este imposibil. Vicontele de Villedieu a murit.

— Totuşi vedeţi bine că sînt viu.

— A murit în noaptea de 20 septembrie 1820, acum douăzeci de ani urmă domnul Vachelet.

— Douăzeci de ani!... strigă bătrînul — douăzeci de ani... Sînteţi nebun, domnule!... 20 septembrie a fost ieri...

— Sîntem în anul 1840, moşule — ţi-o spun eu, dacă nu ştii cumva — zise judecătorul de instrucţie zîmbind ironic.

O expresie de mirare se zugrăvi pe faţa bătrînului.

— 1840!... repetă el de două ori... 1840!...

— Întocmai.

— Douăzeci de ani!... Of Doamne! Ce am făcut eu de douăzeci de ani încoace? Unde sînt cei pe care i-am iubit? Băiatul meu Lucien mai trăieşte oare? Cine-mi va spune?...

— Băiatul lui Armand de Villedieu — răspunse judecătorul de instrucţie — vicontele Lucien, de care vorbeşti, s-a căsătorit acum două săptămîni cu unica fiică a contelui de Vezay...

Bătrînul scoase un strigăt sfîşietor. Dădu din mîini şi căzu de pe scaunul pe care şedea, murmurînd cu disperare...

— Sora lui!... Doamne, nu!

Cei doi magistraţi se uitară din nou unul la celălalt. În ochii lor apăru îndoiala. Îşi spuneau în sinea lor că nişte actori atît de dibaci nu se găsesc nici la Paris. Darmite nişte cerşetori în zdrenţe, jucînd rolul de idioţi în interesul unei drame. Totuşi un judecător de instrucţie nu se dă bătut cu una cu două. Aşadar el reluă:

— Aşadar afirmi că eşti Armand de Villedieu pe care toată lumea îl crede mort de douăzeci de ani?

— *Sînt* Armand de Villedieu şi am s-o dovedesc.

— Să admitem că este aşa. Trebuie să-ţi aminteşti crima încercată asupra dumitale de către contele de Vezay, la 20 septembrie 1820, la ora două dimineaţa în galeria castelului, cînd ieşeai din odaia contesei Margareta...

— Despre ce omor vorbiţi dumneavoastră, domnule? — întrebă bătrînul. Domnul de Vezay este un nobil şi nu

este în stare să facă o mişelie. Avea dreptul să mă lovească pe la spate, ca pe un tîlhar. Nu m-a lovit, a încrucişat spada cu mine într-o luptă dreaptă... dacă am căzut, este pentru că Dumnezeu e drept!...

— Aşadar susţii că te-ai bătut în duel cu contele de Vezay?

— Sigur!

— În ce loc?

— Lîngă portiţa parcului, aproape de pavilionul de vînătoare.

— Acolo unde te-am găsit noi ieri?

— Nu ştiu unde mă aflam ieri.

— Ce rană ţi-a făcut spada domnului de Vezay?

— Am fost lovit în frunte, mai sus de sprîncene.

— Trebuie să fi rămas semnul.

— Uitaţi-vă.

Bătrînul arătă capul pleşuv procurorului regal şi judecătorului de instrucţie. Un semn mic şi adînc se vedea pe albul capului. Domnul Vachelet urmă:

— Îndată ce ai primit lovitura şi ai fost rănit, ai căzut în nesimţire?

— Nu, am avut timp să-i adresez domnului de Vezay o rugăminte.

— Ce rugăminte?

— Aceea de a transmite fiului meu un portofel pe care-l aveam la mine.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă mi s-a părut că am murit.

— Dar te-ai deşteptat din acest somn care semăna cu moartea?

— Întocmai. Adineauri.

— Aşadar, nu ştii ce ai făcut timp de douăzeci de ani?

— Nu.

— Nu ştii că domnul de Vezay împreună cu pădurarul Caillouet au dus corpul dumitale, crezînd că eşti mort, în cavoul familiei de Vezay şi l-au aşezat într-un mormînt deschis?

— Nu ştiu.

— Cum ai putut ieşi din subterană, care era închisă?

— Nu ştiu, vă repet că nu-mi amintesc absolut nimic.

— Totuşi va trebui să ne spui şi să ne dovedeşti acest lucru, dacă vrei să te credem pe cuvînt. Acesta va fi singurul mijloc de a-l salva pe contele de Vezay.

— A-l salva pe conte! — strigă bătrînul — dar ce primejdie îl ameninţă?

— Este arestat preventiv pe motiv că în noaptea de 20 septembrie 1820 l-a omorît pe Armand de Villedieu.

— Dar este nevinovat, vă repet. Şi se poate constata deoarece eu sînt viu.

— Va fi declarat nevinovat numai dacă ne vei dovedi că într-adevăr eşti vicontele de Villedieu.

— Ce trebuie să fac pentru a dovedi acest lucru? Spuneţi-mi repede!

— Mîine vom merge împreună în cavoul familiei de Vezay şi va trebui să regăseşti locul pe unde ai ieşit de acolo.

— Dumnezeu mi-a redat memoria ca să salvez un om nevinovat şi tot Dumnezeu îmi va veni în ajutor...

Astfel se termină primul interogatoriu al bătrînului care declarase că este vicontele de Villedieu.

Procurorul regal începu să privească această apariţie a unui mort din cu totul alt punct de vedere şi dădu ordin ca bătrînul să nu fie tratat ca un deţinut oarecare. Spre seară i se trimiseră haine ca să semene cu un om din lumea mare, aşa cum pretindea. Situaţia domnului de Pesselières era foarte dificilă. Nu ştia dacă trebuia să-l anunţe pe Lucien de Villedieu despre această întîmplare

miraculoasă care putea fi întoarcerea la viaţă a tatălui său mort de douăzeci de ani, sau dacă era mai bine să aştepte probele care să demonstreze aceste presupuneri.

Socoti că este mai bine, şi mai prudent să se abţină un timp. Nu trebuia să treacă mult timp pentru ca Armand de Villedieu — dacă era într-adevăr el, aşa cum pretindea — să reintre în drepturile sale.

Procurorul regal se interesă de starea sănătăţii contelui de Vezay. I se spuse că aceasta nu s-a înrăutăţi, dimpotrivă pare a se îmbunătăţi. Creierul părea că se limpezeşte şi paralizia era pe cale să cedeze.

* * *

A doua zi, fostul idiot, sau mai bine zis vicontele de Villedieu — complet schimbat în costumul său nou, pe care-l purta cu multă naturaleţe, ca şi cînd n-ar fi purtat nimic altceva, fu dus la castelul de Vezay de către procurorul regal şi judecătorul de instrucţie fără a fi escortat de jandarmi.

Intrarea subteranei era sigilată. Sigiliul fusese rupt. Intrară în cavou. Vicontele de Villedieu îngenunchie cîteva clipe lîngă o cruce de piatră aşezată pe un mormînt.

— Doamne — murmură el — Dumnezeu al dreptăţii şi bunătăţii nu mă lăsa! Du-mă de mînă.. redă-mi sufletul şi memoria pe care am pierdut-o...

Se ridică apoi plin de încredere şi speranţă. Dumnezeu îl ascultase. El merse drept spre mormîntul deschis şi punînd mîna pe marmura dată la o parte, zise cu glas puternic:

— Aici era...

Magistraţii tresăriră. Nu se mai îndoiau că acest om nu-i înşela, şi nu era plătit.

— Urmaţi-mă — zise vicontele Armand — urmaţi-mă, îmi aduc aminte...

Şi porni spre capătul cel mai îndepărtat de uşa de la intrare a cavoului. Acolo, în zid era o mică deschizătură strîmtă. Vicontele, însoţit de procurorul regal, judecătorul de instrucţie şi grefierul care ducea un felinar, porniră prin această deschizătură. Merseră mult prin coridorul umed şi boltit, care părea că nu se mai termină. În sfîrşit, o lumină slabă apăru în depărtare. Era lumina zilei. Coridorul boltit, a cărui existenţă n-o bănuia nimeni, nici în castel, nici în sat, comunica cu o clădire ruinată din pădure, la circa o sută de paşi de zidul parcului.

Vicontele Armand îşi făcu drum printre aceste tufe şi bălării, se întoarse spre cei care-l însoţeau şi le spuse:

— Pe aici am ieşit... Acum mă credeţi?

— Domnule viconte, — răspunse procurorul regal salutîndu-l, convingerea mea de om de societate şi de simplu cetăţean este una, dar trebuie lămurită această problemă pentru mine ca magistrat.

— Ei bine, domnule, o vom lămuri. Mai trăieşte notarul Landry?

— Da, domnule, mai trăieşte şi este şef de birou.

— Să ne întoarcem la Tours, să mergem la el — el era notarul meu — el mă va recunoaşte — şi, presupunînd că cei douăzeci de ani m-au schimbat atît de mult şi sînt de nerecunoscut, există nişte documente şi acte intime, referitoare la familia mea, el le ştie. O oră de convorbire cu el de faţă cu dumneavoastră vă va dovedi identitatea mea.

Această propunere tăia nodul gordian. Fu acceptată.

Peste o oră notarul Landry era mişcat de glasul lui Armand de Villedieu, de amintirile care-i aducea în memorie faţa acestuia, şi-l strîngea în braţe pe fostul său client.

Totul se sfîrşise. Era un om viu mai mult printr-un miracol.

— Domnule viconte — îi spuse procurorul regal lui Armand — sînteţi liber, dar vă cer voie să vă dau un sfat sincer.

— Spuneţi, domnule.

— Bucuria poate fi fatală, ca şi durerea. Acceptaţi să rămîneţi găzduit pentru restul zilei la mine, iar în acest timp să-l pregătesc pe fiul dumneavoastră pentru această veste miraculoasă, de necrezut...

— Accept, domnule şi vă mulţumesc pentru această idee. Dar, spuneţi-mi, domnul conte va fi liber şi el azi?

— Azi este cu neputinţă.

— De ce?

— Oricît de evidentă este nevinovăţia domnului de Vezay, pentru a anula mandatul de arestare este nevoie ca o hotărîre a comisiei de punere sub supraveghere să-l anuleze. Chiar mîine am să convoc această comisie şi domnul de Vezay va fi pus în libertate. Dar ce va face el cu libertatea? Este bolnav... foarte grav bolnav.

— Of, Doamne. Ce are?

— Un atac de apoplexie acută produs în parc, atunci cînd aţi apărut dumneavoastră.

— Aşadar aşa a vrut soarta — rosti încet Armand de Villedieu, ca eu să-i distrug fericirea şi chiar viaţa...

Procurorul regal îl duse acasă la el pe vicontele de Villedieu. Găsi acolo pe doctorul închisorii, care-l aştepta. Acesta venise să-l anunţe că domnul de Vezay începuse să vorbească şi că îi reveniseră facultăţile intelectuale, dar că slăbea văzînd cu ochii. El scrisese şi pusese în plicuri două scrisori. Apoi spusese doctorului că, fiindcă simte că are să moară, îl roagă pe domnul de Pesselières să vină la el, pentru că voia să-i vorbească şi să-i spună o ultimă dorinţă.

Domnul de Pesselières se duse imediat la închisoare. Bătrînul conte abia mai respira. Pe o masă, lîngă el, erau

două scrisori. Una era adresată vicontelui Lucien de Villedieu şi alta domnişoarei Jeanne Caillouet.

— Mulţumesc, că aţi venit — îngînă el — Era şi timpul. Am să mor...

— Nu, domnule, n-o să muriţi, vă aduc o veste fericită. Mîine veţi fi liber. Totul s-a lămurit. Nevinovăţia dumneavoastră a fost dovedită.

— Mulţumesc ţie, Doamne, murmură contele. Dar e prea tîrziu. Simt că nu voi mai trăi. Sînt fericit că s-a dovedit că n-am fost vinovat. Mai mult pentru copii, decît pentru mine. Şi pentru onoarea familiei, Aţi văzut? Nu mă credeaţi. Dar am meritat-o. A fost pedeapsa Celui de Sus pentru păcatele mele... Pot muri liniştit, acum...

Procurorul regal, foarte mişcat, nu mai spuse nimic.

— Dar, adăugă bătrînul conte, cu voce tremurătoare, Armand de Villedieu e cu adevărat viu, ori spectrul lui a ieşit din mormînt doar spre a mă dezvinovăţi?

— Trăieşte, domnule, printr-o adevărată minune. I-a revenit memoria, căci de la duel n-a mai ştiut ce e cu el timp de douăzeci de ani, sărmanul viconte... zise procurorul regal.

— Domnule, fii binecuvîntat, căci mi-ai adus veşti minunate. Înainte de a muri aş putea s-o îmbrăţişez pe iubita mea Madeleine?

— Sigur, domnule conte. Mă voi duce chiar eu, de îndată, la Vezay să vă aduc fiica şi ginerele.

— Adevărat? Mulţumesc, domnule, este ultima mea dorinţă...

— Peste cîteva ceasuri vă veţi ţine fiica în braţe, vă promit, spuse procurorul regal, bucurîndu-se că va putea face un serviciu acestui om care fusese la un pas de a fi fost condamnat pe nedrept, dacă nu s-ar fi întîmplat o minune. Plec chiar acum.

— Dacă nu mă veţi mai găsi în viaţă, vă implor, domnule, să-i spuneţi că am murit cu numele ei pe buze. Iar scrisorile acelea... să le daţi... Dar procurorul făcînd semn de aprobare, se grăbi să iasă din încăpere.

* * *

Se înserase şi în oraş se aprinseseră primele lumini cînd uşa se deschise. Bătrînul domn de Vezay abia mai respira.

Madeleine se aruncă în lacrimi, în genunchi lîngă patul tatălui ei. Bătrînul părea aproape desprins de realitate. Viaţa lui abia mai pîlpîia. Madeleine îl îmbrăţişă tulburată.

— Tată, dragul meu, trebuie să trăieşti. Coşmarul s-a sfîrşit, trebuie să rămîi lîngă noi...

Lucien se arătă în uşă. Îngenunchie şi el, luă mîna muribundului şi o sărută în tăcere, cu ochii umezi. Scena era sfîşietoare.

Contele, cu un efort vizibil, ridică braţele şi îi îmbrăţişă pe cei doi tineri. Aceştia făcură, fără să vrea, o mişcare să se îndepărteze unul de celălalt, evitînd atingerea, obsedaţi de idee incestului.

Ca şi cînd ar fi ştiut ce se întîmplă, cu clarviziunea pe care spiritul o dobîndeşte uneori în clipa morţii, contele şopti:

— Iubiţi-vă, copii... Puteţi să vă iubiţi... Madeleine... Lucien, acolo e o scrisoare pentru tine... Citeşte-o... vă binecuvîntez, scumpii mei... adio... Şi capul bătrînului căzu pe pernă. Se sfîrşise, dar cu sufletul împăcat, eliberat de vechile păcate şi remuşcări.

Tinerii plîngeau tăcuţi, copleşiţi de durere şi sentimente confuze. Atunci intrară în încăpere procurorul regal şi Armand de Videllieu. Acesta din urmă înaintă, îngenunchie şi el şi murmură:

— Scarlat Henri de Vezay, iartă-mă pentru vinovăţia mea. Dumnezeu să-ţi primească sufletul nobil şi fie-ţi ţărîna uşoară...

Se lăsă o tăcere adîncă, întreruptă doar de suspinele Madeleinei. După un timp, procurorul regal spuse totuşi:

— Domnule Lucien de Villedieu, este timpul să-l îmbrăţişaţi pe tatăl dumneavoastră, revenit din moarte, iată-l...

Plini de emoţie, tatăl şi fiul se îmbrăţişară, în timp ce Madeleine, prăbuşită în durerea ei, nu părea să audă şi să vadă nimic.

* * *

Înainte de plecarea procurorului, contele îl rugase să încredinţeze o scrisoare Jeannei, iar pe cealaltă lui Lucien. Pe aceasta o întinse mai întîi tînărului, care era disputat între durerea pierderii socrului şi fericirea de a-şi fi descoperit tatăl în viaţă.

— Vă rog, domnule, spuse procurorul, să citiţi această scrisoare pe care domnul conte m-a rugat să v-o transmit.

Lucien deschise plicul cu emoţie şi citi:

„Se apropie clipa despărţirii, fiul meu, şi poate nici nu voi apuca să te mai văd. Ţi-o încredinţez încă o dată pe scumpa noastră Madeleine, s-o ocroteşti şi s-o iubeşti toată viaţa.

Sînt dator, Lucien, să-ţi încredinţez şi un secret care mă apasă de două decenii, un secret pe care credeam că-l voi lua cu mine în mormînt, dar care trebuie totuşi mărturisit. N-ar fi cinstit faţă de tine să tac. Scrisoarea aceasta îţi este destinată numai ţie şi tu vei hotărî dacă vei împărtăşi sau nu secretul meu Madeleinei.

Iată ce s-a întîmplat în noaptea de 20 septembrie 1820...“

Urma povestirea evenimentelor tragice, iar în încheiere Lucien era pus la curent cu înlocuirea celor două fetiţe,

astfel încît contele o crescuse pe fiica lui naturală în locul fiicei contesei.

Lucien se lumină. Aşadar misterul era lămurit. Jeanne era sora lui, deci nu fusese nici un incest. O putea iubi pe Madeleine ca soţie legitimă, fără nici o umbră de îndoială.

Se apropie de Madeleine, îi luă mîna şi-i spuse: tatăl tău scrie aici — şi-i arătă scrisoarea — că ne putem iubi. Fii liniştită, draga mea, nimic nu ne poate despărţi.

A doua scrisoare era adresată domnişoarei Caillouet. Era seară, prea tîrziu pentru ca ea să fie trimisă destinatarei. Mă voi duce eu, mîine, s-o duc, îşi zise procurorul punînd-o în buzunar.

* * *

La Thil-Chatel, din ziua cînd se prezentase la judecătorul de instrucţie, Jeanne fusese cuprinsă de o tristeţe neagră. Chinuită tot atît de pătimaş cum fusese chinuită de dragoste şi gelozie, tînăra fată era aproape bolnavă. Nu dormea decît foarte puţin şi nu se odihnea, nu mînca mai nimic, suferea şi slăbea văzînd cu ochii. Nu mai era preocupată de Lucien şi de Madeleine, ci de propria neputinţă de a-şi ierta o faptă de care îi era ruşine şi pe care o regreta amarnic. Dar ce se mai putea face? Se răzbunase necugetat şi răzbunarea nu numai că nu-i alinase chinul, dar îi adusese altul, mai mare încă. Era atît de nefericită şi fără speranţă — căci acum chiar nu mai avea ce spera — încît îşi dorea moartea ca pe o eliberare şi ispăşire.

Încercase să facă un bine, înzestrînd-o pe Tonette pentru căsătorie şi îi ceru fetei să fixeze pe cît mai curînd ziua nunţii ei cu Nicaise. Jeanne dorea să răscumpere astfel răul făcut altei tinere perechi, cea de la Vezay.

În seara morţii contelui, la Thil-Chatel se serba logodna micului negustor şi a Tonettei. Servitorii, adunaţi în sala cea mare a clădirii fermei, se întrebau ce are stăpîna de nu mai iese din apartamentul ei. Vorbeau despre Black-Nick, care se simţea părăsit, nescos la plimbare, cum era obişnuit. Masa de logodnă începu mai curînd trist, căci Jeanne era iubită de personalul castelului. Se mînca şi se bea îmbelşugat, dar fără veselie, fără cîntece, cum se obişnuia.

Vinul sfîrşi însă prin a încălzi atmosfera şi mesenii începură să glumească şi să fredoneze. Tonette începu şi ea să se simtă ca o logodnică. Lumea se însufleţi. Dar, la un moment dat, Flocosul lui Nicaise părăsi brusc porţia de sărbătoare care i se dăduse lîngă piciorul mesei, se aşeză pe pragul uşii deschise şi, cînd nimeni nu s-ar fi aşteptat la aşa ceva, începu să urle lugubru, îngheţîndu-le tuturor sîngele în vine.

Tonette, speriată ca de o prevestire, strigă la el. Flocosul nu încetă însă. Nicaise încercă să-l liniştească. Cîinele tăcu, dar nu veni să-şi continue masa şi nici să se întindă la picioarele stăpînului, cum făcea de obicei. Rămase lîngă uşă, privind afară.

Nicaise, fericit de logodna lui, nu-i dădu atenţie. Tocmai cînd mesenilor le veni inima la loc, Flocosul scoase iar urletul acela sinistru, tăindu-le din nou tot cheful.

— Mi-e frică! făcu Tonette. Ce l-a apucat tocmai acum? Nicaise, fă-l să tacă.

Nicaise nu avea superstiţii, dar nici lui nu-i plăcu purtarea cîinelui. Îşi linişti cu o glumă logodnica, apoi, la insistenţele acesteia, îl închise pe Flocosul lui într-un coşar zicînd: —„De-acum urlă cît poftеşti. Dar mai bine taci, că te-ating!"

După o neliniştе trecătoare, veselia se încropi iar în sala cea mare. Începură să cînte, să-şi strige glume peste masă, să petreacă fără grijă.

Atrasă de zvonul chefului, Jeanne se hotărî să coboare să spună un cuvînt bun logodnicilor. Cînd intră în sala cea mare, palidă şi slăbită ca sculată din morţi, slugile se ridicară.

— Şedeţi, prieteni, nu vreau să vă stric petrecerea, spuse ea cu glas stins. Vreau numai să beau în sănătatea Tonettei şi a lui Nicaise.

Tonette, foarte mişcată, plîngînd de emoţie, se apropie de stăpîna ei şi-i întinse un pahar cu vin.

Jeanne îşi muie buzele, zicînd:

— Beau pentru voi, prieteni, fiţi fericiţi. Apoi adăugă încet: Mai fericiţi decît sărmana voastră stăpînă.

Apoi puse paharul pe masă şi se pregăti să plece.

— Am să vă conduc eu, domnişoară — zise Tonette.

— Nu, stai aici... n-am nevoie de tine acum...

— Dar cine vă va lumina drumul, domnişoară?

— Nu e nevoie.

— Cînd vom termina cina, domnişoară, am să vin sus, la dumneavoastră.

— Bine, dar nu te grăbi.

Jeanne ieşi şi se pierdu în întuneric. Era ora zece şi jumătate.

* * *

Înainte de a coborî, Jeanne aprinsese o lumînare pe care o pusese pe o măsuţă. Cînd ea se îndrepta spre locul festivităţii logodnei, o formă omenească păru că se mişcă în întuneric. Cînd Jeanne intră în sala în care se încinsese petrecerea, o umbră cu pas nesigur luă drumul pavilionului a cărui uşă nu era închisă.

La lumina slabă a lumînării se putea zări umbra unui om înalt care se strecură pe lîngă zid şi pătrunse în sala de la parter. Această umbră avea într-o mînă un ciomag gros şi noduros. Nu era însă nimeni care să o vadă.

Jeanne se înapoie în pavilion. Închise uşa în urma ei, fără a trage zăvorul şi să întoarcă cheia în uşă, pentru că o aştepta pe Tonette care urma să vină după terminarea cinei. Luă lumînarea şi începu să urce scara.

. . . . . .

În vremea aceasta, în apartamentul ei se afla un străin. Omul se furişase pe întuneric, părînd a cunoaşte locul, bîjbîise puţin şi găsise biroul de lemn de trandafir în care Jeanne ţinea banii, aurul şi hîrtiile de valoare. Nici biroul nu era încuiat, deşi pentru cel care intrase ca un hoţ, ar fi fost o joacă să forţeze încuietoarea unei mobile delicate. Necunoscutul lăsase, sprijinit de birou, un baston cu cap metalic, apoi începuse a îndesa în buzunare bilete de bancă şi monede de aur, luate cu pumnul. Era gata să plece, căci golise sertarele, cînd pe scară se auziră paşi uşori.

— Fir-aş al naibii!... N-o să am timp, exclamă omul printre dinţi, cu o voce spartă. Fir-ar... Şi se repezi în spatele uşii, lipindu-se cu spatele de perete. Dar scoase, pentru orice eventualitate, un cuţit catalan pe care-l avea la brîu.

Jeanne intră. Lumina slabă a lumînării căzu tocmai asupra biroului, ale cărui sertare trase erau răscolite. Dintr-o privire, fata realiză primejdia. În aceeaşi clipă auzi respiraţia precipitată a străinului. Se întoarse instinctiv spre uşă, gata să iasă în fugă.

Nu apucă să facă nici un pas şi nici să scoată vreun strigăt. Omul o apucă de părul ei lung şi blond şi cu o singură mişcare îi înfipse cuţitul în gît.

Sîngele izbucni în valuri din artera retezată. Tîlharul lăsă cadavrul victimei pe covor, într-o baltă de sînge, trecu peste trupul inert şi ieşi din încăpere mormăind pentru sine:

— Ea e de vină... N-aş fi vrut... dar a venit prea devreme. Şi dispăru în noapte fără a fi văzut sau auzit de cineva.

* * *

În acest timp, în sala de jos petrecerea continua. Flocosul, închis de stăpînul lui şi ameninţat, stătu o vreme cuminte dar neliniştit, scoţînd din cînd în cînd un scheunat pe care nu-l auzea nimeni.

Dar la un moment dat cîinele, cuprins de furie, începu să latre foarte tare, repezindu-se la uşă, zgîriind lemnul cu ghearele, izbindu-se cu un fel de disperare de acel obstacol.

— Nicaise, spuse Tonette, auzi? E ceva cu cîinele, du-te şi vezi...

— N-are ce să fie. O fi furios că l-am închis. Lasă-l, o să-i treacă.

— Nu-mi place... du-te te rog, n-o fi făcînd el aşa tărăboi chiar degeaba. Mergi şi vezi.

Nicaise nu refuză. Cum îşi iubea cîinele, dădu ascultare logodnicei şi se duse să-i deschidă uşa. Dar abia apucă să descuie, animalul ţîşni afară aproape răsturnîndu-l, apoi se năpusti undeva în noapte, scoţînd un lătrat cum Nicaise nu mai auzise niciodată.

În beznă se auzi un strigăt, schelălăituri, apoi un geamăt şi lătratul încetă.

— Hoţii! strigă Nicaise alarmat. Prieteni, mi-au omorît cîinele, săriţi! ajutor!

Slugile, cu felinare şi fiecare cu ce apucă în mînă, năvăliră afară. Cu vătraie, cuţite de bucătărie şi chiar mături. Cu un felinar în frunte, se formă o mică trupă războinică şi porni în direcţia indicată de negustor. Nu departe, în grădină, găsiră zăcînd în iarbă trupul alb al cîinelui. Părea mort, căci primise în cap o straşnică lovitură de băston. În dinţi avea un petec de stofă roşie, la vederea căruia Nicaise păli.

— Ocnaşul! strigă el. Avea pantaloni roşii... Omul pe care l-am adus eu! Bătrînul cu faţa hidoasă!

— Doamne, ţipă Tonette. Mi-a venit un gînd groaznic... Să nu i se fi întîmplat ceva domnişoarei Jeanne!

Alergară cu toţii, speriaţi şi presimţind nenorocirea, spre apartamentul stăpînei. Uşa era întredeschisă. Tonette simţi o fulgerare de groază.

— Domnişoară, strigă ea — domnişoară Jeanne!

Tăcere. Servitorii se uitară unii la alţii. Împinseră uşa, luminară încăperea şi rămaseră îngroziţi, nemişcaţi, privind spre covor...

* * *

Pe 23 septembrie 1840 ziarul „Ecoul Tourainei" publica un articol în care se putea citi: „Luna septembrie va lăsa, fără îndoială, amintiri lugubre locuitorilor din frumoasa noastră provincie.

Ieri anunţam sfîrşitul, regretat de toată lumea, al domnului Scarlat Henri de Vezay, doborît de un atac de apoplexie tocmai cînd nevinovăţia sa fusese dovedită.

Astăzi anunţăm o altă veste tristă. Domnişoara Jeanne Caillouet, proprietara de Thil-Chatel, în vîrstă de numai douăzeci de ani, a fost asasinată alaltăieri în apartamentul ei. Capul victimei a fost pe jumătate despărţit de trup printr-o tăietură înspăimîntătoare. Mobilul crimei a fost jaful. A dispărut, după spusele servitorilor, o sumă importantă pe care victima o păstra în dormitorul ei, unde a fost găsită într-un lac de sînge.

Indicii sigure fac să se presupună că autorul acestui oribil asasinat ar fi un ocnaş evadat şi foarte primejdios, numitul Anselme Jacquand, dispărut de curînd din temniţa de la Brest. Justiţia întreprinde cercetări. Brigăzi de jandarmi îl urmăresc pe făptaş în întreaga regiune".

La 1 octombrie, în acelaşi ziar, publicul era informat că: „Ucigaşul domnişoarei Caillouet a fost prins. Este

vorba, aşa cum s-a presupus, de Anselme Jacquand, evadat de la închisoarea din Brest. El n-a fost descoperit de un om, ci de un... cîine. Victima avea o cameristă, ce urma să se căsătorească cu un negustor ambulant, pe nume Nicaise. Acesta avea un cîine, numit Flocosul, la care ţinea foarte mult. În seara omorului, se serba la ferma victimei logodna celor doi tineri. Servitorii petreceau în pavilionul fermei, alăturat corpului de clădire în care s-a petrecut tragedia.

În timpul petrecerii, cîinele logodnicului a dat semne de nelinişte, prin urlete lugubre. Stăpînul l-a închis, dar urletele animalului au fost atît de teribile, încît au sfîrşit prin a alarma pe cei care petreceau. Cînd i s-a dat drumul, animalul s-a repezit pe urmele criminalului, din ai cărui pantaloni a smuls o bucată, ce avea să permită apoi identificarea ocnaşului evadat. Atacat de cîine, în întuneric, asasinul a încercat să-l omoare cu o lovitură de baston foarte puternică. Animalul a supravieţuit însă.

Cercetările combinate ale jandarmeriei, gărzilor de pădure şi de cîmp, coordonate de domnul procuror regal de Pesselières, rămîneau fără rezultat. Ucigaşul rămînînd în libertate, posibila lui prezenţă semăna groază în satele din regiune. Servitorii victimei îl căutau şi ei. Negustorul Nicaise, însoţit de cîinele său, acum vindecat, umbla prin împrejurimi sperînd să-l poată prinde pe făptaşul oribilei crime. Împreună cu el se afla un paznic de la Thil-Chatel. Erau amîndoi înarmaţi.

Ieri după amiază pe cînd ajunseseră în locul numit Valea Lupilor, cîinele numit Flocosul a dat semne de furie alertîndu-i pe cei doi oameni. Datorită flerului şi devotamentului cîinelui, ocnaşul a fost descoperit în ascunzătoarea sa săpată în spatele unei movile împădurite. Acesta era înarmat şi a tras asupra urmăritorilor. El a fost anihilat de acelaşi cîine, care i-a sărit la gît. Asasinul a

fost apoi legat şi transportat la Tours, unde ancheta a fost încredinţată domnului Vachelet. Se anunţă un proces aşteptat cu curiozitate de public şi care va avea loc la viitoarea sesiune a curţii cu juri".

* * *

Opt zile mai tîrziu ziarul adăuga noi informaţii: „Din cercetările justiţiei rezultă că ucigaşul Jeannei Caillouet îşi făcea la Brest pedeapsa sub un nume de împrumut. S-a dovedit că în realitate acest om se numea Jacob Antoine Caillouet şi că el era — oroare! — tatăl Jeannei Caillouet! Mai mult, el ştia că proprietara de la Thil-Chatel este fiica lui şi totuşi a ucis-o. Odiosul asasin fusese pădurar în serviciul defunctului conte de Vezay şi dispăruse cu douăzeci de ani în urmă părăsindu-şi soţia gata să nască. Jeanne Caillouet s-a născut a doua zi după plecarea lui. După ce a irosit în desfrîu la Nantes, Lorient şi în împrejurimi o sumă considerabilă, dăruită lui de domnul de Vezay, acest bandit şi-a schimbat numele şi, terminînd banii, a găsit resurse în furt şi tîlhărie, ajungînd în cele din urmă ucigaş. Prins şi judecat sub alt nume, el a fost osîndit la muncă silnică pe viaţă la tribunalul din Rennes, în 1823. A trăit timp de şaptesprezece ani la Brest, cu lanţ la picior, dar a izbutit o evadare ce dovedeşte mult sînge rece şi s-a întors spre a-şi ucide fiica"

La 14 octombrie, ziarul din Tours, care se bucura de mare vînzare de la „afacerea Caillouet", îşi anunţa cititorii că s-a produs o descoperire foarte ciudată: „Alaltăieri nişte tăietori de lemne lucrau în pădurea de lîngă parcul castelului de la Vezay, pe un teren aflat în proprietatea doamnei Madeleine de Villedieu. Ei au doborît un arbore de patru ori secular şi în momentul în care au îndepărtat crengile, au făcut o descoperire uimitoare: copacul avea o

scorbură deosebit de mare, în care s-a găsit... scheletul unui om, bine păstrat. Resturile de stofă arătau că omul purtase un costum de postav verde. Nasturii de metal, aproape intacţi, au în relief capete de mistreţ. Locul în care a fost găsit scheletul pare să indice o crimă veche. Cercetările justiţiei şi amintirile comunicate jandarmeriei de bătrînii din Vezay au dus la concluzia că este vorba de cadavrul unui servitor, un picher în slujba defunctului conte şi care a dispărut în mod inexplicabil acum douăzeci de ani. Se pare că acest La Ramée se făcuse vinovat de mai multe delicte de braconaj, astfel încît s-a presupus că, descoperit fiind, fugise, ştiind că oricum avea să fie concediat. Acum se bănuieşte că acest om, vrînd să se ascundă, sau din alt motiv, s-a suit în copac şi, neştiind că acesta are o scorbură adîncă, a alunecat, a căzut în ea şi a murit acolo, fiind descoperit abia acum. Este uimitor cîte evenimente vechi de acum douăzeci de ani ies la iveală la Vezay".

În ziua de 30 octombrie 1840 cititorii aceluiaşi ziar puteau afla că: „Justiţia a dat ieri verdictul în afacerea Caillouet. Juraţii l-au găsit vinovat de crima de omor cu premeditare asupra propriei fiice. Prin urmare, vinovatul este osîndit la pedeapsa cu moartea. Asasinul n-a făcut recurs şi nici nu a arătat vreo remuşcare sau vreo emoţie omenească, ceea ce confirmă o dată în plus bestialitatea acestui monstru".

Ziarul descria, în numărul din 1 noiembrie 1840, felul în care decursese execuţia publică, observînd cinismul condamnatului, ce refuzase asistenţa religioasă şi se dusese la moarte cu o nepăsare de brută.

După un timp, în hîrtiile din biroul Jeannei se găsi un testament. Lucrul uimi, căci nimeni nu se aştepta ca o tînără cu o sănătate înfloritoare, care ar fi trebuit să se

gîndească la măritiş, să fi lăsat un asemenea document. Actul era datat în ajunul zilei în care ea fusese ucisă, ca şi cum victima ar fi avut o presimţire. Toate bunurile ei erau destinate aşezămintelor de binefacere.

Procurorul regal, care nu apucase să-i remită scrisoarea contelui de Vezay, arse plicul fără să-l deschidă.

Tonette şi Nicaise lăsară să treacă timpul de doliu după aceea care fusese generoasă cu ei, apoi se căsătoriră, păstrîndu-i mereu „domnişoarei Jeanne" o frumoasă şi tristă amintire. În casa lor Flocosul îmbătrîni printre copiii care se tot adăugau familiei, iubit şi răsfăţat de toţi, după ce-şi cucerise celebritatea în regiune.

Şi la Vezay se născură mai mulţi copii din căsătoria, neumbrită de nici un nor, deşi începuse atît de trist, a lui Lucien şi a Madeleine. Vicontele Armand de Villedieu, care trăi pînă în 1859, avu bucuria de a-şi ţine nepoţii pe genunchi.

Domnul de Pesselière ajunse senator inamovibil, iar domnul Vachelet, judecătorul de instrucţie, se retrase la pensie, la anii cuveniţi, fără a mai fi avut norocul unei afaceri pe măsura zelului său.